

Doctoribus abuti, monasterium loco filij haberi, non est ita verum generaliter, & indistinctè, sed solum in casu in quo iura disponunt pro filijs haberi, in substitutione nempe regulata ab illa conditione si sine liberis, & non in alio casu.

278 Et licet materia legum cum Auus, cum acutissimi, & si vnquam, sit ita diffusè per varios huius nostri temporis scriptores agitata, & plus quam deceret moram in eis fecerimus, non possumus silentio præterire, neque intactum prætermittere illud, quod in superioribus (hac glofa sub. numer. 253. & numer. 254. cum comuni doctorum cursu) tradidimus; nimirum coniecturam pietatis l. cum Auus. 102. de condi. & demenstr. in eo consistere, ne præsumatur testatorem alienas successiones proprijs antepone, & præferre voluisse; sic ¶ Papinianum auctorem d. l. cum Auus interpretatus est Iustinianus in l. cū acutissimi. 30. C. de fideicō. vel saltem hanc rationē, rationibus iam per Papinianum, in dict. leg. cum auus traditis addidit & acnectit Iustinianus, & exinde in omnium ore reperitur similis ratio, ad dictam leg. cum auus quam commenticiam fore, & ineptam, non diffusè, nec obscure aparebit. Nam ¶ si attendamus, ad hipotesim dict. leg. cum auus comperiemur, quod auus nepotem suum instituit sibi hæredem vel cohæredem (quod nil facit) huic nepoti suo instituto dedit substitutum filium eiusdem testatoris, & patrum nepotis instituti, ad quem substitutum voluit auus testator bona deuenire sua post mortem nepotis: datis igitur his terminis, vnde colligitur velle testatorem alienas soboles proprijs antepone: Non ne ¶ magis propria soboles fuit filius substitutus, quam nepos institutus? & quam nepos substitutus? imo, è contrario dicere verius erit, minus proprias instituendo, magis proprijs prætulisse videri patet, nam filius est in pri-

mo gradu §. primo gradu. instituit. de gradib. nepos institutus est in secundo gradu. §. secundo gradu instituit. cod. pronepos vero (quem voluit lex subintelligi vel testator legis virtute) est in tertio gradu §. tertio gradu instituit. eodem quomodo igitur ita firmat Iustinianus: quod si pro nepos non subintraset in conditione, alienas successiones proprijs anteponeant? Hoc autem aliquantulum ¶ veritatis & subsistentie haberet, 282 quando nepos filius, vel alius descendens grauaretur extraneo restituere, tunc, ne aliena soboles propriè præposita extitisset, iuste Iustinianus alloqueretur, vel ratiocinaretur, At uero intra metas dict. leg. cum auus, non potest illa suprascripta Iustiniana ratio adaptari, & vix repensam me abstinere possum, quin dicam, ineptam fuisse rationem; Nec ob id remanebit dispositio legis auus sine ratione, & non in eleganti, sed concludentissima ab ipso Papiniano solo orta, & fundata in coniectura pietatis, hæc autem coniectura pietatis. Seu ipsa ¶ pietas, prouenit in 283 mediata ab ipso hærede grauato, & mediata & inquam consequentiam ab ipso testatore; Ab hærede grauato dicimus prouenire pietatem, ratiocinando, ab illo officio pietatis, post naturæ commune votum, quibus bona parentum filijs debentur, expende ad hoc textum in leg. nam & si parentibus 15. ff. de inofficio. testat. in illis verbis *quam liberis pie relinquere debet* ad idem perpendes textum. in leg. secunda ff. de inoffic. in illis verbis *sed non ex officio pietatis* quibus verbis recte perpensis, nil aliud resultabit quam firmare. Patres ¶ relinquendo bona filijs, pietatis officium exercere, pie se in hoc haberi, & inter pios reputari; è contrario extraneis relinquendo, impiè agere, impios fore, & impium officium exercere, ob id quæ factum est, horum testamenta tanquam ¶ ab infanis. 285 demen-

dementibus, & pœne furiosis ordinata querellari, vt his atentis decidit l. 2. ff. de inoffi. testamen. quod latè prosequitur Spin. in specu. testa. glof. 20. princi. n. 78. & 79. Ab ipso vero testatore dicimus mediate impietate prouenire, quando voluit bona sua potius ad substitutum, quam ad filios grauati deuenire; hac ratione. ¶ Sicuti enim (ex supradictis) impium patrem dicimus, qui bona sua ad alios potius, quàm ad filios proprios venire voluit, ita etiã impietati quodammodo iuuare, & fauere, videatur is qui in suo testamento ordinat, bona sua ad alios potius, quàm ad filios grauati proprios venire, & deuenire. ¶ Vulgatum enim est axioma, quod qui causam damni dad, damnum dedisse videatur ad regulam damnum 86. de reg. iur. in 6. Surd. de Alimen. tit. 5. quæst. 1. nu. 58. Causa enim causæ dicitur causa causati ad doctrinam Bartol. in l. 4. §. actor. nu. 2. de re iudica. Iaf. l. quamuis n. 17. ff. de flumini. Octauia. decis. Pedemon. 167. n. 28. vnde fit quod coniectura pietatis super qua fundatur tota illa Papiniana dispositio l. cum auus, consideranda sit, tam in persona grauati, quam testatoris. Omnes ¶ pietas arctat & compellit ad sic disponendum, ex quo fit, non esse credendum testatorem voluisse excludere filios grauati, nec impiū patrem & hæredem fieri, & impietati fauere & iuuare, de quo si fuisset interrogatus, talem non causaret impietatem, & tunc ne hoc sequatur, intrat illa alia Papiniani. instansia in d. l. cum Auus tradita, quod præsumatur plus dictum ab ipso testatore, & a notario minus scriptum, & cum hæc verba referri de necessitate debeant ad testatorem, qui dictauit testamentum, & notarius dictamen scripsit, sequitur necessario cōiecturam pietatis ad eundem referendam fore, modo & forma supradictis. ¶ Et consequenter puto firmandū, quod siue grauamen de restituendo adijciatur extraneo, siue filio testatoris, vel descendenti cuilibet alio, sem-

per militet dispositio. l. cū auus, & subintelligenda illa *si sine liberis*, à ratione pietatis supradicta, quæ concurrat tam in descendenti, quàm in extraneo, & tunc succedit regula, quod quoties dispositio est particularis. Et ¶ ratio generalis semper dispositio generaliter sit intelligenda, cum ratio semper finalis, dictum & dispositionē informet latè Bart. l. pater. §. fundum de lega. 3. Peregrin. de fideicommiss. art. 14. num. 22. Mantica. de coniect. lib. 6. tit. 14. nu. 10. & 13. text. vbi Doctores omnes in l. cum pater 78. §. dulcissimis de lega. 2. & quamuis non ignorem plures ex interpretibus contrariam sententiã, firmasse, nempe dispositionem dict. l. cum auus, non procedere in extraneo hærede instituto, vt per Bald. leg. cum acutissimi C. de fideicommiss. nume. 5. alios citat Crafs. §. fideicommissum quæst. 22. Gom. variar. cap. 5. tom. 1. num. 35. post Mantica. de cōiect. lib. 10. tit. 8. num. 23. tamen cum cōtra eorum traditiones sumopere vrgere videatur supra scripta cōsideratio, vt colligitur ex Mantica. vbi supra in fine, nõ puto ab hac discedere; & hæc satis sufficiet pro tractatu huius tam scriptæ materiæ legum cum auus cum acutissimi, & si vnquam.

Sed vnum silere vereor, quod examinare nobis contingit his diebus retrolapsis, quid scilicet erit dicendū, in casu quo testator hæredē instituisset clericū in sacris cōstitutū, quæ talem fuisse non ignorasset, illumque oneri restitutionis subiecisset simpliciter post mortem illius, nunquid in tali grauamine subintelligatur conditio illa à lege subintellecta, *si sine liberis*. Hæc dubitatio dependet ex alia, num filij naturales comprehendantur sub hac tacita conditione à lege subintellecta, nam si comprehenduntur, certum erit quod cum clericus tales naturales possit habere, subintrabit conditio illa si sine liberis. ¶ Sed tamen licet Doctores ancipites appareant, veritatis magis habet opi-

nio qua firmat, conditionem tacitam si sine liberis, non verificari in natura libus, licet in expressa considerandum relinquatur l. ex facto. 17. §. si quis rogatus. r. ad Trebel hanc sententia fuit originalis glo. verbo soboles. leg. generaliter. §. cum autem C. de instit. Bal. in d. §. si quis rogatus. n. 1. Deci. l. praecibus n. 17. C. de impuber. & in d. §. cum autem. n. 21. Tirq. l. si vnquam verbo. suscepit. liberos. n. 56. Corraf. lib. 1. Micellan. c. 19. Acost. c. si pater verbo si absque liberis. n. 40. de testā. in. 6. & in §. & quid sitantum n. 72. Māti. de coniectu. lib. 10. tit. 8. n. 17. Menoch. praef. 78. lib. 4. ex quorum relato rum dictis aparebit, sub tacita conditione si sine liberis, non intrare naturales tantum; & licet contradictores aliquos hanc opinio habeat, tamen ne alias multiplicarentur specialia, ut scilicet sub intelligeretur conditio, & sub ea naturalibus comprehenduntur sub nomine filiorum, nulla fides contradictoribus tribuitur. Cū igitur clericus legitimos habere nequeat, & solum hij sub tacita conditione comprehenduntur, manifeste fiet decisio supraposite questionis, ut clericus grauat post mortem restituere, non subiacet regulę l. cum Auus. de condit. & demonstra. Maior tamen difficultas consistit, in expressa conditione *si sine liberis* clerico in sacris scienter adiuncta, ut aliquando in hac florentissima Ciuitate Illustrius Cardinalis Manticam. in trac. de coniectu. lib. 11. tit. 9. n. 27. vsq; ad n. 32. presentem questionem proposuisse, & in illius examine mox vnā, mox aliam referendo ex interpretibus sententiam, nil decisum relinquisse, & illius vestigia secutus Peregri. tracta. varij. lib. 6. n. 21. cum seqq. nullam Electionem ex opinionibus reliquit; sed tamen cum in iure nil concludentius in ratiocinando
294 sit, Quam tamen quod colligitur per argumentum a sufficienti partium enume-

ratione, ut in l. patre furioso. 13. de his qui sunt sui vel alieni. iur. & in proposita specie quando fideicommissum iniungitur clerico scienter in sacris, regulatum ab illa conditione *si sine liberis*, non potest condicio verificari in nullo casu ex his qua sub nomine filiorum comprehenduntur, & continentur, igitur pro non scripta haberi debet.

Minorem sic probō, nam hanc condicio *si sine liberis* si esset ad implenda intelligeretur, vel de legitimis & naturalibus ex legitimo matrimonio procreatis, vel de naturalibus, tantum, vel de legitimis per scriptum, vel de adoptiuis, vel de Ecclesia & monasterio (sub intrante in locum filij) Arqui in nullo casu relatorum potest ad impleri, igitur pro non scripta haberi debet. In primis tamen Certum est, quod non potest intelligi de legitimis & naturalibus, cum in clericis in sacris, prohibita sit causa suscipiendi liberos tales, cum per solum matrimonium illos habere possunt, hoc enim non indiget probatione, satis enim notum est, clericatum impedire matrimonium & contractum dirimere, constat ex constitutione Ecclesie. cap. 2. de cler. coniuga. clem. vni. de consan. gui. can. si quis eorum c. erubescant 32. distinc. Triden. sinodus can. 9. sessio. 24. latissime & ingeniose hoc declaratur per Thom. Zanches de matri. lib. 7. disputa. 47. & 48. tamen non etiam intelligi potest de Spurijs vel naturalibus, sicut voluit Baldus con. 373. numer. 3. volu. 1. asserens non esse hanc interpretationem coniecturalem, sed necessariam, cum dispositio filiorum regulanda sit a potestate illius, cui conditio adiungitur, & intelligenda de illis, qui in illius persona cadere possunt iuxta text. in l. heredibus 77. §. Titius ff. ad Trebel. iuxta ea. qua notauit ad illud tex. Acost. in c. si pater verbo. si absq; liberis n. 39. nā cū ignominiosum sit clericis, tales filios habere. Et tamen que igitur
295
296
297
298
nominiam

nominiam sapiunt a testamentis delentur ad l. penul. C. quemad. testa. aper. l. quoties. 9. §. si quis nomen de hered. insti. l. Turpia. 57. de legat. 1. notant omnes in l. 3. de liber. & postum. vbi Sarmie. n. 4. & 5. Eman. Acost. lib. 1. se lecta c. 3. ex quo enim sacerdos inuitatur ad malum, & allicitur (mediante fideicommissio) ad fornicandum, nullo iure ad seruandam conditionem compellitur, etiam si talis conditio concepta fuerit, nedum affirmatiue, cū liberos habuerit (quam tunc demum putat Salicetus in d. §. cum autem turpitudine continere) sed etiam si negatiue, *si sine liberis decederet*, cum a contrario sensu resultet idem effectus, qui resultaret ex conditione cum liberos habuerit; igitur nec in naturalibus verificatur. Nec tamen potest intelligi conditio de adoptiuis ut voluit Cumanus in d. l. si quis posthumos in prin. & Pau. Castr. nu. 3. de lib. & posthum. & ferē omnes Doctores, nam cum adoptio imitetur naturam ad l. si pater. 15. §. fina. cum leg. seqq. ff. de adopt. & naturaliter Clericus ut Clericus, non possit filios habere, etiam si ex accidenti, cum etiam in d. §. final. ex accidenti libertum alienum non potuit adoptari, & tamen adoptio imitatur naturam, & non solum naturam ipsam communem, sed naturam status personae qui adoptat, igitur non potuit adoptare Clericus. Et tamen casu quo possent, cum adoptiui a lege excludantur ut possint facere, deficere fideicommissum ut in l. fideicommissum 75. de condit. & demonstra. l. si ita quis 53. §. final. de lega. 2. §. adoptiuis in authentico quib. mod. natu. officia. sui late Rippa. post Alexand. l. ex facto §. si quis rogatus ad Trebel. Tiraq. ad l. si vnquam verbo. suscepit liberos Palat. Rubio. in rub. de donat. inter vir. §. 71. numer. 2. & 4. Couar. in capit. Raynaldus §. 1. numer. 2. & resolutio. libr. 7. capit. 19. ideo non potest conditio in adoptiuis verificari. Nec similiter in Ecclesia & in monasterio licet loco

filij habeantur ad §. sed hoc presenti in authentico de sanctis. Episcop. ut voluit Bart. in leg. heredibus. §. Titius num. 4 ad Trebel. idem. Panorm. in cap. in presentia nu. 15. de proba. & Anton. Gabr. con. 126. nam si in Ecclesia intelligeretur tamen conditio non retineret propriam conditionis naturam, qua se debet habere ad esse, & non esse, ad materiam text. in l. cum ad praesens. 37. ff. de reb. credit. notabat. Anton. Pichard. in §. conditiones instit. de verbo. obligat. & debet intelligi sic, ut possit impleri ad leg. ex facto. §. final. ad Trebel. vnde cum Ecclesia nunquam moriatur, ad c. si gratiose. 5. de rescrip. in 6. nec semel consecratus Ecclesie, non potest amplius exire c. cum ex eo de Electio in 6. cum igitur non possit descendere sine Ecclesia, hinc factum est, ut propriam conditionis naturam non retineat, & consequenter nec intelligi possit de Ecclesia. tamen Nec de filijs suscepturis post dispensationem Pontificis, super voto coniugali emisso ad contrahendum matrimonium, quamuis Pontifex super tali voto dispensare possit, ut per Pan. in capit. 1. de voto late Gutier. in canoni. libr. 7. capit. 17. numer. 5. cum seqq. sed quia similes dispensationes non solent concedi, nisi raro & cum maxima causa, & inter Principes & Magnates, iuxta tradita per Gutier. vbi supra post Nauar. de redditib. Ecclesia. quaestio. 3. monito. 11. nume. 2. ideo tamen talis dispensatio. inter impossibilia consummerari solet, iuxta doctrinam Bartol. communiter receptam in leg. apud Iulianum §. constat de legat. 1. late Gutier. in canonici. libr. 2. quaest. 15. nu. 189. & verba testamenti ad insolitos casus nunquam referuntur, ad leg. nulla 14. post prin. in vers. sed si alimenta de aliment. & ciba. legat. & facit. lex. nam ad ea 17. de legibus. tamen Nec similiter de legitimis intelligi potest, cum ea que dependent ex principu voluntatibus, impossibilia reputentur
301
302
303
304

tur l. apud Iulianum alias idem Iulianus. 4. l. de legat. 1. Molina. alios referens lib. 2. de primogen. c. 13. Redoan. de rebus Eccles. q. 3. n. 39. impossibilia vero, pro non adiectis teneri constat; si igitur in nullo prædictorum, conditio si sine liberis potest verificari, sequitur necessario, conditionem pro non adiectam haberi, & consequenter remanere fideicommissum purum: & quamvis remaneat conditio mortis, cuius dies cum incertus sit, & faciat conditionem ad l. dies incertus. 74. l. 1. l. hæres meus. 78. in fin. principij de cõditio. & demonstra. tamen quo ad conditionem si sine liberis purum remanebit, reiecta conditione si sine liberis in clericis; Et tunc nunquid etiam reiiciatur in persona Clerici, quando vna cum alijs (in quibus cadere potest dicta conditio, si sine liberis, & in eorum personis legitime verificari) reperitur institutus, concludit affirmatiue. Mantica dicto lib. 1. tit. 9. n. 34. Tefau. Decis. 163. & Peregrin. con. 54. n. 9. lib. 1. v. bi tantum conditionem referendam esse censuerunt ad alios, non ad Clericum, idem tenet Peregrin. tracta. varij lib. 6. n. 25.

306 Tandem vt huic dilatate glose vltima manus imponatur obseruandum, erit, conditiones hæreditatibus impuberum iniunctas, obseruandas adeo fore per illorum successores, iuxta præscriptum modum nostræ cõstitutionis; vt nedum si cõditiones fuerit suspensue, ad illarum obseruantiam & adimplementum erunt compellendi (vt vidimus in exemplis vsquequaque propositis & in alijs consulto prætermittis) sed etiam si conditiones fuerint resolutiue, quarum quidem conditionum discrimen in eo consistit. Quod tunc conditiones suspensue, sunt talis nature, quod relictum & dispositum sub eis, nõ potest effectum sortiri, nisi ad impleatur cõditio, siue casualis fuerit, hæc siue potestatiua, siue mixta, vt colliges ex toto tit. de conditio. & demonstr. & de conditio. institution. & declaratur

optime in l. proinde. 8. ff. si Cert. Pera. Resolutiua vero conditio, illius & diuersæ est nature, tunc scilicet non suspendat actum & dispositionem, imo a contrario per purificationem conditionis, & eius existentiam, destruat & resoluatur actus, a conditione regulatus, & de hac conditione resolutiua habes exemplum in l. 3. de cõtra. emptio. & in l. 2. de in diem adiectio. l. 1. de lege. comisso. Et tunc regulariter conditio ista resolutiua solet concipi, per dictionem nisi vt deduces ex tex. in l. obligationum. 43. §. conditio de actio. & obliga. declarat. ingeniose Acost. in comentarijs quæ ad illum textum parauerat lib. 1. selecta. c. 23. & semper conditio talis postponitur actui, & dispositioni, per illam dictionem nisi, Cõditio vero suspensua, concipi solet, per dictionem si vel per ablatiuos absolutos Ias. rub. solu. matr. probat. l. a testatore 101. de conditio & demonstra. Nauar. in ca. si quando prælud. 3. numer. 6. in fin. Barbos. 1. parte rub. numer. 26. hanc differentiam inter has conditiones, & vniuscuiusq; descriptionem reperies, apud Petr. Barbos. in leg. si ante. numer. 32. solut. matr. & in 3. parte rubric. numer. 34. aliqua Surd. de Alimen. titulo. 5. quæst. 3. numer. 28. Marc. Anton. Peregrin. de fideicommiss. arti. 43. numer. 20. post Acost. vbi supra.

Et non solum ad finem speculationis hæc dicta fuere, sed ad practicum, his enim diebus retrorsis postquam huic glose finem imposueram, occurrit casus in quo, testator nepotem quendam ex sorore Hieronimum appellatum hæredem instituerat, simpliciter, sed quia habebat alium nepotem ex Fratre per quem desiderabat suam conseruari agnationem, qui per sex annos abfuerat a præsentia ciuitate, & ad indos se traduxerat, adiecit hanc clausulam in discrimine institutionis testamentariæ y la sobredita institutio fas ab parte, y conditio, que no apare-

aparegues Ioseph mon nebot fill de Iuan mon germa) dubitatum fuit, vtrum Hieronymus institutus esset mitendus in possessionem hæreditatis sui auunculi, vel patru ex quo reperiebatur institutus: ex parte cognatorum dicti Iosephi absentis pretendebatur, & de facto duo iuris periti huius ciuitatis florentissime Illerden. non parua eruditionis) quod non est nouum tales in hac sciuitate reperiri) insistebant compellendum fore dictum Hieronymum institutum, ad docendum ante omnia, de præmorientia dicti Iosephi, cum in subsidium fuerat præfatus Hieronymus institutus, & fundans se in qualitate, debet ante omnia de illa edocere; nos autem qui partes Hieronymi agebamus, allegauimus supra dicta, nempe institutum fuisse sub conditione resolutiua, nisi apareret Iosephus,

quo aparente & reduunte, institutio destruetur, & quod per cautionem mutianam poterat dicto Iosepho præcaueri, quam obtulimus præstare pro parte dicti Hieronymi, & quod is nõ poterat cogi, ad docendum de morte Iosephi, cum non erat causa præambula ad acquirendum, & de facto fuit præstita dicta cautio mutiana, & minus in possessionem hæreditatis, quã vsque in hodiernam diem continuat, & consequenter si in casu nostræ constitutionis contigerit, bona prædicta peruenire ad successores impuberum filiorum dicti Hieronymi, & his existentibus in possessione, constiterit & apauerit de persona Iosephi, certum erit seruandam fore prædictam conditionem resolutiuam, secundum metas & limites conditionis resolutiue: & hæc de quinta glosa.

NOTABILIA EX GLOSA VI.

- 1 Expressio eorum que tacite in sunt, nihil operatur.
- 2 Dispositum in vno ex correlatiuis, habet locum & in alio.
- 3 Maritus relictus ab uxore dominus massarius & usufructuarius, solum de alimentis intelligitur, sicut e contrario vxor.
- 4 Consuetudo præter ius, ad similia extendi potest.
- 5 Reservatio facta in cartis nuptialibus de usufructu, matri vel patri, cum clausula, vt sit dominus massarius, vel usufructuarius, importat alimenta.
- 6 Interpretatio ex contractu aliquando sumenda, a verosimili mente contrahentium.
- 7 Constitutio nostra est contra ius commune, & iuris correctoria.
- 8 Constitutio nostra si de matre non disponeret, sed solum de patre, an ad illam prorrigeretur, & nu. 30.
- 9 Correctio legis facta in vno ex correlatiuis, ad alium prorrigitur, nisi diuersa militaret ratio in vno, quam in alio.
- 10 Correctio per legem nouam inducta in vno ex correlatis, prorrigitur ad alium.
- 11 Trebellianica an possit de iure communi prohiberi, in filijs primi gradus.
- 12 Falcidia an possit prohiberi in hoc Principatu, stante conditione 27. anni 1599. sicut & Trebellianica in filijs primi gradus prohibetur.
- 13 Falcidie & Trebellianice detractio, fit semper contra voluntatem testatoris.
- 14 Falcidie detractio sicut prohiberi potest per testatorem, sic & Trebellianice, per equiparationem.
- 15 Episcopus non potest hereticos, sine Inquisitorum autoritate condemnare.

- demnare, nec absolueret, & declarata Clementi 1. §. 1. de hereticis in clementi.
- 16 Mulier binuba nedum lucra ex primo matrimonio acquisita inmediate, tenetur filiis primi matrimonij reseruare, sed ea, que post secundum matrimonium mediate obuenerunt.
- 17 Maritus conuolans ad secundas nuptias, tenetur lucra ex primo matrimonio mediate, vel immediate obucuta, filiis prioris matrimonij sicut & mulier, reseruare.
- 18 Maritus & uxor, cum sint correlatiui, semper comprehenduntur sub una dispositione.
- 19 Pene a iure imposte secundo nubentibus, sunt communes maritis & uxoribus.
- 20 Legis femine dispositio, loquens solum de uxoribus, prorrigitur ad maritos per l. 5. C. de secund. nup.
- 21 Principum superiorum, & Pontificum actio, nostra est instructio.
- 22 Tortura per inferiores exercenda, non est ultra modum irroganda, prescriptum a Regio concilio, & ultra quod ibi obseruatur.
- 23 Si illius superiorum iudicium sequendus, maxime in penalibus.
- 24 Authentica ex testamento, C. de secundis nuptijs, declaratur & extenditur ad patrem seu maritum.
- 25 Pater an priuatur successione filiorum, per transitum ad secundas nuptias, & declaratur §. optimum in authentico de non eligendo 2. nuben. collat. prima, & numer. 26. & 27. usq; ad nu. 29.
- 30 Constitutio nostra, si de matre non disposuisset, solum de patre esset intelligenda.
- 31 Constitutiones huius Principatus, non admittunt interpretationem.
- 32 Correctoria lex extenditur ad casus similes, quando in similibus militat Regis correctorie ratio.
- 33 Stante statuto prohibente interpretationem statutorum fieri, non extenditur lex ad casus similes.
- 34 Regium concilium non potest constitutiones extendere ad casus similes, ex identitate rationis, licet possit illas declarare.
- 35 Interpretatione prohibita, censetur extensiuam, & non comprehensiuam prohibita, & similiter de friuola & non alia.
- 36 Ius commune unum disponens, & aliud ius nouum municipale, non presumitur de isto, uelle aliud disponere quam expresse cautum est.
- 37 Mens Principis est, in casu omisso in lege noua, seruare ius commune.
- 38 Pœna imposta viro nubenti cum alia uxore, prima uiuente, an habeat locum in uxore nubente uiuo primo viro.
- 39 Filius in Cathalonia, an titulo legati, vel institutionis astringatur, legitimum patri, vel genitoribus relinquere, & declarata constitutio 1. tit. de filiis & patribus preteritis.
- 40 Constitutio nostra, an sit exorbitans, correctoria, vel limitatoria, & de differentijs inter corrigere, exorbitare, & limitare.
- 41 Exorbitans lex que dicatur, & qualiter dignosci potest an sit exorbitans.
- 42 Filio defuncto intestato, de iure communi regula sit certa, quod succedunt parentes equaliter, & de ratione huius successionis, n. 43.
- 44 Contentum & dispositum per constitutionem nostram, continetur sub regulis authentice defuncto ad Terilianam.
- 45 Impuberes, & puberes, masculi, & femine filij, & nepotes, comprehenduntur sub generalitate uerborum authentice defuncto ad Terilianam.
- 46 Constitutio prima hoc titulo incipiente, com al. officii Rejal, expenditur & ponderatur in sui ratione.
- 47 Correctoria lex illa dicitur, que corrigit legem generalem.
- 48 Limitatoria lex est illa, que sub uer-

bis

- bis regule generalis continetur, subducitur tamen ab ea, per aliquam rationem particularem.
- 49 Extentio in exorbitantibus, in iure non admittenda, ex identitate rationis.
- 50 Extentio non fit de marito ad socerum & declarata l. si uero 65. §. de uiro solut. matrimonio, & nu. 51.
- 52 Correctio facta ex nouo iure, in uno casu ex coadequatis, & equiparatis in iure antiquo, censetur in omnibus equiparatis facta.
- 53 Extentio in correctorijs, neque ex identitate, neque ex maiori parte rationis non admittitur.
- 54 Lex noua corrigens unum ex equiparatis, non extenditur ad alium, si ratio non est expressa, & omnes comprehendit equiparatos, ut in nu. 55.
- 56 In correlatiuis ex diuersis rationibus in lege comprehensis, non extenditur dispositio in uno facta, ad alium.
- 57 Declaratur authentica quas actiones C. de sacro. sanct. Eccles.
- 58 Prescriptio aduersus ciuitatem, non admittitur, nisi centenaria, in uenditione, donatione, & hereditaria successione.
- 59 L. fina. C. de sacrosanct. Eccles. an sit correctio per authent. quas actiones eod. tit. & n. 63.
- 60 Prescriptio regulariter in Ecclesijs, & ciuitatibus, per 40. anno. impletur.
- 61 Lex noua loquens in casu speciali, non corrigit legem antiquam generaliter disponentem, & num. 64.
- 62 Prescriptio de qua in authentica quas actiones, C. de sacro. Eccl. comprehendit Ecclesias nisi in casibus ibi expressis.
- 64 Lex noua correctoria, tunc demum corrigit legem antiquam specialem quando constat de uoluntate legislatoris.
- 65 Princeps secularis potest facere legem priuantem Ecclesias immunitatibus, per alias leges seculares concessas, si non in modum priuilegij, sed legis, id fuerit concessum.
- 66 Statuta laicorum contra libertatem Ecclesie non admittuntur, facta tamen ad illius utilitatem, per statuentes reuocare possunt.
- 67 Papa non potest ordinare in terris sibi in temporalibus non subiectis, ut nullae prescriptiones currant contra Ecclesiam.
- 68 Dispositio, que libet legis testamentaria, vel que uis alia sit, regulatur a potestate disponentis.
- 69 Declaratur constitutio 5. sub tit. de arbitris incipiens, primerament, & num. 71.
- 72 Restitutio integrum in Cathalonia conceditur, in executione instata sententie arbitralis, licet ab ea non appelletur, nec supplicari possit.
- 73 Papa an possit dare immunitatem domibus clericorum, ut delinquentes non extrahantur in preiudicium statuti secularis permitentis extrahitionem.
- 74 Beneficia laicis concessa, non possunt ab eis auferri per ius canonicum.
- 75 Priuilegium Religionis, vel cuiuslibet alio concessum, non soluendi decimas ex suis terris, non comprehendit laicum cui decime competunt.
- 76 Declaratur constitutio prima sub titulo de decimis edita anno 1542. cap. 53.
- 77 Legitimus succedit impuberi, in casu constitutionis nostre.
- 78 Legitimus quis, vel ex subsequenti matrimonio, vel ex rescripto Principis, vel per Curie oblationem, vel patris nominationem, & a quo iure inducitur.
- 79 Legitimus per consequens matrimonium, plus non consequitur, quam alius ex rescripto Principis.
- 80 Legitimus ex subsequenti matrimonio, admittitur ad omnia, ad que legitimus & naturalis admitti solet, quod intellige in certis legitimationum speciebus numer. 81.
- 82 Legitimus in nibilo differt a uero legiti-

- legitimo, in successione legali.
- 83 Legitimi dicuntur de linea contentiva testatoris.
- 84 Legitimi habent iura agnationis, & cognationis actiua, & passiu.
- 85 Legitimus succedit fratri suo legitimo, in primo successione gradu, & è contra.
- 86 Legitimi per oblationem Curie, solum succedunt patri legitimi secundum aliquos.
- 87 Discrimina inter species legitimatum recensentur.
- 88 Legitimus altero ex tribus modis efficitur suus heres & necessarius patri legitimi.
- 89 Beneficium abstinendi suis hereditibus a Praetore concessum, competit filiis, & non legitimis, num. 90.
- 90 Legitimus siue velit siue nolit, tenetur hereditatem paternam adire.
- 91 Gotholanus quidam docuit quandam opinionem in iure Ludouico Romano qui profitetur ab eo dedicisse.
- 92 Legitimus quis per ingressum monasterii, tanquam per oblationem curie celestis, sicut per oblationem Curie terrestris.
- 93 Legitimus, quo ad omnes iuris effectus legitimus reputatur.
- 94 Legitimus post factum testamentum, tanquam agnoscendo rumpit testamentum patris legitimi.
- 95 Legitimo competunt omnia remedia, quae legitimis competunt, contra testamentum paternum.
- 96 Legitimus comprehenditur sub conditione, si sine liberis, facit quae illam cessare.
- 97 Statuta loquentia de legitimis & naturalibus, haec quae differentia lucra, comprehendunt legitimatos.
- 98 Retrahendi ius ex pacto, lege vel statuto alicui legitimo competens, competit etiam legitimis.
- 99 Legitimi pro legitimis reputantur in materia exorbitanti.
- 100 Legitimus per subsequens matrimonium continetur sub conditione, si sine liberis legitimis & naturali-

- bus, & de legitimo matrimonio natis, secus vero legitimatus per rescriptum, & Curie oblationem, numer. 101.
- 102 Princeps derogans fideicommissum in legitimationis rescripto, facit successibilem legitimum, in casu quo legitimi & naturales, & de legitimo matrimonio vocantur.
- 103 Legitimus per subsequens matrimonium, inter parentes in quibus matrimonium contrahi tempore natiuitatis legitimi non poterat, non est vere legitimus, nec capax successione, etiam si dispensatio Pontificis accedat.
- 104 Legitimus per subsequens matrimonium, tunc demum facit illum vere legitimum, si matrimonium posset iniri inter contrahentes.
- 105 Papa legitimando, solum natalia restituit, quoad dignitates, & beneficia.
- 106 Papa dispensando in matrimonio, etiam si mentionem faciat de prole nata, non facit illam successibilem, in Regnis sibi in temporalibus non subiectis.
- 107 Papa dispensando in radice, an faciat prolem iam natam successibilem, in terris Pontifici non subiectis in temporalibus, & n. 109.
- 108 Papa quando sit visus in radice dispensare remissiuè.
- 110 Papa omnia quae sunt iuris positiui, in manus habet, & pro libito potest illas distribuere.
- 111 Papa non potest legitimare quoad successiones, ultra suam temporalem iurisdictionem.
- 112 Prohibitum una via, non potest nec debet alia permitti.
- 113 Donatione prohibita, censetur omnis alia onerosa alienatio prohibita, quod intellige sub nu. 114.
- 115 Fraus legi per indirectum non permittitur, nec in Principe.
- 116 Per indirectum non est censendum, quod directè fieri non licet.
- 117 Prohibito actu, censentur omnes actus

- Actus prohibiti, per quos perueniri potest ad actum prohibitum.
- 118 Prohibita alienatione, censentur prohibiti actus inductiu alienationem & praecipue si ex actu mediato nihil aliud consequi potest, quam alienatio ipsa, & num. 117.
- 120 Pontificia potestas in iure positiuo, nullos habet fines.
- 121 Facta pro infectis haberi non possunt, nec ad id ulla datur potentia, nec in Deo Optimo Maximo 122.
- 123 Quae implicat contradictionem in Deo, non reperiuntur.
- 124 Papa si dispensando in radice, faceret prolem antea natam successibilem, facta pro infectis faceret, & quare.
- 125 Papa dispensando in radice non potest facere, ut contrahentes nunquam peccauerint, nec quod sine confessione illius peccati saluarentur.
- 126 Sacramentalis gratia per peccatum ex nefario & incestuoso coitu amissa non restituitur per Pontificem, ex reuocatione legis canonice generantis peccatum.
- 127 Papa potest derogare impedimentum canonicum, quod obstabat matrimonio contrahendo, & amouere legem quae illud generabat.
- 128 Papa potest disponere contra, praeter, & ultra ius positiuum, & non quod leges factae pro infectis reputentur.
- 129 Expenditur & declaratur tex. in cap. quia circa, de consang. & affin. cui respondetur variè.
- 130 Pontifex potest dispensare in radi-

- ce matrimonij.
- 131 Matrimonium ex se nullum ob aliud quod impedimentum canonicum, ex sola Pontificis dispensatione, absque nouo contractu & solo illo primo consensu, non efficitur validum.
- 132 Dispensatio nulla reperitur in cap. quia circa 6. de consang. & affini.
- 133 Dissimulatio tunc viget, quando adest damnum, & super actu illicito ad euitandum scandalum.
- 134 Legitimi per subsequens matrimonium dispensatum, nati ante dispensationem, a parentibus ignorantibus impedimentum, sunt vere legitimi.
- 136 Affines matris non veniunt in successione impuberis, in casu constitutionis.
- 137 Mater & auia an censeantur priuatae tutela, quam habent a iure in casu constitutionis, & n. 140.
- 138 Tutellae datio sequitur bonorum successionem.
- 139 Tutella quam nouella Iustiniani defert matri & auiae, dicitur legitima & non datiua.
- 141 Mater per substitutionem pupillarem a successione impuberis remouetur.
- 142 Tutella dicitur onus, & non lucrum, & sic minoribus non defertur.
- 143 Mulier licet pro ciuilibus non possit carcerari, pro debito tamen administrationis tutelae potest capi.
- 144 Taxatiua, sola, nostrae constitutionis expenditur, & ponderatur.
- 145 Pater non priuatur usufructu sibi a lege delato in bonis filij sui, licet ab illius successione remoueatur.

**E ASSO MATEIX SIA
OBSERVAT EN LOS BENS**

QUE A AQVELLS IMPUBERS DE LA
març,ò de la linea maternal, seràn
pèrtingurs.

ID EST

*Et hoc idem obseruetur in bonis quæ ad illos impuberes à ma-
tre seu a linea materna peruenta fuerint.*

EXPRESSIO enim eorum, quæ tacite insunt, nil amplius in iure tribuere solet ad l. 3. de legat. primo, l. vnum ex familia. 69. §. primo de legat. secund. l. quesitum 9. §. Pomponius de distractio. pig. l. aliquando 106. de condit. & demonstra. latè Doctores, & signanter Ripa in dict. l. 3. de legat. 1. Surd. decis. 119. numer. 28. & melius decis. 220. numer. 14. & ferè per totam, idem de aliment. tit. 2. quæst. 15. numer. 112. notabat Sese decis. Aragon. 142. num. 17. Et in ¶ correlatiuis, de iure dispositum in vno, cõsetur & in alio dispositum, l. 7. vbi Bal. C. de Cupres. lib. 21. l. 3. in fin. C. de sacro. Eccles. l. fina. de acceptilatio. l. fina. C. de indic. viduita. tollen. Surd. decis. 32. num. 5. & decis. 63. numer. 1. & de eis. 758. n. 10. Mantic. de tacit. & amb. conten. lib. 4. tit. 3. numer. 6. & non solum quæ a iure disponuntur in altero ex correlatiuis; sed etiam ex consuetudine, Surd. in optimo casu de alimẽ. tit. 4. q. 3. n. 71. & tit. 6. q. 3. n. 16. & in materia priuilegij idem firmauerat tit. 8. priuileg. 65. n. 3. vnde cum pater & mater sint correlatiui, vt notat DD. in l. fin. C. de indic. vidui. tolen. & in l. fina. C. de impuberum. Ex quo enim Rex Petrus 3. disposuerat iam de bonis paternis filio impuberi delatis, (vt

vidimus in glosa secunda huius constitutionis) frustratorie & superuacue ad didit hanc glosam, & clausulam, vt hoc idem quod dixerat, seruetur in bonis a matre filio delatis, hoc est, quod in illis succedatur eodem ordine per cognatos, quo succeditur in bonis paternis per agnatos, nil enim huius successionis expressio operata est, cum ex natura correlationis virtualiter inerat: Et hæc sententia fulciri potest ex illa Baldi obseruatione in authentica hoc locum, C. si secundo nupsit. mulier. n. 2. in fi. quem secut⁹ est Ias. in l. fin. n. 9. C. de indic. viduit. tollen. Benedic. in cap. Rainuntius, verbo cetera bona, n. 21. de testa. & ex recentioribus Surdus de alimen. tit. 2. q. 75. n. 18. quam & nos secuti sumus sup. glos. 4. n. 168. ¶ Quæ cauetur, quod quemadmodum Bulgari opinio, communiter recepta fuit in vxore relicta domina massaria, & usufructuaria, filijs heredibus institutis, vt tantum relictum illud importet alimentaria; sic è contrariò quando maritus dominus massarius, & usufructuarius per vxorem relinquitur, censetur solum alimentarius, ratione correlationis, vt dispositum in vno, censetur etiam, & in alio dispositum: nec ¶ opinio illa Bal. & sequacium procedit sine ratione, nam cum consuetudo Bulgari, circa usufructum vxoris (relata per glosam in authentica, q. locum) sit præter ius, extẽdi ad similes casus non erit nouum ad l. 2. C. quæ sit longa consuetud. Ias. l. de quibus,

bus numer. 14. de legib. per illum textum Rochus de Curte in cap. fina. numer. 316. de consuetud. probat. latè Alexa. Trentasinq; variat. resolut. lib. 1. tit. de consuetudine resolut. 1. & dato hoc principio, quod hæc Bulgari consuetudo sit præter ius, & non contra ius, Fiet ¶ exinde, quod poterit intelligi, tam in usufructo relicto in vltima voluntate, quam in contractu; (& quotidie hoc ad manus habebis) solent enim parentes in hoc nostro principatu filios suos hereditare in capitulis & cartis nuptialibus, (vt videre licet in illo volumine Petri Fontanilla, & videbis scito in nostris commentarijs quæ paramus ad constitutionem, a foragitar fraud) in quibus quidem hereditamentis, seu donationibus, solent reseruare vsum fructum, illumq; vxoribus, & matribus donatariorum donare; tunc enim existimo illam reseruationem alimenta importare. Hoc intelligo, respectu alterius ex coniugibus, qui non fuit dominus rerum donatarum; nam ¶ cum (vt dixi) Bulgari consuetudo sit præter ius, extenditur ad contractum, ex identitate rationis: nam cum recipiat interpretationem a testatoris voluntate, & aliquando in contractibus sumitur interpretatio a verosimili mente alterius ex contrahentibus l. obligatione generali 6. ff. de pignor. l. si vnquam 10. C. de reuocand. donat. l. tale pactum 47. §. fin. vbi glos. fina. in fin. ff. de pact. latè Menoch. presumpt. lib. 4. pres. 35. numer. 20. Anto. Gabr. libr. 6. de regul. iuris conclus. 12. post Socin. in l. cum auus, numer. 97. de condit. & demonstra. non erit incongruum firmare, vt quemadmodum consuetudo illa Bulgari procedit in marito, ratione correlationis, quis solum locuta fuerit in vxore; sic in casu nostræ constitutionis, quamuis Princeps non aduerteret, vt hoc idem obseruaretur in bonis maternis, iam intelligeretur dispositum, ex virtute correlatiua. Sed tamen ¶ hæc consideratio non concludit, nam (sicut diximus) illud factum

fuit, quia consuetudo erat præter ius, atvero constitutio nostra, est contra ius, huiusquæ correctoria, & obstat regula, quod in correctorijs non admittatur extensio de persona ad personam, licet aliquando ex identitate rationis permitatur de casu ad casum, l. si vero 65. §. de viro solut. matrim. authentica quas actiones, C. de sacro. Eccle. & melius in l. præcipimus in l. fin. C. de appellat. Bart. in l. 2. numer. 34. de vulg. vbi Alexand. numer. 31. Petr. Barbof. l. si constante a numer. 101. & ante n. 72. & in l. 7. par. 1. numer. 19. Lara de anuerfar. lib. 1. ca. 5. n. 15.

Nihilominus tamen, licet constitutio nostra sit iuris communis correctoria, & consequenter inextensibilis; tamen etiam si de matre non fuisset allocuta, ad huc ad illam protrahi posset, ratione correlationis; nam quoties lex correctoria corrigit vnum ex correlatiuis, tunc correctio prorrigitur ad alium ex correlatis, vt per Anton. Gabr. lib. 6. commu. conclus. tit. de legib. conclus. 12. numer. 36. vbi multa cumulauit post Bart. in authentica qui semel, C. quomod. & quando iudex Surd. de aliment. tit. 7. quæst. 25. numer. 7. & 8. subtiliter Petr. Barbof. in l. si constante solut. matr. numer. 105. & 106. post ea quæ varijs exemplis illustrauit Ias. l. fin. C. de indic. vidui. tol. a numer. 2. ad numer. 17. Ripa in l. si constante, numer. 62. solut. matr. ¶ Ni si in casu in quo militaret diuersa ratio inter correlatos, iuxta doctrinam Bart. in l. 2. numer. 6. versic. Sed circa hoc dubitatur, post glosa. in verbo recusante, l. fin. de bonisq; liber. latè Barbof. vbi supra, numer. 105. vbi etiã reperies, quod in casibus equiparatis, quando lex noua corrigit vnum ex equiparatis, censetur alium corrigere ad glos. communiter receptam in l. si quis seruo. C. de furt. Ripa in l. nemo potest, numer. 48. de legat. 1. & in l. rem quæ nobis, numer. 2. de acquir. possel. Couarruu. in cap. Rainaldus, §. 3. numer. 6. Gom. l. 24. Tau. & ex hac reso-

11 resolutione, infertur declaratio † ad constitutionem anni 1599. ca. 27. quæ incipit, *per conseruar*, per quam terminatur illa agitata disceptatio inter DD. an parentibus liceret prohibere, inter filios primi gradus, detractioñe Trebelianice, de qua communes in l. Centurio de vulga. Alcia. in l. cū proponas, C. de pact. & alij cumulati per lul. Clar. §. testamentum quæst. 63. & Peregr. de fideicommiss. art. 3. numer. 106. Cancer. lib. 3. var. cap. 2. numer. 93. subtiliter Anto. Faber. de error. de cas. 17. error. 6. per dictam enim constitutionem 27. cauetur, posse parentes prohibere dictam Trebelianicam, vt intelligatur dicta constitutio, & in falcidia, ex † quo enim falcidia, & Trebelianica sunt equiparata, vt notabant Bart. & communis interpretum cursus, in l. Marcellus ad Trebel. cum ob eandem rationem, ob quam inducta fuit Trebelianica, inducta etiam fuerit & falcidia, vt in §. 1. instit. de lege falcid. iuncto §. sed quia hæredes instit. de fideicommiss. hæredita. & sic regulariter licet argumentari, de vna ad aliam, de quo est mirabilis text. in l. plausi 43. §. fina. de condit. & demonstra. Cra. in §. falcidia, quæst. 1. numer. 2. & quæst. 2. & est textus in l. Marcellus 3. §. quod autem ad Trebel. notat Peregr. variar. iuris lib. 6. numer. 42.

12 † Vtriusque enim quarte detractio fit contra voluntatē testatoris, & cuius voluntate sepe præsumitur, vt sine aliqua diminutione falcidie vel Trebelianice restituatur hæreditas l. 1. & l. fin. C. ad l. falcid. Mant. de coniectu. lib. 9. tit. 14. numer. 15. inde igitur fit, vt cū sint coadequata, connexa, & equiparata, ex quo constitutio illa permiserit parentibus posse prohibere Trebelianicam in filijs primi gradus, censetur etiam prohibita falcidia, ex quoadequatione, & correlatione.

13 Et eodem modo erit intelligenda authentica, sed cum testator, C. ad l. falcid. ex quo enim lex illa noua corrigit antiquam, permitentem prohibitionē

falcidie testatoribus, habebit locum in Trebelianica, quamuis dicta authentica procedat correctorie, vt interpretati sunt communes interpretes in die. l. Marcellus ad Trebel. Couarruu. alijs omisis in cap. Rainald. §. 3. † Eodem modo erit intelligenda Clement. 1. §. 1. de hereticis in Clementinis, qua cauetur, non licere Episcopis, sine Inquisitoribus hereticæ prauitatis, relapsos & hereticos condemnare, vt quamuis hæc sit lex noua, & solum legem antiquam corrigat, in condemnatione, erit etiam intelligenda in absolutione, cū condemnare, & absolueret sint connexa, coadequata, & correlatiua, & sic stante illa Clementina non poterit Episcopus, sine dictis Inquisitoribus, hereticos absolueret argumento text. in l. 3. vbi communes & signanter Ripa de re iudica. & quamuis iste intellectus patiatur aliquibus contradictionibus, inter doctorum sententias: tamen ratio Pontificis in dict. Clementina asignata, potens erit vincere maiores contrapositiones, si illa rectè perpendatur. † Inuatur etiam & hæc sententia ex alia non ineleganti consideratione, desumpta ex l. 3. §. illud, C. de secundis nuptijs; ex quo enim ibi mulier compellitur, nedum lucra immediatè eidem obuenta ex primo matrimonio, quando secundum elegit, reseruare proli ex primo matrimonio, vt dixerat, l. illa fœmina in principio; sed etiam omnia alia lucra, quæ per mediam personam ad eandem peruenissent vxorem, veluti per successionem alterius ex filijs primi matrimonij, de functi post contractas secundas nuptias; Sic † etiam, & vir siue maritus, compellendus erit illo conuolante ad secundum matrimonium, reseruare lucrum sibi delatum per mediam personam ex successione filij primi matrimonij, ceteris filijs eiusdem matrimonij, quemadmodum etiam cogitur a iure reseruare alia lucra immediatè ab ipso primo matrimonio sibi delata, iuxta dispositionem l. generaliter, §. C. de secund.

secund. nupt. hæc autem extensio, dict. §. illud loquentis solum in matre, vt extendatur ad patrem, fuit originaliter glof. fina. in dict. §. illud quam approbarunt communes interpretes ibi, & post eos Deci. consil. 229. Roland. consil. 95. volum. 1. Benedict. in cap. Rainuntius, verbo, & vxorem, numer. 88. † Et quamuis hæc extensio, §. illud non sit lege aliqua roborata; tamen cum sint relatiua inter se, nulli dubium erit, quod sub vna dispositione comprehendebuntur; & sic quamuis dispositio l. generaliter §. C. de secundis nuptijs extendat legem fœminæ 3. C. eodem ad maritos, cum hæc solum locuta fuisset in vxoribus, non tamen exinde sequitur, quod voluerit dicta lex generaliter extendere dispositionem dicti §. illud, ad hoc vt dicamus, fuisse extensionem illius §. lege approbatam; sed tamen licet non sit a lege inducta, tamen ratiocinando licebit nobis, & licuit interpretibus illam extensionem inducere, hac ratione, Quod † pæne secundo nubentibus per leges inducte sint communes inter maritos, & vxores, vt in §. si vero spectet in authentico de nupt. l. si ab hostibus 17. §. fina. solut. matrimo. sed inter præcipuas penas binubibus impositas, est illa §. illud l. fœminæ; igitur comprehendit matrem, sicut & fœminam, maritum sicut vxorem, & patrem sicut & matrem, cum ratio etiam dict. §. illud, loquentis solum in matre, militet etiam in patre. † Et quemadmodum Imperatores, ex eadem ratione legis fœminæ 3. C. de secund. nupt. (quæ solum loquitur in vxoribus) extenderunt decisionem illius, & porrigerunt ad maritos, in l. generaliter §. C. eodem; sic etiam & nos poterimus extensionem admittere, de dicto §. illud, ad maritos, seu patres; Imperatorum † enim & Principum actio, nostra debet esse instructio, vt multis exemplis traditis, notabat Franc. Ripa in l. fina. C. de reuocan. donat. numer. 141. & est textus in l. & hoc Titius alijs l. Titius 42. de hære-

dib. institu. & hæc est ratio decidendi nostræ constitutionis Catalonia incipientis, aiustant, secunda in ordine, & ferè totius tituli de vade iudicari, y que lo de la Reyal Audiencia, &c. Et ex Affecto, Cabedo, & alijs notabat Cácer. lib. 3. var. cap. 3. numer. 74. in fina. † Et sic vno die ante quo hæc calamo comendamus de facto obseruari, in hac florentissima Illerdés Ciuitate, in quadam executione Torturæ, per partiaros & probos homines dictos de ventura, institute in personam cuiusdam delinquentis, qui ex priuilegio in concuse obseruato, a suisque Principibus concessio, cognoscunt & iudicant priuatiuè ad omnes de causis criminalibus, secundum suum bonum sensum, & cum solo dictamine rationis naturalis, absque aliqua necessitate exigendi concilium, nec ad informandum animum suum ab aduocato, iurisperito aliquo, etiam si vice assessoris & iudicis ordinarij fungatur (sicut in presenti licet in meritè nos tali munere a S. C. & R. M. condecoramur cum igitur præfati probi homines Partiarj, & Vicarij assisterent (& quod dolendum est omnes interrogare reum volunt, & arbitrantur omnes, quanto tempore, quot vicibus sit subleuandus, quod pænitus ignoro qualiter, & quando hoc sit introductum ex quo plura incomoda secuntur) cum enim vellent diuersas species torture adhibere, in personam torti, quia persistebat in negatione, ibique assisterem ad interrogandum reum, nolui permittere ultra modum in Regio Concilio obseruatum, torturam exerceri, cum ex superioribus dicebam actionem Snpremi Concilij, inferiorum esse instructionem, & cum in Supremo nostro Concilio, tantum in vsu habeant quæstionem, seu tormentum *del potro*, apud nos dictum *del garrot*, in cuius locum in hac ciuitate succedit, *lo del polse*, (solemus enim suspendere reum per digitum pulgare tantum, & sic suspensum per certum

tum spatium reum detinemus, & ter
folet reus suspendi, & eo negante, de
ueniri solet ad tormentum, *de la Roda*,
vt manibus a tergo ligatis, eleuetur in
altum, primo sine pondere, secundo
cum pondere vnus quintalis, & tertio
cum pondere vnus & dimidij, & in
qualibet subleuatione solet detineri
per vnus horę quartum ad minus,
cum igitur hæc omnia fuissent
iam adimpleta, & reus persisteret in
negatione post quatuor horas torture
& vltra, voluissentque aliqui ex pro-
bis vti tormento, *del quant del Empera-
dor*, alijs dicto in Castella, *de las tabli-
llas*, & tormento ouorum cogtorum
calidorum, & affirmassem conclusum
fuisse in tortura, nec amplius esse locū
alijs speciebus quæstionum, & cū hoc
egre ferrent probi homines & Patia-
rij, ad protestandumque me viderent
paratum, in amplius non torquendo,
meis allegationibus deuicti, fuit con-
clusum in tortura, & limites Stilli Re-
gij Concilij excedere noluerunt, ma-
ximè ¶ in pænalis vt per Canteram
in suis quæstionibus crimina. tan gen-
tibus ad reum, q. 9. n. 7. post Bosium, &
Carre. ibidem scitatos. Quemadmo-
dum igitur ex correllatione Impera-
tor porrogauit dispositionem, l. femi-
ne loquentem in vxoribus ad maritos
in l. generaliter, sic etiam nos Impera-
toria institutione formati, dispositio-
nem, §. illud l. femina loquentem in
vxoribus, ad maritos protrahere pote-
rimus.

24 Similiter etiã (eadẽ correllatione re-
tẽta) in casu autẽtice ex testamẽto, C.
de secũd. nup. vicem⁹, q. dispositionẽ il-
lius tantum loquentis in matre, intelli-
gunt etiam omnes in patre, & sicut lo-
quitur in vxore, intelligatur & in ma-
to, vt per communes in d. authentica
ex testamento, C. de secũd. nup. sig-
nanter Ioan. de Garron. in repetitione
peculiari illius authentice, numer. 27.
Oldrad. consil. 32. & alij quos refert
scitar, Auenda. l. 15. Tau. n. 1. & 2. An-
to. Gab. in lib. communium, conclusi-

tit. de secundis nuptijs a regu. 1. ad re-
gul. 8. Azeued. l. 4. tit. 1. lib. 5. noue co-
lec. Regie. ¶ Et licet huic coadequatio-
ni inter virum & vxorem (ex correllati-
one, vt dispositum in vno censeatur, &
in alio dispositum) aduerfetur tex-
tus in §. optimum in authentico de nõ
elige. 2. nub. collat. prima in ver. sicut
enim patres vbi Iustianus asserit, nul-
lam esse legem priuantem patres suc-
cessione filiorum suorum, per transitũ
ad secunda vota; ¶ Tamen hæc Iusti-
niana assertio, est intelligenda & coar-
ctanda, ad ius codicis, vt secundum eũ
intelligatur, quod quemadmodum pa-
ter ad successionem filiorum non ad-
mitebatur, sed solum fratres filij defun-
cti ad successionem vocabantur illius,
excluso patre, vt in l. fin. in prin. C. ad
Tertilia. in versiculo. *fin autem*, ita etiã
non dicamus priuari patrem successio-
ne filiorum, per transitum ad secun-
da vota, ¶ Cum priuatio supponat ha-
bitum; sed is habitus nullus fuit in pa-
tre de iure codicis, igitur Iustianus
nullam absurditatem inducit, affirman-
do nullam reperiri legem priuatiam
ad patres, in successione filiorum per
transitum ad secundum matrimo-
nium: Vnde ¶ cum post iura codicis,
vt in authentica defuncto ad Tertilia,
pater succedat filio suo, & potest
verificari qualitas priuationis, & de
iure pænæ secundo nubentibus impo-
site, comprehendant maritos sicut vxo-
res, vt per Auendan. & omnes Tauri-
stas in dicta l. 15. Taur. & copio-
sius Azeued. l. 4. titulo 1. libr. 5. di-
cendum erit, non esse assertionem
Iustiniani intelligendam, vltra me-
ras iuris codicis: Verum ¶ igitur e-
rit affirmare, dispositionem dicti §.
illud, & authentice ex testamento,
& l. femina, & omnia alia con-
cernentia ad pænās secundo nuben-
tibus, licet loquantur tantum in vx-
ore, cum sint in materia indifferen-
ti, intelligantur etiam in marito; sic igi-
tur erit concludendum in casu nostræ
constitutionis, vt licet expressè non
exten-

extenderet (in hac glofa) suam dispo-
sitionem ad bona per lineam mater-
nam obuenta, nihilominus tamen ex
quo in bonis paternis impuberis, fuisset
iam prouisum, ex correllatione, iam
videretur dispositum & in maternis.
Sed tamen quidquid hæc omnia su-
pradicta in se & in abstracto verũ sua
dere videantur, contrarium tamen de
iure verius apparebit, si infra scripta re-
cto calculo expendatur, imo potius si
constitutio nostra solum locuta fuisset
in patre, hunc excludendo, non posset
trahi ad matrem, cum ¶ constitutiones
presentis Principatus omnem inter-
pretationem reiiciant, vt in peculiari
titulo in volum. constitutionum sub ti-
tulo, *de interpretar constitutiones*, consti.
1. 2. & 3. & sic tantum disponunt, quã
tum loquuntur, iuxta Bald. doctrinam in
l. si testamentum, C. de testam. quæ re-
fert Ias. in l. quæ de legato, nu. 28. de
legat. 1. ¶ quamuis enim lex correcto-
ria extendatur ad casus similes, quan-
do ratio militat in similibus, vt per gl.
in cap. 1. de tempo. appellatio. & licet
iura exceptiua extendantur ad similia,
vt in cap. cum dilecta, §. nos igitur vbi
expresso hunc articulum per illum
textum tractant Abb. & Deci. de con-
firmã. vtil. vel. innutil. & per Iaso. in l.
Gallus in prin. n. 60. de liber. & posth.
Rippa in l. 1. §. si is qui num. 6. ad Tre-
bel. & in l. si constante, num. 78. solut.
matrimo. & per alios cumulos per
Barbos. in d. l. si constante, n. 94. in prin.
solut. matri. hoc tamen non procedit
quoties viget statutum prohibens in-
terpretationem, vt per Rippã in d. l. si
constante solut. matr. n. 67. & 83. Eue-
rar. loco a contrario sensu membro pri-
mo fal. 2. vt in nostro Principatu per
supra memoratas constitutiones 1. 2.
& 3. de interpretatione constitutio-
num, quarum constitutionum obseruã-
tia ¶ urgente in lege correctoria non
comprehenduntur casus similes, &
equiparati; etiam ex identitate ratio-
nis, & hoc est, quod autoritate Calici
in extrauaga. curriar. cap. 71. nume.

91. & Anto. Oliban. de iure fisci. cap. 1.
n. 19. firmauerat Cancr. lib. 3. variar.
tit. de priuileg. nu. 62. cum seqq. alle-
rens, per dictas constitutiones fuisse
prohibitum in hoc Principatu domi-
no Regi (salua semper sua benignita-
te, & Regia clementia & intelligendo
via directiua) & iudicibus omnibus Su-
premis, facultate Regia fulcritis, simi-
lem interpretationem extensiuam fa-
cere, licet declaratoria interpretatio
permissa sit cuilibet iudici, de qua non
loqui constitutiones memoratas docte
affirmauerat idem Cancr. Ex ¶
quo enim extendendo, nouam face-
rent legem ad casum non expressum,
& condere leges in hoc Principatu,
non liceat absque forma in constitu-
tione, *de celebrã Cortis*, assignata, ideo
non erit licita extensio, ex regula quæ
habet, quod prohibito actu, censeatur
omnia prohibita, per quæ peruenitur
ad ipsum prohibitũ, vt in l. Oratio de
spõsalibus cum simil. Prohibita ¶ enim
interpretatione, intelligitur de exten-
siua, non de comprehensiua, vt per
Ioan. Nicolaum in repetitione l. gene-
raliter, numer. 37. C. de secun. nup-
tj Cur. Iunior. consil. 67. numer. 7.
Anton. Gabr. in suis conclus. tit. de se-
cund. nup. conclus. 5. numer. 5. & sic
est intelligenda doctrina Bart. in l. om-
nes populi, numer. 65. aprobata per la-
so. Crot. & alios adductos per Menoh.
de adipiscend. remed. 4. numer. 226.
& Portol. ad Molin. verbo forus num.
17. qua docemur, prohibita interpre-
tatione, solũ intelligi de friuola, vt in-
telligatur de friuola intrinseca, & in-
tellectuali, secus de extrinseca quæ cẽ-
setur per statutum exclusã, nedũ pro-
babilis, sed etiã friuola, vt per Barba-
tiã. in l. cum acutissimi, n. 167. C. de fi-
dei. Meno. d. remed. 4. n. 227. vnde cũ
in casu nrã cõstitutionis, si illi⁹ disposi-
tio expressè nõ disponeret in matre, &
solũ in patre allocuta fuisset, & ad ma-
trẽ praheremus, sequeatur, q. nouã cõ-
deremus legem, & interpretationem
extensiuã admitteremus, ne igitur, hoc

inconueniens sequatur dicendum est, quod si non fuisset locuta de matre, de illa non posset intelligi. † Iuuatur etiā hęc eadem sententia, ex illa obseruatione Iacob. Calicij in suo directorio pacis dubio 4. penul. col. ver. sed certe, asserens: quod quoties de iure communi aliquid reperitur dispositum, & lex municipalis in illa materia aliud disponit, nunquam præsumitur de legislatore nouo, velle recedere a iure communi, nisi in quantum expressè disponit; secus vero est quando non expressè reperitur cautum & prouisum de iure communi, sed per interpretationem; cum igitur in casu nostræ constitutionis, si non fuisset locuta in matre, ex quo de iure communi casus matris esset præuentus, quo atento, filio defuncto, mater sola succederet, vt in authentica defuncto ad Tertilia, non esset præsumendum legislatorem de illa loqui & intelligi voluisse, si specialiter de illa non disponderet, merito igitur firmamus, non esse intelligendam constitutionem nostram de matre, nec de matre, nisi in quantum de vnoquoque eorum locuta fuit, † Cum aliàs præsumamus, mentem fuisse Principis (in casu omisso) vt succedatur seruato ordine iuris communis, si matris casus non esset præuentus.

38 Conferunt etiam ad hęc quæ discutimur cumulatim p Gutier. in pract. lib. 2. q. 7. vbi agens de materia l. 5. tit. 1. lib. 5. noue collectionis regie qua cauetur q̄ marito nubenti cum alia vxore prima viua, infligatur pena, vt ferro candenti imprimatur in fronte litera, Q. vtrum habeat locum in vxore nubenti cum alio viro (primo non dum mortuo) & resoluit negatiuè, non obstante correlatione, & idem tenet Couarruu. in 4. de sponsa. 2. par. cap. 7. numer. 7. Gom. l. 80. Taur. numer. 27. Matien. in dict. l. 5. glof. 4. numer. 1. & de veritate huius conclusionis, habemus exemplum in Cathalonia; nam † in finalibus verbis nostræ constitutionis, cauetur per Regem Petrum Ter-

tium illius authorem, quod quis pater tit. institutionis non relinquat bona filiis, sed tit. legati, vel quocūq; alio relicti, non per hoc testamentum paternū sit irritū, vel nullum (vt nos latius dicemus in glosa, finali) stante igitur supra dicta traditione, de correlatiuis, similibus, vel equiparatis, esset dicendum, q̄ ex quo testamentū parentū non sit irritum, ex quo non titulo institutionis relinquitur filiis portionem iuræ naturæ debitam, sic etiam non debeat dici nullum testamentū filiorū, in quo titulo tantum legati, parentibus suam portionem (ex comuni voto debitam) relinquunt: sed tamen cum non sufficeret dispositum in vno ex correlatiuis, vt ad alium extenderetur, statim in Curijs celebratis Dertursæ anno 1365. cap. 1. incipien. Primerament, per Reginam Eleonorā fuit dispositum, testamenta filiorum non carere firmitate, etiam si titulo institutionis parentibus non relinquant; quod disponere nō esset necesse, si dispositum in vno ex correlatiuis, ad aliū possit trahi; nō igitur est verū axioma supra traditū ita generaliter, vt dispositum in vno ex correlatiuis, censetur etiam, & in alio dispositum.

Sed vt quiescant oñes difficultates, cum passim in his commentarijs tractemus, & hesitemus an sit præfens constitutio correctoria, vel exorbitans, de veritate videndum erit: an scilicet lex seu constitutio nostra sit iuris communis, correctoria, eiusdem ve limitatoria, aut exorbitans. † Et quamuis Ripa in l. si constante solut. matrimo. numer. 78. Menoch. de recupera. posces. remed. 1. n. 20. & remed. 14. n. 13. firment exorbitare, corrigere, & limitare, idem & vnum sint; tamen si respicias ad commentaria Petri Barbofæ Lusitani, eruditissime quidem, & fundate loquentis in l. si constante solut. matrimo. in princip. numer. 91. & ante eum Iason. in eadem l. si constante numer. 72. contrarium apparebit, & differentiam inter hos terminos reperies

fuse in quam apud Barbof. discutitur taliter, quod sine transcriptionis vitio nobis non licet alia connectere in præfentiarum; solum dicam † legem nostram seu constitutionem dici exorbitantem, cum lex exorbitans dicatur illa, quando id quod disponitur in lege noua, sub verbis, & ratione regulæ generalis iuris communis continetur, sed ob fauorem causæ, vel personæ subducitur, & detrahitur a regula (vulgo dictum) ius singulare, argumento l. ius singulare e 16. ff. de legib. notab. Alciatus lib. 7. parergo, cap. 26. & cum regulariter iura quæ non respiciunt vniuersos, sed singulares, dicantur exorbitantia, vt in l. iura 7. de legib. can. erit autem lex 4. distinct. & cum constitutio nostra sit huiusmodi, dicetur lex exorbitans; † Quod pater ratiocinando hac ratione, nam regula generalis iuris communis est, quod defuncto filio intestato sine liberis, pareres equaliter succedunt filio, vt in authentica defuncto ad Tertilia. & in corpore vnde sumitur (seruata gradus perrogatiua) nulla habita distinctione, siue impuberes filij defuncti fuerint, siue puberes, vel maiores 25. annorum, dummodo filios non habeant, quorum causa possit esse potentior; nulla etiam habita differentia vnde bona deueniant: † Ratio etiam ob quam successione leges parentibus deferunt fuit, in solatium suæ tristitiæ, vt in l. vna. in fin. C. de his qui ante apert. Tabul. docet Iustinia in §. consequens in vers. cū enim, in authentico de heredita. ab intesta. venien. colla. 9. quod illustrauit doctissimè Reguelli in annotationibus ad Iustinianum in cap. quo agit de dicta authentica defuncto: atqui † omne id quod disponitur in hac constitutione nostra, continetur sub verbis generalibus regulæ dicte authentice defuncto ad Tertilianum; continetur etiam sub ratione ob quam deferuntur bona defunctorum filiorum parentibus superstitibus: igitur cum detrahantur a regula, & a verbis generalibus, & a ratio

ne prædicta in hac nra constitutione filij impuberes, ob fauorē particularem vel ob certam causam, hoc erit a regulis iuris exorbitare. † Quod autē sub verbis generalibus comprehendatur impuberes in regula dicte authentice, nō erit difficilis probationis, cum genus illud nominis filiorū (quod videtur dicta authentica) aptū sit comprehendere, masculos & feminas, puberes & impuberes, nepres & p̄nepres, &c. vt in l. filiorū 220. de verb. signif. Quo ad rationē patet, expēdendo constitutionē primam sub hac rubrica nra de pupi. & alijs substitutionibus; † Quæ fuit Regis Iacobi primi in Comitijs Tarraconæ, celebratis anno 1260. cap. 1. incipien. com al officij Reyal, quæ ob eandem supra dictam rationem (solacij tristitiæ filij amissi) bona impuberum parentibus defert; ratio igitur quæ mouebat legislatorem ad illam regulam generalem, iuris communis constituendam, (de qua in dicta authentica defuncto) militat etiam in casu nostræ constitutionis: igitur si sub verbis & ratione regulæ iuris communis continetur, id quod ab eadem regula per constitutionem nostram subtrahitur, ob casum particularem, sine dubio erit exorbitare; † Nō vero erit correctoria, cum correctoria tantum illa dici potest, quæ corrigit legem generalem in totum; veluti si lex nostra disponderet, quod defuncto filio ab intestato, non adiecta qualitate impuberis, neque habita ratione vnde bona deueniant, bona diuiderentur secundum formam ab eadem præscriptam: atvero disponendo solum, in impuberibus defunctis, non corrigit in totum regulam dicte authentice defuncto (cui statim si filius moriatur intestatus post quatuordecimum annum (quod erat necessarium, vt correctoria diceretur, argumento l. si quis suus 8. adiuncta l. fina. C. de repud. hered. † Neque etiam lex nostra dici potest limitatoria, cum hæc (secundum Cagnol. in l. r. numer. 22. de regul. iur. & Gammarr in tractat. extensio. num.

85. quod tradit Barbof. vbi supra numer. 92.) dicatur, quæ continetur sub sub verbis regulæ, & per aliquam iuris rationem, subducitur & detrahitur de regula, aponendo limites verbis generalibus regulæ, per aliquam iuris particularis rationem: vnde cum decisio constitutionis nostræ, quamuis limites ponat regulæ, non tamen diuersa ratione id factum est: cum ratio quæ dat successione parentibus in filijs puberibus mortuis, dæt etiam in filijs impuberibus, igitur non est limitatoria: consequens igitur est, vt dicatur constitutio nostra exorbitans. Fit igitur ex supra narratis regula certa, quod in exorbitantibus nulla admittatur extensio ex identitate, & similitudine rationis, capit. quæ a iur. de regul. iuris in 6. l. quod vero 14. ff. de legib. facit. l. 1. ad finem de constitu. Princip. in versiculo, nam quod Princeps, §. sed quod Principi placuit instituitur de iur. natural. glos. verbo. prorrogamus in cap. constitutionem de regul. iuris in 6. docet Iason. in l. si constante solut. matrimo. numer. 72. doctrina Bartol. l. maruo, §. a me numer. 2. in fin. de legat. 2. Rippa in dicta l. si constante, numer. 60. solut. matrimo. Lara de aniuersa. lib. 1. cap. 5. numer. 16. cum sequentibus de quo habemus exemplum in l. si vero 65. §. de viro, ff. solu. matrimo. † Vbi non fit extensio de marito ad socerum, & disposita in marito, negat ad socerum porrigi, quamuis videatur eadem ratio, quia dispositio illa est exorbitans a regulis iuris. Cauetur enim in l. dotalem 62. quod si maritus dotalem seruum manumiserit, contra voluntatem mulieris, & postea hæres instituat a liberto, consequitur tantum portionem vltra quartam vt patrono debitam, quam mulieri restituet; Hæc dispositio est contra regulas iuris in l. planè 97. §. fin. de leg. 1. & l. naturalis, §. fin. de præf. verbis l. nemo prædo 169. §. 1. de regu. iur. in quibus cauetur, quod ius patronatus non estimatur pecunia, cum ex illo

quis non fiat locupletior, nec confideretur vt quid estimabile pecunia, & consequenter hoc quod disponitur, vt estimetur pecunia, procedit in marito, non vero in focero cum illa, l. deuiet. & exorbitet a regulis dicte, l. plane, & l. naturalis, §. 1. de præscriptio † neq; similitudinis ratio de marito ad focerum potens est ad extensionem admittendam in exorbitantibus; sic igitur dicamus in casu proposito, cum lex nostra sit exorbitans a regulis iuris, non recipiet extensionem ex similitudine rationis, & consequenter licet pater & mater sint correlatiui, tamen si constitutio nostra de patre tantum disponeret, non posset ad matrem extendi, quia est exorbitans; etiam si maior similitudinis ratio vigeret.

Sunt tamen qui putant (& non parue eruditionis) quod quotiescumq; de iure antiquo sunt duo casus equiparati (vt in præsentis casu pater & mater) tunc lex noua corrigens in vno, censeatur in alio corrigere, vt in §. ex his in authentico de hæred. ab intest. venien. collat. 9. iuncto. §. vnico. insti. de legitima patro. tutel. vt per glos. in l. si quis seruo. C. de fur. Ripp. in l. si constante n. 69. solu. matri. Lara de aniuersa. lib. 1. c. 5. n. 16. Alcia. l. 2. n. 20. de lega. 2. & Pet. Barb. in d. l. si constante, n. 104. in fi. solu. matri. † & si hoc fit in correctorijs, multo magis in exorbitantibus, eum in correctorijs neq; ex identitate, neq; ex maiori ratione admittatur extensio, vt in l. præcipim⁹ in fin. C. de appellatio. Bar. in l. si cõstãte, n. 39. & ibi Ripa, n. 59. Barbof. alios tradēs in d. l. si cõstãte, n. 107. & licet eorū opinio non sit admissa, vt ex traditis per Ias. in l. Marcellus in prin. n. 28. ad Trebe. imo semper vera stet regula reijciens extensionem in correctorijs. † Tamē quoties in l. noua correctoria, ratio non est expressa nõ admittitur extensio ad casu equiparatum, quia potuit esse, quod legislator fuit motus aliqua ratione, quæ non vrgeret in casu equiparato; sicut contingit in casu nostræ con-

cõstitutionis, vbi nullã Rex Petrus 3. rationem assignauit, ex qua liceret ratiocinare inter equiparatos, & sic potuit esse quod ratio quæ illum moueret ad statuendum in patre, forsã non militasset in matre, si de illa non disponeret; † Si vero ratio fuisset expressa in lege illa, quæ militaret inter omnes equiparatos & correlatos, tunc admittetur extensio, & adhuc non dicemus legem extendi, sed comprehendere, vt colliges ex l. regula. l. 9. §. fina. ff. de iur. & facti ignora. glos. in cap. 1. verbo Italic. de tempor. ordina. libr. 6. Iason. in l. si stipulatus, §. Chrisogonus, numer. 38. de verbor. obligation. in authentica quas actiones, numer. 22. C. de sacro. sanct. Eccles. latè Tiraquel. in l. si vnquam verbo libertis, numer. 45. de reuoca. Rippa in l. si constante solut. matrimo. numer. 63. & esset intellectualis interpretatio, † & adhuc hoc esset intelligendum, si illi duo casus equiparati, & correlatiui essent eiusdem rationis in specie; hoc est, quod ratio fuisset vniformis: atvero si ex diuersis rationibus equipararenter, quoad certum & determinatum effectum, tunc licet ratio sit expressa in lege, corrigendo vnum non censetur corrigi in alio, sicut contingit in casu celebratissimè authentice quas actiones C. de sacro. sanct. Eccles. † Nam in casu. l. fina. C. de sacro. Eccles. ciuitas & Ecclesia fuerunt equiparate in prescribendo, vt solum aduersus vnquamque admitteretur centenaria prescriptio; hoc tamen licet fuerit per legem, (rationibus expressis) prouisum, ob diuersas tamen rationes, & non vniformes id contingit: Nam Ecclesiæ fuit concessum, vt sola centenaria prescriptio excluderetur, ob fauorem religionis, vt patet in prohemia libris verbis dict. l. finalis exordientibus, (vt inter diuinum & publicum ius, &c. Ciuitatibus vero, propter publicam utilitatem, & sic intrando postea dispositio authentice quas actiones, & corrigendo in capite Ecclesiarum, & mo-

dificando prescriptionem ad quadraginta annos, (salua Romana Ecclesia) non censetur corrigere in capite ciuitatum, quod ad quas, dispositum in dicta l. fina. de centenaria prescriptione, remanet illesum & incorruptum; cum fuerit inductum ob diuersam rationem. † Et adhuc hodie, in illis tribus casibus scilicet in venditione, donatione, & hereditaria successione, de quibus in dict. l. fina. non currit aduersus ciuitatem prescriptio, nisi centenaria, vt est glos. recepta, in dict. authentica, quas actiones verbo excludentur circa medium Rippa in dict. l. si constante, numer. 63. vbi ante cum Crot. numer. 47. Alciat. numer. 2. de verb. significatione, Pinel. l. 1. part. 1. numer. 68. de bon. maternis Burgos. de Paz l. 3. Taur. 2. parte numer. 46, 79. & 92. alios cumulat Ceuallos contra cõmunes, quæst. 49. lib. 1. & post eos Barbof. l. si constante, numer. 106. solut. matrimo. non omitendus Cald. Perei. de nomina enphiteu. lib. 6. numer. 8. † Sed quia materia authentice quas actiones ad manus venit, libet aliqua in medium proferre, & in primis, cum paradoxum sit, an dicta lex finalis fuerit & remanserit in totum correctã, per dictam authenticam quas actiones de huius dubitationis veritate placet in primis agere, pro quo est aduertendum; † Quod iura ciuitatum & Ecclesiarum, per quadraginta annos regulariter prescribuntur, l. omnes 4. ibi; (Nullumque ius priuatum, vel publicum in quacunque causa, vel persona, C. de prescriptio. triginta, vel quadraginta anno. cuiusquidem legis verba cum generalia sint, comprehendunt etiam actiones Ecclesijs competentes cum hæc in specie non reperiuntur priuilegiatæ a regula dicte l. omnes, argumento text. in l. in fraudem 16. §. fina. de milita. testam. & eorum quæ cumulauit Deci. consil. 301. & cum dicta l. fina. C. de sacro. sanct. Ecclesi. sit posterior omnibus, est certum quod illam corrigit, vel saltem

limitat, non in generalitate, ſed in tribus illis caſibus ſuper quibus diſponit: ¶ Aduertas etiam quod lex noua, & recens correctoria, vel limitatoria, non dicitur talis, reſpectu legis antiquæ, loquentis in caſu ſpeciali, iuxta traditionem glo. communiter approbatam in l. ſciendum, ff. qui ſatis cogantur latè Deci. in d. con. 301. his igitur præambulis ſic conſideratis, diceremus ¶ autenticam quas actiones, ſi non excepſet Eccleſiam Romanam, nec in Eccleſia, nec in ciuitate legem ſinalem corrigeret, ex quo tantum diſpoſuit, in illis tribus caſibus ſpecialibus, ſcilicet in hæreditaria ſucceſſione, donatione, & venditione; at uero excipiendo Eccleſiam Romanam, uidetur e contrario in nuere, quod in alijs Eccleſijs, admittatur præſcriptio. 40. anno. per regulam traditam in l. nam quod liquide 4. §. ſina. ver. ſi cui pœnus de pœnu. legat. l. ius ſingulare 16. de legib. latè & doctè Couarru. lib. 2. var. c. 5. n. 5.

63 Et ſic inferitur, quod ſi dicta autentica quas actiones ſimpliciter diſponeret, quod actiones Eccleſijs competentes præſcriberentur ſpatio 40. anno. non exinde diceremus correctam dictam legem ſinalem, loquentem in illis tribus ſpecialibus caſibus, in quibus incorrecta remaneret, cum numquam præſumi poſſit de lege noua corrigente, uelle de ſpecialitate legis antiquæ diſponere, niſi in quantum de illa ſpecialitate alloquitur; Et ¶ ſit etiam ex his, quod tunc demum lex noua, & recens corrigit legem veterem in caſu ſpeciali, quando conſtat de expreſſa mente legis recentis, & uolentis caſum ſpecialeſ corrigere, ſicut contingit in autentica quas actiones, ubi per ſolam illam exceptionem de Eccleſia Romana, colligitur mentem legiſlatoris fuiſſe, corrigere in Eccleſijs legem antiquam etiam in caſibus ſpecialibus, & ex quo corrigit in Eccleſia per exceptionem, non uidetur uelle corrigere in ciuitate, expreſſet utique, ſi uoluiffet, ſicut expreſſit de Ec-

cleſia Romana, ut colliges ex Couarru. uia regul. poſſeſſor. §. 2. de regul. iuris, numer. 9. quamuis contrarium defendat Boer. deciſion. 264. numer. 22.

65 Et vnum notabile infero ex d. l. ſina. iuncta authentica quas actiones immediate conſcripta, quod Princeps ſecularis, poteſt facere legem auferentem ab Eccleſijs & pijs locis, vel Religioſis, priuilegia & immunitates per alias ſimiles leges (ab eis condita) conceſſa, & inducta, dummodo non ſint conceſſa per modum priuilegij, ſed per modum legis, ut per laſon. in l. non amplius, §. 1. de legat. 1. numer. 8. & 9. Anton. Gabr. tit. de donatio. conſul. 7. Ti. raquel. in tract. de priuileg. pie cauſ. prin. 159. faciunt quæ notant laſon. & Deci. ille. numer. 6. iſte. numer. 4. in l. traditionibus, C. de pact. & facit text. ſecundum ponderationem Bald. ibi in l. ſi quis curialis 12. C. de Epico. & clericis ¶ Et ſic quamuis laici nequeant ſtatuta & ordinationes facere, auferentes vel auferentia a clericis beneficia eiſdem competentia ex priuilegio, vel iure communi, iuxta tradita & cumulata per Ripam in l. filius familias, §. Diui numer. 80. de legat. 1. poſſunt tamen laici ſtatuta condere, & condita reuocare in utilitatem, & fauorem eccleſiarum, quod colligitur ex dicta l. ſina. C. de ſacro. ſanct. ecclieſ. ubi Princeps ſecularis legem condidit in fauorem Eccleſiarum, ut aduertus eas ſolum præſcriptio centenaria procederet, quam legem reuocauit in dict. authentica quas actiones, ubi præſcriptionem quadragenariam ſufficere idem Princeps ſecularis ſtatuit. ¶ Et plus vnum illud eſt, quod Romanus Pontifex, non poteſt a laicis hanc facultatem præſcribendi per 40. annos aduerſus Eccleſias auferre, & ſi de facto per Pontificem concedantur, ut aliquando factum fuiſſe & uidiſſe teſtatur Balbus de præſcriptio. q. 1. §. p. hoc tantum efficacem producit effectum, in ſubditis laicis Romano Pontifici, in terris

terris nempe, quarum temporalitas ad Pontificem expectat, in laicis uero nõ ſubditis Pontifici, niſi fuerit per Principem ſecularem conſirmatum, contra erit tenendum; Et ¶ quando de facto Pontifex concedit talem prerogatiua ſeu immunitate, præſumitur obſeruantiam ſtaturi ſeu legis dirigere ſuis, & non alienis ſubditis, cum omnis diſpoſitio, reguletur a poteſtate diſponentis l. Lutus. 2 1. §. ſina. ff. ad municipal. c. a nobis de ſenten. excomu; & ſic de facto conſultus reſpondi, ad intelligentiam ¶ Et materiam conſtitutionis noſtre incipientis *primerament*, quæ fuit Regis Ferdinandi ſecundi in curia Bart. celebrata ſub anno. 1481. c. 1. hodie ſub rit. de arbitris conſtitutione 5. qua Cauetur quod a ſententia confirmatoria arbitralis ſententiæ, non liceat condemnato appellare, ſupplicare, nec Beneficio reſtitutionis in integrum iuari, aduerſus dictam confirmatoriam ſententiam; ut dicta conſtitutio tantum laicos comprehendat, non uero clericos, coram ſeculari litigantes: intelligo litigantes per modum compromiſſi, ueluti ſi duo Clerici in laicum compromitterent; nam cum dicta conſtitutio generaliter loquatur, uenit tamen regulanda a poteſtate legiſlatoris, qui non potuit non ſubditos ligare, nec de eo præſumimus uelle aliud facere, niſi quod de iure facere potuit argumẽto l. Lutus in ſi. ad municipal; Ne ¶ aliàs diceremus poſſe iudicem uel Principem ſecularem, ordinationes contra libertatem Eccleſiæ condere contra tex. cum materia in c. Eccleſiæ Sante mariæ de Conſti. ubi late Deci. n. 3. & 50. Couar. in practi. c. 8. n. 5. & conſequenter, præſata conſtitutio. 5. tam ex defectu poteſtatis, quam uoluntatis, Clericos non comprehendit coram ſeculari litigantes, elegans fuit doctrina Bart. ad prædicta in l. ſi quis ſub conditione. ff. de condit. inſtitu. ¶ Vnum etiam aliud aduertus ad illam conſtitutionem. 5. ſub rit. de Arbitris de qua etiam locutus

fuit Iacob. Cancer. lib. 3. varia. c. 17. n. 256. poſt Michaellem cognominis noſtri. 3. parte obſerua. c. 344. quæ quidem conſtitutio duo membra cõtinet in quorum ultimo Cauetur, quod a ſententia confirmatoria ſententiæ arbitralis, nõ liceat appellare, nec ſupplicare, neque per Beneficium reſtitutionis in integrum audiatur ſuccumbens, & condemnatus; igitur in primo membro conſtitutionis, ſcilicet quod ſententiæ arbitrales executioni demandentur, nõ obſtante appellatiõne, ſupplicatione & reſuſu, cum reſtitutio in integrum non ſit excluſa, ſicut in ſecunda parte conſtitutionis ¶ Sine dubio condemnatus poterit reſtitui nam ſi conſtitutio de negare illam uellet, utiq; expreſſiſſet in ſecunda parte, argumento tex. in l. vnica. §. ſina. autem ad deficientis C. de Cadu. tole. faciunt adducta per laſon. in l. poſt quam liti. C. de pact. Hieron. Zanchus in l. heredes mei. §. cum ita. 4. parte n. 313. Mant. de coniectu. lib. 3. tit. 19. n. 15. late Bouadill. ſua politica. lib. 3. c. 7. n. 51. Suar. allega. 3. n. 13.

73 Inferas etiam demum in hac materia abdicandi & auferendi per ſtatuta Pontificia facultatem iudicibus ſecularibus tributem, quod cum iudices ſeculares facultatem & licentiam habeant extrahendi delinquentes ſine immunitatis uiolatione ex domibus priuatis Clericorum, quæ de iure communi immunitatem vllam habent, ut notat alijs adductis Remigius Gonni. de immunita. Eccleſi. ampliatiõne 16. fol. mihi 89. latè Couar. varia. c. 20. num. 4. cum ſeqq. Tiber. Decian. in tract. criminal. lib. 2. part. 2. ca. 25. num. 15. cum ſeqq. non poterit Romanus Pontifex auferre hanc facultatem extrahendi delinquentes, e domibus prædictis, concedendo eiſdem immunitatem ¶ beneficia enim laicis tributa & conceſſa, per ius canonicum uel ciuile, quæ ſine lapſu peccati obſeruari queunt, non poſſunt per Pontificem tolli, niſi fuiſſet per clericos præſcriptum

criptum, per legitimum Cursum temporis, sic etiam ex supradictis obseruandum erit, quod si Romanus Pontifex cum priuilegio particulari, religiosis vel monachis Concedit facultatem, & immunitatem non soluendi decimas, ex suis pradijs asquiritis & acquirendis, hoc priuilegium non astringet laicum, ad quem exigere decimas iure proprio (vt laicum) pertinet, ex defectu potestatis concedentis, nec comprahendit Clericos dominos decimarum, qui non vt Clerici, sed vt laici decimas habent, ex dictis per Felin. in c. quæ in Ecclesiarum n. 30. de Constitu. Et in his terminis est intelligenda constit. nostra. Cathalonie edita in comitijs montifoni Celebratis anno. 1542. c. 53. prima in ordine sub. tit. de decimis de qua re & constitutionis legitimitate videndus Soto. de iusti. & iur. lib. 9. q. 4. arti. 4. & hæc satis in hac materia, cuius occasione extra chorum saltauimus propter illius frequentiam, & quia omnia quæ sub glo. 4. tradidimus, conferunt circa materiam huius glofæ. ideo faciliter cum solo prænarratorum tractatu contentamur. Sed tamen quia ibi prætermisimus articulum tractare, nõ minime utilitatis, illum huic adnectere libet, quem non potui silentio inuoluere.

Articulus erit, num si mater legitimasset filium, vel potius auuculus matris frater, ob cuius legitimationem factus sit cognatus impuberi, in primo vel tertio gradu, sit iste legitimatus, legitimus successor impuberis, ad terminos constitutionis nostre, tam ad succedendum, si solus sit de perse, quam ad excludendum alios cognatos proximiores (intellige dubium propositum, in qualibet specie legitimationis, siue sit per subsequens matrimonium, quæ minus difficultatis habet, attenda regula tex. in c. tanta es vis matrimonij. 6. qui fil. sint legitimi siue sit per principis rescriptum Et siue sit per oblationem curiæ, siue per patris nominationem, vtriusq; enim legitimitatio

nes inuenies in iure approbatas, sicut enim ius Pontificium (tanquam proprium iudicium in causa matrimoniali) illam legitimationem approbauit in d. c. tanta est vis, ita etiam Imperator indroduxit legitimationem per rescriptum in §. reliqui, in authentico quib. mod. natu. effici. sui colla. 8. induxitq; similiter legitimationem per oblationem curiæ in §. & quoniam in authentico quib. mod. natu. effici. sui & tandem legitimationem per patris nominationem autorisauit in authentica si quis liberos C. de natural. libe. De legitimatis per oblationem curiæ, agit Roderi. Xuar. in l. quoniam in prioribus C. de inoffi. testa. ampli. 10. n. 63. materiam quæ omnium legitimationum agens, & de singulis earum speciebus attingit ex Recentioribus. Alex. Trentalin. varia. resolutio. lib. primo tit. de legitimatione per totas illas quatuor resolutiones, per singulas illas resolutiones, singulam speciem enodando, post eum Peregrin. de fideicom. arti. 23. & 24. omitto Tiraquellum, Emanuel. Acost. Couarru. Spin. & alios, per supradictos recensitos & allegatos, perfunctorie agentes, & materiam legitimationum pertractantes, & post hos omnes Ioannes de Monte Alegre. lib. 2. praxis civilis de exercitio. practica. actio. C. 1. §. 3. 4. & 5. Et de legitimatis namq; per subsequens matrimonio. referit sine controuersia, plus enim iuris istos quam ceteros assequi constat, per cumulata per Peregrin. vbi supra art. 24. n. 2. post Tiraquellum de iure primogen. q. 34. nu. 54. Octauia. decis. pede. 179. nu. 79. Ioannes de Monte Alegre vbi sup. §. 3. n. 3. Cerua. l. 12. Tau. nu. 19. Et de his enim nulla hæsitandi ratio suboriri potest, quo minus ad successiones non admittantur, admittuntur etenim ad omnes leges & iuris largitiones, & ad omnia ministeria, in quibus legitimi & naturales ex legitimo matrimonio nati, admitti solent, Bald. con. 319. lib. 3. Sfort. Odd. in tract. de cõpendios. part. 6. c. fina.

fina. in princip. Peregrin. de fideicom. arti. 24. n. 13. Ioan. de Monte Alegre vbi supra §. 3. n. 5. post Rip. in l. ex facto. §. si quis rogatus. n. 47. ad Trebel. & Couar. ad quartum. 2. parte. c. 8. §. 2. n. 26. & 30. Et eandem regulam obseruabis in legitimatis per rescriptum Principis, oblationem curiæ, & patris nominationem, vt in supradictis. §. §. autenticorum habetur, & probat. l. fina. ff. de natalib. restituen. c. 2. de Clan desti. desponsatio. notat Bart. in l. 2. n. 10. de vulgar. & in l. Gallus. §. & quid si tantum vbi omnes de liber. & posthum. Rojas in Epithom. succes. c. 23. n. 102. idem Barto. in l. si is qui pro emptore. n. 30. & 31. de vsucapion. vbi Bologn. n. 247. Bal. quem sequitur Socin. in d. §. si eius, sub. n. 5. vbi Alciat. in d. n. 39. l. Gallus de liber. & posthum. Et legitimum enim a vero legitimo, in nihilo differri reperies, in successioneibus legalibus, vt colliges ex §. si quis ergo & in §. filium in authentico. quibus mod. natura. effici. sui Alex. con. 188. n. 16. cum seqq. Gosadin. con. 48. n. 11. Socin. con. 63. n. 17. & tenent supradicti mox citati, & alij quos cumulat Ioan. de Monte Alegre vbi supra §. 4. nu. 4. quibus adde Surdum (quem ferè semper sequor post quam vidi Rotam Romanam in decisionibus suis recentissimis, non dedignari toties quoties occasio occurrit illum scitare sequi & approbare) is enim con. 303. nu. 5. volum. 3. Don Francis del Castillo. decis. 70. n. 12. Ioannes de Monte Alegre lib. 2. de Exerci. pract. action. cap. 1. §. 3. num. 5. nec mirum cum Et legitimitati de linea contentiua dincantur testatoris, vt per Barbariam con. 27. lib. prim. latè Rosell. in tract. de legitimatione part. 1. nu. 24. Curti. con. 83. nu. 8. Ruin. con. 98. n. 21 & con. 38. n. 5. lib. 3. Cephal. con. 186. n. 70. Castill. vbi sup. n. 14. Et habeatq; tandem iura agnationis, & cognationis, actiua & passiuæ, succedendo agnatis, & cognatis, & patri & matri legitimantium §. reliqui, §. si quis ergo

& §. qua propter in authentico. quib. mod. natura. effici. sui colla. 7. & in §. illud eod. §. sit igitur in authentico. quib. mod. natura. effici. legitimi. eis quæ, per alios agnatos succeditur ex doctrina Bart. in §. tribus & §. qualiter nu. 5. in authentico. quib. mod. natur. effici. sui Abb. & Butr. in cap. per venerabilem qui fil. sint legitimi. las. in l. si his qui pro emptore de vsucapio. nu. 235. & 241. & 278. Couar. ad quartum 2. parte. c. 8. §. 10. n. 2. Deci. con. 307. n. 13. Rossell. in tracta. de legitimatione in c. de legitimationis effectu. n. 14. Testau. decis. 84. n. 2. Gom. l. 12. Tau. n. 69. Rod. Xuar. in l. quoniam in prioribus limita. 12. Rojas in Epithom. succes. c. 23. nu. 49. Ioan. de Monte Alegre lib. 1. in exercitio practica. actio. c. 1. lib. 2. §. 3. n. 3. si igitur verum probamus, legitimum dici de linea, iura quæ agnationis & cognationis in eo reperiri, in nullis quæ differri à legitimis, & constitutio nostra defferat successione agnatis, seu cognatis suo casu, & tempore, & vocat de linea, quid est quod hæsitemus, an sit legitimatus admittendus ad successione impuberis? dummodo sit intra quartum agnationis seu cognationis gradum.

Et his atentis fratrem legitimatum, fratri suo legitimo & naturali, ex eodem patre, vel ex eadem matre legitimanti succedere, tenent Bart. in §. si vero his in authentico. quib. mod. natu. effici. sui quem sequitur Xuar. in l. quoniam in prioribus in declaratione leg. regni nu. 2. Circa medium versu. præterea in tantum C. de inoffi. quod idè videtur sentire Couar. ad quartum 2. parte c. 8. §. 10. nu. 2. Alexand. Trentalin. lib. 2. varia. resolutio. tit. de legitimatione resolu. 2. n. 28. & tenent omnes cõmendantes l. 12. Tau. signanter Fernand. Cifuent. & Ceruantes. Et tametsi videas Angel. & alios contrariam firmasse sententiam, quos loqui intelligas, in legitimatis per oblationem curiæ, solummodo quoad personam legitimantem successione habentibus, pro vt sic

87 sic illos loqui intellexit Xuar. vbi supra, & quamvis dubium sit formatum simpliciter in legitimatis, nullo adhibito discrimine, siue per subsequens matrimonium, siue per rescriptum, siue per oblationem curia; tamen successione quam damus legitimatis in casu nostre constitutionis, intelligimus secundum terminos iuris communis, hoc est de illis legitimatis intelligendo, quibus ius comune successione defert, regulando ab eo constitutionem nostram, per quam cum sit casus omissus, remanebit in dispositione iuris comunis †: Non quod diffiteamur, magna discrimina inter relatos legitimandi modos reperiri; quae recencet Peregrin. de fideicom. arti. 24. a n. 1. decem cumulando, quo ad vero successione intestatam, puto nullum versari discrimen. nec mirum, † Cum legitimatus (altero ex modis supra enarratis) efficiatur suus haeres & necessarius patri legitimanti, not. Ias. in rub. de liber. & posthum. n. 17. Tirq. l. si vnquam verbo *susceperit liberos* n. 64. Couar. ad quartum. 2. parte. c. 8. §. 8. n. 2. & fuit originaliter sententia Bal. in l. eam quam. C. de fideicom. Gom. l. Tau. 12. n. 66. vbi Tell. Fern. n. 21. Angulo de melioratio. l. 11. glo. 9. Matie. l. 10. tit. 8. lib. 5. glo. 3. n. 2. & in rub. l. 1. tit. 1. lib. 5. post Rippam in l. si vnquam C. de reuocan. dona. n. 86. † Imo si Credimus Lud. Rom. in l. qui se patris. n. 83. ver. in quantum superius C. vnde liber. cum maiori, & concludenti tiori titulo. dici & cognominari poterit haeres necessarius legitimatus, quam vere legitimus, cum hic habeat Beneficium abstinendi a iure Pratorio inductum ad hereditatem paternam, vt docent nobis rudimenta iustiniana in §. sed his permittit praetor, insti. de haered. qualita de cuius inductionis ratione ad simile abstinendi Beneficium plura Anton. Pichar. ex Gabriel. Enriq. in §. sui autem insti. eod. n. 24. † Quod secus in legitimo, quem non habere Beneficium abstinendi te

net ibi Romani per tex. in §. quonia in authen. quib. mod. natu. effi. sui colla. 7. & sic post legitimationem fit ad eo necessarius haeres patri legitimatori, quod siue velit siue nolit, astringitur ad agnoscendam hereditatem paternam, sicut filius legitimus & naturalis astringebatur pandectarum iure, quam obseruationem extollit Roma. cum sequendo Roder. Xuar. in l. quoniam in prioribus amplia. 10. numer. 63. † Quod maiori cum ratione & nos, omnes quae Gotholanicum solum commorantes sequi & obseruari astringimur, ex quo libenter fatetur Ludo. Rom. vbi supra didicisse a quodam Cathalano, dum ex Perusio Romaniter faceret cum eo, asserenti filium naturale institutum a patre, & monasterium ingressum, non habere Beneficium abstinendi, neque esse locum in eo edicto successorio, ex quo per ingressum monasterij fuit legitimatus, ad similitudinem legitimationis per oblationem curia; vt quae madmodum per Curia; terrenalis oblationem, fiat congruae legitimationis, haec quae pariat illos effectus non abstinendi; sic Etiam † per curia; Celestis oblationem, quae consequitur per ingressum religionis, in casu quo filius naturalis instituetur haeres, sub illa expressa conditione *si monasterium ingrediatur* ex equiparatione illa de qua in l. fina. C. de Sacro. Sanct. Eccles. doctrin. Bal. in l. 1. C. de Sacro. Eccles. si igitur eminentia. illa Ludouici Roman. non de dignatur fateri edicisse a quodam nostri Principatus, huncque sibi docuisse hanc veritatem, quanto igitur magis & nos, arctiori vinculo cogemur firmare, cum Romano, & Roder. Xuar. Monachum naturale, non habere Beneficium abstinendi, tanquam legitimatum per oblationem Curia; Celestis † & vt vno verbo dicatur, legitimatum quo ad omnes iuris effectus legitimatum dici, in nihiloque a legitimis differri dict. cap. tanta est vis qui fill. sint legitim l. cum quis. 9. de natural. liber. §. reliqui in authen. quib.

94 quib. mod. natur. effi. sui Deci. in c. cum in cunctis n. 11. de Election. Ripp. in l. si vnquam C. de reuoc. n. 86. & in l. ex facto. n. 47. ad Trebel. Couar. ad quartum. 2. parte. c. 8. §. 2. n. 26. & 30. † Et sic si legitimatur post factum testamentum, tanquam agnoscendo, rumpit patris legitimantis testamentum Ias. in l. qui se patris C. vnde liber. n. 15. Bal. l. filius a patre. §. 1. de lib. & post. & Bar. in l. Gallus. §. quod si tantum Rip. in l. ex facto. n. 48. de vulgar. Tefau. decif. 84. Trantasi. vbi supra resolu. 1. num. 26.

95 Et consequenter dici solet, legitimatum habere omnia remedia contra testamentum paternam, a iure inducta, in fauorem filiorum legitimorum & naturalium vt in §. dubitatum in fin. in authentico de incest. nup. colla. 2. Barto. in §. si quis igitur. n. 16. in authentico quib. mod. natu. effi. sui Bal. in l. cum adoptiuus. n. 5. C. de adoptio. Ias. in l. si his qui pro emptore. nu. 236. de vsucapion. Affic. decif. 195. n. 6. Tirq. l. si vnquam verbo *susceperit liberos*. n. 64. C. de reuocan. dona. Suar. in l. quoniam in prioribus limita. 2. Coua. ad quartum. 2. parte. c. 8. §. 8. n. 2. Gom. Cifuen. & Roial. adducti cum alijs per Ioan. de Monte. Alegre. vbi supra §. 4. n. 45. † Et sic non mireris si affirmatum apud doctores reperias, & comuniter apud interpretes obseruatum, in casu fidei commissi ab homine ordinati, & in expressa conditione *si sine liberis*, legitimatum comprehendendi, illudque facere deficere conditionem *si sine liberis* ad exclusionem substituti, Aretinus fuit primus huius sententiae auctor scitatus per Ioan. Andre. ad specula. de successio. ab intest. in fin. quem secuntur Alexan. in l. ex facto. §. si quis Rogatus. n. 17. Ias. in l. generaliter. §. cum autem. C. de instit. n. 7. & in l. 1. C. de iur. emphiteu. n. 204. Tirq. in l. si vnquam verbo *susceperit liberos* n. 49. Bursa. qui praedicat comunem con. primo. n. 30. & Rolan. a vall. con. 83. n. 19. & con. 67. volu. 3. Sfor. Odd. in tracta. de con-

pendio. par. 6. Bal. in l. cum acutissimi n. 7. de fideico. Ripp. in l. ex facto. §. si quis Rogatus n. 44. ad Trebel. Couar. de sponia. 2. parte. c. 8. §. 9. n. 8. ex recentioribus Roial. in epitom. success. c. 23. n. 88. Molin. de primogen. lib. 3. c. 3. n. 2. Mantie. de coniectur. lib. 1. tit. 10. n. 9. Micha. Cras. alios cumulans recep. sententia. §. fideico. q. 38. n. 2. Menoch. praef. 81. lib. 4. Acoit. c. si. Patet verbo si *asq; liberis* n. 49. cum seqque. Tefau. decif. 196. Ceruan. l. 12. Tau. n. 52. Peregr. de fideico. arti. 23. n. 37. & 39. & fere per totum Alexan. Trenta. lib. 1. varia. tit. de legitimatione resolu. prima n. 28. Ias. Ioan. de Monte. Alegre vbi supra §. 4. n. 24. vbi extendit ad omnes modos quibus filij vocantur, siue cum conditione *si sine liberis* siue *sine filijs legitimis* vel *sine filijs legitimis & naturalibus*, & tam legitimatis per rescriptum, vt ibi, quam de legitimatis per subsequens matrimonium vt in §. antecedenti sub. n. 15. cum sequentibus; † Comprahenditur quae similiter sub statutis loquentibus de vere legitimis & naturalibus Peregrin. vbi supra arti. 23. n. 28. vbi pluribus illustrat exemplis, & n. 30. & 40. similiter & legitimatus, in materia retractus, † Retrahit vt agnatus, cognatus, vel de linea, genere, vel auolatio, cui competit (vel ex conuentione, vel ex lege seu statuto) ius retrahendi Aflic. in tracta. prothomiseos ver. ite que ro Tirq. de vtroq. retractu §. 1. glo. 8. n. 12. Couar. ad quartum. 2. parte. c. 8. §. 10. n. 3. Roias. in epitom. success. c. 23. n. 101. Ioan. de Monte. Alegre. vbi supra §. 4. n. 24. vbi alios scitatur; si igitur habet legitimatus omnes prerogatiuas legitimis & naturalibus, retrahendo rumpendo parentum testamentum, excludendo substitutum vocatum sub conditione *si sine liberis legitimis* & naturalibus; quid mirum si eundem admittamus in casu constitutionis nostre, ad succedendum impuberis; admittamusque similiter consanguineos ex parte legitimatoris, ad succedendum

dum impuberi legitimo.
 99 Nec officit dicere constitutionem nostram a regulis iuris comunis exorbitare, dicitur illius decisionem exorbitantem (vt supra demonstraui) in exorbitantibusque fieri strictiore in interpretationem, & nullam admitti in casu ficto, nam licet vera sint in abstracto, in concreta tamen causa presentis legitimationis, non ita procedit, legitimos enim (in materia exorbitanti) doctores admittunt, vt per Cephal. con. 258. Peregrin. de fideico. arti. 24. n. 28. siue (vt dixi) sint legitimi per rescriptum Principis, siue per curiae oblationem, siue per nominationem patris, quibus etiam (vt dixi) negandum non sit. † Excellentioris virtutis fuisse, & ad plura legitimationem per subsequens matrimonium, quam alias duas species, & sic licet probabiliter sit admittenda Doctorum assertio, qua disponitur, sub conditione si sine liberis legitimis, & de legitimo matrimonio natis, comprehenditur legitimum per subsequens matrimonium vt per Pau. Castren. l. fina. nu. 5. & 6. C. de his qui ven. Etat. impetrar. Deci. in l. generaliter §. cum autem C. de insti. & in c. cum in cunctis de electione Ripp. in rub. si cert. petra. nu. 3. & in l. si vnquam nu. 96. C. de reuocan. dona. Couar. ad quartum 2. part. c. 8. §. 2. n. 30. quam appellat Comune Emanuel Soar. recepta. sententiarum. verbo legitimus l. Clar. §. feudum q. 82. Tiraq. de primoge. q. 34. nu. 56. alios cumulat Ioan. de Monte Alegre lib. 2. praxis civilis c. 1. §. 3. nu. 29. qui a
 100 nu. 18. per decem argumenta hanc firmauerat opinionem. Tamen † hoc sit ex potentiori virtute legitimationis per subsequens matrimonium; cum legitimus per rescriptum, vel per oblationem curiae, seu per patris nominationem, nullatenus sub tali conditione comprehendatur, cum eo casu non presumatur, testatorem de legitimo cogitasse, imo illum abortiuum considerasse; solum veram & naturalem fi-

liationem, vt tenet Bald. in l. Gallus §. si eius in sine de liber. & posthum. Anto. de Butr. in c. per venerabilem qui fil. sint. legitim. in sine Duran. de arte testan. tit. 5. Caute. 15. n. 5. Moli. de primog. lib. 3. c. 3. n. 31. Mantic. de coniect. lib. 11. tit. 10. n. 23. Paris. con. 9. n. 43. lib. 2. alios tradens Monte Alegre. vbi supra §. 4. n. 30. vbi n. 32. limitat casum † quando in legitimatione per rescriptum, adfert clausula Principis, derogans fideicommissum ex Mantic. lib. 11. tit. 11. nu. 10. vbi alios reperies post Alexan. con. 94. lib. primo. Deci. con. 557. n. 6. Cepha. con. 117. in fin. licet igitur in supradicta Doctorum traditione, reperies legitimationem per subsequens matrimonium praestantior, in alio tamen reperies deteriore, & humiliorem; in illo nempe casu, quando legitimatus per subsequens, fuisset natus ex parentibus, inter quos non poterat tempore natiuitatis & conceptionis matrimonium iniri, propter aliquod canonicum impedimentum affinitatis, seu consanguinitatis, postea vero Pontificia dispensatione superueniente, sublato illo impedimento, matrimonium in facie sancte matris Ecclesiae celebratur. Hoc † enim casu, legitimatus per subsequens matrimonium illud dispensatum, non est vere legitimus, quoad successionem, etiam si Pontifex. fecisset in rescripto dispensationis mentionem de filiis, illos legitimando, cum clausula, legitimationis proles nate & natiuitate; nisi in terris subiectis quo ad temporalia Pontifici; talis enim legitimatus ex incestuoso coitu progenitus, erit in successibilis; & tamen si legitimeretur per Principem secularem, in terris sibi subiectis, non fuisset talis, fuit haec sententia doctissimi & in vtroque iure versatissimi Dida. Couar. a Leua ad quartum 2. part. c. 8. §. 8. n. 13.

Certum enim est, principale requisiti (pro validitate legitimationis) nate de p. subsequens matrimonium illud esse, vt matrimonium possit de iure & de facto

facto contrahi, tempore conceptionis, vel natiuitatis legitimi inter coniuges, colliges hanc veritatem ex l. Paulus. 11. de stat. homi. l. & si. contra. C. de nup. doctrina Bart. in l. eum qui de sta. hominum Pano. in c. tanta est vis. n. 14. qui fil. sint legitim. Menoch. con. 16. n. 12. & de impedimento consanguinitatis Bar. & Bal. in c. naturalis si de feud. defunct. con. sit inter dom. & agna. vasa. in visib. feudo. Anto. Gabri. com. conclus. lib. 6. tit. de legitim. conclu. 2. Octa. decis. Pedemon. 154. Couar. de Sponfa. 2. parte c. 8. §. 2. n. 5. alios tradit Trentasq. var. lib. 1. tit. de legitim. resolu. 1. n. 9. Peregrin. d. arti. 24. n. 49. & con. primo lib. 3. n. 21. vnde cum lege resistente, & canonico impedimento assistente, non potuerit inter affines vel consanguineos coniuges matrimonium contrahi, sit consequens, vt proles non legitimeretur efficaciter per Pontificem, quo ad successiones, in terris sibi quo ad temporalia non subiectis, cum † solum Pontifex possit natalia restituere. quo ad dignitates, Beneficia & alia iura personalia, vt in c. per venerabilem qui fil. sint legitim. vbi Anto. de Butr. n. 11. Panor. n. 21. & 22. Peregrin. alios cumulas d. arti. 23. n. 5. adducens quatuor instantias, cur Pontifici non liceat dispensare indistincte quo ad omnia, post Bart. in authen. ex complexu. C. de incest. nup. Bal. l. 1. n. 5. C. de iur. aureo. anullo. & in l. eam quam C. de fideico. n. 28. Benedic. c. Rainuntius verbo & uxorem nomine Adelfasia. n. 198. Couar. de sponfa. 2. parte c. 8. §. 8. n. 19. Trentasq. varia lib. primo tit. de legitimatione resolu. 4. Thom. Sanch. de matrim. lib. 8. inscripto de dispensatione, disputatione. 7. in prin.

Et ex his, optimo iure summaque cum ratione firmavit Didac. d. c. 8. §. 8. n. 13. ver ex quibus sequendo Bart. Paul. Bald. Aretin. & alios, quod si Papa. dispensat in matrimonio, faciend. mentionem in bulleto dispensationis, de prole nata, etiam ex certa sci-

tia & proprio motu illam legitimando ex quo deficit potestas, non erit talis proles ante dispensationem nata, capax successionis, stantibus legitimis, & Couarruuiam secuti sunt omnes scribes recentiores post eum, vt reperies apud Peregrin. de fideicom. arti. 24. n. 75. & idem consultus respondit in facto comitatus de Fuentes lib. 3. conciliorum Concil. primo Trentasq. vbi supra resolutio. 4. n. 15. † Hoc tamen ita inuenio apud memoratos recentiores interpretes obseruatum, in terminis propositis, fatentur tamen, in casu quo Pontifex dispensaret in radice, hoc est, ex tunc, amouendo & tollendo impedimentum canonicum, quod obstabat a principio, (quod qualiter hoc fiat & quando praesumatur vel dicitur dispensatum in radice matrimonij enucleauit diligentissimus & bene instructus pater ille venerabilis societatis Iesu. Thom. Sanches de matrimonio lib. 8. dispensatione. 8. per totam † Ad quem si contigerit dubitari quando sit in radice dispensatum (queso recurat) vt tunc eo casu sit vniuersalis prerelatorum sententia, quod quando in radice sit dispensatum, filij nati ante dispensationem, efficiantur legitimi quo ad omnia, sicut efficerentur si solum virtute capituli tanta est vis (nullo assistente impedimento) fuissent legitimi; vt per Couar. Trentasq. & Peregrin. vbi supra obseruatum, reperies, & ante eos post Canonistas in c. per venerabilem Bened. in c. Rainuntius verbo & uxorem n. 202. Ancharra. quem Rota Roma. solita est se qui con. 409. Molin. de primoge. lib. 3. c. 2. nu. 13. Thom. Sanches vbi supra dispu. 7. n. 6. † Sed tamen quicquid tanti patres & Doctores grauissimi pro certo habeant in hac sententia, eorum allegationes & fundamenta (summo cum studio re perpensa) non potuerunt nos deuincere, vt cum illis assentiamur, cum contraria sententia fundata in potestate Pontificia, quam supradicti inefficacem esse (quo ad legitimandum

timandum ad successiones in terris & regnis Ecclesie non subiectis) non negarunt, nobis iuridica & fundamentis congruentioribus munita videatur; citra igitur sacrilegij vitium, liceat nobis firmare Pontificiam potestatem, (in legitimandis filiis quo ad successiones dispensando in radice matrimonij) non sufficere. Ab sit tamen a Catholico intellectu negare, facultatem dispensandi in radice, cum omnia quae sunt iuris positivi habeat Papa in manus iuxta tex. in can. constituerunt 50. distinc. c. nemini can. si quis suadente. 16. q. 4. † Vnde Pontifex sicut potest impedimentum canonicum tollere, sic potest dare & concedere facultatem (dispensando) vt permaneant in matrimonio illo iam contracto; sed tamen quod proles illa ante dispensationem & declaratoriam voluntatis Pontificie nata, fiat successibilis, hoc est quod negamus, dato illo fundamento pro vero, ab omnibus approbato, a nullo quae reiecto Pontificem † non posse ultra iurisdictionem Ecclesie, quo ad temporalia & successiones legitimare, ad quod firmandum sine scrupulo medeuncit a fertio Nauarri (de quo infra) referentis, Gregorij XIII. Pontificis max. dum similis dispensatio ab eo in petrarum conaretur, respondisse non subesse suae potestati, similem legitimatio nem; cuius dictum licet sit a Doctore respondente, & non a Papa dispensante, plurimum confert pro fundamento nostrae sententiae: est etenim haec, dispensationem in radice non facere prolem ante dispensationem natam successibilem, in Hispania, Galia, Germania, & alijs Regnis Ecclesie non subiectis, † Quod probatur multis argumentis & inter alia, nam quod vna via prohibetur, alia non est concedenda l. quae sub conditione. 8. §. si quis in fine de condi. institu. l. queritur. 38. de bon. liberto. cap. tuę fraternitati vbi glo. verbo effectum de procurato. & iuuatur illa traditione comuniter observata, de qua Cernan. l. 6. Tau. num.

38. qua docemur † Prohibita donatio ne filio familias, mulieri, seu cuilibet alio generi personarum, ceteri prohibitam omnem aliam onerosam alienationem, ne vna via prohibita donatione, alia permittatur per onerosam alienationem, nisi in casu quo immineret necessitas, & ad euitandum in conueniens irreparabile; nam tunc † Solet vna via permitti, quod alias reperitur prohibitum, vt in casu relato per Sesse de inibitio c. 8. §. 3. numer. 74. in fin regulariter autem verum est axioma: At qui si legitimatio quo ad successione(m) (mediante dispensatione in radice) fuisset valida, sequeretur quod prohibitum Pontifici legitimandi, in terris non subiectis vna via, alia concederetur dispensando in radice, sit de primo ad vltimum, vt similis dispensatio non faciat sobolem iam natam, ante dispensationem successibilem † Nullo enim casu ferendus est fraus legi per indirectum, praecipue in Principe l. cum lex. 15. de fideiussio. l. con. 99. n. 2. vol. primo Surd. decis. 249. n. 9. † Indirectum enim nunquam facit nec producit illud, quod directum nec facere, nec producere potest l. cum hij 7. §. si cum his ff. de transactio. l. Attetas. 4. §. prator ait de hijis qui notan. in fra. Craue. con. 592. num. 7. Surd. decis. 21. n. 4.

Secundo probatur haec eadem sententia ex eo, quod prohibito aliquo actu, cenceantur omnia prohibita, per quae de facili perueniri potest ad actum prohibitum l. oratio. 16. de Spōsa. Menoch. de praesum. lib. 4. praef. 93. Couar. de sponsa lib. 2. c. 7. numer. 6. Lara de aniuersa. lib. 1. c. 20. n. 34. Gu tier. de iur. confirma. 1. parte c. 51. nu. 9. Surd. decis. 254. n. 14. & in tracta. de aliment. tit. 9. q. 17. numer. 16. vbi plura allegat iura concordantia, & Sic † receptum est prohibita alienatione ceteri prohibitos actus, qui non possunt exerceri citra Ius. & nomen alienationis. l. codicilis. 9. §. matre vbi glo. & Bart. de lega. secundo Deci. con.

con. 300. num. 2. & probat. leg. final. de legitim. tute. Tiraquel. qui plura recencet exempla de retract. ligna. §. 1. glof. 14. numer. 14. Surd. de Aliment. vbi supra. numer. 17. & decis. 254. numer. 20. & decis. 326. numer. 27. Peregrin. de fideicommiss. articul. 14. numer. 31. & con. 28. numer. 2. libr. 6. Quod † maxime procedere intelligo, quando ex actu illo mediato, nihil aliud sequi possit quam alienatio, seu actus prohibitus: Atqui si permitteremus, per legitimatorem ex dispensatione in radice resultantem induci habilitatem succedendi, de facili & necessario peruenissemus ad actum prohibitum, vel non permissum Pontifici, ad legitimandum in terris sibi non subiectis, quo ad successione(m), ne igitur hoc fiat contra iuris principia, dicendum erit, dispensationem in radice matrimonij, non facere prolem ante dispensationem natam capacem successione(m).

Tum etiam considera, quod licet potestas Pontificia nullis iuris positivi regulis circumscribatur, sit quae exinde appellatus stupor mundi, vt dicebat glo. in prohēm. Clementin. dicitur quae Pontifex plusquam homo, & minus quam Deus. can. cuncta per mundum. 9. q. 3. c. proposuit de concessione. praeben. non tamen licet maiori fulcitur potestate facere Poterit † vt facta pro infectis habeantur l. in Bello. 12. §. facte de capitulis & postlimi. reuer. notatur in l. vna. C. de Rap. virgin. Tirq. de iur. primogen. q. 34. numer. 22. Rolan. a Vall. con. 100. numer. 37. ad praeterita enim nulla est potentia, vt aiunt Philosophi & ex nostris Gu tier. in optimo casu. lib. 4. practica. q. 7. numer. 18. Peregrin. de fideico. arti. 24. numer. 39. nec Christus Dominus (cum Theologis loquor) † Cui Deus pater dedit omnia in manus potest facere, vt quod semel factum est, non sit factum, teste. D. Thom. prima. par. e. suae sume. q. 25. arti. 3. & 4. Diuus Hieronimus relatus in can. 32. q. 5.

Tirq. alios cumulans de iur. constitu. 3. parte limita. 7. ex numer. 3. mouentur; optima & concludenti ratione, quod in Deo † Opt. Max. non possunt reperiri quae implicant contradictionem, & cum sint huiusmodi naturae, facta & non facta, simul & semel, ita in Deo non reperiri firmat Angelicus Doctor: † Atqui si ex eo solo quod Pontifex dispensasset in radice, reuultaret effectus quem supra nominati Doctores volunt, vt legitimus esset censendus filius ante dispensationem natus, sequeretur supramentionatum impossibile, & daretur potentia ad praeterita; ex quo ille qui iam fuit ex incestuoso & damnabili coitu natus, illegitimeq; progenitus, fiat legitimus, & non sic vt praedicitur natus, & vt matrimonium nulliter contractum, nullusq; fructus quoad successione(m) vel saltim incestuosas producat & infructiferos, sit validum, & fructus ex eo producti sint capaces: ne igitur tantum absurdum sequatur, dicendum est cum nostra sententia, & contra supradictorum opinionem † Percontamus modo, Papa potest facere vt hij qui scienter in gradu prohibito contraxerint matrimonium, & permanserint in eo, non peccauerint mortaliter in copula: damnarentur ne isti a Deo, si non facta penitentia, nec confesso peccato, ab humanis subtraherentur post dispensationem in radice † poterit ne Pontifex sine contrahentium penitentia vel contritione, peccatum illud dimittere? mediante dispensatione in radice? absit hoc firmare contra tex. in can. legatur 24. q. secunda capit. venia non datur de regu. iur. in 6. illa enim † Sacramentalis gratia, per peccatum ex nefario coitu amissa, non restituitur per Summum Pontificem, ex sola legis Canonice reuocatione, cum solus Christus sit qui illam per medium contritionis, & penitentiae restituit, can. omnis de consecra. dinc. 4. si igitur Papa non potest face-

re, vt qui semel peccatum comisit pro non comisso reputetur, quo ad Dei iudicium, quod vtiq; esset si ex sola dispensatione Pontificia in radice omnia haberentur pro legitime factis, cum ex copula ex matrimonio rite & legitime contracto nulla incuratur culpa: si igitur hæc pro infectis & incurtis haberi nullus sit qui firmet, quis poterit firmate dispensationem illam legitimam facere sobolem? nisi qui firmet, Pontificem posse dispensare, in terris sibi non subiectis in temporalibus quo ad successionem; hoc hucusq; nullus firmavit, ergo nec illud aliud firmatum relinquere poterit.

127 Non negamus quod Pontifex non possit remouere & tollere impedimentum canonicum, quod obtabat a principio, vt matrimonium non posset contrahi, amouendo legem canonicam quæ generauit impedimentum illud, vt multis adductis aserit

228 Thom. Sanch. de matri. vbi supra numer. 6. † cum Papa possit disponere contra, præter, & ultra ius ex Bald. sententia in c. cum super de caus. posses. & prop. sed tamèn, quod Pontifex possit facere, leges a se vel prædecessoribus suis factas haberi pro infectis, quo ad illos effectus iam in esse productos, & per ipsas leges operatos, hoc est quod contendimus, nullum firmare posse & consequenter nec supradictorum Sententiam. † Pro qua solum inueni facere textum (quem miror nec Couar. nec Peregr. nec Trentasq; allegasse) in c. quia circa. 6. de consang. & affini. cauetur enim in illa decretali, posse Pontificem dispensare in matrimonio nulliter contracto, taliter vt contrahentes absq; nouo consensu, nec contractu, permaneant in illo matrimonio, quod vt singulare not. glo. fina illius decretalis in finali- bus verbis, asserendo solam tolerantiam Pontificis sufficere, ad dispensationem inducendam; arguendo exinde, quod si Pontifex possit dispensare vt permaneant in matrimonio, & ex

129 illa permanentia dicatur matrimonium validum, a principio; sic etiam dispensare licebit Pontifici, vt matrimonium habeatur pro legitime contracto, a principio, & ex consequenti fructus ex illo matrimonio producti, pro veris & legitimis habeantur, tanquam apendises vt ratiocinatur Ferdin. Vasq. de succes. creat. libr. 3. §. 26. num. 103. † Cui textui multifarie multisquè modis satisfieri poterit, primo quod nos non negamus, quod Pontifex non possit dispensare in radice, ad quod probandum potuit text. ille expendi; sed solum quod filij nati ante dispensationem fiant legitimi ad succedendum, de quo nec verbum vllum textus ille facit. † Tum etiam 131 textu fideliter perpenso, non colliges ex eo, matrimonium ex se nullum (ob aliquod canonicum impedimentum) ex sola Pontificis dispensatione, absq; nouo contractu & consensu, posse validum fieri; hoc namq; edet contra omnem rationem, & contra communem iurium traditionem disponentem, ex sola dispensatione Pontificis, absq; contrahentium nouo consensu, matrimonium induci posse cap. 1. iuncta glo. fin. de eo qui duxit in matri. quam Pol. per adulte. † Tum etiam in dicto c. quia circa, nullam reperies dispensationem, a Pontifice Max. concessam, neq; ex aliqua capituli parte id colligere poteris, si enim dispensatio adesset, Pontifex mandaret Episcopo de quo in textu, quatenus contrahentes astringeret ad cohabitandum, & non vt eos disimularet: disimulatio autem arguit nullitatem matrimonij, & præsumit nullam dispensationem. † Disimulatio enim, in aliquo actu non permissa est faciendâ, & regulariter ne succitentur scandala, vel grauiora mala permittitur vt docet Adrian. in 4. de confes. dub. 7. post q. 5. Nauar. in can. si quis autem de pœnitent. distin. 7. nu. 67. Couar. ad quartum 2. part. capit. 6. §. 10. numer. 15. vnde ex relato textu nõ poteris colligere quidquam, contra

contra nostram sententiam, nec pro relatorum opinione, nec probabis ex eo, posse Pontificem facere, vt matrimonium nulliter contractum lege resistente, sit validum absq. nouo consensu (totum esse matrimonij) & sic inueni hanc nostram sententiam & contra Molin. Couar. & Peregrin. tenere Nauar. lib. 4. Concil. 2. sub. tit. qui filij sint legitimi asserendo se audivisse a Gregorio XIII. non licuisse Pontificibus hoc facere, post Nauar. tenet Ceruan. leg. 12. Tau. numer. 102. qui suprallo nomine auctoris, vidi a Nauarro transcripsisse per eum dicta & cumulata, tenetquè istam sententiam meo iudicio Thom. Sanch. lib. illo. 8. de dispensatione disputa. 7. numer. 3. † Solum enim Didaci & sequacium opinionem (a nostra contrariam) admitterem, quando contrahentes fuissent in bona fide, ignorantibusq; impedimentum ad inuicem contraxissent, eoq; tandem detecto, imptressent in vrbe dispensationem, & ante detectionem impedimenti prolem successissent, eo sanè casu, facta dispensatione in radice, natum illum ex matrimonio putatiuo, non dubito effici legitimum, & successionis capacem † Ad tex. cum materia in c. ex tenore qui fil. sint legit. not. Bal. in leg. qui contra. C. de incest. nup. Tell. Fernal. 6. Tau. numer. 8. Ad dignoscendum autem quando sit in radice dispensatum, recurre si casus hæsitandi contigerit, ad doctum sane patrem. & in iure bene versatum Thom. Zanch. de matrim. libr. 8. disp. 8. per totam & licet agnoscamus diligentissimas illius patris obseruationes, & perdoctas in materia matrimoniali, non ex hoc quod a sua deuiatos nos videas sententia calumnieris, sollet enim bonus aliquando dormitare Homerus, nec vidi doctum sane virum, sic præsentem quæstionem fundare, sicut solitus est alias similes paradoxas iuribus & fundamentis munire, nec nos in illius asser-

tionibus iurauimus, habeas igitur hanc quæstionem absolutam saluo iudicio Pastoris vniuersalis Ecclesiæ cuius correctioni, & moderamine, si aliud obseruare dictauerit libenter supponimus.

136 Pro complemento glofæ, quæstioni propositæ a quodam legum professo- re calamo mandanti præsentis lucubrations respondere libet & subinde nunquid affines matris ad successionem veniant, vocatis propinquioribus ex linea materna: dicimus enim rem esse sine controuersia, dubiumque fuisse scholaris, & non doctoris potuit namque ille ignorare regulam leg. affinitatis. 7. C. commu. de successio & leg. 3. C. eod. vbi cautum est, successionem non defferri per iura affinitatis leg. fina. C. de verbo. significatione vbi las. numer. 22. & Barto. latissime & sic facilis erit responsio.

137 Ocasione deniq; huius glofæ coadequantis successionem patris, cum successione matris, in respectu filiorum impuberum, opportune queri poterit, num mater censeatur per hanc constitutionalem priuationem, erga successionem filiorum impuberum ab intesto decedentium priuata, etiam illa legitima tutela sibi & auie delata, in casu autentice matri & auie C. de legitima tute. & in corpore vnde sumitur, de qua plura cumulauit Gutier. de tutel. 1. parte. cap. 8. & 9. Dubitandi autem occasio sumi potest ab illa comuni obseruatione superius enodata, qua docemur † Tutelle dationem imitari bonorum successionem, vt quibus hæc deferatur tutelle opus subiungatur vt in leg. quo tutela. 74. de reg. iur. l. 1. §. tutela de legitimis tutor. §. vno institu. de legitimis tutor. quod latius exornauimus glo. 3. numer. 95. & obseruat late multis congestis Gutier. de tutel. 1. parte cap. 2. numer. 13. 20. & 21. Castil. leg. 19. Tau. numer. 6. Spin. in specu. testa. glo. 29. numer. 8.

139 Cald. Perei. in leg. si curatorem habens verbo sine curatore constitutus num. 18. C. de integr. restitu. mino. ex quo igitur matri non deffertur successio per nostram constitutionem in bonis a patre delatis, similiter non erit eidem deferenda tutela aqua debet Censeri priuata, ex quo successione per constitutionem priuatur † Præmaxime cum hæc tutela matri delata, non dicatur datiuæ sed legalis vel legitima, cum lex sit que illam defferat, & non homo seu testator ex doctrina Bartol. comuniter recepta in l. 2. §. si pater ad Tertil. & in dicta authentica matri & auie num. 9. quem sequitur Spin. in specu. testa. glo. 29. num. 8. Gutier. de tutel. 1. parte. c. 2. nu. 2. cum seqq. Ex quo igitur constitutio nostra disponit per tuxatiuam sola de cuius natura latè sub. glo. 4. dictum fuit, videbatur concludendum matrem & auiam exclusam fuisse ab ista tutela, dictam quæ autenticam nõ vigere in præsentis principatu, vbi agitur de tutela filij impuberis hæredis patris sui, & mariti matris exclusæ.

140 Sed tamen quidquid similes ratiocinationes suadere videantur cum nostro Mier. hic num. 27. in fine contrarium puto tenendum, obseruandum, & sequendum, & quamuis Mier. nihil alleget, non desunt instantiæ pro matre, probantes & inducentes illius ad missionem ad tutelam, neq; desunt in terprætes firmantes exclusam matrem a successione filij, non cenceri exclusam ab onere tutelæ delate, vigore autentice matri & auie vt per Causal. de tuto. Curato. numer. 183. Duran. de art. testa. tit. de tutor. & curat. caute prima Honde. con. 88. num. 20. & ante relatos Salice. in dict. autentica matri & auie Alex. con. 110. lib. 3. Deci. con. 106. Bened. in ca. Rainuntius verbo & uxorem numer. 73. & numer. 107. Et licet relati nihil allegerent, considerabam hanc sententiam fulciri posse ex alia qua do-

141 cemur † Matrem per pupillarem substitutionem priuari successione impuberis, vt docet comunis legislatorum Calculus in l. præcibus C. de impuber. & canonistarum in c. si pater de testa. in. 6. vbi eman. Acost. Lusitanus in verbo *superstite* & in verbo *bona omnia* Couar. in c. Rainuntius. §. primo Menoch. præf. 38. lib. 4. Spin. in Specu. testam. glo. 23. numer. 18. Ioseph. Gonsa. flor. lib. vno. varia. quæstionum c. 13. Alexa. Trentasinq. de substi. par. 1. c. 11. & 12. Peregri. de fideico. arti. 34. numer. 21. & 36. Ant. Fab. coniectural. lib. 9. c. 15. & 16. quod & nos obseruauimus, & idem in pupillari tacita pro viribus & posse defendimus, in superioribus, & nullus fere deuiuerit a prædicta sententia, nullum tamen inueni firmantem, per pupillarem matrem priuari a legitima illa tutela, quod vtrique firmarent, si ex sola priuatione seu exclusione successione, mater cenceretur exclusæ ab onere tutelæ † Ex quo enim tutela dicitur onus & non lucrum l. tria onera. 3. & 5. de excusatio tutor. §. tria onera insti. eod. & vtrobiq; comunes scribentes & ob id dici solet minoribus. 25. anno. tutellass vt onera non defferri, Anto. Piag. de tuto. & curato. q. 3. nu. 8. quem scitat Gutier. de tutel. 1. parte c. 7. n. 22. † Et apprime hoc in muliere procedit, cum mulier tutrix licet pro debito Ciuili carcerari nequent ex tex. in authentica hodie C. de Custod. reor. & l. 1. C. de offi. diuerso. Xuar. tit. de los Gouernos q. 5. numer. 6. Portol. ad Molin. verbo mulier per totum Alex. Trentasinq. varia resolu. lib. 3. tit. de solutio. resolu. 4. tamem si pro administratione tutelæ mulier debitorum inueniatur, pro isto reliqui debito, potest carcerari, secundum magis comunem sententiam, vt per Roder. Xuar. vbi supra Anto. Gom. l. 14. Tau. numer. 11. & 12. Menoch. de Arbitr. quæst. 88. Couar. varia. lib. 2. cap. 1. numer. 3. & in cap. quamuis pactum. 2. parte. in prin. nu. 7.

144 num. 7. Gutier. de tutel. 1. part. cap. 8. numer. 83. alios cumulat Bouadilla in sua Politica de Corregidores lib. 3. cap. 25. num. 30. & 31. si igitur est onus, non exinde recta consequentia de summi poterit, quod ex quo mater priuatur lucris, & successione, priuetur etiam oneribus, licet incomoda regulariter cum sequi debent quem secuntur incommoda. † Nec taxatiua illa, sola legitima reseruata, de qua sub glof. 4. quidquam vrgere videtur, contra nostram sententiam, licet innuere videatur, quod ex quo excepta sit legi-

145 tima tantum matris, omnia alia perrogatiua materna cencerentur inclusa, in exclusione & priuatione; nam respondemus. † Sicut diximus in dict. glof. 4. de usufructo patri a lege delato in bonis filij, vt ab illius perceptione pater non sit priuatus per nostram constitutionem, sed illesus illi reseruetur: cum igitur pater hic non priuetur suo usufructu, sic etiam & ex eisdem instantijs & rationibus, mater nullatenus censeatur exclusæ, a sua legitima tutela, quam nacta fuit vt mater vel auia.

NOTABILIA EX GLOSA VII.

- 1 Substitutio cõpendiosa sub verbis directis, obliquis vel cõmunibus, concepta diuersos effectus producit.
- 2 Quatuor illa verba in constitutione nostra posita an sint directa, ciuilia, vel obliqua.
- 3 Verba directa que sint & an sub duplici significatu accipiuntur directa ciuilia & non ciuilia. n. 4.
- 5 Reprobatur distiunctio Bartoli circa verba directa vt sint ciuilia & non ciuilia.
- 6 Declaratur & expenditur l. verbis ciuilibus de vulga.
- 7 Obliquorum verborum natura & essentia explicata.
- 8 Verba cõmunia quomodo dignoscantur.
- 9 Communia verba licet ad comunem usum & directi & obliqui adaptari queant, non tamen hoc fit simul & semel.
- 10 Verbum restituat est precarium & enodata l. coheredi. 41. §. cum filie de vulga.
- 11 Verbum det ex natura precarium & in flexorum & declaratur l. fundi 38. de usufr. lega.
- 12 Verba directa ex voluntate testato-

- ris possunt fieri precaria & declarata. l. ex facto. 17. ad Trebel. cum alijs.
- 13 Fideicommissa demonstrari possunt per verba directa & quomodo hoc fiat.
- 14 Verborum comunium comunis descriptio nullo iuris loco fundata & intelligitur l. iam hoc iure. 4. de vulga.
- 15 Dicitio inuicè de qua in l. iam hoc iure comunione ibi consideratum generauit non vero verbum substituo.
- 16 Verba in iure solum sunt directa & obliqua nulla vero comunia secundum Fabrum.
- 17 Incompatibilia quidem sunt simul & semel rogare & imperare sicut stare & sorbere.
- 18 Communis traditio vt verba omnia in concipiendis substitutionibus sint in triplici differentia comunium directorum, & obliquorum aprobatum & per constitutionem sponitur.
- 19 Verbum torn, in glofa nostra positum quod latine est reuertatur cuius sit nature & idem si interpretes per actiuam per verbum reddat n. 20.

- 21 Verbum sic deuolutus est deuolutus postum in textu nostro est similiter comune.
- 22 Verbum perueniat vel vernacula lingua qua utitur text. noster. peruenit. comunium naturam asumit.
- 23 Verbum substituesch. id est substituo comune ab omnibus recipitur & per nostram constitutionem que aliis non seruiret de casu dubitabili & quo modo hoc fiat n. 24.
- 25 Conclusio seu argumentum presentis glose est ut verba comunia in concipiendis pupillaribus substitutionibus acomodata pro directis habeantur. & n. 26.
- 27 Verba omnia comunia que sint remissive.
- 28 Simile ut tale fiat non est necesse quod sit in toto simile, sed sufficit quod reperiat in re ad quam fit comparatio vel quod sint similia in qualitate n. 29.
- 29 In similibus idem & unum fit iudicium.
- 30 Dicitio similia consulto ponitur in constitutione, illa namque defficiente non omnia comunia pro directis haberentur sed solum modo per constitutionem mentionata.
- 31 Verbum de tot en tot id est in omnibus & per omnia denotant similitudinem a tota substantia.
- 32 Verbum si agudes id est habeatur in propriam denotant.
- 33 Aliud est esse ciuem aliud haberi pro ciue.
- 34 Lex quoties procedit ad statuendum post asimilationem inter asimilita prius formiter inter illos asimilita iudicatur.
- 35 In hoc Principatu post presentem constitutionem in pupillaribus concipiendis non habemus nisi verba directa & precaria nulla vero comunia.
- 36 Compendiosa substitutio in hoc Principatu a Pagauo facta per verba comunia filio impuberi intra tempora pubertatis valet iure directo & quid de iur. comuni. n. 38. remissive.
- 37 Idem si fiat a patre de iure comuni per verba directa & n. 40.
- 39 Compendiosa substitutio cum sit concepta sub una verborum formula que non potest valere nisi ut fidei commissaria ideo non potest ut pupillaris valere.
- 41 Compendiosa substitutio per verba comunia facta ut pupillaris admittitur contra matrem.
- 42 Substitutio pupillaris expressa excludit matrem & an idem sit in contenta sub compendio per verba comunia n. 44.
- 43 Pupillaris contenta sub compendio dicitur expressa verbis generalibus.
- 45 Verba nostre constitutionis & glose ibi del tot en tot expenduntur.
- 46 Assimilata per dictionem in omnibus & per omnia facit ea eiusdem & unius nature qualitatis & essentialis.
- 47 Legitimas cum clausula in omnibus & per omnia excludunt feminas, stante statuto feminarum exclusio stantibus masculis.
- 48 Compendiosa substitutio facta impuberi verbis comunibus per nostram constitutionem excludit matrem & contra n. 50.
- 49 Expenditur text in l. fina. C. de insti. & substitui.
- 52 Inuebitur contra doctores presentis, Principatus qui pretermisissis enodationibus iurium patrie ad alia per agenda & tractanda se conferunt.
- 53 Consulentiu doctrine fugiende in dicando & consulendo.
- 54 Compendiosa substitutio facta verbis comunibus impuberi in parte hereditatis trahitur ad totam & idem si verbis directis de iure comuni n. 57. & 61.
- 55 Pupillaris expressa facta in vno obolo pupillo trahitur ad totam.
- 56 Institutio facta in parte etiam si sit in vncia nullo dato coherede trahitur ad totam hereditatem

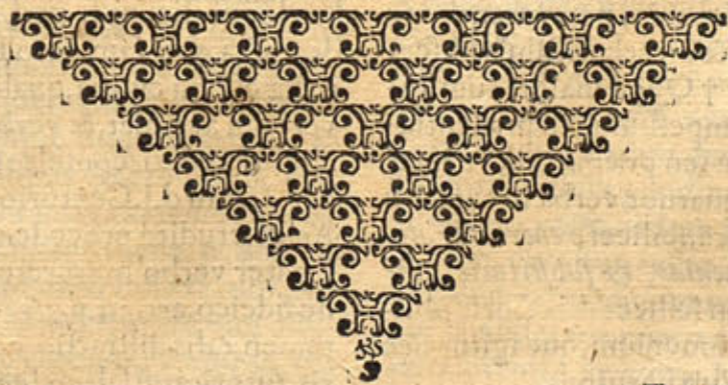
- 58 Compendiosa substitutio iudicatur secundum casum contingentiam tam in vulgari, pupillari, quam fideicommissaria.
- 59 Substitutio compendiosa in dubijs potius directa quam precaria iudicari debet.
- 60 Declaratur l. coh. eredi. 41. §. fina. de vulgari.
- 62 Compendiosa substitutio concepta per verba comunia facta in parte non extenditur ad totum de iure comuni.
- 63 Factum cuiusdam questionis proponitur & pro eo respondetur.
- 64 Intestatus dicitur non solum qui nullum testamentum fecit sed qui illud non iure fecit.
- 65 Quatuor decimus annus impletus desideratur ut masculus testari possit & declarata l. qua etate. 5. de testat.
- 66 Substitutus in parte in totum admittitur nullo coherede existente & de pinguntur verba testamenti super casu & consultatione propofita.
- 67 Distributio substitutionum comprehensarum sub facto testamenti propofiti.
- 68 Compendiosa substitutio per verba directa & comunia facta in parte hereditatis trahi debet ad totam.
- 69 Verbum instituo principale ex verbis directis siue ad testatorem siue ad heredem referatur.
- 70 Verbum substituo inter comunia verba connumeratur.
- 71 Compendiosa substitutio impuberi facta in parte de iure comuni trahitur ad totum sub distinctione intelligitur & n. 72.
- 72 Verba compendiose directa filio licet sint in parte extenduntur ad totum & quare.
- 74 Vulgaris expressa in facti specie propofita reperitur ordinata.
- 75 Per substitutionem vulgarem succeditur testatori per pupillarem vero tacitam in vulgari contentam succeditur pupillo.
- 76 Successio si fit & datur in bonis pupilli de necessitate debet concedi cum suis qualitatibus.
- 77 Substitutio compendiosa verbis comunibus a milite in hoc principatu facta filio impuberi valet ut pupillaris intra tempora pubertatis postea vero ut directa militaris & quid si fiat verbis directis de iure comuni n. 80.
- 78 Expenduntur l. Centurio. 15. de vulgari. & l. mulier. 5. de milita. testa.
- 79 Priuilegia militum circa testamentum illorum intacta & illa remanent per nostram constitutionem & sic viget dispositio in suis ordinationibus.
- 81 Compendiosa verbis directis facta ut valeat tanquam directa pupillaris in testamento militis alij aliquo priuilegio valet.
- 82 Testamentum militis vel illius voluntas si potest sustineri iure comuni non est recurrendum ad prerogatiua militarem.
- 82 Compendiosa substitutio facta a milite per verba comunia in hac patria seu directa de iur. comuni ut sustineatur ut directa post pubertatem fit fauore militis.
- 84 Dicitio, exdonat causam inmediate.
- 85 Directe substitutiones post aditam hereditatem & post pubertatem euanescent in paganis secus in milite.
- 86 Priuilegium ut tale dici & cognominari valeat debet disponere contra ius comune.
- 87 Substitutio militaris directa nullam similitudinem habet cum directa pupillari.
- 88 Per substitutionem militarem directam succeditur militi & non instituto.
- 89 Substitutio directa militaris facit quod euiniente illius casu extincto iure primi heredis intret ius secundum ac si nullus esset heres antea institutus.

- 90 Per substitutionem directam milita-
re nō succeditur pupillo sed militi
& n. 93.
- 91 Expenditur l. precibus. 8. C. de im-
puber. pro obseruatione, ut directa
militaris, ut talis valeat post puber-
tatem.
- 92 Primus sensus ad l. precibus C. de im-
puberum ut occasione matris, mili-
taris directa obliquetur post puber-
tatem.
- 94 Legitima non debetur matri in bo-
nis testatoris patris, sed in bonis fi-
lij, heredis tantum.
- 95 Secundus sensus ad l. precibus & se-
cunda concordia cum l. Centurio eā
intelligēdo in substitutione facta in
forma communi.
- 96 Verba substitutionis de quibus in l.
Centurio cōueniunt directe militari.
- 97 Mens potius testatoris in dispositio-
nibus interpretandis atendi debet
quam verba.
- 98 Verba illa eos habeat heredes quos
pater ei constituit in l. precibus nō
sunt testatoris sed legislatoris.
- 99 Tertius sensus ad dictam legem pre-
cibus & tertia concordia cum l. Cen-
turio ut in casu l. precibus non pro-
betur pupillarem valere ut fideicom-
missaria.
- 100 Omne simile non est idem & natura
dictionis velut expenditur.
- 101 Substitutio directa militaris in quo
assimiletur substitutioni fideicom-
missarij & n. 102.
- 103 Fructus hereditatis cur non veniūt
in restitutione hereditatis in casu l.
precibus si valuti substitutio ut di-
recta militaris & n. 104.
- 105 Substitutus quando experiri potest
actione petitionis hereditatis licet
propria autoritate capiat.
- 106 Substitutus militaris eueniente ca-
su substitutionis, capit bona testato-
ris una cum fructibus in hereditate
allatis tempore mortis instituti.
- 170 Expenduntur verba l. Centurio de
vulga. ibi cum fructibus inuentis in
hereditate.

- 108 Fructus percepti ex bonis militis p
institutum filium illius in casu mi-
litaris substitutionis restituuntur
instituto.
- 109 Fructus percepti per grauatum in
casu fideicommissi, postquam cepit de-
beri fideicommissum, non restituuntur
fideicommissario etiam si nulla ver-
setur fideicommissarij negligentia,
n. 110.
- 111 Heres grauatus cum directa mili-
tari eueniente casu substitutionis
nullam detrahit quartam nec legiti-
mam nec Trebelianicam de iure ff.
& C. & n. 115.
- 112 Milites ex nouellis Iustiniani non
possunt filios suos siue causa exhe-
redes facere.
- 113 Legitima debetur filijs militum de
iure nouissimo in bonis parentum
suorum.
- 114 In correctorijs extensio admitti ur
quando decisio textus alius reddere
tur inutilis.
- 115 Trebelianica quomodo non detraha-
tur ex directa militari & ex fidei-
commissaria sic.
- 116 Trebelianica non viget in militari-
bus ordinationibus & dispositionib⁹
- 117 Trebelianice detractio respicit fa-
uorē testatoris ex cuius hereditate
venit trebelianica detrahenda.
- 118 Ratio inductiua trebelianice & fal-
cidie adducitur & exornatur.
- 119 Ratio finalis inductiua trebelianice
cur cesset in militis testamento.
- 120 Heres militis non obligatur ultra
res omissas etiam inuentario.
- 121 Ratio inductiouis falcidie de qua
in §. i. insti. ad l. falcidie est impulsiva
& non finalis & si ratio esset fina-
lis illius detractio non posset prohi-
bere. n. 122.
- 123 Argumentum a ratione impulsiuo
legis statuti seu constitutionis sumi
non licet.
- 124 Milites nostri temporis non mili-
tantes nec in albo cōscripti quos nos
Caualleros hijos dalgo appellamus
an possint similem directam milita-
rem

- rem substitutionem ordinare.
- 125 Militarem substitutionem ordina-
re possunt milites & militantes &
in castris testantis & solū milites
qui incumbunt armis & stipendia
militaria recipiunt possunt similia
ordinare, & numer. 126. & numer.
127.
- 128 Compendiosa substitutio per verba
communia facta filio impuberi que
semel valuit iure directo non trahi-
tur post pubertatem ad fideicom-
missariam, quod non ita erat de iu-
re communi 129. & numer. 130. de
ratione.
- 131 Compendiosa facta per verba dire-
cta (de iure communi) que semel va-
luit, ut talis non trahitur ad fidei-
commissum.
- 132 Dictio frustra omnimodam nullita-
tem inducit, & declarata l. verbis
de vulga.
- 133 Frustra fieri dicitur omne illud, q
aliquo iure valere non potuit.
- 134 Intellectus ad l. verbis ciuilibus 7.
de vulgar.
- 135 Clausula codicillaris inter alios
effectus hunc producere solet, ut con-
uertere faciat directam in obliquā.
- 136 Clausula solita poni de stillo Nota-
rij presumit ius a testatore roga-
tum Notarium, ut stillum seruet.
- 137 Clausula codicillaris solita de stillo
poni presumitur in esse etiam si nō
reperiatur.
- 138 Clausula codicillaris tacite videtur
inesse iuris presumptione in testa-
mento inter liberos.

- 139 Clausula codicillaris sub intellecta
in testamento inter liberos potens nō
est ad conuertendam directam sub-
stitutionem, in precariam.
- 140 Clausula codicillaris vulgata non
ineffacite in testamento inter libe-
ros, sed clausula illa, ut valeat iure
priuilegiato authentice ex causa C.
de lib. pregt.
- 141 Parentes & milites omitendo solem-
nitates regulares obseruandas in a-
lijs testamentis non ex hoc inutili-
ter testantur.
- 142 Expenditur & ponderatur l. iam
hoc iure 4. de vulga.
- 143 In testamentis ubi non adest nec ad
esse presumitur clausula codicilla-
ris directe substitutiones obliquari
nequeunt, nisi ubi equitas praeferre-
tur rigori & numer. 144.
- 155 In supremis iudicijs non recognos-
centibus superiorem & ubi ex equi-
tate licet iudicare ius commune nō
allegatur pro autoritate, sed pro
ratione, & quomodo id intelliga-
tur.
- 146 Expenditur & ponderatur constitu-
tio nostra in optimo casu.
- 147 Compendiosa substitutio, verbis co-
munibus facta matre existente in
medio valet intra pupillarum, ut
pupillaris, & postea iure fideicom-
missi remissiue.
- 148 Maioris virtutis erit substitutio
compendiosa verbis comunibus,
quam directis facta cum illa solum
pupillarem comprehendat hęc fi-
deicommissariam, & pupillarem.

**A I V S T A N T S Q V E
L A S V B S T I T V T I O Q V E P E R L O**

P A R E S E F A A F I L I M P V B E R E S T A N T E N

potestat sua la paraula posada torn, sic deuoluit, peruenga,
substituech, e semblants per paraules directas
de tot en tot sien agudes.

I D E S T

*Addentes quod in substitutione, que per patrem fit filio impuberi in sua
existente potestate, verbum positum reuertatur deuoluatur, perueniat,
substituto, & his similia, pro verbis directis in omnibus & per omnia
habeantur.*

PRO Intelligentia
huius glose, & toti⁹
illius tractatus, om-
nium quæ in ea tra-
dendorum, reuocã
da sunt in mentem
quæ ab interpreti-
bus statim in eorũ

labijs habentur, quando de materia cõ-
pendiosæ substitutionis tractatus sus-
cipitur, in illa famosa, l. Centurio. 15.
de vulgã. omnes enim exemplo magis-
tri Bart. adducti, sub n. 43. exordiantur
in formanda compendiosa substitutio-
ne; illud vnicum & præcipuum confi-
derandum esse, an per verba directa, an
per verba obliqua, an vero per cõmu-
nia concipiatur; cum varij, & diuersi
effectus resultent, quando sub vnis, vel
alijs verbis concipiatur; quorum occa-
sione quæ sint verba directa, quæ obli-
qua; & quæ cõmunia, non verentur e-
nodare, quod & a recentissimis obser-
uatum video; † Quod maiori cum ra-
tione nos compellimur in præsentia-
rum, elucidare seu præmitere, vt intel-
ligamus illa quatuor verba in constitu-
tione nra posita, scilicet, *reuertatur, de-
uoluatur, perueniat, & substitutio*, cui⁹
sint nature, an scilicet directorũ, obli-
quorum, vel cõmunium, quæ igitur hæc
sint ydeamus sub breuibis.

Directa igitur verba sunt, quæ vel se
dirigunt ad factum testatoris, veluti (*in
stituto*) vel ad factũ hæredis instituti,
aut substituti, ad ipsiusq; vtilitatẽ, & p-
pria autoritatẽ, talitẽ q; vocatus (sine
alicuius ministerio) relictuũ adquirere,
& suũ propriũ facere potest, veluti ea
piat, & sit hæres, sic declarat Bart. in d.
l. Centurio de vulgã. n. 43. vbi Socin.
327. Rip. 179. Couar. in ca. Rainuntius
de testa. §. 9. n. 4. allegant l. omne. 2. C.
cõmu. de legat. iuncta glos. verbo dire-
ctis, concors est omniũ scribentiũ sen-
tentia, vt per Menoch. præf. 55. n. 4. li-
br. 4. alios tradens Michael. Crafs. re-
cepta, senten. §. substitutio, q. 4. † Et li-
cèt ex magistrali senten. Bar. in d. l. Cẽ-
turio, n. 15. & 16. ab aliquibus obserue-
tur, verba directa in duplici fore diffe-
rentia, vt quædã sint Ciuilia directa, vt
verbũ instituo, verba hæres esto, de qui-
bus loqui dicunt l. verbis ciuilibus 7.
de vulgã. quædam vero simpliciter di-
recta & non ciuilia, qualia esse volunt,
verbum accipiat, & verbum capiat, ab
aliquibus dixi (consulto) obseruari, vt
per Rip. in d. l. Centurio, nu. 71. Eman.
Acost. erudite procedens in c. si pater
1. pater verbo moreretur, n. 13. Pereg.
de fideico. art. 34. n. 49. † Nihilomin⁹
tamen, talis distinctio tanquã nulla iu-
ris autoritate (saltem legali) fulcita re-
futa-

futatur, vt per Iason. in d. l. Centurio.
n. 2. & in l. præcibus, C. de impuber. n.
9. ver. certa. Couar. in d. c. Rainuntius,
§. 9. n. 6. Crafs. d. q. 4. n. 2. & ingeniosẽ Fa-
ber de error. decal. 34. error. 2. circa
medium vers. est autem longe absur-
dior. † Nec aliquid pro Bar. distinctio-
ne desumi potest ex d. l. verbis ciuili-
bus de vulgã. non enim verba ciuilia
directa & peculiaria ibi reperies, quæ
dici possint separata a verbis ciuilibus
tantum, sed solummodo de verbis ciui-
libus in eo textu fit mentio: ex quo fit.
verbum ciuile fuisse sinonimum ad
verbum directum, quod per verbum
imperatum ciuile, & legitimum de-
monstratur, quod idem sonant, vt colli-
gitur ex allegatis per Gouean. ad l. Cẽ-
turio. vbi Lanfranc. de Oriano, num.
21. & Alciat. numer. 15. & lib. 10. Pa-
rergon. cap. 1. Connan. lib. 10. comen.
iur. ciuil. cap. 8. numer. 9. Cuiat. lib. 11.
obseruatio cap. 25. Anto. Faber. de er-
rorib. decal. 34. error. 4. † Obliqua au-
tem verba, quæ etiam per sinonima if-
ta, præcaria, inflexa, præcativa, & ille-
gitima, designari solent, sunt illa, quæ
è contrario ad hæredem & ad commo-
dum illius, vel alterius quam testato-
ris diriguntur; vt sunt verbum resti-
tuat, verbum Rogo, Peto, Mando, Iu-
beo, Cupio, Opto, Volo, Desidero,
de quibus omnibus & alijs per Iusti-
nian. in §. fina. de singul. reb. per fidei
commis. relic. glos. communiter secu-
ta verbo directis in l. eam. quam C. de
fideicommiss. & tradunt supra addu-
cti DD. signanter Bart. consil. 3. num.
1. part. 1. numer. 5. C. de reuocand. Co-
uarruu. dict. §. 9. numer. 5. Forcatulus
dialog. 14. numer. 3. Crafs. dict. quæst.
4. numer. 3. communia demum verba
sunt, quæ vtrisque substitutionibus &
directis, & obliquis deseruiunt, & quæ
denotant facultatem capiendi, tam ex
manu propria, quam aliena, & quæ cõ-
muni vsui adaptantur inflexorum, seu
obliquorum, & directorum vim assu-
mendo, vt sunt verbum, pertineat, ver-
bum succedat, perueniat, & reliqua

Bart. vbi supra Couarr. numer. 4. in
supradictis locis; † Vnum tamen in hæc
materia (communium verborum) præ-
notandum est, vt hoc quod diximus de
communi vsu adaptandis intelligan-
tur, non simul & semel, sed vt ex volun-
tate testatoris, verba sua natura obli-
qua, directo accipiuntur, & è contra
verba sua natura directa, obliquentur;
de quo patet nobis exemplum in l. co-
heredi 41. §. cum filia de vulgã. Vbi
videmus, quod verbum † restituat, ibi
positum ex sui natura præcarium est,
& inflexum, vt docet Bart. in l. Centu-
rio. numer. 45. de vulgã. Oddo. in tra-
ctat. compendio. arti. 1. verbo resti-
tuat, & tamen ibi in illo textu, ex quo
refertur ad testatorem, fit directum, ve-
luti si quis dixerit, mortuo filio meo
quem hæredem institui, restituo Titio
hæreditatem, vt erudite expendit Bal-
dus in l. humanitatis, C. de impuber.
numer. 35. receptum dicit Corne. ibi-
dem, numer. 83. † Hoc idem videbis
in verbo, det, ex sui natura inflexum, l.
fundi Trebatiani 38. de vsufruct. lega.
vbi glos. 1. Bart. in dict. l. Centurio nu.
41. Crafs. vbi supra, quæst. 5. numer. 22
& si referatur ad testatorem, fit dire-
ctum, veluti si quis dixerit, mortuo fi-
lio hæreditatem, do Titio, nullus ne-
gabit directum fieri, sicut non negauit
Ias. in l. cum filio, numer. 7. † E contra-
rio, quod quandoque secundum testa-
torum voluntates, verba directe fiant
præcativa patet, quotiescunque testa-
tor ministerium, & actum hæredis exe-
gerit, vt colligitur ex l. ex facto 17. ad
Trebel. & ex l. si seruus 108. §. qui Mar-
garita de legat. 1. l. Titia. 34. §. Titia.
l. peto 69. in princip. l. miles 75. l. cum
quis descendens 37. §. nuptura de lega.
3. in his enim iuribus demonstratur, †
fideicommissum per directa verba de-
monstrari posse, nedum per considera-
tionem, cum quo testator alloquatur,
vt volunt communiter interpretes, sed
per considerationem ad quem volun-
tatis intentio dirigitur, latè Anto. Fa-
ber. coniectura. libr. 4. cap. 2. videndus
crio

etiam Oddo de compendiosa post pre-
ludia part. 4. vbi de varijs regulis ad
dignoscendam naturam directorum,
obliquorum, vel communium verborum.
14 Et licet ista verborum commu-
nium descriptio communiter recepta,
ab omnibusque (de compendiosa ver-
ba facientibus) approbata. nullo iuris lo-
co comprobari possit: quia quem di-
cunt interpretes pro illis vrgere ad
probandum, verbum (substituto) com-
mune esse, nempe l. iam hoc iure 4. de
vulga. in illis verbis (hoc communi ver-
bo eosque inuicem substituo) non cla-
re deducitur, verbum substituo fuisse
commune, nec prolatam fuisse ibi a iu-
re consulto dictionem (commune) ad
denotandum, verbum substituo fuisse
commune, sed potius vt intelligerem
substitutionem fuisse communem, vel
reciprocam. inter institutos; & conse-
quenter sensus illius versiculi est, quod
illa formula substituendi; (eosque inu-
icem substitutio) sit communis inter
honoratos, & sic dictio illa, (inuicem)
25 communionem facit, non vero verbu
substituto; quasi apertius textus dice-
ret, vt facta inuicem substitutione, vti-
litas ex ea proueniens, communis sit,
non quod exinde fiat, verbum substi-
tuo communem a iureconsultis appel-
lari, & nominari; Et his sic expensis, &
consideratis Anto. Faber. cuius fuit
hac observatio (ne nostra aliena facia-
mus) de error. decal. 34. error. 2. disce-
dit ab hac communi diuisione trimem-
bri, asserens & non dari in iure vltra di-
recta, & obliqua, aliud genus verboru,
16 maximè in vna oratione, & vnica ver-
borum formula. Incompatibile quidè
est, vt quis vno eodemque verbo, & ro-
get & Imperet, nisi dicamus in Princi-
pe cuius rogatus (vt in adagio est) man-
datum est, vt dicebat Anasta. Germo.
de sacro. immunita. lib. 2. cap. 17. versi-
ficut in Imperatore & Non enim magis
17 id fieri posse testatur, quam flare &
forbere simul & semel, quibus addit (vir
ille) nullum locum inuenisse in iure,
de communibus verbis agentem, de di-

rectis vero & obliquis ceterosimod; sed
tamen licet hæc subtiliter & ingenio-
se, euidenterque considerata & perpè-
sa sint, ceterum quia ab omnibus, su-
pradictam trimembrem diuisionem
obseruatam & Video, tam ab antiquo
18 ribus quam recentioribus, quorum tra-
ditionibus visa est constitutio nostra
assentiri, & de necessitate sponit, ver-
ba communia in iure dari, super quibus
tota illius dispositio fundatur; ideo tra-
ditione supradicta non secuta, sed ha-
bito pro constanti, verba omnia fuisse
in triplici differentia, directorum, præ-
cariorum, & communium, & vnaque-
que suam habere naturam, videndum
est nunc, verba nostre constitutionis,
& glofe quorum naturam ex supradic-
tis assument; ista enim sunt, *torn*,
idest reuertatur, vel reddat, *se deuol-
lut*, idest deuoluatur, *peruenga*, idest
perueniat, *substitutus*, hoc est substi-
tuo, quorum natura cognita, facilis erit
sensus constitutionis nostræ. & Adest
19 igitur in primis verbum, *torn*, idest re-
uertatur, quod enim commune iudice-
tur nullus dubitabit, si consideret ad
vtrumque vsum posse adaptari; quis e-
nim si voluerit directam facere & or-
dinare substitutionem, loqui in pro-
priè iudicauerit, si formata fuerit, sub-
stitutio hoc pacto, si filius meus impu-
bes decesserit, bona reuertantur ad Ti-
tium; vel si in obliqua dixerit si sine fi-
lijs decesserit, reuertantur ad Seium,
nonne congrue communi vsui adaptā-
tur; & vtrique substitutioni deseruire
poterit hoc verbum reuertatur; quod
sufficere diximus ad (commune) iudi-
candum, & vt tale iudicauerit Bart. in
dict. l. Centurio, numer. 53. Ripa 194.
Tiraquel. l. si vnquam verbo reuertatur
nume. 6. & noster Mier. hic num.
33. Oddo de compen. arti. 7. verbo re-
uertatur Alexand. Trentasinq. de sub-
stitu. part. 4. cap. 4. numer. 21. & si ver-
bum, *torn*, vertatur ad latinum verbu
reddat, similis erit nature, vt per Bart.
n. 52. in l. Centurio & Ripa 191. &
Mier. dict. numer. 33.

sequi-

Sequitur etiam in textu, verbum, *se
deuolut*, vel deuoluatur de cuius natu-
21 ra quod sit commune, nullus negauit
Bart. in dict. l. Centurio, numer. 54. &
in l. 2. de alimen. & cibarij. lega. Felin. in
cap. in presentia in princip. de probat
vbi latè Aretin. nota primo Ripa, nu.
194. Socin. & Galiau. numer. 534. in
dict. l. Centurio, Crafs. dict. quæst. 5. nu-
mer. 11. & noster Mier. hic numer. 33.
qui allegat text. in l. 3. de alimen. & ci-
bar. (quam ego non allegarem) solum
possit probari hæc traditio in l. Lu-
tius 45. in fin. de vulgar. quis enim ne-
gabit, posse hunc verbum, deuoluo, a-
daptari ad fideicommissum, & ad vul-
garem dicendo, si hæres non erit bona
deuoluantur ad Titium, vel si decesse-
rit sine liberis deuoluantur in Seium,
nonne vtroque casu congrue testator
alloqueretur: certissimum quidem est
legitime testatorem alloqui, & recen-
tissimè tenet Alexand. Trentasinq. de
substituto. part. 4. cap. 4. numer. 28. & de
verbo etiam, *perueniat*, concors est om-
22 nium interpretum opinio, commune
appellandum esse, duce Bart. in d. l. Cé-
turio 10. numer. 48. Ripa, numer. 188.
Iaf. 37. Galiau. 526. Alciat. in l. perueni-
re numer. 5. de verbo. significat. Crafs.
dict. quæst. 5. numer. 14. omnes addu-
cetes tex. in l. hæres mei 57. in prin.
& in §. cum ita ad Treb. & in l. de emā-
cipatis, C. de legitim. hæred. quod si ex-
te per verbum hoc perueniat formes
pupillarem, vel fideicommissariam, ma-
nifesta tibi fiet hæc communis obser-
23 uatio. & Minus difficultatis erit in ver-
bo, *substituto*, postquam omnes expen-
derunt & induxerunt, tex. in l. iam hoc
iure 4. de vulgar. trahendo illa verba
(hoc communi verbo eosque inuicem
substituto) ad denotandam naturam ver-
bi substituo, ad quod asserunt referen-
da fore illa verba, (hoc communi (vt il-
lud demonstratiuum, hoc sit in ordine
ad verbum substituo; & sequendo vel
pro constanti habendo veram esse hac
interpretationem, commentitiamque
quam nos supra proxime tradidimus,

quis negabit verbum substituo non
fuisse commune; prout fore nullus ne-
gavit præter Anton. Fabria. vbi supra
contra quem est Bart. in dict. l. Centu-
rio, numer. 47. Ripa 187. Galiau. 517.
Socin. 331. Oddo de compen. art. 1. A-
costa. cap. si pater in parte moreretur,
numer. 10. Couarruu. in cap. Rainun-
tius, §. 9. numer. 5. Crafs. vbi supra num.
18. Alexand. Trentasinq. de substitut.
part. 4. cap. 4. numer. 17. quidquid con-
trarium teneant & firment aliqui ex
interpretibus relati per Ripa vbi su-
pra, quod neruose etiam defendit An-
to. Faber. de error. decal. 34. error. 2.
per totum, cuius rationis me aliquan-
do dubium fecissent, si non viderem &
24 constitutionem nostram pro certo ha-
buisse, suposuisse & pro constanti te-
nuisse, hoc verbum, *substituto*, fuisse com-
mune, cum alijs non deseruiret consti-
tutio de casu dubitabili, si enim esset
directum vt volunt interpretes relati,
ad quid deseruiret constitutio nostra
precauendo, vt verbum substituo ha-
beat pro directo, cum disensio inter
Doctores solum versetur, an sit dire-
ctum, vel commune; ex quibus sane fit
quod in specie nostræ constitutionis,
hoc verbum *substituto*, (vna cum cæte-
ris illis tribus de quibus noster expen-
sus fuit sermo) sit commune, & sint cõ-
munes omnes ille dictiones, cum des-
criptio communium verborum (quam
supra tradidimus) omnibus his conue-
niat & congruat.

Ex quibus omnibus sic vt prædici-
tur enucleatis, resultat verus sensus no-
stræ constitutionis in hac parte & glo-
sa nostra, qui nullus alius perpendi po-
test quam dicere, omnia verba, com-
munia (in substitutionibus pupillari-
bus concipiendis per parentes adie-
cta) pro directis haberi in omnibus, &
per omnia, & ne videatur quæso lecto-
ri ista conclusio minus generalis, quod
probo sic & nam si verbum, *reuertatur*,
25 vel *reddat*, verbum, *deuoluatur*, verbu
vel *perueniat*, & verbum, *substituto*, sunt cõ-
munia vt probauimus: quid quæso vo-
luit

Iuit aliud dicere cōstitutio nostra, per illa verba (*e semblans*, idest, & similia) quam firmare, quod quemadmodum verba ista cum sint communia habeantur pro directis, ita & omnia alia illis similia, pro directis reputentur? Quæ autem sint verba communia, similia, relata reperies per Bart. in l. Centurio a numer. 48. in fine & Ripa, a numer. 187. Galiau. § 10. Oddo de compen. art. 1. Cras. in § substitutio, quæstio. 5. Anton. Faber. de error. decal. 34. error. 3. † Et licet vulgus dicat, non omne simile est idem ad l. quod nerua 32. de positi, tamen sufficit, quod similitudo, vt bona sit, quod extet in eo ad quod fit comparatio, nec est necesse, † Quod similitudo sit in tota ipsa re assimilata Ripa in l. naturaliter, §. nihil commune, numer. 23. de acquir. posces. Dias in regul. 52. amplia. 2. Menoch. de arbitrar. cas. 84. numer. 6. remissiue alios citans Gutier. in practicat. lib. 3. quæst. 5. numer. 6. † Et sufficit, vt sint similes qualitate, vt verbum hic positum (*e semblans*) illos comprehendat, & sic quamuis de iure in similibus idem iudicium sit, vt in l. non possunt 12. de legibus de qua Bouadill. in polit. cap. 10. num. 13. Gom. l. 1. Tau. numer. 20. Lara de aniuersa. lib. 1. cap. 5. a numer. 1. cum sequet. † Tamen si lex nõ expressisset similia, non extenderetur vltra verba, de quibus fuisset locuta expressè, ex cumulatis & traditis per Auenda. cap. 5. Præto. numer. 16. & adductis per Azeued. l. 5. tit. 4. iib. 8. numer. 9. Quid quod in præsentī casu de quo agimus, non solum similia, qualitate solum admittuntur & desiderantur, vt fieri iure valeat pupillaris, sed a tota substantia similia desiderantur, quod insinuare † videntur illa verba (*de tot en tot*) idest in omnibus & per omnia, quæ important omnem substantiam & qualitatem vere ac propriæ rei assimilare, l. 2. §. furiosus de iur. codic. Bald. in l. omnes populi & alij cumulati per Bruno. a Sol. in suo compen. resolution. verbo in omnibus & per omnia Surd.

decif. 53. numer. 5. & sic verbum illud & (*similia*) nil aliud sonat quam se referre, ad omnia verba quæ sint qualitatis istorum verborum, quorum naturam exposuimus, idest ad omnes dictiones, quæ de iure sunt communes, & ius inter communes reputauit, † Et licet etiam verbum, *sen agudes*, idest (*habeantur*) improprietatē denotet iuxta text. in l. iure sciui 24. de condit. & demōstrat. Bart. in l. si his qui pro emptore de fideiuso. Tiraq. l. si vnquam verbo susceperit liberos, numer. 45. C. de reuocand. Azeued. l. 3. tit. 20. lib. 6. noue colēct. nume. 12. & sic quando lex disponit quem puniendum fore, vt falsarium, non punitur vt verus falsarius ad tex. in cap. non nulli in fine vbi Bald. de rescript. latē Rebuffus in compen. alien. rer. Eccles. numer. 101. & in 3. tom. consti. Francie de senten. prouisio. art. 3. glof. 1. numer. 39. & sic dici solet † aliud est esse ciuen, aliud haberi pro ciue iuxta glof. l. mercis appellatione vbi Bart. de verbor. signifi. Tiraquel. verbo reuertatur numer. 22. l. latē de his Azeued. dict. l. 3. tit. 20. libr. 6. a numer. 12. cum sequen. hoc tamē verum reperies, quoties lex processit assimilando & coadequando tantummodo: Quoties † vero lex vltro post assimilationem processit disponendo, & statuendo inter assimilata, eandem fieri inter assimilata censuram tenuerūt Doctores præcipuē Bart. in dict. l. omnes populi numer. 42. versiculo, sed pone statuto Deci. consil. 283. sub num. 9. Brunor a Sole in suo iuris compendio resolutione in parte verba haberi protali: vnde con constitutio nostra postquam assimilauerit, & ad similia se reuulerit, processit vltius statuendo pariformiter, vt habeantur pro directis in omnibus & per omnia, nil aliud voluit dicere, & vltra ius commune disponere, quam decidere, quod in præsentī Principatu omnia verba quæ ius commune reputauit pro communibus, respectu patris substituētis filio suo impuberi, sint, reputentur, habeantur

35 tur, & iudicentur pro directis; Quo † factum est, in Cathalonia non dari nisi verba directa & præcaria iam que in ea vituere (a tempore Regis Petri Tertij citra) iure Antonij Fabri de error. decal. 34. error. 2. asserentis, non dari in iure alia verba quam inflexa, & imperatiua, vel vt vulgus dicit directa & obliqua.

36 Ex hac igitur præcautione nostræ constitutionis, & ex correctione ad ius commune, plures effectus resultabunt contra ipsum ius commune, & subuertuntur aliqua quæ in scholis in eorum disputatione crusiati sumus; primus itaque effectus est, quod substitutio compendiosa filio impuberi, a Pagano facta verbis communibus, valeat intra tēpora pubertatis, vt pupillaris directa: & ratio est, quia cum cōstitutio disponat, quod verba communia pro directis habeantur, & de iure † compendiosa substitutio per verba directa a patre filio impuberi facta, valeat iure directo intra pubertatem, & vt pupillaris ad doctrinam Bart. in l. Centurio, nume. 17. de vulga. vbi Ripa nume. 98. Vasq. de succes. progres. §. 18. nume. 70 cum sequentib. Cras. §. substitutio, q. 71. Peregrin. de fideicommiss. arti. 34. numer. 2. Couarruu. in cap. Rainuntius, §. 9. numer. 15. Mantie. de coniectur. lib. 7. tit. 3. nume. 13. merito igitur (cum verba communia habeantur pro directis) firmamus, quod in præsentī Principatu, substitutio compendiosa verbis communibus facta per patrem filio impuberi, valeat iure directo; † Quod de iure communi erat controuersum, ancipitum, & dubium, vt sentit originaliter glof. verbo fideicom. in l. præcibus, C. de impube. in ver. semper reputo fideicommissariam similis glo. in l. ex tribus 26. quam in scholis receperam asserit Baldus in l. iam. hoc iure, §. fina. de vulga. cuius fundamenta refert Bart. in l. si arrogator, num. 7. de adop. Ferdin. Vasq. de successio. crea. §. 18. Oddo de compen. substit. par. 5. art. 3. Couarruu. in dict. cap. Rainuntius, §. 9.

numer. 17. multos cumulat Michael Cras. recepta. senten. §. substitutio, q. 74. nullus ferè ex relatis tenuit, directam contineri, sed omni tempore valere iure fideicommissi: vnico enim fundamento (ferè in conuencibili) hæc fulcitur sententia: † Nam cum substitutio sit concepta sub vnica verborum formula, & post pubertatem non possit valere nisi iure fideicommissi, vt in §. fina. institu. de pupilla. eo iure debet omni tempore iudicari, ex regula l. iā hoc iure 4. de vulgar. nam alias vna eadem que res diuerso iure discernetur contra regulam, l. eum qui tacitum 28. §. fin. in fin. de his quib. vt indig. alios etiam qui hanc firmarunt sententiam retulit Marc. Anto. Peregrin. de fideicommiss. arti. 34. nume. 33. † Et licet fateamur contrariam sententiam, communi interpretum calculo receptam fore, vt videlicet directa pupillaris, contineatur sub compendiosa substitutione filio impuberi facta, per verba communia, vt per Acur. in glof. fin. ad l. Centurio de vulga. & in §. qua ratione verbo ad exemplum in fin. insti. de pupilla. & omnes ferè, DD. in l. Centurio Bart. nume. 30. Iaf. nume. 41. Bologne. numer. 207. Ripa numer. 117. Rolan. consil. 69. Thesau. decif. 200. Alexand. Trentafin. in tract. de substit. 4. par. cap. 11. Eman. Acoft. in cap. si pater verbo obliqua, numer. 37. vbi dicit text. illum pro hac sententia fuisse expressum, taliter quod Alber. in rub. de vulga. numer. 89. asserit text. in cap. si pater fuisse conditum solum ad decidendam hanc difficultatem Aquilin. in tract. de substit. 4. par. a num. 147. ex professo hanc tracta. quæstionem similiter ex professo hanc tractat quæstionem, & idem facit Marc. Anto. Peregrin. de fideicommiss. arti. 34. numer. 24. alios etiam cumulat morte suo, Cras. dict. quæstione 74. tamē huic disputationi nullus locus relinquitur, post hæc nostram constitutionem, cum cautum sit, verba communia pro directis haberi; Et † de compendiosa verbis

39

40

41

bis directis facta, nullus dubitavit quin contineat vulgarem. Similiter etiā, & per hanc constitutionem obseruabis, non solum hanc pupillarem admitendam fore aduersus alios, sed etiam aduersus matrem, qua etiam in medio existente, substitutus pupillaris per compendiosam vocatus, & per verba communia, ad omnia bona pupilli, & testatoris admitetur: hęc sententia erit sine difficultate si aduertamus, quod substituti pupillaris expressa excludit matrē ad c. si pater de testam. in 6. & nos latē digressi sumus in alia parte: trahendo casum in fortioribus terminis, nempe ad pupillarem tacitam. † Sed pupillaris contenta sub compendiosa dicitur expressa verbis generalibus, docet Bar. l. Lutus de vulg. n. 39. Alex. l. in testamento, n. 10. C. de testa. milit. Peregr. de fideic. art. 34. n. 3. & 13. Gom. var. tom. 1. c. 7. n. 3. Cras. in §. substitutio. q. 72. Alex. Trenta. de substi. par. 4. c. 3. igitur quemadmodum expressa de per se verbis singularibus excludit matrem, sic etiā expressa verbis generalibus excludere debet. Secūdo etiam & pro hac sententia facit hęc ratio: nam † licet controuersum sit, an substitutio compendiosa per verba communia a Pagano facta, contineat pupillarem contra matrem, vt in secundo effectu mox referendo videmus, tamen quando fuit per verba directa formata compendiosa, nullus dubitavit, quin contineat pupillarem, etiam contra matrem; sed per nostram constitutionem verba directa, & communia a pari procedunt, & vniformiter determinant; igitur quemadmodum substitutio compendiosa verbis directis a Pagano facta, producit directam pupillarem contra matrem, sic etiam, & quando per verba communia fuerit concepta. † Confirmatur etiam ex alia consideratione præfens ratiocinatio, expendendo nimiam generalitatē constitutionis, & glose nostrę, contentā sub illis verbis, (del tot en tot) id est, in omnibus & per omnia, diximus enim, vim huius clausulę

esse, denotare similitudinē inter asimilatos; ad qualitatem, & substantiam, taliter, † quod exinde sint vnus nature coadequata, & asimilata, ex l. 2. §. furiosus de iur. codici. latē Bal. in l. omnes populi de iust. & iur. Bruno. a Sole in suo compendio resolutorio in parte in omnibus & per omnia & sic dicebat Alex. in additionibus ad Bar. in d. §. furiosus, q. vbi aliqui reputatur, vt ciues, in omnibus & per omnia, per illā geminationē cessat fictio, & habentur pro veris ciuibus. Sic etiā, † & de legitimatis hi enim per clausulam in omnibus, & per omnia admittuntur ad exclusionē faminarū, vigēte statuto, q. extantibus masculis, faminarū nō succedant, & plura de ista clausula, Auger. in cōf. 60. Iaf. in l. Rufinus, C. de testam. omnes in l. 1. de legat. 1. cum igitur cōstitutio dicat, in omnibus, & per omnia, communia haberi pro directis, si nō excluderetur mater, in omnibus, & per omnia, non asimilaretur; igitur vt verum dicat constitutio, & ne aliquid detrahatur a natura prænaratę clausulę (in omnibus, & per omnia) dicendū est, etiam matre existente in medio, pupillarem contineri cum suo effectu in compendiosa, per verba communia concepta & formata.

Et ex his habes secundum effectum ortum ex hac præcautione nostrę, vt post eā indubitātū sit illud, quod apud DD. ita controuersum erat, vt vix possit discerni; quænam fuisset communis an quæ excluderat matrem, an vero quæ illam admitebat, adeo vt Cacia. Lupus in l. præcibus, C. de impube. voluerit, Casaream decisionem, & pro matre erat Bar. in di. l. Centurio, n. 28. Galiau. nu. 378. & eo prætextu, quod cum verba communia sint ambigua, iniquum sit, vt contra nullum interpretentur, & Bart. secuntur Alexand. nu. 71. Iaf. 44. Zaf. 30. Ripa 144. Acoft. in cap. si pater verbo, substituo, nu. 13. Couar. in d. §. 9. num. 17. in fin. alios tradens, Cras. §. substitutio, quæstione 74. numer. 4. Affic. decis. 367. latē alios etiam tradens Alex. Trenta. de substi.

4. par. c. 17. num. 8. Peregrin. de fideic. art. 34. num. 39. † Omnes enim supra dicti asserunt, pro eorum sententia, & in matris fauorem esse textum in l. fin. C. de insti. & substitu. & miratus sum de tali fundamento, nam illa lex solum loquitur de tacita pupillari, in vulgari contenta; virtute l. iam hoc iure; atvero vt nos diximus pupillaris in compendiosa contenta, non dicitur tacita, sed expressa verbis generalibus; & consequenter textus ille non potest induci pro matre; quidquod factis responsum fuit in alia parte per nos ex illo textu, non probari, per tacitam † pupillarem matrem non excludi; cōtra matrem vero quam plures sunt ex interpretibus in dict. l. Centurio nempe Iaf. nu. 45. Rip. nu. 118. Gosadi. nu. 140. Alciat. n. 81. Bened. in ca. Rainuntius in parte compendiosa, numer. 25. Couar. in d. §. 9. nu. 17. Franc. Marc. q. 170. Acoft. in c. si pater in parte, super site matre, plusquam centum allegat Peregrin. de fideic. art. 34. n. 39. vers. Cōtra matrem vero, vbi testatur se optinuisse in duobus casibus in iudicio contradictorio agitatis, Aquil. etiā plures refert in tracta. de substi. n. 162. qui bene fundat, & contrarijs satisfacit, remissive etiam quam plures scitat Cras. in §. substitutio. q. 74. n. 4. vers. Contrariā vero partem, Alex. Trent. de substi. p. 4. cap. 1. num. 8. vers. hęc opinio, vt vides.

51 Subiungunt etiam interpretes ad propositum supradictorum, dubium aliud disputatione dignū, & erit tertius effectus, ex productis per nostram constitutionē, quem præter morem & institutum nostrum libet disputare (dico præter institutū) quia q. assumpti fuit, solum constitutionem enodare, & ad eam adaptare, quæ in diuersis iuris partibus tractatus per DD. sumitur, q. magis nostris temporibus necessariū videor signanter in hoc misero nro Principatu † Cathalonie, in quo & si legibus municipalibus, sanctissimis quidē rectissimis honorabilibus, & difficilissimis dignis

quidē magnis cōmētarijs fulciamur, earū enucleationibus prætermisissis (q. iam pridē noster ille doctissim⁹ Oliba. exclamauerat) in quibus vnusquisq. dexteritas, & nimia vigilię experiri possent; iusudamur in respōsis recopiladi, vel poti⁹ nobis metipsis dubiæ formam⁹, et si illorū occasione verbū aliq. genericū (veluti de decimis iurisdictione donatione, legitima, substitutione) inferitur; huius verbi supra leui occasione interpretadi, tractatus sumitur substitutionū, donationū, iurisdictionū, legitime, cētū, & similiū: ad quid hęc psūt post tā ampla expēsa cōmētaria; q. quibus minor quomodo nedū vnū, aut alterū, sed alia triginta noua volumina in lucē nō edāt, cū videāt illos oblitos pprijs assūpti quintā partē voluminis in eo nō expēdēdo, ad alia diuersa se cōferāt, q. magis ad curiositatē, q. ad verū & veri Doctoris munus spectāt; de similibus solitus sum dicere, psterē ad uocationis, & patronorū munus, & officium, cū beneficio inuētari; q. pñcere intēdunt, dīscribēdo quotidie, quæ ad manus habēt; q. si nrm esset tipis mādare, vix permitterem⁹, nisi hos defendat, quod audiui relatū a reuerēdissimo illo (rare eruditionis) Antistiti Anto. Augus. quod nullū inuenerat librū, qui aliquid boni nō haberet, & quod in me sentio, sic firmiter assero, & testor quē nos ad iustitiā dirigit, quod nec in iudicādo, nec in cōsulēdo, cōsulētū doctrinas, & traditiones, vt ius redderē suū perquisitus; † Et si aliquando ob vehementem necessitatem id nobis necessarium fuit, cum maxima præcautione proprie affectionis me adhibitum feci, & adeo consulentium & responforum doctrinas sum odio persecutus (quod sicut vides) in his paruulis nostris lucubrationibus, raro similes consulentium doctrinas, expensas inuenies; & ita vt non inficerer eorum affectionis tinea, duodecim circa consulentium voluminibus nostra non ditatur Bibliotheca, ne me affectatum facerent, sicuti tales illos video, alias

viros doctissimos, circumspectos, & peritissimos, in quibus experimento comperui, in abstracto rectissime quidem de iure respondere, hoc in lecturis, & tractatibus eorundem reperies, in concreto vero, pro amico, pro consulente vim manifestam & legibus, & doctrinis communiter receptis faciunt, quod a tempore Baldi & Socini, usque ad tempora Iacobi Menochij, & Peregrini inconcuse obseruatum reperio: sum igitur ita diffuse protestatus si me videas prater institutum, responsum ali quod adnectere, circa dubium quod dixi disputatione dignum ad supradicta pro tertio effectu.

54 Nunquid scilicet si substitutio compendiosa per verbum commune facta, quam pupillarem continere diximus in Cathalonia per hanc nostram constitutionem in parte hereditatis, trahatur ad vniuersum pupilli patrimonium; Dubium autem presens calificatur ex eo, quod quando pupillaris expressa fit in vno obolo, nulla alia facta distributione bonorum pupilli; † Nul

55 lus ex interpretibus, & Iureconsultis dubitat, quin non trahatur ad omnia bona eiusdem, ex textu in l. coheredi 41. §. fina. de vulgar. ex manifesta iuris ratione: nam cum sit pupilli testamentum, l. 2. de vulgar. versiculo, nam si pupillare, l. Papinianus 8. §. sed nec impuberis de inoffic. testam. & docent rudimenta Iustiniani in princip. instit. de pupilla. & bona omnia pupilli deuenire debeant ad substitutos pupillares, dict. l. 2. §. ad substitutos de vulga.

56 si quis facta testamento, decederet relicto herede scripto in vncia tantum, uullo alio coherede dato, trahitur ad vniuersum as. l. 1. §. si ex fundo, ff. de hared. instit. l. quoties 9. §. si duo eodem, l. si quis ita 15. eod. ne is decedat pro parte testatus, & parte intestatus, contra regulam legis ius nostrum de regul. iur. quod mirifice extendit Decian. in l. vna, numer. 1. C. quando non peren. part. hinc. idem factum est in

pupillo, pro quo testatur, per mediam substitutionem pupillarem, ne contra impatientiam iuris, pro parte testatus & pro parte intestatus moriatur, vt substitutus in quota, in parte, vel in re; censeatur in tota hereditate, & vniuersali patrimonio pupilli vocatus: dicimus itaque, quod in pupillari expressa, nullum adest dubium, cum illud de cidatur, per l. coheredi 41. §. fina. de vulga. iuncto §. ad substitutos, l. 2. eodem idem apud interpretes communi calculo recipitur: † Quando compendiosa concipitur, per verba merè directæ, quo casu etiam si in parte fiat, trahitur ad omnia pupilli bona autor est huius sententiæ Bart. in dict. l. Centurio numer. 18. & Alexand. 69. Rip. 95. Galiau. 323. Peregrin. de fideico. arti. 34. num. 5. alios citat Craff. §. substitutio. quest. 71. r. 2. Alex. Trent. de substi. par. 4. c. 2. n. 8. † Ex quo enim compendiosa substitutio, iudicatur secundum casuum contingentiam, vt si eueniat casus pupillaris sit talis, si fideicommissaria, similiter sit fideicommissaria, ex doctrina Bart. in l. haredes mei, §. cum ita ad Trebel. vbi Ripa nu. 28. & Hiero. Zanch. in 3. p. n. 212. Craff. in §. substitutio, q. 61. Pereg. de fid. eic. art. 15. n. 1. & hoc precipue obseruatur (ex iuris dispositione) in directa pupillari, † de qua (in dubijs) potius talis iudicatur quam obliqua, dummodo rebus, & personis conuenire possit, ad famigeratam illam, & non satis laudatam Pontificam decisionem relatum in c. si pater de testam. in 6. nil igitur mirum est, si compendiosa verbis directis civilibus formata, contineat pupillarem, etiam cum illius singulari effectu, vt facta in parte hereditatis, trahatur ad totam: supposito quod substitutio compendiosa de qua versatur sermo, fiat filio impuberi, & in potestate, quo casu dicimus, personis conuenire: & supposito etiam, quod in Cathalonia fiat in rebus & bonis pupillo, & filio a patre, seu paterna linea delatis, secundum terminos constitutionis finalis huius

huius tituli, quo casu etiam dicemus rebus conuenire. Hoc sic præhabito, si substitutio compendiosa verbis directis facta, in † parte solum, trahitur ad vniuersa populi bona, ex §. fina. dict. l. coheredi non obstante, quod aliqui conentur subuertere illum textum dicendo, loqui quando expressè fit in casum pupillaris; quibus iam fuit responsum in superioribus, dum firmauimus, pupillarem expressam dici, si sub compendiosa verbis generalibus comprehendatur, que non reperitur in iure de terrioris conditionis, quam quæ fit verbis specialibus; Cur igitur in proposito dubio non firmauimus, compendiosam † substitutionem conceptam per verba communia, in parte hereditatis, trahi ad omnia bona pupilli: cum constitutio nostra in omnibus, & per omnia disposuerit, quod verba communia pro directis reputentur: si enim facta in parte non extenderetur ad totum, sicut extenditur per verba directæ, certum fieret, quod in omnibus, & per omnia non haberentur pro directis; Sit igitur certus, & indubitatus tertius effectus, quem producit constitutio nostra præcauendo, quod communia verba pro directis in omnibus habeantur, quod † licet de iure comuni compendiosa per verba communia concepta in parte hereditatis, non extendatur ad vniuersa bona, vt docet communis schola Bart. in l. Centurio de vulgar. numer. 18. 33. & 36. vbi Rip. 95. & 152. Paris. consil. 19. volum. 2. Enian. Acost. cap. si pater. verbo. pupillare, numer. 2. Gom. variar. tit. de pupilla. 4. in ordine, numer. 13. Benedic. cap. Rainuntius verbo si absque liberis 2. numer. 80. part. 2. Hieron. Zach. l. haredes mei, §. cum ita par. 6. num. 75. ad Trebel. Peregrin. de fideicom. art. 34. num. 52. Alex. Trent. de substit. 4. p. c. 2. num. 16. cum seqq. tamen in hoc Principatu, post hanc nostram constitutionem, siue verbis directis, siue communibus concipiatur, & licet in parte dirigatur, siue in totum, temper

ad substitutos pupillares vniuersa bona pupilli pertinebunt, seruata semper forma constitutionis finalis.

Et ex his supra enarratis consultus respondi, in facto testamenti Ioannis de Montserrat domicelli, villæ de Tarrega, qui filium suum Iosephum impuberem haredem vniuersalè instituit, cui (sine ætatum dinumeratione) sed simpliciter compendiosè, sub regulari verbo, *quandocumq;* substituit Michællem patrum instituti, fratremque testatoris, in dimidia tantum parte bonorum, aliam vero dimidiam disposuit liberam remaneri, panes institutum: qui cum ab humanis subtractus fuisset, dum ad quatuordecimum accederet annum, decem dies antequam complerentur, facto testamento, instituto què haredem vniuersali patruo suo prædicto: Conquerente Seraphina de Montserrat, & Berthomeu, amita dicti Iosephi impuberis, & sorore dicti Michaelis substituti, prætendendo, se ad dimidiam dimidiæ partis hereditatis prædictæ admittendam fore, vna cum dicto Michaelle, ex quo dicit, per dictum Iosephum intestatum decedisse, licet enim elogium ordinasset, cum tamen fuerat in ætate in qua nullam testamenti factionem habuisset, perinde esset, ac si nullum ordinasset testamentum. † Cum paria sint testamentum non facere, vel factum non valere; Michael vero allegabat (munitus concilio aliquorum ex aduocatis ciuitatis Barquinonem, quod ad manus nostras peruenit) validum fore testamentum, ex regula, quod annus inceptus habetur, pro completo, quando agitur de fauore inducendo, & cum nullus maior fauor, quam quod quis de rebus suis disponat, postquam aliud velle non habet, & alia quæ solent ex nostris Paliare, quando ipsi aliud velle habent, vt grati sint consulentibus, vt antidotaliter consulentes gratificent cum sigillis Regis Hispaniarum, &c. Cum igitur esset, questio inter fratres, ad sedandas lites

lites concorditer conati fuerunt deuenire ad arbitrium seu cōpromissum, vt in viam iuris derimeretur quæstio: fuit nostra debilis industria pro parte dicti Michaelis electa, cui statim dum me consuleret respondi, quantum ad validitatem testamenti Iosephi, pœnituisse fuisse destitutum iustitiæ adminiculo, decisio enim (quæ vllō modo cauillari potest, legis qua etate 5. de testa. † 65) excludit prætentionem omnem; Cum requirat, quod pubes intret in die, in qua quatuordecimus impletur annus, & non desunt, qui interpretando illum textum dicant, & asserant, excedi deberi terminus quatuordecimi, saltem per horas, circa cuius textus materiam consule Alciat. l. 2. de verbo. sig. Ceruant. l. 2. Taur. numer. 39. & 45. Xuar. allega. 12. Portoles ad Molinā, §. testamentum, numer. 31. Spin. in specu. glof. 23. princip. numer. 27. post Angel. in §. masculino 1. illius nominis insti. de pupilla. Gaspar Pegado. in repetitione particulari ad l. inter cætera de liber. & posth. in prioribus verbis, §. 2. numer. 17. fol. 13. ex quorum traditionibus colliges, nullo colore vestiri, quod consultum fuit, annum inceptum haberi pro completo, quando lex desiderat terminum perfectum impletum, & consumatum; † Sed tamen respondi potentius ius sibi dicto Michaeli fuisse, in vim substitutionis factæ in sui fauorem, licet fuerit facta in dimidia parte bonorum tantummodo, per quam etiam erit in totum admittendus, exclusa Seraphina illius sorore, ex supradictis, & alijs ex substitutione præfata resultantibus: verba substitutionis sunt. *Empero si lo dit Ioseph fill meu lo dia de mon obit no viuira, o iura, y hereu meu no sera perso que no voldra, o no pora, o hereu meu sera mas morra quat que quant sens infants idest liberis vno, o molts legitims, y naturals, y de legitim, y carnal matrimoni procreats, o ab tals infants algu del quals no peruirrà a. e. dat perfeta de poder testar en dits casos, y quiscu de aquells substituesch ad dit lo*

seph mon fill en la mitat de mos bens, y heretat solament, y a mi hereu vniuersal fas, e instituesch en la dita mitat de ma heretat, y bens, a Miquel de Montserrat germa meu a ses voluntats liberamet faedores, de la altra empero restant mitat de mos subredits heretat, y bens paga liberament disposar, e los tinga a ses libres voluntats lo dit Ioseph mon fill. Hactenus verba substitutionis, quæ post institutionem dicti Iosephi filij impuberis sublequentur, quæ exponuntur id est. Ceterum si dictus Iosephus filius meus in die mei obitus non vixerit, vel si vixerit, & heres meus non erit, quia noluerit, vel non potuerit, vel meus hæres erit, & decesserit quando cumque, sine liberis legitimis, & naturalibus, ex legitimo & carnali matrimonio procreatis, aut cum his liberis, quorum aliquis non peruenerit ad perfectam testandi ætatem, in supradictis casibus, & vnoquoque eorum, substituo dicto Iosepho filio meo, in dimidia parte hereditatis, & bonorū meorum tantummodo, & hæredem vniuersalem meum facio, & instituo, in dicta dimidia parte hereditatis meæ, & bonorum, Michaellem fratrem meum, ad suas liberas voluntates faciendas, de alia vero dimidia hereditatis, & bonorum meorum, possit dictus Iosephus filius meus libere disponere, illosque habeat ad liberas voluntates: † Vides igitur, quod dicto Iosepho substituitur, per vulgarem expressam, in vnoque illius capite in potentia scilicet, & voluntatis, iuxta vulgares terminos legis iam hoc iure 4. de vulga. Substituitur etiam compendiosè, per verbum illud, *quandocumque*, & licet tantum videatur facta in dimidia parte bonorum testatoris, & hereditatis, tamen quia in alia dimidia non sit prouisum de substituto, & hærede dicto impuberi instituto, sed ad liberas illius voluntates relicta fuerit, dixi Michaellem prædictum admittendū fore, ad vniuersa bona Ioānis testatoris, exclusa Seraphina sorore dicti Michæ-

Michaelis & amita dicti impuberis, quæ prætendebat ex causa intestati dimidie partis, ad libitum relicte, admittendam esse; † Ex quo enim vidi Michaellem compendiosè impuberi substitutum, non solum per verba communia, sed per verba directa, quæ faciunt, vt atento iure communi, & admissa omnium interpretum sententia, substitutus in parte, admittatur in totum, vt ex dict. l. coheredi 41. §. fina. iuncto §. ad substitutos, l. 2. de vulgar. vt mox diximus; non dubitavi, quod prælibatus Michael esset in solidum admittendus, ex quo testamentum Iosephi impuberis non valuit; † Quod autem sit sub verbis directis vocatus patet ibi in illis verbis substitutionis (*T ami hereu. vniuersal fas, y instituesch al dit Miquel*) verbum enim illud *instituo*, Principatum optinet inter verba directa, siue ad testatorem, siue ad institutum referatur, dummodo verbis & personis cōueniat, vt in præsentī speciæ, ad doctrinam Bart. in l. Centurio, nu. 47. de vulgar. vbi Ripa. §. 5. & Galia. §. 10. Cra. §. substitutio, q. 5. n. 7. & mirabiliter cōducunt, quæ refert Peregrini. de fideico. art. 34. n. 49. Secundo dicebām, quod atenta glof. nostra & constitutione, postquam in Cathalonia eo iure viuimus, vt verba communia pro directis reputentur, & in omnibus, & per omnia pro talibus habeantur (vt exposui mus) non est voluntarium dicere, Michaellem admittendum fore, in solidum ad vniuersa bona, cum reperiatur vocatus & substitutus, p verba cōmunia, vt patet in illis verbis (*substituo dicto Iosepho filio meo in dimidia parte bonorum meorū, &c.*) Verbum † enim *substituo*, cōmune de iure reputatur, dixi & latè cōprobavi in initio huius glofæ, dū de natura huius verbi tractatū sum ferim; sed quid amplius egemus testibus: si iam expresse cōstitutio nostra disponit, q. verbū, *substituo*, vna eū verbis, *deuoluatur. perueniat, & reuertatur*, pro directis reputentur: dūmodo fiat p patre filio impuberis; quæ quidē quali-

tas, in præsentī facti speciæ reperiit; sed (vt iam sapius diximus) compendiosa per verba directa concepta, trahitur ad omnia pupilli bona, etiam si tantum in parte fuerit facta; igitur quod admittatur Michael. exclusa Seraphina, vigore dictæ substitutionis iuridicè responderetur.

Tertio respōdebā, & p dicto Michælle adducebā illā distinctionē quā tradit Frānciscus Rip. in l. Centurio, n. 96. de vulg. quā Alex. Trēta. in tractatu de substitutionib⁹ p. 4. c. 2. n. 10. vers. tertia & vltima tribuerat Polito in suo tracta. de substitu. in parte vbi de cōpēdiosa agit, in supradictæ questionis examine, nūquid cōpēdiosa in parte tantū impuberi facta, trahatur ad totum, vt neq; sententia Bartoli sit sequēda, qui tenuit affirmatiuam, neq; Baldi tenētis negatiuā, sed q. sub federe distinctionis componatur videlicet: † Quod in compendiosa illa explicanda, attendatur, an verba substitutionis dirigantur ad filium impuberem institutum, dicēdo, *substituo filio meo, vel ei sit hæres, &c.* eo casu nullū dubiū sit, q. pupillaris cōprehendatur; & si sic tantū in parte trahatur ad totū, secundum terminos dicti §. finalis, l. coheredi 41. de de vulga. cuiusquidē dicti rationē esse allegant; quia tunc constat, q. pater filio suo prouiderē voluit de hærede, & pro eo testare, iuxta terminos principij insti. de pupilla. quō sanè casu præsumitur, voluisse † regulas iuris seruare, ne elusorum actum faceret: & cum inter præcipuas regulas sit, ne decedat pro parte intestatus, ita inde fit, vt quādo verba diriguntur ad filium institutum, si sunt directa, licet fiat tantum in parte, prorrigantur ad totum. Sed in casu nostro, & proposita speciē inuenimus verba substitutionis directa ad filium Iosephum, vt patet ibi (*substituo dicto Iosepho filio meo in dimidia parte bonorū meorū tantummodo dictum Michaelle*) cōcludēdū igitur erit, pro Michaelle, vt licet reperiatur substitutus in partem tantum, ex quo decessit impubes in-

74 pupillari aetate, dicatur vocat⁹ ad totū. Tandem dixi quod in prelibata substitutione, reperiebatur vulgaris expressa, in utroque illius capite voluntatis, & in potentia, ut in illis verbis, *Et haeres meus non erit quia noluerit vel non potuerit* sed quoties vulgariter expressè substituitur, pupillare dicitur testamentum inesse, ex iure consulti factis nota sententia, in l. iam hoc iure 4. de vulga. & per Imperatorem approbata in l. quamuis 4. C. de impube. declarat Vigli. in prin. de vulga. Spin. in specul. testa. glof. 23. Crafs. §. substitutio, q. 11. Alexan. Trentasin. de substitu. p. 1. c. 11. quam etiam in superioribus contra matrem admitti debere demonstrauimus licet contra communes, & Et consequenter licet per vulgarem succedatur testatori, per pupillarem vero tacitam sub vulgari comprehensam dicitur pupillo succedi, ad theoricam Barrol. in l. 1. n. 39. de vulga. Bal. in l. eā quam C. de fideicom. n. 52. & testatur de communi approbatione Zasius in l. 1. n. 32. de vulga. multis adductis, Crafs. §. substituo, q. 12. Alexan. Trentasi. de substitu. p. 1. c. 13. n. 1. † Si igitur pupillo succeditur, quia testamentum illius fit, sequitur necessario dicendum, quod cum omnibus & singulis effectibus successione pupillaris id fiet; sed praecipuus est, ut qui succedit pupillo in parte, succedat etiam in toto, si nullus alius adsit substitutus, ut in d. §. fina. l. cohaeredi 41. de vulga. non erit ergo in congruum firmare, Michaelē vulgariter substitutum, admitti debere, ad vniuersa bona impuberis Iosephi, cum ad substitutos pupillares omnia bona pupilli deueniri debeant, ut in §. ad substitutos, l. 2. de vulga. quibus omnibus sic perpenis firmaui ius esse indubitatum pro Michaelē substituto.

76 Sde tamē cū Iosephus Freixenet legū D. filius & haeres illius celebratissimi preceptoris, & magistri nostri Nicolai Freixenet quōdam primarij interpretis huius vniuersitatis haeres, nedum in bonis, sed in doctrina, qui non ineptē

75 vestigia genitoris sequutus, & in iure bene versatus, libenter (cum partes Serafine tractaret) superiora sine difficultate pcedre dixit, sed obstare dicebat, dictum glof. verbo fideicommissi in l. praecipuis, C. de impube. approbata per aliquos, licet paucissimos, asserentis, conditionem illam sine liberis, verbo quādoquē adiectam, fecisse substitutionem omni tempore fideicommissariam, ut per Bald. in l. extribus, numer. 4. C. de inoffic. test. sola illa instātia aducta: (quam dictus patronus bene ponderabat) quod conditio se debebat habere ad esse, & nō esse; l. ex facto 47. §. fin. ad Trebel. ceterum cum viderem dictum glof. ferē ab omnibus reprobatur, & contrariam sententiam communi interpretum cultu sequutam, ut videre licet ex Bartol. in l. Centurio numer. 17. de vulga. vbi Ias. numer. 33. Et idem Bald. sibi contrarius in l. praecipuis, numer. 47. vbi Angel. numer. 10. Eman. Acoft. cap. si pater verbo si absque liberis de testa. in 6. numer. 18. Peregrin. qui dicit rem fuisse Claram de fideicommiss. arr. 34. numer. 60. in fine Alexan. Trentasin. ad longum de substitu. par. 4. tit. 9. numer. 23. nolui solutiones tradere, & fundamenta recencere: cum res transeat sine difficultate, licet libenter confessus fui, quod si esset fideicommissaria omni tempore, res fuisset sine difficultate pro Seraphina, sed probare, & deducere, ex supra enarrata (fideliter) clausula testamenti, in presenti casu fuisse fideicommissariam hoc opus hic labor, nullas fuisse adhuc regulas ad hoc sufficientes iuuentas, latus, nec inductas, assereram.

77 Succedit quartus effectus resultans ex nostra constitutione, nempe quod substitutio cōpendiosa verbis communibus a milite facta, intra pupillarem, valeat ut pupillaris, postea vero, ut directa militaris: & licet aliqui putēt hoc iam verum dici de iure communi, ex communi traditione, ut colliges ex Bar. num. 12. Rip. 67. Galiau. 249. in l. Cen-

Centurio de vulga. Corras. l. praecipuis n. 54. C. de impu. Couar. in ca. Rainuntius, §. 9. n. 13. Gom. varia. tom. 1. c. 7. n. 6. tamen ex dispositione nostra constitutionis, res fiet sine dubio: † Ad quod probandum conduco textum in l. Centurio 15. de vulga. quod & innuere videtur, tex. in l. milites 5. iuncta glof. 1. de limita. testa. vbi reperies, substitutionem per militem verbis directis conceptam, valere iure communi intra pupillarem, ut pupillaris, & post pubertatem, ut militaris directa, ex quodam militum priuilegio, & ex quadam militantium prerogatiua; sed per constitutionem nostram verba communia, in omnibus & per omnia, pro directis reputantur; igitur non ineptē firmamus, quod in hoc Principatu pro certo haberi debet, quod compendiosa verbis communibus formata per militem, valeat ut pupillaris intra illius aetatem, & ut directa militaris post pubertatem. † Ex quo enim constitutio nostra nil de prerogatiuis militaribus disponit, certum erit conferuari quae de iure communi sunt inductae; ex quo igitur per constitutionem non sunt abrogata militum priuilegia, sed solum de verbis communibus reperitur dispositum, certum fiet, quod cetera tanquam intacta remaneant ad iuris dispositionem, & secundum eam, tale ut praedicitur reperitur dispositum quoad militem, ergo idem in hoc Principatu.

80 De veritate autem assertionis praenarrate, nempe, quod compendiosa verbis directis a milite facta trahatur ad directam militarem, post pubertatem, & ante ad directam pupillarem, non pauci sunt testes hoc docentes, inter quos post communes in d. l. Centurio praecipue Bart. n. 7. & Ripa nu. 66. Mantie. de coniectu lib. 6. tit. 1. num. 23. Couar. in cap. Rainuntius, §. 9. nu. 14. Alex. Trentasin. de substi. par. 4. ca. 8. † Et aduertas quod dicta observatio (in parte qua docemur, valere intra pubertatem, ut pupillaris) procedit

82 in paganis, & sine aliqua specialitate, priuilegio, & prerogatiua, & de iure cōmuni, quod idem quoad militem dicendum erit, ut sine aliqua prerogatiua militari procedat, cuius voluntas dum possit sustineri obseruatis regulis iuris cōmunis, nulla † inducenda est prerogatiua militaris, neq; praesumim⁹ velle militem ab ea recedere argumento l. 3. & l. in testamento 6. C. de testa. mili. Quoad † partē vero qua disponitur valere cōpendiosam post pubertatem iure directo, id pcedit, ex speciali quodam militum priuilegio, quod manifeste colliges ex d. l. Centurio de vulga. in illis verbis (*Post eam autem aetate ex priuilegio militum*) † Expendendo dictionē illā, ex, quae ex sui natura, causā denotat imediatā, ut in l. 1. §. ex incēdio ff. de incen. ruina naufr. declarat in optimo casu Ant. Fab. de error. deca. 28. error. 9. in princ. Lara de anuerfa lib. 2. c. 2. n. 12. dicendo igitur textus (*ex priuilegio militum*) nil aliud disponit quā innuere, prerogatiuam illam militarem fuisse causam efficientem, & immediatam, ut directe substitutiones valeant, ut tales, post pubertatem: Specialitas vero militaris consistit in eo, † nam cū regulariter in paganis, post aditam haereditatem, & post pubertatem, omnes directe substitutiones euanescent ad l. verbis ciuilibus 2. de vulga. §. masculino insti. de pupi. l. post aditam, C. de impube; & in milite cōtrarium disponatur, ut post pubertatem valeat iure directo, hinc sane fit, ex priuilegio militari id effici. Natura † enim priuilegi est & in eo consistit, quando contra ius commune disponit & tunc erit priuilegij nomine designatum, quando ius commune per illum derogatur, ad notata per Ioannem Garc. de nobili. in inscriptione operis, num. 10. & idem sentire videntur adducta per Xarez allegat. 28. numer. 1. Molin. de primogen. libr. 2. cap. 10. numer. 75. Menoc. de retinen. remed. 3. numer. 8. Mandos. regul. 3. Cancell. q. 18. Couar. lib. 2. varia. c. 15. num. 4. per quae cauendum

74 pupillari aetate, dicatur vocat⁹ ad totū. Tandem dixi quod in prelibata substitutione, reperiebatur vulgaris expressa, in utroque illius capite voluntatis, & in potentia, ut in illis verbis, *Et heres meus non erit quia noluerit vel non potuerit* sed quoties vulgariter expressè substituitur, pupillare dicitur testamentum inesse, ex iure consulti factis nota sententia, in l. iam hoc iure 4. de vulga. & per Imperatorem approbata in l. quamuis 4. C. de impube. declarat Vigli. in prin. de vulga. Spin. in specul. testa. glof. 23. Crafs. §. substitutio, q. 11. Alexan. Trentasin. de substitu. p. 1. c. 11. quam etiam in superioribus contra matrem admitti debere demonstrauimus licet contra communes, Et consequenter licet per vulgarem succedatur testatori, per pupillarem vero tacitam sub vulgari comprehensam dicitur pupillo succedi, ad theoricam Barrol. in l. 1. n. 39. de vulga. Bal. in l. eā quam C. de fideicom. n. 52. & testatur de communi approbatione Zasius in l. 1. n. 32. de vulga. multis adductis, Crafs. §. substituo, q. 12. Alexan. Trentasi. de substitu. p. 1. c. 13. n. 1. Si igitur pupillo succeditur, quia testamentum illius fit, sequitur necessario dicendum, quod cum omnibus & singulis effectibus successione pupillaris id fiet; sed precipuus est, ut qui succedit pupillo in parte, succedat etiam in toto, si nullus alius adfit substitutus, ut in d. §. fina. l. coheredi 41. de vulga. non erit ergo in congruum firmare, Michaelē vulgariter substitutum, admitti debere, ad vniuersa bona impuberis Iosephi, cum ad substitutos pupillares omnia bona pupilli deueniri debeant, ut in §. ad substitutos, l. 2. de vulga. quibus omnibus sic perpenis firmaui ius esse indubitatum pro Michaelē substituto.

75 Sde tamē cū Iosephus Freixenet legū D. filius & heres illius celebratissimi preceptoris, & magistri nostri Nicolai Freixenet quōdam primarij interpretis huius vniuersitatis heres, nedum in bonis, sed in doctrina, qui non ineptē

76 vestigia genitoris sequutus, & in iure bene versatus, libenter (cum partes Serafine tractaret) superiora sine difficultate pcedre dixit, sed obstare dicebat, dictum glof. verbo fideicommissi in l. praeibus, C. de impube. approbata per aliquos, licet paucissimos, asserentis, conditionem illam sine liberis, verbo quādoquē adiectam, fecisse substitutionem omni tempore fideicommissariam, ut per Bald. in l. extribus, numer. 4. C. de inoffic. test. sola illa instātia aducta: (quam dictus patronus bene ponderabat) quod conditio se debebat habere ad esse, & nō esse; l. ex facto 47. §. fin. ad Trebel. ceterum cum viderem dictum glof. ferē ab omnibus reprobatur, & contrariam sententiam communi interpretum cultu sequutam, ut videre licet ex Bartol. in l. Centurio numer. 17. de vulg. vbi Ias. numer. 33. Et idem Bald. sibi contrarius in l. praeibus, numer. 47. vbi Angel. numer. 10. Eman. Acoft. cap. si pater verbo si absque liberis de testa. in 6. numer. 18. Peregrin. qui dicit rem fuisse Claram de fideicommiss. arr. 34. numer. 60. in fine Alexan. Trentasin. ad longum de substitu. par. 4. tit. 9. numer. 23. nolui solutiones tradere, & fundamenta recencere: cum res transeat sine difficultate, licet libenter confessus fui, quod si esset fideicommissaria omni tempore, res fuisset sine difficultate pro Seraphina, sed probare, & deducere, ex supra enarrata (fideliter) clausula testamenti, in presenti casu fuisse fideicommissariam hoc opus hic labor, nullas fuisse adhuc regulas ad hoc sufficientes iuuentas, latus, nec inductas, assereram.

77 Succedit quartus effectus resultans ex nostra constitutione, nempe quod substitutio cōpendiosa verbis communibus a milite facta, intra pupillarem, valeat ut pupillaris, postea vero, ut directa militaris: & licet aliqui putēt hoc iam verum dici de iure communi, ex communi traditione, ut colliges ex Bar. num. 12. Rip. 67. Galiau. 249. in l. Cen-

78 Centurio de vulga. Corras. l. praeibus n. 54. C. de impu. Couar. in ca. Rainuntius, §. 9. n. 13. Gom. varia. tom. 7. c. 7. n. 6. tamen ex dispositione nostrae constitutionis, res fiet sine dubio: Ad quod probandum conduco textum in l. Centurio 15. de vulga. quod & innuere videtur, tex. in l. milites 5. iuncta glof. 1. de limita. testa. vbi reperies, substitutionem per militem verbis directis conceptam, valere iure communi intra pupillarem, ut pupillaris, & post pubertatem, ut militaris directa, ex quodam militum priuilegio, & ex quadam militantium prerogatiua; sed per constitutionem nostram verba communia, in omnibus & per omnia, pro directis reputantur; igitur non ineptē firmamus, quod in hoc Principatu pro certo haberi debet, quod compendiosa verbis communibus formata per militem, valeat ut pupillaris intra illius aetatem, & ut directa militaris post pubertatem. Et ex quo enim constitutio nostra nil de prerogatiuis militaribus disponit, certum erit conferuari quae de iure communi sunt inductae; ex quo igitur per constitutionem non sunt abrogata militum priuilegia, sed solum de verbis communibus reperitur dispositum, certum fiet, quod cetera tanquam intacta remaneant ad iuris dispositionem, & secundum eam, tale ut praedicitur reperitur dispositum quoad militem, ergo idem in hoc Principatu.

79 De veritate autem assertionis praenarrate, nempe, quod compendiosa verbis directis a milite facta trahatur ad directam militarem, post pubertatem, & ante ad directam pupillarem, non pauci sunt testes hoc docentes, inter quos post communes in d. l. Centurio praecipue Bart. n. 7. & Ripa nu. 66. Mantie. de coniectu lib. 6. tit. 1. num. 23. Couar. in cap. Rainuntius, §. 9. nu. 14. Alex. Trentasin. de substi. par. 4. ca. 8. Et aduertas quod dicta observatio (in parte qua docemur, valere intra pubertatem, ut pupillaris) procedit

82 in paganis, & sine aliqua specialitate, priuilegio, & prerogatiua, & de iure cōmuni, quod idem quoad militem dicendum erit, ut sine aliqua prerogatiua militari procedat, cuius voluntas dum possit sustineri obseruatis regulis iuris cōmunis, nulla inducenda est prerogatiua militaris, neq; presumim⁹ velle militem ab ea recedere argumento l. 3. & l. in testamēto 6. C. de testa. mili. Quoad partē vero qua disponitur valere cōpendiosam post pubertatem iure directo, id pcedit, ex speciali quodam militum priuilegio, quod manifeste colliges ex d. l. Centurio de vulga. in illis verbis (*Post eam autem aetate ex priuilegio militum*) Et expendendo dictionē illā, ex, quae ex sui natura, causā denotat imediatā, ut in l. 1. §. ex incēdio ff. de incen. ruina naufr. declarat in optimo casu Ant. Fab. de error. deca. 28. error. 9. in princ. Lara de anuerfa. lib. 2. c. 2. n. 12. dicendo igitur textus (*ex priuilegio militum*) nil aliud disponit quā innuere, prerogatiuam illam militariē fuisse causam efficientem, & immediatam, ut directae substitutiones valeant, ut tales, post pubertatem: Specialitas vero militaris consistit in eo, et nam cū regulariter in paganis, post aditam haereditatem, & post pubertatem, omnes directae substitutiones euanescent ad l. verbis ciuilibus 2. de vulga. §. masculino insti. de pupi. l. post aditam, C. de impube; & in milite cōtrarium disponatur, ut post pubertatem valeat iure directo, hinc sane fit, ex priuilegio militari id effici. Natura et enim priuilegi est & in eo consistit, quando contra ius commune disponit & tunc erit priuilegiij nomine designatum, quando ius commune per illum derogatur, ad notata per Ioannem Garc. de nobili. in inscriptione operis, num. 10. & idem sentire videntur adducta per Xarez allegat. 28. numer. 1. Molin. de primogen. libr. 2. cap. 10. numer. 75. Menoc. de retinen. remed. 3. numer. 8. Mandos. regul. 3. Cancell. q. 18. Couar. lib. 2. varia. c. 15. num. 4. per quae cauendum

est ab allegatis per nostram Cancr. li
br. 3. variar. c. 3. n. 121. constat igitur
militum privilegium in eo elucere, vt
postquam in paganis directe substitu-
tiones ab eis ordinate euanescent, mi-
litares directe valere incipiant: † Sed
87 aduertat quæso, quod hæc militaris di-
recta, parum connexitatis, & similitu-
dinis habet, cum directa pupillari; nam
licet per hanc succedatur pupillo, vt
in l. cohæredi 41. §. ad substitutos de
vulgarib. & in l. 2. eod. tamen † in di-
88 recta illa militari, non ita contingit;
per illam enim succeditur militi, &
non instituto, ex doctrina Bart. in dict.
l. Centurio. numer. 9. de vulgar. vbi Ri-
pa, numer. 69. Deci. in l. in testamento
num. 15. C. de testam. alios cumulat, &
pro & contra ratiocinando, hanc nos-
tram amplectitur sententiam Alexan-
Trentasinq. de substi. part. 4. cap. 8. nu.
89 4. † Et sic fit, quod eueniente casu sub-
stitutionis militaris, extinguitur ius
primi hæredis, taliter ac si nunquam
fuisset institutus, & tunc incipit intra-
re substitutus, cui defertur militis hæ-
reditas, ac si nunquam fuisset, quæ sita
primo, ex sententia Galiau. in repeti-
tione l. Centurio numer. 17. de vulga.
& Cornei in l. præcibus, numer. 43. C.
de impube. Eman. Acost. cap. si pater.
3. part. verbo interdum, numer. 70. &
ante sub numer. 64. † Firmauerat,
90 per directam pupillarem non succedi
pupillo, sed militi, vt aliquid importa-
ret prerogatiua illa militaris, de quo
multum dubito, & firmare nequeo,
cum videam hanc sustineri posse iure
communi, in cuius defectu intrat per-
rogatiua militaris. quam nullam repe-
rio a iure inductam, vt per eam succe-
datur testatori militi.
91 Multum tamen contrastari video
hanc communem obseruationem mili-
taris substitutionis directe, vt valeat
iure directo post pubertatem, ex l. præ-
cibus 8. C. de impuber. in finalibus ver-
bis illius, vbi eadem ferè proposita
specie de qua in l. Centurio, contra-
rium atque in hac deciditur, ad versi-

culum sin vero, vbi substitutio milita-
ris verbis directis formata, post puber-
tatem (reperies) ductam ad causam
fideicommissi, & vt euadere possint in-
terpretes, tantam antinomiam & con-
trarietatem iurium, quam plurima cõ-
miniscuerunt, quorum aliqua & si silen-
tio inuoluta forent, nihil incommodi-
tatis haberet. † Quidam subuertende
92 antinomie gratia dixerunt, quod ma-
ter fuit causa in casu l. præcibus, C. de
impuber. quod directa illa militaris
obliquaretur, ne per directam rema-
neret exclusa a legitimæ petitione,
quod non ita esse asserunt, in casu, l.
Centurio: hæc concordia habet exi-
mios authores, & non minores quam.
Acurt. in l. Centurio. verbo dumtaxat
de vulgar. idem §. qua ratione in glof.
magna instituit. de pupillaris & Acur.
secuntur, Alexand. numer. 6. in dicta
l. Centurio, las. in l. verbis sciuilibus de
vulgar. numer. 12. Corne. in l. præci-
bus, numer. 12. Zasius de substit. ca.
75. numer. 11. Politus de compen. nu-
mer 15. Gregor. Lopez, l. 12. tit. 5.
part. 6. in glof. la tercera parte † dis-
plicuit tamẽ multis hæc concordia ex
93 eo; quia in militari (vt diximus) suc-
ceditur testatori militi, & non institu-
to, & in ea tantum veniunt illius bo-
na, vt ex l. Centurio colliges, & ex l.
cum filius familias 29. de milita. testa.
† in bonis autẽ testatoris, mater nullã
94 habet legitimã, l. 1. C. vnde vir, & vxor.
quomodo igit, quia mater erat in me-
dio, obliquari potuit substitutio cum
nullus versetur fauor maternus? & ex
his Acursum reprobarunt Rip. in d. l.
Centurio, n. 60. & fuit de mente glof.
in l. fin. C. de insti. & substi. Couar. in c.
Rainuntius, §. 9. nu. 6. qui sitat Alciat.
in d. l. Centurio, num. 43.
95 Alij hæc duo iura ad concordiam
reducunt hac ratione, quod l. Centu-
rio loquatur in milite ordinante sub-
stitutionem in forma communi, cum
præfixione termini 25. annorum, quo
casu filio instituto decedente post pu-
bertatem, ante vero vigesimũ quintũ
annum

annum, valeat substitutio, vt directa
militaris; at vero in casu legis præci-
bus, dicatur concepta substitutio sub
forma pupillaris substitutionis, quod
colligi aiunt ex illis verbis *eos habeant*
hæredes quos pater ei constituit quo sa-
ne casu, cum intra pubertatem sit tan-
tum directe substitutum, nil mirum si
post pubertatem ad fideicommissum
trahatur: huius concordie autorem in
uenio Eman. Acost. in c. si pater. 3. par-
te verbo interdum a. n. 46. & in. n. 59.
96 illam admitit. Cuius † concordie instã-
tiam assignat asserendo, in casu d. l. Cen-
turio, verba substitutionis conuenire
directe militari, ex quo talis præsumi-
tur facta; se conuerso autem in casu. l.
præcibus, verba directe militaris non
cõuenire, (vt expendimus) Hæc tamẽ
Acoste interpretatio improbabilis
redditur, si aduertat, in casu l. Centu-
rio, magis constare, in formam pupil-
laris, substitutionem fuisse concep-
tam, quam in casu d. l. Centurio, vt ad-
uertit ibi glo. prima quam aprobat.
Bal. in d. l. præcibus n. 35. & Fulgo. in
d. l. Centurio. n. 11. nec verbum ei in
d. l. præcibus repertum pro Acosta tã-
tum facit, quantum ipse ponderauit
† Ex regula iuris qua docemur, in dis-
97 positionibus testamentarijs interpreta-
tandis, magis atendẽdũ ad mentẽ, quã
verba proferentis ad l. quoniam indig-
nu. 15. cum similibus C. de testamen.
vnde licet ex dictione *ei* præsumatur
pupillaris, non exinde fit necessario,
vt mutemus substitutionis naturam,
sed imo potius ad vitandum incon-
ueniens, pro non scripta haberi argu-
mento tex. in l. si ita scriptum. 9. §. qui
filio de secuud. tabulis omito etiam
98 quod † Ab interpretibus traditur ad
interpretationem illorum verborum
eos habeat hæredes quos pater ei constituit
vt verba non fuisse testatoris militis
sed Imperatoris casum decedentis,
hac ratione, quod quando fuit facta
substitutio pupillaris vel compendio-
sa, si contingat filium mori in pupillari
eos tunc habeat hæredes (Dicit impe-

rator decidens questionem) hoc est
illos habeat substitutos, quos pater ei
constituit, & cum loquatur in casu, in
quo filius in pupillari decessit, nil mi-
rum si loquatur per verbum *ei* cum
substitutio pupillaris (secundum no-
stram traditionem) valuerit intra pu-
pillarem iure directo, de quo non est
antimonia sed solum post puberta-
tem, vt valeat iure fideicommissi, vel
iure directo militari † Vnde concor-
99 dia illa magis nobis probabilis vide-
tur quæ habet, quod in casu l. præci-
bus, nullatenus probetur quod substi-
tutio post pupillarem valeat vt fidei-
commissaria; sed imo quod valeat vt
directa militaris quam asserit lex, habe-
re connexitatem & similitudinem cõ-
fideicommissaria non quod re vera sit
talis, quod inuere videntur illa verba
velut ex causa fideicommissi ex quibus
similitudo inducitur tantum modo in-
ter directam militarem & fideicom-
missariam † Sed quia non omne simi-
100 le est idem vt in l. quod nerua deposi-
ti, non exinde quod lex dicat *velut* tra-
hendum est ad realitatem similitudo
autem inter directam militarem, &
fideicommissariam, cõsistit in eo, nam
in fideicommissaria substitutione, so-
lum modo veniunt bona testatoris l.
Cohæredi. 41. §. cum filie de Vulga †
ita in directa militari veniunt bona mi-
101 litis testatoris, vt in d. l. Centurio de
vulga. Item in fideicommissaria, ex ma-
nu hæredis accipienda sunt bona præ-
dicta testatoris ex l. restituta. 37. ad
Trebel. ita etiam in directa militari †
vt vides in casu l. præcibus C. de impu-
be. vbi mater possidebat bona filij in-
stituti, & bona patris testatoris, &
disponitur ibi, quod substitutus pe-
tat à matre bona testatoris, & tamen
ibi cum sit directa militaris, à manu
hæredis Capi debent bona: cum igitur
sint in his similia, nil mirum si tex-
tus dicat, *velut ex causa fideicommissi*
si, quasi a pertius diceret, quod acci-
piat bona testatoris, & per manus hæ-
redis: sicut in fideicommissarie acci-
pere

pere deberet: & cum hac concordia transeunt interpretes praestantiores nempe Fulgos. in d. l. praecibus. n. 12. vbi Ias. postquam retulerit septem concordias persistit in prenarrata in d. l. praecibus n. 9. Ripp. in d. l. centurio. n. 66. Ias. in tracta. conpen. n. 21. Vigili. in prin. institu. de pupilla. n. 16. Couar. in c. rainuntius. §. 9. n. 7. Et si obijcias, cur in casu l. praecibus, non coguntur fructus hereditatis restitui (sicut dispositum reperitur in casu l. Centurio de vulga) & cur petitione hereditatis, experitur aduersus matrem successorem filij ab intestato, quod non poterat fieri citra ius & nomen fideicommissariae substitutionis: Dices Naque si quo ad fructus, sufficere semel pro regula traditum fuisse, in casu l. Centurio de vulga. ad hoc vt seruatis terminis regule illius textus, procederet dispositio l. praecibus C. de impuber. quoaduero petitionem hereditatis dices, non esse nouum in iure substitutum directum vti petitione hereditatis, quamuis alias propria autoritate capere possit, vt obseruatum reperies in l. inter omnes. 12. ff. qui satisfada. cogantur si vbi textus disponens de substituto, sub analogo, apto in sui natura comprehendere directum, iuxta textum in c. si pater de testam. in 6. videtur probare, aliquando substituto directo licere, petitione hereditatis experiri, sic fit in casu l. praecibus, vbi bona filij fuerunt iuncta cum hereditate patris, & mater ab intestato succedens, bona filij occupauit, quae vacabant per mortem filij, ex quo fuit necessarium substituto, petere bona a matre: haec igitur concordia mihi probabilior redditur ex supradictis, & sic tam. ex d. l. praecibus, quam ex d. l. Centurio resultat, quod substitutio compendiosa verbis directis a milite facta, ex priuilegio quodam militari valeat iure directo, post pupillarem aetatem.

106 si haec quidem traditio non solum ad vsum speculatiuum, scholasticum, & Theoricum deseruire poterit, sed ad

practicum: Prima igitur vtilitas quae ex inuestigatione supradictae traditionis resultare poterit, illa erit in practica, vt scilicet substitutio militaris, si vt talis contigerit valere, substitutus capiat bona testatoris, vna cum fructibus in hereditate illatis tempore mortis filij, vt tenent Rip. in d. l. Centurio. num. 38. post Bart. nu. 8. Alios cumulans Alexa. Trentasinq. de substitut. par. 4. nu. 5. versiculo cum igitur superior; Quod deducitur si manifeste ex l. Centurio. 15. de vulga. in illis verbis cum fructibus inuentis in hereditate quaequidem verba, vt deseruiant ad casum dubitabilem, intelligenda sunt, de fructibus inuentis in hereditate testatoris, tempore mortis filij, de inuentis namq; tempore mortis testatoris, cum sint pars hereditatis, veniunt in restitutione totius, glo. singularis in l. quod his verbis verbo viuus de lega. 3. & haec est vera interpretatio illorum verborum, quam variè concipi per interpretes reperies, ex traditis per Cagnol. in l. praecibus nu. 267. & Acost. in c. si pater. 3. parte de verbo. obliqua. num. 43. Et vt rectè intelligatur aduerte quod eueniente casu militaris substitutionis directe, bona militis testantis, quae erant vnita cum bonis filijs ratione persone possidentis, per mortem ipsius filij fiunt duae hereditates, & se iunguntur bona, & militis hereditas defertur substituto; filij vero hereditas, legitimis heredibus ipsius, vel testamentarijs si igitur contingat hos filia heredes percipere aliquos fructus ex hereditate militis, si conueniantur per substitutum militarem (actione petitionis hereditatis) compellentur per Iudicem, hos fructus restituere, tanquam perceptos, collectos, & lucratos ex hereditate aliena, quae dictis heredibus delata non erat, ex regula. l. item veniunt. 22. §. item non solum de petitione hereditatis. l. 2. ad finem C. cod. si Quod vtiq; non ita fieret, si per fideicommissariam vocaretur substitutus, nam tunc fructus percepti per grauatum, post quam

quam fideicommissum cepit defferri fideicommissario, nullatenus veniunt in restitutione, sed illos haeres luatur ad l. in fideicommissariam. 18. in prin. infra ad Trebel. intelligendo debitorem non fieri morosum eo solo, quod fideicommissum incipiat deberi si iam petitio suo loco & tempore non interuenerit l. mora. 6. de vsuris & clarius probatur in l. mulier. 22. §. si haeres. ff. ad Trebel. si quod non solum pro cedit, quando fideicommissarius fuit negligens in petendo fideicommissum, quo casu loquitur tex. ille, sed etiam vbi nulla eius negligentia argui posset, veluti si fuerit absens, & ignouerit relictum fideicommissum, vt defendunt Cinus. Alber. & Fulgo. in l. iubemus C. ad Trebel. Alex. l. in fideicommissa. n. 7. ff. eodem licet contrarium teneat Ripp. n. 10. cuius sententia admitenda esset respectu imputationis in quartam.

111 Secunda vero vtilitas quae resultare potest illa erit, quod si valet vt directa militaris, grauatus institutus, non deducet Trebelianicam, nec legitimam ex quo enim militum testameta, excepta sunt a querela inofficiosi vt in l. fin. C. de inoffi. testa. non erit superuacuum firmare, deduxionem legitime non habere locum, cum quaerela tunc proponitur, quoties legitime deductioni est locus ad l. 1. de inoffi. testam. Quod si intellige secundum iura codicis & digestorum, secundum vero nouissima autenticorum, (quibus viuimus) cum non liceat militibus, filios suos exheredes facere, sine causa, vt in §. sancimus in autentico vt cum de appellatione cognocitur colla. 8. inducendo illum, pro vt induxit Ias. in l. fina. C. de inoffi. testame. ex quo si necessario fieri dicendum erit, de iure autenticorum competere legitimam in bonis filiorum militum, ex quo enim §. ille se astrinxit ad bona de quibus filij familias testari possunt, nullus textum intelligere poterit, nisi in Castrensi peculio & consequenter de filijs mili-

tum, qui soli Castrensa habent & de quo testare possunt ad l. 2. ff. ad macedo. voluntarie igitur tex. ille ab aliquibus de filio emancipato intelligitur, cum hij de omnibus rebus testari possunt, & si adhuc dicas quod iste §. de quo agimus sit correctorius, & consequenter inextensibilis ad nullum alium casum, praeter in eo expressum, & consequenter nec ad casum nostrum: Respondebis si quod ex quo redderetur inutilis, si ad militarem substitutionem non extenderetur, nil mirum si extensio etiam in correctorijs admitatur. Inutilitas consistit in eo quod quid importaret militibus, non licere eis, filios suos vel parentes sine causa exheredare, si mediate substituendo, per directam militarem id eis permitteretur hoc est legitimam ab eis auferre, & sic aduitandas inutilitates correctoria extendi solent vt not. glo. sepellire in Cleme. prima de sepultu.

Sit tertia vtilitas resultans in hac inuestigatione, quod si in casu l. praecibus valeret substitutio tanquam fideicommissaria, mater quartam Trebelianicam detraxisset, quod si valeret tanquam militaris, non ita fieret, haec tamen vtilitas a tunc iure. ff. & C. videtur inepta, cum eo iure a tunc, de tractio Trebelianice, non procedit in testamento militis l. in testamento. 12 C. de testa. milit. l. in testamento. 7. C. ad l. falcid. probat. de Trebelianica l. 1. §. deniq; ff. ad Trebel. si Dices modo damnum esse militi, & cuilibet alteri, vt in testamentis eorum, non vigeat Trebelianice deduxio, ob rationem quam iustinianus assignat in permittenda Trebelianica si quam retulit in §. primo insti. de l. falcid. & in §. sed quia insti. de fideicommissa. heredi. Dixerat si enim Iustinianus expressse, ob testatorum fauorem fuisse falcidiam inductam, cum haeres nullo comodo & lucro allacti, praeter mitebant hereditates, & fideicommissa extinguebantur, voluntatesque testato-

restatorum (quas exitum habere voluit l. duodecim tabularum) abhortantur, ideo inde factum esse, vt Trebelianice & falcidie detraxio induceretur, quam rationem exornauit Spin. in specu. testame. glo. 17. prin. n. 11. & post eum Anto. Pegado. in repetitione l. inter cetera in prima prefatione n. 2. & 3. cui obiectioni reperio respondisse Iasonem in d.l. in testamento C. de testam. milit. Prædicta nempe procedere, in pagano, nullo vero modo in milite, cuius fauore fuit de Iure Ciuili inductum, ne illi hæres teneretur ultra vires hæreditarias, † Omisssa etiam confectio inuētarij vt in d.l. in testamento, & Iasonem secutus fuit Ripp. in l. prima. §. in filijs. ff. ad Trebel. & nec. Ias. nec Ripp. soluunt difficultatem si adueras ad decissionem. §. 1. insti. de l. falcid. quæ supponere videtur, quod hæres etiam si nullum timeret damnum, ex quo hæreditas esset soluendo, & in se lucrosa, adhuc non sperat additionem, nisi speraret ex ea lucrum, ex sententia eiusdem Rippe. in d.l. 1. §. deniq; n. 2. ad Trebel. Vnde † alijs solutionibus omisssis, quas videre poteris per Berenga. Ferd. in repetitione l. in quartam ad l. Falcid. fol. 5. & 75. obseruabis; Rationem positam & relata a Iustiniāno in §. 1. insti. ad l. Falcid. impulsuam fore, & non finalem, sequeretur enim si esset finalis, quod detraxio Falcidie & Trebelianice, videretur in militum testamentis, vtroq; iure, & Codicis nempe, & digestorum † Sequeretur etiam quod detraxio falcidie & Trebelianice non posset prohiberi per testatorem, contra rex. in autētica sed cum testator C. ad l. Falcidiam. quamuis facta dicta trebelianice prohibitionem per testatorem, hæreditas perueniat ad personas enumeratas in autentica hoc amplius C. de fideicom. præsumitur etiam illas personas non addituras hæreditatem ob nullum lucrum, ex sententia Ripp. in l. nemo potest de legat. primo Et

quod illa ratio non sit finalis sed impulsua deduces ex Couar. in c. Rainaldus. §. 3. n. 6. Manti. de coniectu. lib. 9. tit. 14. n. 12. si igitur non est finalis ratio, non bene ex ea ratiocinatur: † Summi enim argumentum non licet a ratione impulsua, glo. in l. 1. §. Origo de postula. ex quo concludendum est, hæredem militis, (neque secundū pandectarum tempus, neque Codicis) detrahere posse nec falcidiam nec Trebelianicam, & consequenter hæc tertia vtilitas (quam dicimus resultare) procederet de iure nouissimo authenticorum, quo viuimus, tanquam iura recentissima, quibus cautum reperimus, nullam esse differentiam inter hæredes militum & Paganorum, omnes enim equalitate procedunt, quantum ad falcidie & Trebelianice detractionem vt in §. fina. in autent. de hæredi. & falcid. colla. 1.

Sed pro Coronide huius prolongate diceptionis illud videre restat, an milites nostri temporis (quos nos equites, Domicellos, & Cauallers appellamus) hoc substituendi priuilegio per directam militarem fruuntur? Nullus enim est ex inter prætib; (qui de hac materia compendiose per milites concepte tantillum dicat) qui statim de presenti dubio aliquid non proferat, vt per Erepha. Bert. con. 196. n. 1. Ripp. in l. Centurio, n. 10. Galian. ibid. n. 18. Alcia. n. 4. Capella. tolosa. decis. 141. n. 2. Manti. de coniectu. lib. 6. tit. 1. n. 31. Acost. c. si pater verbo interdum n. 49. Odde. de compen. substi. par. 5. Tell. Ferna l. 3. tau. numer. 10. alios tradit Crafs. substitutio. q. 66. Alex. Trentasi. de substi. par. 4. c. 8. n. 6. Ex † his omnibus colliges vniiformem resolutionem, quod cum hæc directam militaris procedat ex priuilegio quodam militibus concessio, in corporeq; iuris clauso, similiaq; priuilegia & omnia alia in fauorem militum inducta, solū concedantur his, qui in Castris testantur, & ibi moriuntur, porriganturq; solū ad annum missionis, vt in §. illi. §. sed ha-

sed actenus de milita. testa. consequens fiet, quod militaris substitutio tantum valebit, quantum reperietur facta a milite, in militia existente, vel infra annum missionis reperto † Et ita si milites nostri temporis, incumbere armis, pro Regis, & reipublice defensione, stipendiaq; militaria susciperent, sine dubio priuilegio prædicto, & alijs condecorarētur; etiam si in albo militum conscripti non reperiantur, nec recepti, cum solemnitatibus illis, quas recencet glos. in l. penult. ff. ex quib. cau. maior. quam exornat Deci. in rub. C. de testam. milit. numer. 5. quo sanè casu, nō solum peditibus, sed equitibus militibus competere priuilegia, ad l. 2. ver. quantos autem C. de offic. præfect. præto. Africe. † Tum etiam & magistris Nauium militantibus, his qui Classem Gubernationi præponuntur l. 1. §. item Nauarreos de bonor. posces. ex testa. milit. & sic cōstito quod stipendia recipiunt militaria, pro militibus eos habere debebimus, quoad omnia priuilegia in partienda, sic decisum dicit Capel. Tolo. sa. vbi supra & ex nostris Iacob. Calicius in vfatico placitum num. 5. & 6. siue fuerint in expeditione siue non.

Habeas etiam quintum effectum ex hac nostra constitutione resultantem; quod compendiosa substitutio per verba communia concepta, filioq; impuberi facta, quæ semel valuit iure directo vt pupillaris, adueniente pubertate, & exinde, non valeat iure fideicommissi, sed in totū euanescat, licet aliàs quando verba communia stabant in sua propria natura, quod fuit ante nostram constitutionem faciebant valere substitutionem † iure fideicommissi, secundum aliquos vt per glos. final. in l. Centurio de vulga. & in §. qua ratione verbo ad exemplum in fine insti. de pupilla. Bart. in d.l. Centurio nu. 30. communiter receptus, ex Ias. ibidem nume. 42. Acost. c. si pater 3. parte verbo obliqua. nume. 37. † Ra-

tio fundamentalis huius effectus 130 est; ex quo enim per nostram constitutionem, verba communia in directis conuertuntur, & compendiosa per verba directa formata, post pubertatem non permittitur trahi ad obliquam, & fideicommissariam; fit in de consequens, quod etiam si per verba communia, in hoc Principatu compendiosa formata reperiantur, cū aliàs in omnibus & per omnia, vt voluit noster textus non haberentur communia pro directis, non posset ad fideicommissariam porrigi. Quod † autem cōpendiosa per verba directa concepta, postquam valuit (iure communi inspecto) vt pupillaris, nullo iure permittatur valere post pubertatem iure fideicommissi, magis communiter receptū est, & a maiori interpretum parte obseruatum, tam glosatorum vt in l. præcibus & in c. si pater, quam scribentium in l. Centurio de vulga. vbi Bar. num. 13. Ias. 29. & 32. Alciat. 40. Rip. 69. & 70. Bene. in cap. Rainuntius in tract. compen. num. 32. vbi Couar. §. 9. num. 15. Guid. Pap. decis. 534. Gom. varia. tom. 1. c. 7. num. 4. & ibi Suar. in additionibus num. 2. Acost. c. si pater verbo interdum num. 72. & 86. de testam. in 6. Manti. de coniectu. libr. 7. tit. 3. latissimè Alex. Trentasi. de substi. part. 4. c. 9. per totum apud quæ, & apud Crafs. §. substitutio. q. 71. n. 4. infinitos querere poteris, Ceuallos cōtra communes. q. 765. 3. par. Peregrini. de fideicommiss. art. 34. numer. 71. & hanc fuisse intentionem Iure Consultorum ex relatis, colliges ex l. verbis ciuilibus. 7. de vulga. expendēdo illam in duobus locis. Primo † in dictione illa, frustra quæ omnimodam nullitatē inducit ex l. si causa cognita 32. C. de transac. iuncta communium Doctorū traditione, qua decemur, quod cum transactio non permittatur fieri de re iudicata, per dictionem illam frustra quod si contigerit fieri & celebrari, neque valebit vt pactum nudum, idem deduces ex l. frustra. 2. C. ad Velleya. l. 1. C.

1. C. ne vxor, pro marito. can. si Roma-
 norū. 19. distinc. † Illud enim dicitur
 fieri frustra, q̄ aliquo iure, valere non
 potuit l. auxiliū. 2. §. de minor. c. frustra-
 toriū de vsur. & late p̄sequitur Rip. in
 d. l. Centurio. n. 70. & Acoft. c. si pater. 3.
 parte verbo interdū. n. 75. si enim vale-
 ret vt fideicommissaria, nō verificaretur
 qualitas illius dictionis *frustra* p̄ iure
 cōsultū adiecta. Secūdo expēdendo &
 pōderādo decisioē † Illius l. verbis
 cuilib⁹, vbi in dubiū reuocatur, an sub-
 stitutus vt cōiūctus admitatur, ex quo
 sequitur necessario dicēdū, quod si vt
 substitut⁹ haberet locū, & intrasset, cur
 de adiūcto dubitaretur? Idē scire vide-
 tur Pōtifex in c. si pater de testa. in. 6.
 vbi tunc demū, & in subsidiū admitēdā
 esse substitutionē obliquā statuit, quo-
 ties directā nō potuit admitti, ex quo
 rebus & personis nō cōueniebat; quo-
 ties vero substitutio rebus & personis
 cōueniēs valere potuit vt directā, non
 est trahēda ad inflexā; Cur igitur ad fi-
 deicommissariā erit trahenda? cū valuit
 iā vt directā; quē textū ad præsente[m]
 questionē diffiniendā, cōditū esse testa-
 tur Albert. in rubr. de vulga. n. 89. sed
 quia hęc questio parum aut nunquam
 ad vsum practicum occurrerit, quia fe-
 re in omnibus testamentis apōnitur
 Clausula † codicillaris, cuius natura
 235 potens erit ad conuertendam directā
 in fideicommissariam, vt testatur com-
 minis DD. obseruatio ad l. Centurio
 de vulga. vbi Castren. n. 3. Alex. 69.
 Rip. 64. Sfort. odd. de compen. n. 42.
 Peregri. de fideico. arti. 34. n. 74. post
 Acoft. c. si pater verbo obliqua n. 20.
 Manti. de cōiectu. lib. 5. tit. 2. n. 8. ideo
 remittendo lectorem, ad suprādictos
 doctores, & post eos ad Anto. Fab. cō-
 iecturalium lib. 15. c. 12. me expediam
 a longiori tractatu tante difficultatis;
 & si ad ea quæ de Clausula codicilla-
 ri diximus oponatur; quod hęc solita
 sit poni de consuetudine notariotum;
 respondi poterit † Quod imo tunc
 236 præsunt lus, notariū rogatū præsumi
 a testatore, vt seruet stillū, vt per De-

ci. con. 490. Couar. in rub. de testa. 2.
 parte n. 14. & resolu. lib. 2. c. 4. n. 4. An-
 to. Gabr. tit. de consuetu. conclu. 2. &
 in tracta. de clausu. conclu. 7. & 8. quā-
 tuis contrarium teneat communis ma-
 gister Bart. l. 1. q. 6. ff. de iur. codi. com-
 muniter reprobatus vt per Ripp. in l.
 Centurio n. 80. & 83. † Imo talis clau-
 sula aposita præsuntur, etiam si non
 reperiatur, argumento tex. in l. fina.
 C. de fideiuso. notatur per Iaso. in l. cer-
 ti. conditio. §. si numos. ff. de reb. cre-
 dit. not. Alciat. in rub. de verbo. obli-
 ga. n. 10. Felin. in c. cum M. Ferrarien-
 sis de cōstitutio. n. 17. Gonsa. flor. lib.
 vno varia. qq. q. 1. n. 12. & late Me-
 noch. præsū. 3. lib. 4. n. 2.
 Vnum tamen aduertere libet, (licet
 extra metas de quo agimus in princi-
 pali assumpto) quod Clausula codicilla-
 ris tacita, quam dicunt omnes inese in
 testamento inter liberos, vt per glof.
 singularem in l. cohæredi. §. cum filie
 verbo *non voluit* in fine de vulga. con-
 ter secuta vt per Gom. l. 3. tau. n. 62. &
 74. Couar. c. Rainuntius. §. 1. n. 4. Man-
 ti. de coniectu. lib. 1. tit. 9. n. 5. & lib. 6.
 tit. 2. n. 2. 1. & 2. §. Acoft. c. si pater ver-
 bo *interdum* n. 80. Plasa. in epito. deli-
 cto c. 43. n. 3. Anto. de Menfes in l. si
 Frater. n. 12. C. de fideico. † Nō opera-
 tur hunc effectum de quo egimus, vt
 faciat directā substitutionem in in-
 flexā & præcariam cōuertit; quod col-
 liges ex l. si frater. §. C. de fideicom. v-
 bi cōstat agi de testamēto paterno in-
 ter filios, & tamē pupillaris nō trahi-
 tur ac causā fideicommissi, quod nō vtiq;
 ita desideratur, si clausula codicillaris
 sub intellectu, cōsimilē effectū opera-
 ret; glosa enim illa singularis est intelli-
 gēda secundū iura ab ea allegata, nimi-
 rū l. 3. de milita. testam. & l. fin. C. fami-
 eris. Disponitur enim in l. 3. quod in
 testamento militis reperitur clausula,
 quot si testamētū nō valet, iure comu-
 ni, valeat iure militari, vt per Bart. in l.
 1. de iur. codicillo in 6. q. principali. †
 Et sic in testamēto paterno. inest. clau-
 sula nō codicillaris, cū hec nulla. l. repe-
 riatur

riatur dispositum, sed Clausula, quod
 si non valet tanquam testamentum, va-
 leat iure priuilegiato; priuilegium ve-
 ro refertur ad traditum in l. hac con-
 sultissima §. ex in perfecto C. de testa.
 141 Militis † enim & patres, possunt con-
 dere testamenta ommissis solemnitati-
 bus in alijs testamentis requisitis; &
 sic constat deceptum fuisse Iasonem.
 in d. §. ex imperfecto n. 8. & in d. §. cum
 filie existimantem, prædictam clau-
 sulam inducere posse fideicommissum
 † Et si perpendatur liam hoc iure. 4.
 142 de vulga. id manifestum fiet, vbi reci-
 proca illa substitutio a patre ordinata
 inter filios, tantum comprehendit vul-
 gare, quæ non trahitur ad fidricom-
 missum, & ex his colliges resolutionē
 in hac materia traditam per Ripp. in
 d. l. Centurio. n. 86. de vulga. fuisse inep-
 tam & incongruam, & consequenter
 obseruabis, in testamentis parentum.
 non inesse clausulam illam, *omni melio-
 ri modo*, sed solum quod si non valet,
 vt testamentum, de iure comuni, va-
 leat de iure priuilegiato paterno, cum
 nulla sit lex illud inducens.
 143 Si vero casus occurreret, in quo es-
 set testamentum absq; illa clausula fa-
 lutari vel codicillari, puto sententiā
 supradictam fore sequendam, vt sub-
 stitutio directā, post pupillarem non
 obliquetur, non solum per tribunalia
 inferiora, in quibus equitas non admit-
 titur, sed etiam in supremo concilio
 nostri Principatus, qui per constitutio-
 nem nuper editam in Comitijis Bar-
 quinone Celebratis anno. 1599. c. 40
 incipiente, *axi be* sprata omni equita-
 te, iudices supremi coguntur, comu-
 nem Doctorum traditionem sequi, li-
 cet aliās illa constitutione non vigen-
 te, sed vbi supremi possent equitati ad-
 hereri, sicut suprāmo Concilio ante
 dictam constitutionem permittebatur
 vt colliges ex consti. Regis. Martini c.
 2. incipiente *lo Cancellor* sub tit. de of-
 fici. de Cancellor. potuissent † hij su-
 144 premi iudices contrariam sententiam
 sequi, cum illa equitati sit consona, &

per istam rationem epiqueie, Ripp. in
 d. l. Centurio n. 77. per suprāma parla-
 menta Regis sui Francorum, obliqua-
 ri substitutionem directā firmer, cū
 secundum equitatem procedat vt te-
 nent omnes Doctores signanter Deci
 in l. præcibus n. 17. C. de impube. ver-
 si. & ista opinio & ibi Curt. n. 56. Fal-
 len. 4. faciūt cumulata per Ema. Acoft.
 in l. cum tale. §. si arbitrato. de condi.
 & demonstra. in fine. Pinel. in rub. de
 bon. Mater. 2. parte. n. 12. & per dictā
 constitutionem anni. 1599. Cessat illa
 obseruatio quam tradit Palac. Rub.
 in rubr. de dona. inter. vir. & vxor. n.
 16. † Quod in suprāmis tribunalibus, 145
 vel in Principe suprāmo, non recog-
 noscente superiorem, non allegatur
 ius comune pro autoritate, sed solum
 pro ratione, & fuit ante de mente Bal-
 in l. 1. C. de iur. aureor. anullo. Mare. ff.
 Affic. in c. 1. in princi. in tit. que fin reg-
 gal. feudi. n. 16. post dictam enim Con-
 stitutionem, puto pro autoritate, &
 ratione finali, Causali, & impulsua, ci-
 tari posse ius Comune, cum Rex no-
 ster Catholicus, in ea se astrixerit ri-
 gorem iuris seruare, & consequenter
 non admitere substitutionem fidei-
 commissariam, postquam directā semel
 admisit, † Et si constitutio nostra recte 146
 perpendatur nil aliud dicere voluit,
 quam innuere, quod Princeps sequen-
 do equitatem, debeat admitere substi-
 tutionem verbis directis factam, post
 pubertatem, ad causam fideicommissi
 aliās enim diceremus, sentire constitu-
 tionem, maioris virtutis fuisse substitu-
 tionem conceptam sub directis, quam
 sub verbis comunibus, cum comunia 147
 in directis disposuerit conuerti; Et †
 tamen videmus secundum commū-
 nem sententiam, quod substitutio cō-
 pendiosa verbis comunibus facta, infra
 pupillarem valet iure directo, matre
 non existente in medio, & post pu-
 pillarem iure fideicommissi, vt magi-
 straliter docuit Bart. in l. hæredes mei
 §. cum ita in fine ad Trebelia. post A-
 cur. in glo. finali. in l. Centurio de vul-
 ga.

ga. Mantic. de coniectu. lib. 7. tit. 3. n. 16. late Aquilinus in tracta. de substitutu. part. 4. nu. 157. qui questionem per functorie examinat a n. 147. Eman. Acost. c. si Pater verbo obliqua n. 37. & melius (mea Censura) Bolognetus in l. Centurio n. 207. de vulga. post Ripp. ibi n. 114. Craſ. §. substitutio. q. 74. n. 21. Peregri. de fideico. arti. 34. n. 22. Couar. c. rainūtius. §. 9. n. 17. Alex. Tré tasi. qui tandem ad vtramq; examinat par. 4. c. 11. per totum † Cum igitur compendiosa per verba comunia facta, contineat pupillarem & fideicō

missariam, maioris erit efficacie, quam que fit sub verbis directis, cum tunc solum directam comprehendere in superioribus demonstrauius, certum fiet non aliter intelligi posse constitutionem, (dum voluerit comunia verba in directis conuerti) quā quod pro certo habuisse, equitatem sequendā fore, per tribunalia suprema, quā secuta, directa ad fideicommissam trahi posse, & quod ita consuevit Regium concilium promulgare, & quod constitutio fuit edita ad hoc vt opiniones contrarie ad concordia reducere tur.

NOTABILIA EX GLOSA VIII.

- 1 Legitima filijs titulo institutionis est relinquenda, secundum comunem remissuē.
- 2 Testamentum carens institutione seu ex heredatione filij in potestate constituti, est nullum.
- 3 Expenditur nouella Iustiniani, in §. aliud quoq; capitulū, in authen. vt cū de appellatione cognocitur, col. 8.
- 4 Legitima est relinquenda filijs, p institutionē, Iustiniano sic disponente.
- 5 Querella inoffitiosi testamenti, nō datur nisi vbi filius reperitur institutus, non vero vigeat, vbi est preteritus, cum tunc testamentum sit nullū.
- 6 Testamentum patris in hac patria & Principatu, solum irritum sit ex preteritione.
- 7 Supplementum legitime, non est abrogatū per nostrā constitutionem, licet titulo legati possit legitima relinquere.
- 8 Testamentum patris, nullam de filio faciens mentionem ex hac constitutione annullatur.
- 9 Testamentum nullum ratione preteritionis, per taciturnitatē, & approbationē filij preteriti, nō roboratur.
- 10 Forme renuntiare nō licet cuiquam.
- 11 Testamentū nullum vitio preteritionis, licet nullitas sit ipso iure, indiget tñ declaratione, sine qua ab here

- de scriptio hereditas aufertur, n. 17
- 12 Clausulo ipso iure iudicis declarationem ex postulat.
- 13 Primū beneficium licet vacet ipso iure per ademptionē secūdi, adhuc est necessaria declaratio, & intelligitur c. licet Episcopus 28. de preben. n. 6.
- 14 Possessor beneficii est audiendus, licet eidem nulla competat exceptio, sufficit enim sibi competere posse.
- 15 Exactor vectigaliū à Clericis, licet sit ipso iure excommunicatus, est tamen audiendus ante declarationem.
- 16 Citatio partis omnino est necessaria, ad hoc vt de facto constare dicatur.
- 18 Citatio partis, ad exigendas pœnas ipso iure incurſas, solum ad executionem pœnarū desideratur, nullatenus vero ad pœne incurſionem.
- 19 Nullitatis exceptio, ex causa preteritionis, nedū à filio, sed a quolibet alio, potest oponi, probari, & allegari.
- 20 Exceptio dotis amisse per contractū nuptiarū inceſtuarū, nedum à fisco, cuius est interesse, sed a quolibet alio potest oponi.
- 21 Citatio partis non est necessaria, quādo à notorio constat, pari nullā exceptionē cōpetere posse, cōtra clausulā ipso iure & expenditur tex. in c. licet Episcopus de preben. in 6.

- 22 Intellectus ad tex. in c. reprehensibilis de appellatio extra.
- 23 Excommunicatus non est citandus ad declarandum talem, quando nec cōpetit, nec competere potest defensio.
- 24 Intellectus ad l. 2. C. de iur. enphiteutico.
- 25 Heres institutus in testamento patris, in quo filius reperitur preteritus, est citandus, & audiendus, cum ei possit exceptio competere contra nullitatem.
- 26 Preteritio nedum vitiat testamentum, sed etiam casus contingibilis, in quo filius inueniretur preteritus.
- 27 Filius non potest institui sub conditione casuali, vel mixta, & de intellectu leg. 4. C. de institut. & substitut.
- 28 Filius sub conditione casuali institutus, dicitur preteritus in casu nostre constitutionis.
- 29 Decisio l. si pater C. de institut. an sit correctā per l. quoniam in prioribus C. de inoffi. & l. omnimodo & n. 30. contra n. 34.
- 30 Intelligentia ad l. omnimodo, & l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. & n. 31. & 35.
- 32 Referens cum sit semper in relato, intelligitur & interpretatur sicut relatū.
- 33 Inducta in fauorem, non possunt in odium retorqueri.
- 34 Filius institutus sub Casuali conditione, illa reiecta, an remaneat pura institutio, & testamentum validum.
- 36 Bonorum possessio contra tabulas producit effectum, quo declaratur testamentum patris vitio preteritionis affectum nullum.
- 37 Querella vel honorum, possessio contra tabulas, supponunt posse legitime filium in re minima institutum, sub conditione & in eius defectum non exheredatum petere legitime supplementum.
- 38 Supplementum legitime a pari proce-

- dit cum ipsa legitima, eisdemq; substituitur perrogatiuis.
- 39 Supplementum legitime & reiectio conditionis a legitima respicit fauorem testantium & non filiorum.
- 40 Intellectus ad l. scimus. 36. §. cum autem C. de inoffi. testa. & n. 41. & 42.
- 42 Compensatio utilitatis cum damno in iure aliquando fit.
- 43 Legatum relictū pro puella maritanda, quando possit ante nuptias ab herede exigi quod decla. n. 44. & n. 50.
- 45 Dos non excedens legitimam, regulatur secundum leges de legitima disponentes.
- 46 Patrem facere non presumimus nisi quod ius patitur facere.
- 47 Dos filibus an sit soluenda per heredem mortuo patre, non spectato tempore nuptiarum, stante statuto, quod stantibus masculis, filij femine non succedant, sed dotentur, & idem si statutum dicat vt filij dotate non succedant num. 51.
- 48 Statutum priuatiuum filiarum a sua legitima fauore agnationis an sit validum.
- 49 Statutum suspendere potest solutionem dotium, in tempus contracti matrimonij, & impedire ortum obligationis ante illud tempus, & de ratione.
- 52 Ratio statuti, semper atendenda, precipue vbi vigeat fauor agnationis.
- 53 Ratio legis vel statuti, habetur pro expressa vbi alia reddi non potest.
- 54 Debita omnia a lege largita, non admittunt onus, grauamen, nec conditionem sicut legitima filiorum.
- 55 Rex non potest filium suum primogenitum grauare, ex quo a lege, primogenito regnum debetur.

- 56 Filius Regis & primogenitus potest exheredari, causis & rationibus quibus quilibet alius filius exheredatur.
- 57 Filius, Comitatus, Ducis, vel, Marchionis, non potest in ducatu, Comitatu, vel Marchionatu, grauari & onerari.
- 58 Ducatus, Comitatus, seu Marchionatus, non diuiditur patre mortuo ab intestato, sed filio primogenito & herede.
- 59 Dux, Comes, seu Marchio, non potest filio primogenito ad successionem vocato substituere, ut decedente sine masculis, filius secundo genitus succedat, si illius primogeniti filii non sunt exclusi.
- 60 Nepos ex filio primogenito Ducis, Comitatus vel Marchionis, premortuo patre, succedit in comitatu, vel ducatu, excluso secundo genito.
- 61 Consuetudo inducens quod stantibus filiis masculis, filii femine non succedant valet & tenet.
- 62 Præteritio filiorum, qui dotibus contenti renuntiarunt successioni paterne an vitiet testamenta paterna & n. 65
- 63 Filius renuntians successioni paterne, censetur renuntiasse successioni ab intestato.
- 64 Legitimæ petitio regulatur a causa intestati, successionem quæ ab intestato comitatur & n. 67.
- 66 Filius præteritus qui renuntiauit successioni paterne, de iure Pandectarum, Codicis, autenticorum, & municipali, rumpit paternum testamentum.
- 68 Renuntiatio filiorum facta in bonis paternis, secum habet quandam intrinsicam conditionem, si successio eis deferatur.
- 69 Excludi nullus potest ab aliqua re, absque eo quod prius res illa sibi defertur, & hoc præcipue in hereditate.
- 70 Renuntiatio facta per filiam non impedit delationem hereditatis, seu honorum patris, sed solum effectum id est acquisitionem delatorum.
- 71 Acquisitio hereditatis, fit ex voluntate hominis, delatio vero que proce-

- dit acquisitionem, fit legis ministerio.
- 72 Renuntiatio cum hominis factum sit, non facit quod delatio impediatur, tanquam legis effectus.
- 73 In renuntiationibus factis per filiam familias, dote contenta, solum attenditur obseruantia iuramenti.
- 74 Heredem non habere, non dicimus de eo, qui hereden habet licet abstensum ab hereditate.
- 75 Filia renuntians non potest dici non præterita, si de illa non sit facta mentio non obstante renuntiatione cum delatio per pactum impedi non poterit.
- 76 Testamentum in quo filia renuntians reperitur præterita, est nullum, licet quo ad filiam, & illius respectu, non potest nullitas proponi.
- 77 Comodum ex persona unius ex filiis, ceteris parari potest.
- 78 Præteritio filii renuntiantis, licet nullum effectum producat in fauorem illius, bene vero, quo ad alios fratres ut equaliter succedant, reducta causa intestati.
- 79 Præteritio filii emancipati, non facit nullum testamentum, & sic hoc principatu præteritio filiarum nuptiarum, non rumpet testamentum.
- 80 Bonorum possessio contra tabulas filio emancipato præterito competens contra testamentum patris, habet eundem effectum quem habet ius dicendi nullum, competens suo.
- 81 Institutio vel exhereditatio filii in hoc Principatu, non ita exacte desideratur sicut in iure comuni.
- 82 Institutio facta de persona filie, que renuntiauit successioni paterne, in dote sibi iam data, non purgat vitium præteritionis, quod secus in hoc Principatu n. 84.
- 83 Dos dicitur proprium filii patrimonium & distinctum ab hereditate patris.
- 85 Tempus mortis an sit attendendum, an vero tempus renuntiationis, ad hoc ut filia dote contenta agere possit ad supplementum, cuius sequitur.
- 87 Tempus contractus, semper attendi solet ubi de rescissione illius agitur.

- 88 Tempus contractus, in renuntiationibus factis per filias familias, non est quando firmatur renuntiatio, sed quando moritur pater.
- 89 Renuntiatio iurata de qua in e. quamuis præteritum, secum adfert intrinsicam quandam conditionem, si legitima deferatur.
- 90 Filia renuntians legitime ex hoc solo præsumit ius cogitasse de bonis acquirendis per patrem post renuntiationem, usque ad tempus in quo debetur sibi legitima.
- 91 Præteritio nepotis ex filio vel filia præcessi a patre, non vitiat testamentum Aui.
- 92 Dicitio dumtaxat est in sua natura taxatiua.
- 93 Emancipatus filius, mortuo coherede, quatur.
- 94 Emancipatus licet sit a sui iure & successione exclusus, prætor autem ad successionem illum sicut & suum admittit.
- 95 Emancipatus in succedendo patri, in nihilo differt a suo.
- 96 Differentia, inter sui iure & emancipationem, an sit sublata in successione ex testamento, & ab intestato.
- 97 Filius uxoratus in Cathalonia, licet pro emancipato habeatur, in nihilo a suo differt in successione ab intestato & ex testamento.
- 98 Expenditur l. maximum vitium C. de liber. præterit.
- 99 Auius in institutione nepotum, potest aponere quam libet ex conditionibus possibilibus, siue casualis, siue mixta, siue potestatiua fuerit, & n. 103.
- 100 intelligitur l. suus quoque. 4. de hered. instituen.
- 101 Exceptio ut bona sit debet de regula summi, & quomodo hoc intelligatur.
- 104 Nepos a patre non præcessus, instituendus de iure comuni, & de iure Principatus mentionandus, sub pena nullitatis contra testamentum Auium.

- 105 Præteritio filiorum ita facit nullum testamentum paternum, sicut facit nullum defectus solemnitatum, de quibus in l. hac consultissima.
- 106 Septem testes & mentio filiorum, pro forma testamenti desiderantur.
- 107 Facultas testandi a lege hominibus concessa, certis legibus coarctatur.
- 108 Testator disponere non potest, ut suum testamentum valeat, etiam si sollemnia substantialia deficiant.
- 109 Testamenti nomen non meretur, ubi forma substantialis in eorum ordinationibus a iure desiderata non seruatur.
- 110 Mutuus celebratus cum pacto, ut pro tritico vinum reddatur, deficiit contractus mutui.
- 111 Testamentum minus solemne, non producit nec naturalem obligationem, & de qua naturali obligatione intelligatur n. 112.
- 113 Legata in minus solemni testamento relicta, non debentur in foro concientie, a venientibus ab intestato, reducta causa ad ius intestati.
- 114 Debitum in foro concientie tunc dicitur esse, ubi adest obligatio naturalis.
- 115 Venientes ab intestato non tenentur in foro concientie restituere heredi scripto, si testamentum deficiat in forma substantiali.
- 116 Testator disponere non potest in testamento, ut licet non sint septem testes adhibiti valeat, licet hoc per consuetudinem vel Principis legem induci possit.
- 117 Statuta per quam libet ciuitatem circa incolas illius ordinari & stabiliri possunt tam circa ordinationes testamentorum, quam circa alia, etiam si sint contra legum sanctiones, tam circa decissoria quam ordinatoria. n. 118.
- 119 Statuta contra leges facta, tunc admittenda quando sunt rationabilia.

- 120 Populus an possit contra Ius municipale consuetudinem inducere, & statuta ordinare.
- 121 Consuetudo ut legitime dicatur inducitur, quos & quantos actus requirat, & quodnam tempus desideretur.
- 122 Iudicis decretum non est necessarium ad confirmanda statuta à populo stabilita, ex quo ius facultatem statuti di permiserit.
- 123 Decretum iudicis facit presumere alienationem factam fuisse ex evidenti utilitate, etiam si de illa aliàs non constaret.
- 124 Statuta rationabilia que dicantur remissive.
- 125 Statutum inducens validitatem testamenti ordinati coram duobus testibus, an sit rationabile. & numer. 126.
- 129 Ratio cur testamentum factum minori testium numero quam septem de qua in l. fin. C. de fideicō. an sit in ipsius vel finalis.
- 127 Interpretatur l. fina. C. de fideicō.
- 128 lex per Principem inducitur cum Clausula irritantis decretum, & derogatoria consuetudinis, nō potest nec consuetudo nec statutum induci contra legem.
- 129 Enodatur l. fina C. de testamentis & cum n. 130.
- 131 Clausula non obstante consuetudine &c. cuius sit efficacia, virtutis & valoris.
- 132 De iure nostro Cathalonie & per hanc constitutionem, pro forma substantiali desideratur, ut mentio de filio vel nepote fiat.
- 133 Mentio filiorum facienda in testamento, & per constitutionem desiderata, an possit per equipollens ad impleri, cū ea que pro forma actus desiderantur, nequeant per equipollens ad impleri.
- 134 Forma tunc demum potest per equipollentia adimpleri, quando forma respicit certum effectum.
- 135 Conditiones voluntarie nō possunt per equipollentia ad impleri, limita n. 137.
- 136 In voluntarijs conditionibus voluntas sola testatoris consideratur & non effectus.
- 138 Declaratur l. fideicommissa. l. i. §. si cui de legat. 3. & de Antonia huius §. in l. mulier. 23. ad Treb. varia traduntur.
- 139 Diuinitio ad iura concordanda quādo est necessaria, non est prohibita in iure.
- 140 Stipulationis requisita, ad illius validitatem, non possunt per equipollentia ad impleri & n. 141.
- 142 Pactum nudum, nullam producit obligationem, etiam si deductum in obligatione prestetur per decem annos.
- 143 Testamentum sic ordinatum a testatore, ut pro testamento valeat illud quod reliquerat ordinatum in quadam sedula manu sua confecta & recondita penes Guardianum Santi Francisci, an sit legitimum.
- 144 Forma in ordinandis testamentis tradita in l. inbemus C. de testa. cū respiciat certum effectum potest per equipollens ad impleri.
- 145 Prohibitio Trebelianice que per verba expressa potest a patre fieri an id possit fieri per equipollens, & intellectus ad constitutionem. 27. anni. 1599.
- 146 Probemialia inducunt causam finalem legis.
- 147 Causa finalis constitutionis. 27. anni. 1599. fuit conseruare subditorum, patrimonia.
- 148 Verba generalia legis seu statuti, restringuntur solum ad casus qui comprehendendi possunt sub legis ratione expressa.
- 149 Mentio de filijs facienda in ordinandis testamentis, an esse debeat dispositiue vel sufficiat enuntiatue.
- 150 Verba enuntiatua premaxime in institutionibus nunquam disponunt.
- 151 Didacus Couarruias respuitur & illius sententia impugnatur.
- 152 Institutio filij an presumatur ex formula

- formula substituendi a Gallo Aquilio inducta.
- 153 Testamentum factum sub forma Galli Aquilij de qua in l. Gallus nec de iure comuni nec Cathalonie sustinetur.
- 154 Mentio filiorum facienda per nostram constitutionem non facit validam formulam Galli Aquilij.
- 155 Plus vel minus non mutant substantiam rei nec faciunt illam differri specie.
- 156 Filius nullatenus mentionatus in testamento patris ut voluit constitutio nostra, an possit preteritionem approbare remissive.
- 157 Preteritio illa sola facit nullum testamentum patris que mala mente proponitur facta idem in exheredatione n. 158.
- 159 In casu nostre constitutionis non potest presumi an bona vel mala mente preteritio sit facta & numer. 160.
- 161 Dispositio glose nostre ut sola mentio filiorum validet testamentum patris an idem sit in testamentis filiorum & n. 163.
- 162 Preteritio illorum quibus legitima debetur vitiat preterientium testamenta.
- 165 Expenditur constitutio una sub titulo de fills y pares preteritis.

E, SIS VOL PER DRET DE LEGAT, O PER QV ALSE VOL ALTRA MANERA POSAT, QVE NO PER dret de institutio de fill, ò de altres infants, en lo testament sia feta mencio, lo testament per so no dexa fer irritat, ò esser dit irrit, ò nulle.

ID EST.

Et siue iure legati, vel per quemlibet alium modum positum, quam per ius institutionis filij, aut Aliorum infantium, in testamento facta sit mentio, ex hoc testamentum, non fiat irritum, aut irritum vel nullum dici.

CONQUIESCERE facit presens nostra constitutio in parte huius glose quā plurimas ingenitque difficultates quarum veritatem perstringere (visis communium interpretum tra-

ditionibus) non minime difficultatis esse reperio, ut ex superioribus videre poteris: sed non inter relatas minor est, quam presens glosa resolvere, & conquirere facit; nunquid legitima titulo tantum legati sit filijs relinquenda, an vero necessarius sit titulus institutionis; de iure autem communi vincit

cit opinio Interpretum, desiderans ho-
norabiliorem titulum institutionis vt
per Bart. in autentica nouissima C. de
inoffi. testa. vbi glo. verbo titulo Bal.
& Salice. in l. fina. C. fami. ercif. Alex.
in l. inter cetera n. 6. de lib. & postum.
Ias. in d. autentica nouissima. n. 16. C.
inoffi. & in l. hacconsultissima. §. ex im-
perfecto. C. de testa. n. 4. Bened. c. Rai-
nuntius verbo in eodem testamento n.
132. vbi Couar. §. 1. n. 3. Gom. l. 3. Tau.
n. 57. Anto. de Padill. in l. eam quam.
n. 76. C. de fideico. Gutier. de iura. Cō-
fir. 2. parte. c. 3. Molin. de primoge. lib.
2. c. 15. n. 15. Aluar. Velaf. consul. 23.
Boer. decif. 267. Tefau. decif. 58. Alios
cumulat Ceuall. contra communes. q.
23. Xuar. in l. quoniam in prioribus li-
mita. 15. C. de inoffi. Brunore a Sole
in suo compendio iuris resolutorio
verbo legitima Craf. §. testamentum.
q. 11. n. 10. & §. legitima. q. 42. n. 1. Pe-
regri. de fidei. arti. 35. n. 55. † Omnes
enim concordant, iure nouissimo au-
tenticorum inductum fuisse, vt tit. ho-
norabili institutionis relinquatur. Fi-
lius enim nisi specialiter instituatur.
vel exheredetur, (pro forma testamen-
ti) facit irritum & nullum testamen-
tum, secundum Iaso. l. Gallus. §. in om-
nibus. 3. nota. de liber. & posthu. per
illum tex. loquentem de parte aliqua
filio instituēdo, intelligi debeat de le-
gitima † Est enim de hoc re notissima
illa nouella Iustiniani. 115. in auten-
tico vt cum de appellatione cognosci-
tur colla. 8. in §. aliud quoq; capitulum
vbi Iustinianus legem indixit patribus
& matribus, omnibusq; ascendenti-
bus, quibus imposita est necessitas
de iure, instituendi, vel exheredan-
di, vt non liceat eis exheredes in suo
testamento facere descendentes,
vel illos praterire, taliter quod de-
bitam his portionem titul. legati vel
fideicommissi relinquendo non suffi-
ciat; sed quod omnino necessitas
sit, vel instituendi, vel iusta adie-
cta causa exheredandi; ex quo colli-
gitur manifestè, quod si nulla vigeat

causa exheredationis, nullo alio mo-
do testamentum Paternum † vel
aitum valere possit, quam quod filius
proponatur institutus, etiam in legiti-
ma sibi debita iure natura; alias enim
si Iustinianus ita non intelligeretur,
non possit firmari, aliquid noui per
Iustinianum inductum: ante Iustinia-
num enim, iam obseruabatur, vt qnam
uis legitima quocunq; relicti titulo
proponeretur, validum fuisset testa-
mentum, tamen certum erat non alias
valitarum, quam si filius vel institue-
retur vel exheredaretur vt in l. inter
cetera. 30. cum similibus vulgatis de
libe. & posthum. reperies. † Princi-
pale enim testamenti ius erat, libero-
rum exheredatio vel institutio, quo-
ties enim quærellæ locus erat, neces-
sario supponendum erat, filium institu-
tum, cum per querellam rescindatur, &
quod nullum erat (per omissionem in-
stitutionis vel exheredationis) non
erat necesse recindi, quod per quærel-
lam consequitur ad l. nam & si in fine
Pincipij. ff. de iniusto. rup. irritoq; fa-
cto testame. hæc igitur controuersia
(quam mirifice contra omnes agitat
Anton. Faber. de Error. præcma. dec. 14.
Error. 6.) Cessat post nostram
constitutionem, & glosam permi-
tentem, parentibus licere filiis suam
debitam portionem relinquere, quo-
cunq; titulo, vel legati, vel fideicom-
missi, & quod sufficiat vt de illis facta
sit mentio in testamentis, & vltimis
voluntatibus.

Ex quo enim colliges, solam præ-
teritionem in Cathalonia irritum
facere testamentum paternum, non
tamen dicitur præteritus (de iure
municipali) ex quo titulo legati vel
fideicommissi aliquid relictum est,
sicut talis diceretur de iure commu-
ni, licet non propriè & strictè be-
ne tamen secundum formam, vt di-
ximus supra, & declarat Deci. in
leg. 2. numer. C. de bono. possef.
contra. tabul. † Sed tamen non est
inferendum, per dispositionem nostræ
glose,

glose, ex quo disponit, quod dummo-
do sit facta mentio de filiis, exinde se-
quatur filium deberi contentari, reli-
cto, etiam minimo: nam si minus legi-
mæ portione filio debita, in paternis
bonis relinquatur, ad supplementum le-
gitime agere, non erit per nostram cō-
stitutionem prohibitum, nec dicitur
talis aditio exclusa, quam habet filius
alege omnimodo. 30. per Iustinianum
illius autorem C. de inoffi. testa. indu-
ctam: ad cuius terminos erit regulan-
da glosa nostra, de cuiusquidem reme-
dij supletorij materia, larè egit Bacha-
laureus ille Xuares in repetitione l.
quoniā in prioribus. n. 11. & 12. Spin.
in specu. testa. glo. 17. n. 32. Benedic. in
c. Rainuntius verbo alteroq; n. 10. † Be-
ne tamen, & iuridice inferre poteris
ex nostra glo. per intellectum a con-
trario sensu; quod si in testamento pa-
terno vel auito, nulla de filio vel nepo-
te in potestate constituto facta repe-
riatur mentio, tale testamentum sit
ipso iure nullum, ex defectu forme;
vt in simili colliges ex d. l. omnimodo
in vers. finali ibi nihil eis penitus reli-
querint a qua quidem dispositione est
suplenda glosa. nostra, (vt dixi) ex quo
casus iste in ea est omissus, & sic succe-
dit regula, quod in ommissis per legem
nouā, recurramus ad disposita per le-
ges antiquas & veteres. † Et talis nul-
litas in tantum protrahitur, quod ad-
huc filio tacente & nil oponente, ex
quo per defectum forme sit nullum,
non sustinetur talis ordinatio vt col-
liges ex l. si filius qui in potestate. 7.
de liber. & posthum. iuncta Iaso. doctri-
na in eodem textu. & idem colliges,
ex §. 1. insti. de exheredat. libero. &
est communis obseruatio teste. Deci.
in l. 2. n. 9. C. de bonor. possef. contra
tabul. Bened. c. rainuntius verbo in eo-
dem testamento. l. n. 105. Tiraq. l. si vn-
quā verbo reuertatur n. 2. C. de reuo-
can. donat. Anto. Gom. l. 22. Tau. n. 24
ver. secundo facit tex. vbi allegat. tex.
in l. si post. mortem. 5. de bono. possef.
contra. Tabul. † Forme enim renuntia

ri non licet per tacitum consensum,
vt mirabili distinctione adducta de-
clarat. Alexa. Trentaf. varia. resolu. lib.
1. tit. de legibus resolutio. prima n. 10.
ver. secundus casus & sic hanc eandē
sententiam secutus est Iul. Clar. recep-
ta. senten. §. testamentum. q. 43. n. 21.
vbi de euidenti utilitate huius que-
stionis.

Est tamen aduertendum, quod non
adeo est nullum testamentum vitio
præteritionis affectum, quod sine ali-
quo iudicis ministerio, venientes ab
intestato hæreditatem dire possint,
nec hæreditas ab hærede scriptio ve-
ni at statim auferenda; ad huc enim ta-
li nullitate vigente, necessaria erit iu-
dicis declaratio super nullitate. Filius
enim præteritus, debet suum ad ire iu-
dicē, illum nempe, qui de hæreditate
cognoscere poterat, vt super nullita-
te ius dicat, qui causa cognita, iudiciū
ferat, cum citatione partis, & alijs iu-
dicij obseruationibus adhibitis, de qui-
bus lata manu Spin. in specu. testa. glo.
20. princi. n. 109. † Clausula enim ipso
iure hoc idem exposcit & postulat, vt
cum in cursione nullitatis, concurrat
ministerium iudicis, super facto nulli-
tatis, vt per Gomes leg. 48. Tau.
numer. 1. latissimè Mariensio leg. 1.
titul. 1. libr. 5. noue Collectio. Regie
vbi quadraginta exemplis adductis
hanc regulam Illustrat, post Mantie.
de coniectu. vltimar. voluntat. lib. 7.
titul. 10. numer. 32. Tiraquel. l. si vn-
quam verbo reuertatur numer. 11.
Bouadill. in sua politica libr. 1. cap. 7.
nume. 30. † De quo habes iura præter
doctrinas, textum nempe Elegantem.
in c. licet Episcopus. 28. de præben. in
6. vbi videmus quod licet per ademp-
tionem secundi Beneficij, curam ani-
marum habentis, vacet ipso iure pri-
mum, per tex. in ca. de multa. 28. de
præben. extra, & Episcopus possit
primum Beneficium Conferre, cum ip-
so iure vacet, tamen possessio dicti
priui Beneficij, non auferitur a se-
cundo obtinenti, sine cognitione

causa, cum possit eidem ius retinendi competere ut dicitur in dict. cap. licet Episcopus, & sic auditur ad allegandas exceptiones retinendi, & verba dicti capituli tenebis menti ¶ Quod licet possessori Beneficij nulla competeret defensio, adhuc habebit locum dispositio capituli licet Episcopus, non enim reuera debet competere, sed solum quod possit competere, quamuis realiter non competeret; pro quo facit tex. cum glo. verbo constitit in Clemen. fina. de Censib. ¶ ubi exigentes vengalia a Clericis, ipso iure excommunicantur, & tamen declaratio iudicis super incurfione excommunicationis desideratur, cum prius debeat constare iudici, de facto saper quo excommunicatio fertur, & ut constet vere & realiter, ¶ Non aliter adimpleri potest quam per partis citationem ut deduces ex tex. in l. eius qui delatorem. 29. de iure fisci ubi si accusatus de aliquo Crimine delatorem corumpat, habetur pro conuicto, & consequenter pro Confesso, & tamen executio pene in qua incurritur per corruptionem quam habes in l. imperatores. 34. eodem met tit. de iure fisci non intentatur, nisi prius constet iudici de facto, scilicet de corruptione, de qua non potest constare nisi delato audito, & Scitato ¶ Quamuis igitur preteritione filij testamentum fiat & sit nullum ipso iure, adhuc erit necessaria sententia iudicis declaratoria, super facto preteritionis; non quidem ad esse pene, sed ad executionem pene, quia in penis ipso iure incurfis, licet sit necessaria sententia declaratoria ut in c. cum secundum de hereti. in. 6. Non ¶ desideratur sententia ad essentiam pene, sed solum ad illius executionem ex sententia & teorica Riuini. in rub. solu. matr. n. 365. Petrus Barbof. in l. si ante solu. matr. n. 30. vnde cum testamentum fiat nullum ipso iure, existimo (præter omnes) hanc ¶ Exceptionem nullitatis a quocunque etiam non filio opponi posse, allegari, & probari:

Fundatur eum ex illa doctrina magistralis Bartol. in l. his consequenter. §. 1. famil. eriscun. approbata per Tiraq. in l. si vnquam verbo reuertatur n. 290. Oldra. con. 124. Bal. in c. quæ in Ecclesiasticarum de constitu. n. 16. & in l. ex facto de vulga. Barbof. in d. l. si ante. n. 29. in fin. sol. matr. qua Cauetur quod de pena ipso iure incurfa, quilibet opponere potest, quia allegat ius omnino exclusiuum iuris agentis; Et ¶ sic quando dos vel donatio propter nuptias amittuntur ipso iure, in casu nempe quo inceste nuptie contrahuntur, ut in autentica incesta. C. de incest. nup. c. cum secundum de hereti. in. 6. tunc quilibet de iure isto (licet fisco solum competat) opponere potest, ut tenet Bart. in l. fina. ad finem. ff. de cõdic. fin. Cau. vbi fulgo. n. 8. Iaf. n. 4. Nouel. de dot. 11. parte principali. n. 14. Barbof. vbi supra; Concludamus igitur, quod sine agatur ad executionem pene ipso iure impositæ, siue ad esse pene, pars erit citanda, cum possit ei aliqua exceptio competere ¶ Quando vero constat a notorio, nullam exceptionem posse competere, nulla erit citatio necessaria ut colligere poteris ex tex. in c. licet Episcopus. 28. supra allegato de præben. in. 6. expendendo duas particulas illius ibi cum tibi forsitan ius possit competere retinendi si enim expeditas verbum possit & dictionem, forsitan resultabit, quod quamuis Clericus nullam priuationis probet causam, priuatio aliter facta ab initio, sit ipso iure nulla, quidquid postea sequatur: quando igitur certum est, nullam competituram exceptionem, non erit citatio necessaria.

Et in his terminis est intelligendus tex. in c. repræhensibilis. 26. de appellat. extra, vbi excommunicatio sustinetur pro facto notorio, & denuntiatio ex communicationis similiter, etiã illo non citato nec audito; nam decisio illa est intelligenda de facto adeo notorio, de qua a notorio constabat, nullam competere, nec competere

petere posse defensionem ex sententia Panormira. in cap. cum sit Romana. numer. 18. de appella. & in cap. cum olim, numer. 21. de senten. & re iudi. Deci. in cap. peruenit primo illius nominis, numer. 3. de appellat. Couarru. in cap. alma mater. par. 1. §. 9. numer. 5. de senten. excom. in 6. Quãdo ¶ igitur excommunicato, nulla competit, nec competere potest defensio, quo casu dicitur factum effici notorium, ut per Cursum Senio. consil. 20. tunc non est citatio necessaria; quando vero excommunicato possit competere defensio, licet reuera ei non competat, tunc citatio erit requirenda. ¶ Colliges etiã ex prænarratis, intellectum ad tex. in l. 2. C. de iure emphyteu. vbi emphyteotæ cessans per triennium a Canonis solutione, perdit ipso iure dominium vtile, & tamen possessio ab eo non auferatur, nisi legitime citetur, & audiatur, possit namquẽ exceptio forsan sibi competere, ut per Matthæ. de Affict. in cap. 1. de feud. sine culpa. non amittent. in libr. feudor. & faciunt dicta per Iason. in dict. l. 2. C. de iure emphyteu. Aluar. Velaf. de iur. emphyteu. quæsti. 41. numer. 17. Regulariter igitur concludamus, ¶ quod ab hærede instituto in testamento, in quo filius reperitur præteritus, non est hæreditas auferenda illo inaudito, & non citato, cum possit sibi aliqua defensio competere; sunt enim in iure casus, in quibus nullitas non inducitur per preteritionem filiorum, quos enumerat Iaso. in l. si filius qui in potestate de iniust. rupr. & Alex. in l. si quis maior. numer. 13. C. de transac. & sic quod filius sit audiendus, notauit Spin. in specul. testam. glofa 20. princip. numer. fina. Gamm. de cif. 174.

Et adeo hæc forma institutionis, vel exheredationis filij in potestate constituti in testamento desideratur, quod non solum præteritio expressa reddat nullum testamentum, sed etiam quando reperitur casus, qui deueniri poterat ad eum, in quo filius inueniri se

possit præteritus, quod contingit, quãdo filius instituitur sub condicione casuali vel mixta, & in illam defectum nihil disponitur, tunc sanè casus, cum ob defectum conditionis, filius inueniretur præteritus testamentum est nullum, ut colliges ex text. in l. si pater 4. C. de instit. & substi. de ¶ cuius legis intellectu Roder. Xuar. multa expendit in l. quoniam in prioribus ampliat. 1. numer. 1. cum sequen. lul. Clar. §. testamentum, quæsti. 39. Acost. in cap. si pater verbo eidem filia, numer. 28. de testam. in 6. Spin. in specul. testam. glofa 20. princip. numer. 31. & idem colliges ex l. ventre. 83. ff. de acquir. hæredit. quamuis ¶ enim constitutio nostra solum desideret mentionem fieri de filio, ut testamentum nullum vel irritum non fiat, & per institutionem sub condicione casuali vel mixta, facta reperitur mentio de filio, nihilominus tamen ex quo idem inuenitur periculum, ob defectum conditionis, in quo filius inueniretur præteritus, dicendum est, testamentum etiam nullum dici per nostram constitutionem, si filius sub casuali, vel mixta condicione instituat, per illa duo iura superius adducta, a quorum terminis regulatur constitutio nostra, cum per eam sit de casibus omissis; & consequenter erit obseruanda forma per Imperatorem, tradita in dict. l. si pater, ut filius in defectum conditionis exheredetur, ne eueniat casus in quo, filius reperitur præteritus, quo casu eueniente, testamentum erit nullum, ut per glof. 2. in dict. l. si pater & latè Roder. Xuar. vbi supra.

Cæterum videndum erit de questione illa apud veteres & recentiores agitata, nunquid decisio. dict. l. si pater sit correctæ, & inmutata, per dispositiones legum quoniam in prioribus, & omnimodo, C. de inoffic. testam. agentes de suplemento legitime, & de reijciendo onere, grauamine, & condicione a legitima, ut adaptari ad nostram constitutionem possint. DD. antiqui

quos recenset Roder. Xua. in dicta amplia. prima. numer. 2. in versicul. & in hac questione vbi recenset Iacob. de Rau. Guillel. de Cune. Cin. Abiguel. Bald. Fulgos. & alios, in hac fuerunt opinione, vt non censeatur correcta dict. l. si pater, omisis varijs ratiocinationib⁹ per eos adductis, & a Xua. recēdit; quæ mihi magis cōgruit illa fuit; ³⁰ ¶ Nempè, quod l. omnimodo, & l. quoniam in prioribus loquantur in casu in quo, testamentum erat validum, & solum in illis iuribus dubitabatur, nunquid filius posset rescindere testamentum Paternum, regulis iuris antiqui seruatis, ac dispositis in l. cum quaeritur 6. C. de inoffic. testam. vnde consequitur necessario, quod memorata iura supponat, quod omni alio respectu testamentum erat firmum, & validum; cum igitur in casu dict. l. si pater, testamentum ab initio sit nullum ipso iure, ex defectu forme, dicendum est memorata iura quoniam in prioribus & omnimodo nihil disponere quo ad correctionem dicte l. si pater ex sententia Deci. in dict. l. si pater, numer. 18. ¶ ³¹ necessario igitur dicendum est, supponere prædicta duo iura, testamentum paternum valuisse, quod insinuare videntur verba dict. l. omnimodo ibi (*firmiter quidem sit testamentum*) & ibi (*magnam & innumerabilem occasionem subuertende eorum dispositionis amputare censemus*) quæ quidem verba, non possunt comodè adaptari, nisi ad testamentum, quod subuerti per quærellam vel bonorum possessionem contra Tabulas posset; igitur validitas testamenti in his iuribus supponenda est, quamuis legitima ex integro non reperiat relicta, in casu ergo in quo pater nil filio relinquit, dicta iura omnimodo, & quoniam in prioribus nil disponunt; vt resultat ex illis verbis eiusdem, l. omnimodo, ibi (*Sin vero vel præterierint aliam quam eorum personam*) & ad dictam legem omnimodo sunt referenda verba dicte l. quoniam in prioribus, ibi: (*Hæc namque sunt priores sanctiones, quibus de*

suplemento dispositum erat) vt refert gl. in verbo sanctionibus, & sic est intelligenda dicta l. quoniam in prioribus, quæ cum veniat ad interpretationem dict. l. omnimodo, intelligenda est eodem modo quo dicta l. relata loquitur, ¶ ex regula quæ disponit, vt referens sit in relato, iuxta doctrinam Bart. communiter receptam in l. nihil de coniungendis cum emancipato liberis. Vnde dicendum est, legem quoniam in prioribus supponere validitatem testamenti, sicut & supposuisse diximus dictam l. omnimodo, quamuis impugnari posset per quærellam; cum enim illa duo iura fuerint inducta ob fauorem filiorum, intelligenda veniunt in casu quo testamentum valuisse, ¶ ne alias in eorum odium retorquerentur contra l. quod fauore, C. de legib. & sic constat, quod in casu, l. omnimodo, & l. quoniam in prioribus, testamentum paternum erat validum, quamuis quærellari per filium potuisset, ex quo legitima ex integro sibi non fuisset relicta, quod secus erat in casu l. si pater, vbi filio ante euentum conditionis potestatiue, vel mixte, & in illius defectum, nil relictum erat. ³²

Cæterum recentiores, omnes post Roder. Xua. in contraria fuerunt sententia, vt nempè dicta l. si pater sit correctata per dictam l. quoniam in prioribus, vt post eam, testamentum in quo filius in sacris constitutus sit sub conditione casuali, vel mixta institutus, conditione reiecta, & sublata, remaneat purè institutus, quam opinionem post dictum Xuarem tenuerunt moderni post Benedict. in cap. Rainuncius, verbo, *reliquit*, numer. 28. Gom. var. tom. 1. cap. 11. numer. 29. Petr. Peral. l. 1. n. 10. delegat. 2. Bernard. Diaz regul. 127 Molin. de primoge. lib. 2. cap. 1. numer. 31. & alij cumalati per Valdes. in additionibus ad Roder. Xua. in dict. 1. ampliatione in litera D. sub numer. 4. Eman. Acosta. in §. & quid si tantum de liber. & posth. Vasq. de successio. creat. part. 1. lib. 1. §. 10. numer. 196. & hæc

hæc magis communiter recepta reperitur, vt per Peregrin. de fideicommiss. arti. 36. numer. 63. & iterum consilio 51. numer. 12. libr. 4. ¶ Cuius quidem ³⁵ questionis præcipuum fundamentum desumitur, ex dict. l. omnimodo iuncta l. quoniam in prioribus si aduertas, quod in terminis, l. si pater, C. de inoff. si pater filium in potestate constitutum, in minima quantitate instituisse sub conditione casuali, vel mixta, dato sibi cohæredere, & casu quo etiam in defectum conditionis, non exhæredasset filium sic in minimo institutum, quamuis testamentum esset nullum, adhuc tamen dicto filio competere bonorum possessio. contra Tabulas, vt deducitur, ex §. eadem insti. de bonor. posces. contra Tabulas ¶ cuius effectus erat, declarare testamentum illud paternum, vicio præteritionis affectum nullum esse, vt communis Doctorum schola tenet teste Iason. in l. 2. numer. 31. in fin. C. de bonor. posces. contr. Tabul. notabat Anto. Vinuesa. in §. sunt autem, numer. 16. de bonor. posces. contra Tabul. quod optimè declarat. Michael Crafs. recep. sentent. §. bonor. posces. questio. 20. numer. 2. post Gutier. l. pater filium, numer. 17. ff. de inoff. testa. vbi alios allegat; loquens igitur lex ¶ omnimodo de testamento, quod poterat rescindi per quærellam, vel bonorum possessionem contra Tabulas, poterit legitimè, & congruè, ex ea deduci, quod filio in re minima sub conditione instituto, & in defectum conditionis non exhæredato, competat supplementum legitimè, de quo in dict. l. omnimodo de quo etiam supplemento remoueat onus & conditio, ex dict. l. quoniam in prioribus; ¶ Cum disposita in legitima vigeant etiam in supplemento illius, ex ³⁶ notatis per Rip. in l. in fideicommissariam, numer. 76. ad Trebel. Boer. decis. 5. numer. 13. Mantie. de coniectur. libr. 5. tit. 15. numer. 11. faciunt adducta, per Crafs. recep. sentent. §. legitima, quest. 16. nume. 2. Constat ergo, quod dicta iura etiam locuntur in casu in

quo, testamentum erat nullum, & nihilominus tamen tribuunt filio supplementum legitimè, ab eoque tollunt conditiones, & sublata conditione & concessio supplemento, testamentum remanebit firmum, & validum, autoritate dicta lege omnimodo; cum eo casu testamentum fulciatur omnibus solemnitatibus a iure requisitis, cum filius non ex tunc dicatur præteritus; ¶ Et sic fundamentum principale seniorum interpretum supra relatorum, ex supradictis corrui, & anulatur: cum ex illis deducatur, beneficium legis omnimodo, & l. quoniam in prioribus, non esse inductum principaliter in fauorem filiorum, sed parentum stantium, vt eorum iudicia, & testamentata conseruarentur; quamuis secundario, & ex accedenti, respiciat fauorem filiorum, vt non intentassent querellam; & in causis, semper atendi solet, quod principaliter agitur, licet ex actu desumi possit odium, & fauor, l. si quis nec causam 4. de reb. cred. & passim. in superioribus glosis a nobis obseruatum, & illustratum reperies; ¶ Et hæc recentiorum sententiam colliges etiam aprobatam ex text. in l. scimus 36. §. cum autem, C. de inoffic. testam. vbi filio relictum inuenimus fideicommissum sub conditione mortis, & consequenter sub conditione casuali, vt docet tex. in l. hæres meus 78. de conditio. & demonstra. & tamen videmus, quod conditio reijcitur à legitima, & statim illa debetur filio, non obstante quod conditione pendente filius inueniatur præteritus, cum pendente conditione nil dicatur filio relictum argumento tex. in l. si quis sub conditione dandorum decem 8. ff. si quis ommissa causa testam. iunctis his que ex multo rum traditionibus notauerat Petr. Barbosa. in rubr. solut. matrimo. par. 1. numer. 42. & numer. 49. ¶ Ex quo sequitur loqui illum tex. in casu quo testamentum erat nullum ob præteritionem; igitur post dictam l. scimus dicendum est, correctam fuisse decisionem dicte ³⁷ l. si

39

40

41

l. si pater, C. de institutio. & consequenter in casu; & terminis nostrae constitutionis, idem esse dicendum; & sic pro hac sententia text. illum in dict. §. cum autem, l. scimus ponderavit Bart. in dicta l. si pater & Roder. Xuar. dict. 1. ampliatione, numer. 5. in fine, versic. nec obstat si dicatur.

42 Et iuuatur ex alia consideratione ad dictam l. si pater, in cuius terminis, si filius in defectum conditionis exheredaretur, dato sibi coherede, valeret testamentum, nullo remedio filio relicto ad rescindendum iudicium paternum; venit modo lex quoniam in prioribus, & reijcit conditionem, & onus a legitima: quam ergo iniuria fit filio, si onus reijciatur, vel conditio, in casu quo nullum testamentum erat ipso iure per preteritionem? compenferetur enim hoc inconueniens, cum illa utilitate filio obuenta, in terminis, l. si pater, non enim est nouum vnum cum alio compensari, argumento l. de fideic. vndecima, C. de transact. eo praemaxime, cum dicte l. quonia in prioribus & omnimodo inducte fuerint in fa uore testamentum.

43 Et ex his inferere poteris, quod licet legatum relictum pro puella maritanda, non possit ante matrimonium & nuptias ab herede exigi, cum in eo insit tacita conditio si nuptiae sequantur, vt in l. stipulationem 23. ff. de iur. dorum, & dos sine matrimonio esse non possit, vt in l. 3. eod. & est communis Doctorum sententia, duce Magistro Bartol. l. Titio centum, §. Titio genero, numer. 7. de condi. & demonstra vbi Paul. Castren. numer. 4. Couarr. de testa. c. 3. nu. 1. Gome. l. 50. Taur. nu. 29. alios sciat Cra. tam istam, quam contrariam sententiam tuentes in §. legatum, q. 3. idem facit Ceuall. contra comunes, q. 138. p. 1. sed nostram hanc communem tueretur 4. p. q. 900. a num. 156. vsque in finem Thomas Sanchez de mari. lib. 7. disputatione 91. a nu. 54. q. fin. to. 2. & ex nostris Cancr. lib. 3. var. c. 27. de transmissio. n. 338. f. Hoc

tamen intellige, in ea quantitate dotis relicta, quae legitimam excedit, veluti si dotis nomine, a patre vnicuique; ex filiabus sint centum relicta, & illa centum pro portione legitimae iam competere, conditio nuptiarum reijcitur a tali legato; ex vi legis quonia in prioribus; & ratio est euidentis, nam dos in quantum non excedit legitimam, regulatur secundum limites legitimae ad l. quoniam nouella 29. ver. verum etiam in quartam, C. de inoffic. testam. tenet Tiraq. l. si vnquam verbo susceperit liberos, n. 112. C. de reuoc. dona. Meno. de arbitr. cas. 149. Cassa. in consuetud. Burgu. rub. 7. §. 1. 2. Acost. cap. si pater, verbo subsequenter, n. 21. de testam. in 6. Xuar. in l. quoniam in prioribus exten. 15. n. 2. & limita. 13. per totam; & tunc dicta conditio nuptiarum, tantum inest legato, quantum excedit legitimam iuxta doctrinam Bartol. in l. fina. §. filiae delega. 2. & in l. Titio centum, §. Titio genero de ff. condit. & demonstra. non enim praesumendum est, patrem voluisse facere quod a iure non permittitur iuxta l. Lutus, §. marit. & ibi Bar. & Paul. Cast. ad Trebel. l. Lutus 29. §. fin. ad municip. & de incolif.

46 Sed in hac materia non leuis mihi videtur difficultas, si statuto cauetur, quod stantibus filiis masculis, filiae feminae non succedant, sed illi competenter dotentur, secundum qualitatem agnationis, & quantitatem bonorum; nunquid vigente isto statuto, dos ista debeatur statim mortuo patre, taliter, vt filiae ab heredibus possint suas dotes exigere, an vero spectandum sit tempus contracti matrimonij, si enim attendimus ad supradictam rationem, quod dos sine matrimonio esse non possit, & qualitas illa dotis a statuto requisita non possit verificari nisi matrimonium sequatur, facilis erit responsio, vt necessarium sit matrimonium spectari; Quod confirmat ex eo quod tunc eo casu, & vigente tali statuto, legitima nullo modo debet filiabus, quas priuauit legitima ob iustam causam, vt bona in agnatione conseruet, cuius statuti validi-

liditate non ambigunt Doctores, vt per Deci. in l. iura sanguinis, numer. 13. de regul. iur. Socin. in optimo casu consil. 25. numer. 8. part. prima lass. in l. si quando, §. fina. circa finem C. de inoffic. testam. Couarr. ad quartum cap. 8. §. 6. numer. 3. part. 2. & nil mirum cum statutum disponere possit & suspendere solutionem in tempus contracti matrimonij, & impedire natiuitatem actionis, ante euentum illius, quamuis dos legitimam non excedat, & ratio est euidentis: nam si stante dicto statuto, filiae ab intestato succedere non possunt patri, stantibus masculis, & legitima sit tertia pars portionis, quam querit ex filiabus esset ab intestato habitura, vt in l. parentibus 8. C. de inoff. testam. glof. verbo sextans, in l. Papinia §. vnde si quis, ff. de inoffic. testam. Socin. lun. consil. 67. num. 61. p. 1. Boer. decis. 104. numer. 11. Bald. & Paul. Cast. in l. quoniam in prioribus vbi Roder. Xuar. in declaratione legis Regni, ver. ad principalem, numer. numer. 6. Et sic istam sententiam ex supra relatis, vt non debeat dos nisi nuptiae sequantur vltra Bar. in l. Titio centum 8. Titio genero de conditio. & de monstra. tenet Roder. Xuar. in dict. l. quoniam in prioribus limita. 11. Menoch. de arbitra. cas. 149. Anto. Gabr. lib. 6. comun. conclu. tit. de legitima. conclu. 1. numer. 62. & conclus. 2. num. 27. Baessa de non melio. filia. cap. 7. per totum, & nihil interest, quoad hanc obseruationem, vt statutum loquatur, quod stantibus filiis masculis filiae dotentur, siue quod filiae dote non succedant; vtroque enim casu supradicta erunt obseruanda: nam quamuis filia (cui dos a patre sui relicta) non dicatur proprie dotata, cum dos regulatur, & denominetur per matrimonium, (vt supra diximus) non tamen largo modo dicatur indotata, quo sane casu, ratio statuti est attendenda, quae fuit vt bona in agnatione conseruentur, vt docet Bart. in l. 2. §. videndum ad Tertilia. Rip. in rubr. solut. matr. numer. 62.

Deci. in l. 2. C. de in ius vocand. nec alia congrua ratio potest reddi, & sic succedit regula, quod habeatur pro expressa in statuto, iuxta glof. communiter receptam in l. quamuis, C. de fideico. Rip. l. si constante solut. matr. n. 63. & 65. Et non solum onus, graua men, vt conditio reijciuntur, virtute illius l. quoniam in prioribus a legitima, sed etiam ab omni debito legali, in quo si per testatores apponatur modus, siue conditio, reijci debent. Cuius rei primum exemplum habes in regno, quod de iure debetur filio primogenito masculo, & filiis masculis non extantibus filiae primogenite, ex famosa illa decisione Pontificia in cap. licet 6. de uot. & voti redem. cap. 2. de supple. negli. pralat. lib. 6. quo casu, non potest Rex. suum primogenitum in Regno grauare, nec illi condiciones, & modos adijcere, cum filius habeat a lege & non a patre, vt tenet communis interpretum sententia, vt per Panor. in cap. dilecti, numer. 11. ext. de arbitr. & in conci. 3. numer. 2. & 3. lul. clar. in §. feudum, quest. 73. Abb. & Felin. in cap. prudentiam de offi. de lega. Couarr. lib. 3. var. cap. 5. numer. 5. & in cap. si haeredes in fine, Pinel. l. 1. 3. par. numer. 17. C. de bon. mater. f. quamuis non negamus filium, & primogenitum Regis posse exheredari, causis, quibus alius filius inferiorum; vt per Rip. in l. nemo potest de lega. 1. ne alias daretur filio Regis occasio delinquendi, vt per Couarr. in cap. si haeredes in fine de testam. f. Et idem quod de rege dicimus, obseruandum erit in Ducibus, Comitibus, & Marquionibus, vt deduci potest manifeste ex cap. 7. §. praeterea Ducatus de prohibita feudi alienation. per Federic. in vlt. feudo. ex quo enim text. diuisionem similibus dignitatum, seu titulorum non patitur, sentire, & supponere videtur, non licere parentibus Ducibus, Comitibus, seu Marquionibus, de illis ad libitum disponere posse, f. quibus intestatis defunctis, dignitates ille non diui-

diuiduntur, inter successores legitimos eiusdem gradus, etiam si sint in primo filiorum: & consequenter euidenter colligitur, ex illo tex. vni filio tantum deberi, & non exprimendo cui ex filijs debeatur, intelligit debet de primo genito, vt deciditur, ex dict. cap. licet de voto, & cap. 2. de suplena neglig. quae iura licet canonica, suplent d. §. praterita; & ita de consuetudine feruatur teste Pinel. 3. par. l. 7. numer. 13. C. de bon. mater. Mattha. de Affict. in dict. §. praterita, numer. 21. & 31. & a tena hac consuetudine, habemus obseruantiam in hoc nostro Principatu, vt tam de illa, quam de consuetudine, testatur nobilis de Peguera in suo vsatico ne super laudimio, fol. 81. nu. 90. & fol. 75. numer. 58. Ex quibus etiam poterit firmari, Regem, Ducem, Comitem, seu Marchionem, non posse substituere secundo genitum, in casu in quo primogenitus sine masculis cederet, non enim potest foeminas primogeniti a successione excludere, quibus est ius acquisitum, filijs masculis non extantibus, nec possunt auferre ab ipsis successione cum eis sit de iure acquisita ex sententia Iaso. & Rip. in l. nemo. potest. de legat. 1. numer. 4. & 5. Et etiam similiter primogeniti filius, praemortuo auctore, seu patri primogenito praefertur in successione, excluso secundogenito, vt per Benedict. in capi. Rainuntius in verbo mortuo itaque testatore 2. numer. 103. Hoc tamen supradictum intelligitur indistincte, secus, si in agnatione progeniae, seu familia, staret consuetudo, quod stantibus masculis, filiae foeminae non succedant, et quae quidem consuetudo valet & passim reperitur in familijs Italicis secundum Iaso. in l. omnes populi, nume. 42. vbi Crot. numer. 14. de iust. & iur. Rochus de Curt. in repeti. l. fina. de consuetudi. sect. 4. numer. 62. Anto Gabr. lib. 6. commun. tit. de consuetudi. conclus. 5.

62 Oritur alia difficultas ex hac glosa, num ista mentio facienda de filijs, ad

evitandum vitium praeteritionis, desideretur etiam in filijs qui dote contenti, vel donationibus propter nuptias, renuntiarunt successioni paterne, & ad eam nullum regressum habere, iuxta tex. in cap. quamuis pactum de pact. in 6. In hac quaestione si credimus Iasoni in l. si filius, qui in potestate, numer. 10. de liber. & posthumis reperiemur, hanc praeteritionem, testamētum non vitare; & inter alia, fundatur ex ea potissimum ratione: Quod etiam filius vel filia renuntians, vigore dictae renuntiationis, excluditur a successione ab intestato, secundum doctrinam eiusdem Iasoni, in l. stipulatio hoc modo concepta, numer. 3. ff. de verbor. obligatio. Deci. in l. 3. numer. 6. C. de collatione. Covarruu. in ca. quamuis pactum 3. par. relect. §. 3. numer. 5. Anto. Gomez. l. 22. Taur. numer. 8. & 9. Gutier. in dict. cap. quamuis pactum, verbo, omnino seruari debet, numer. 1. cum seqq. ex nostris Michael Ferrer. 3. per obseruātia. Reg. Audien. cap. 474. & Cancer. lib. 1. var. cap. 4. numer. 40. et si igitur successio ab intestato non deferretur filio renuntianti, astantibus alijs filijs, & legitimae petitio reguletur a causa intestati, iuxta dictum glos. communiter receptum in verbo, sextans, in §. vn de si quis, l. Papinianus de inoffic. testa. & colligitur ex l. parentibus, & l. cum queritur, C. de inoffic. vbi asseritur legitimam fuisse tertiam partem portionis, quam erat filius habiturus ab intestato, nihil mirum si desumatur consequentia, filius non succedit, ergo non habet legitimam, vt docet Iaso. in l. si quando, §. fin. numer. 11. C. de inoffic. testam. Socin. Iunio. consil. 67. numer. 61. lib. 2. & e contra filius non habet legitimam, ergo nec ius succedendi ab ab intestato, non erit ergo in congruum cum Iasone affirmare etiam praeteritionem filiorum, qui renuntiarunt successioni paterne, ad terminos, c. quamuis pactum, non vitare testamenta paterna; & sic sine alea & controuersia esse testatur, Iacob. Cancer. (multis adductis) lib.

lib. 3. var. cap. 15. de renuntiationibus, numer. 6. quod iam firmauerat, cap. 4. de testam. numer. finali par. 1. & ante omnes Guido. Pap. in suis quaestionibus 295. & 598.

66 Sed tamen quamuis supradicta dicentur summa equitas, & summa ratio; summum tamen ius contrarium suadere mihi videtur, illius rigore mero auctore, siue ius pandectarum (vt in l. inter cetera 90. de liberis & posthum. & ferè toto illo tit) inspicias, sine ius nouum Iustiniani, traditum in dict. §. aliud quod capitulum: siue ius nostrum nouissimum municipale, sub hac nostra constitutione, & glos. contentum consideres, vbi mentionem de filijs, pro validitate testamenti in testamentis paternis fieri iubetur, quis enim dicet, generalitatem nostri textus non comprehendere filiam renuntiantem? utroque enim iure desideratur filiorum institutio, vel exhereditatio, & utroque cauetur, eorum praeteritione vitari testamenta; et Allegata enim per Guido. Papium in suis quaestionibus 295. & 598. per Iason. Couar. Gutier. Cancer, & alios supramemoratos pro fundamento eorum sententiae, nil prorsus facere videntur, quod scilicet praeteritio reguletur a petitione legitime, vel a successione ab intestato; hi enim omnes quibus non competit petitio legitime, vel successione ab intestato, siue per iuratum renuntiationem, siue per statutum, si alias fuissent ab horum petitione exclusi (inquunt) non posse se conqueri de praeteritione; inducendo solam praeteritionem eorum testamenta vitare, qui petere legitimam, & successione ab intestato potuerunt illi vero, qui ab intestato successuri non sunt impunè posse praeteriri, cum his hereditas ab intestato deferri non possit, l. 1. §. penul. de bonor. posces. contr. Tabul. l. si quis filio 6. de in ius rup. & cum filia renuntians sit huiusmodi conditionis, cum non possit succedere ab intestato, exinde dicunt illius praeteritione non vitari testamentum paternum. et Nam certum est, (& omnes Doctores contrariam sententiam firmantes fateantur) huiusmodi renuntiationes iuratas, secum habere quandam tacitam conditarum, si quodcumque hereditas ab intestato deferatur, vt ex Bart. & Paul. Cast. & ferè ex omnibus Doctoribus colliges, & ex l. qui superstitis de acquir. hered. et cum fieri non possit secundum naturam, nec intellectus cogitatione percipi potest, vt excludatur quis ab aliqua re, aequa ei deferatur, & praecipue ab hereditate, aequa sit hereditas cum viuētis nulla esse possit, l. 1. ff. de hered. vel actio vdi. l. 1. ff. pro hered. necesse igitur est hereditatem prius deferri, vt renuntiationis tacita illa conditio impleatur, et vnde fit consequens, quod per istam iuratum renuntiationem, delatio non impediatur, sed solummodo delationis acquisitio; postquam enim pater moritur, eo instanti deferuntur bona, fitque ipso iure delatio ab ipsa lege, iuxta text. in l. lege obuenire. 130. de verbo. signifi. l. vnica, ff. vt ex legibus & Senat. consul. quae acquisitionem praecedere debet ad l. de lata 157. de verbo. significatio, facit l. his qui heredes 13. de acquir. hered. et si ta autem acquisitio quae committatur delationem, fit & pendet ex voluntate hominis, vt in dict. l. delata melius in l. sicut 4. C. de repud. vel absti. hered. l. nec emere 16. C. de iur. de liber. l. 4. ad Trebel. vnde fit necessario, quod pactum illud iuratum non impediatur effectum iuris, hoc est delationem, quae legem ipsam producere diximus; sed acquisitionem, quam ex voluntate hominis pendere firmauimus; et Ex quibus sequitur, ex regula ius publicum 13. C. de pact. quod renuntiatio quae hominis est, non faciat quo minus leges quae delationem inducunt, locum non habeant, & suos producant effectus; etiam in personis renuntiantium, cum iuramento, solum enim renuntiatio facere potest, quod postquam lex produxit delationem, fit in voluntate illius qui renuntiauit, non vt illo iuris

68

69

70

71

72

73 iuris effectū acquisitionis, non delatio nis; Et ꝑ sic cum in istis renuntiationibus solum attendatur religio, & obseruantia iuramenti, cum sine dispendio animæ, seruari possit, nec periurium incurratur, quamuis patiatur, quis deferri sibi hereditas, quæ nobis inuitis, ex l. duodecim tabularum defertur, & cō sequenter ille cuius interest renuntiationem iuramentū seruari, non agit, vt ne deferatur hereditas; sed solum ne acquiratur; ꝑ Vt sic quemadmodum dicimus, q̄ nō est sine herede, qui quæ habet habeat illum abstinens, l. cum quasi 30. §. sed & si suis, ff. de fideicommissa liberta; ita etiam nec filia renuntians potest dici non sua, licet impedita, vel abstinens, mediante renuntiatione, per quam delationem successionis non impediari constat, quod sufficit vt dicatur succedere, & in qua consistit totū esse successionis; ꝑ Quia igitur congruēti ratione poterit tueri, non esse nullū testamentum, in quo filia reperitur, præterita, licet renuntiauerit; cum renuntiatio, effectum legis non impediat in deferenda hereditate his qui primum locum optinent in successione in testam. iuxta dict. l. scripto. 7. cum similibus vnde liberi, l. si filius familias 33. de milita. testam. ex eisdem igitur regulis quibus docemur, præteritione filij rumpi testamentum patris, firmā dum erit, nullitatem eandem concurrere, respectu filie renuntiaueris.

74 Et quamuis hæc filia sit exclusā per renuntiationem ab effectū petendi legitimam, & successionem ab intestato, & consequenter sit exclusā a iure dicendi nullum testamentum, cum solum quibus hæc competunt dicant nullum testamentum; (vt sæpius diximus) tamen, cum testamentum sit ipso iure nullum, quoties præteritio reperitur, adeo quod nec filius præteritus potest illum approbare, & in hac nullitate, nullum præteriti ministerium desideretur, consequens sit, vt siue per approbatione expressā, siue per tacitā, mediāte renuntiatione testamētū approbet, nō ex in

de dicemus nō esse nullum testamētū, cum si vellet filius præteritus validum & firmum facere, adhuc nō erit in sua potestate: sic igitur fit in renuntiatione, vt quamuis per eam filius excludatur a petitione legitime, & successionis ab intestato, non exinde erit testamētum validum, non obstante vitio præteritionis. Nec utilitas testantis ex ista nullitate, erit incognita; ꝑ etiam si filia præterita & exclusā, mediante renuntiatione, nullum comodum consequatur, non enim erit nouum in iure firmare, ex persona vnus ex filijs, ceteris comodum parari; vt in casu l. si duo 16. de legat. præta. & l. ex duobus 14. de bono. posef. contr. Tabul. vbi si alter ex filijs præteritis, tabulas paternas post patris mortem aprobaue rit, non exinde paratur præiudiciū ceteris filijs præteritis, vt possint petere bonorum possessionem contra Tabulas, vel ab intestato succedere: ꝑ Igitur in casu nostræ quæstionis licet præteritio filie, nullam comodum ei adferat, cum per renuntiationem exclusā remaneat; tamen si plures essent filij in eadem qualitate instituti, ille qui in minori parte reperiret institutus, poterit agere ex præteritione filie, vt cū ceteris filijs, quos pater magis dilexit, equaliter admitatur reducendo successionem ad causam intestati. ꝑ Nec refragatur si dicas in nostro Principatu, & fere in vniuersa Hispania, inanē esse presentē inuestigationē, cū filia renūtiās sit emancipata ob contractū matrimoniij, vt in cōtli. vnica de emaci. filior, cui præteritio, nō reddit ipso iure nullū testamētū, sed facit, vt p̄ bonorū posef. cōtr. Tab. rescindat. ꝑ Sed tamē cū hoc remedium (quātū ad effectū, operetur illū in filio emancipato præterito, quem operatur in filio in potestate constituto ius dicendi nullum, vt ex l. 1. & per totum de bono. posef. cōtr. Tabul. nil obstabit si filia renūtiās sit emancipata, vel in potestate constituta, cum vtroq; casu, de iure sit necessaria, vel illius institutio, vel exhereditatio, vel sal-

81 salim mentio de illa: quibus sic per pensis, necio quo iure poterit firmari, a tot tantisque Doctoribus hanc filie renuntiantis præteritionem, non effi ci nullum iudicium paternum? quod solum enim assero per nostram constitutionem fieri, vt non desideretur in hoc principatu illa exacta institutio, & exhereditatio filij, quam de iure communi necessariam video, in materia, l. inter cætera 30. de liber. & posth.

82 sed solum, vt ꝑ mentio dispositiue fiat, & non enuntiatuē; & sic in supra scripta specie de filia renuntiante, quamuis de iure communi, si illam pater institueret in dote sibi data tempore renuntiationis, non purgaret hæc institutio vitium præteritionis, ex quo institutio non fuit formalis, cum illa de rebus proprijs testatoris sit faciēda, ex facultate legis 12. tabularū testatori bus concessā, relata in illa, l. verbis legis 120. de verbo. signifi. (Vti quisque legasset rei sue ita ius esto) Et ꝑ in proposita specie constat, filiam institui in re propria, & aliena testatoris, cum sit proprium filie patrimonium, l. 3. §. sed vtum in fina. verbis de minor. & dicitur a bonis paternis abcessisse, l. prima §. fina. de dot. colla. & tamquam es alienum computatur, l. pater filiam 14. ff. ad l. falcid. l. pater filie 70. de euiction. ex quibus apud Doctores receptum est, inualidam fuisse institutionem ex mente glos. verbo patrimonium, l. 3. §. sed vtum de minor. Alexand. consil. 177. Benedic. cap. Rainunius, verbo, Alteroq; numer. 17. las. in authentica nouissima, C. de inoffic. numer. 46. alios cumulat Clar. §. testamentum, quæstio. 44. ꝑ tamen per hanc nostram constitutionem, cum sola mentio eui tet vitium nullitatis, dicendum erit, in hoc nostro principatu, si filia reperia tur instituta in sua dote, non dicitur præterita, nec ex hoc erit nullū testamētū, poterit tamē hæc filia, suplemētū legitime petere, si dos legitimā non atingat, in vim, l. omnimodo, C. de inof-

ficiof. testamen. vt in initio huius glo se. late tradimus, & declarauimus. Sed filere non possum in hac materia, de quæstione nō sterili aliqua dicere, nū scilicet ad cōputandū suplemen tū huius legitime, respectu dotis acce pte, sit attendendū tēpus renuntiationis, an vero tēpus mortis patris: scio apud Doctores cōmunes, exteros, & nostros ita, perplexè, variè, & diuersimodè super hac quæstione respondisse, q̄ si cogere maiorē numerū sequi, trēpidè quidē procederē in eligendo, cum vix discernere valerē, vbi inclinata sit maior pars; sed quidquid apud eos sit, nūquā ꝑ dubitauī attendendum fore tēpus mortis, ad computandam legitimā; & vt nostram perpēdas opinionē, deq; nostro iudicio tuum facias, lege prius quæ tradunt in quæstione Pau. Cast. in authentica, vnde si parens, C. de inoffic. testa. post communes in c. quamuis pactum de pact. in 6. Gal. lib. 2. obserua. 147. Roder. Xuar. l. quoniā in prioribus limita. 4. ad II. Regni. n. 2. Mon ter. decif. 45. n. 161. & 162. Aluara. de coniectura. ment. defuncti lib. 2. c. 2. §. primo n. 92. Gutier. c. quamuis pactum verbo a filia, n. 7. Pereg. de fideic. arti. 36. n. 35. Alex. Trental. varia. resolu. li. br. 1. tit. de legitima resolu. 2. n. 7. ex nō stris Cacer. lib. 1. var. c. 3. n. 15. & lib. 3. c. 15. n. 65. & de veritate huius sententiæ apparebit, per easdem regulas, p̄ quas contraria fundatur. ꝑ Primo constat, quod renentes tempus renuntiationis attendendum fore, pro fundamento al legant, quod generaliter vbi agitur de rescissione alicuius contractus, per lesionem, attendendum sit necessario tempus contractus, quod clarè disponit textus in l. si voluntate 8. C. de rescindend. venditio. q̄tā quidem propositio nullo pede claudicatur: concludunt igitur exinde fieri, tempus renuntiationis fore, & esse aten dendum, cum tunc celebre tur contractus; ꝑ Attamen si rectè perpendatur tempus contractus, non est

85
86
87
88

Cc quan-

quando renunciatur, sed quando mori-
tur pater, unde non attenditur tempus,
quo contrahitur, sed in quo contrahi-
tur, hoc est in tempore in quo collatus
est effectus conuentionis, ut deduci-
tur, ex l. quod sponse 4. C. de donatio-
ante nuptias, l. in tempus 62. de hære-
dib. instituen. † Unde cum similes iu-
rate renuntiationes secum adferant
tacitam illam conditionem, si quando-
quæ legitima portio deferatur (ut di-
ctum fuit superius) cum præcise ali-
quid prius est deferendum, antequam
exclusio habeat locum, nec fortiri an-
tea effectum possit, ex celebri illa Pau-
li Castren. doctrina in l. qui supersti-
tis 9. de acquirend. hæreditat. sequi-
tur necessario dicendum: ut perinde
habeatur hæc renuntiatio, ac si non ni-
si post mortem patris facta fuisset, &
sic tempus contractus, vel perfectio-
nis, seu consumationis illius attenden-
do dicemus renuntiationis lesionem
in tempus mortis patris esse conside-
randam; † Ex quo enim filia legitimæ
renuntiauit, præsumit ius cogitasse,
non solum de bonis quæ pater habebat
tempore renuntiationis, sed de acqui-
rendis per eum usque in tempus quo
efficaciter debetur legitima filia,
quod erit mortis patris, cum antea de
legitima non possit haberi ratio, &
per istam solam considerationem (om-
missis quam plurimis alijs quæ possent
cumulare) patet tenendum, tempus
mortis patris esse attendendum, & cum
articulus iste satis per supra relatos sit
ventilatus: solum cum narratis me ex-
pediam.

91 Redeundo igitur ad casum pecu-
liarem glofæ nostræ, si mentio (quam
tex. noster fieri præcipit) non fuerit fa-
cta de nepotibus præcessis per eorum
genitores, & filios testatoris, non ex in-
de testamentum aui erit nullum, ex ta-
li præteritione, licet sæpius dictum sit,
sub nomine filiorum nepotes compre-
hendi; sola enim mentio filij primi gra-
dus roborat testamentum, textum ha-
bes expressum, de veritate huius asser-

tionis in l. Gallus 29. §. in omnibus de
lib. & posth. † Expendendo dictionem
taxatiuam a Seuola in eo textu posi-
tam (dumtaxat) quæ vltiores gradus
excludit, §. posthumorū insti. de exhæ-
reda. libero, & quamuis in nostro Ca-
thalonix Principatu, prædicta aliquid
difficultatis habere videantur si verū
est dictū Scæuole iur. con. in §. & quid
si tantum d. l. Gallus 29. de liber. & po-
sthu. in versic. Quid si nepos. † Vbi eman-
cipatio morti cohædequatur, & cum
in hoc principatu, filij matrimonio co-
pulati reputentur pro emancipatis, iux-
ta constitutionem vnā sub tit. de emā-
cipa. libero. ex quo videretur dicendū,
semper de nepotibus faciendam esse
mentionem, iuxta terminos nostræ cō-
stitutionis; responsio tamen non erit
difficilis si adueras, quod licet † mero
iure emancipatus excludatur a succes-
sione illa necessaria, sed tamen per præ-
toria beneficia sicut & suus admitti-
tur, per contra Tabul. bonorum posces-
sionem, per quam emancipatus præte-
ritus subuertit testamentum paternū,
sicut & suus per ius dicendi nullum, §.
emancipatus insti. de exhære. libero. §.
eadem de hæredita. quæ ab intesta. †
Et sic notio iure emancipatus in nihilo
diferat a suo, in materia successoria, ut
deducitur ex §. si vero in versiculo,
nullam vero, in authentico de hæredita.
ab intesta. venien. colla. 9. & licet con-
tendant multi ex interpretibus, diffe-
rentiam sicutatis, & emancipationis so-
lum in dict. §. si vero, tolli quo † ad suc-
cessionem intestati, nullatenus vero,
quoad successionem testamentariam,
inter quos reperies Iaso. in l. Gallus, §.
quid si tantum, n. 52. vbi Eman. Acost.
3. p. n. 27. & ibi Sarmien. num. 53. Iul.
Clar. §. testamentum, quæst. 40. nu. 2.
Covar. ca. Rainuntius in prin. n. 7. loa.
Pegad. in repetitione, l. inter cætera
de lib. & posth. in præfatione 2. par. n.
6. tamē verior, receptior, & commu-
nior sententia contraria, vincit supra
memoratorum opinionem; ut scilicet
tam ex testamento, quam ab intesta-
tato,

rato, sit ex dict. §. sublata differentia
sicutatis & emancipationis, ut docet A-
cur. in multis locis relatis per Bart. in
dict. §. & quid si tantum, numer. 7. &
multis cumulatim Igneus in repetitio-
ne autentice ex causa, numer. 19. C.
de liber. præter. Sarmient. vbi supra,
numer. 55. Acosta sibi contrarius in ca-
pit. si pater verbo habens, numer. 19. †
Unde licet in Cathalonia filius matri-
monio copulatus, sit emancipatus, idē
de illo obseruandum erit, sicut de suo,
vel de alio non nupto, sed in sacris con-
stituto; & ex consequenti, si nepos sit
præcessus a filio, non erit necessaria
mentio de nepote, nisi filius fuerit, &
medio sublatus, quo sanè casu, erit ne-
pos instituendus, vel mentionandus:
& licet de præcisa nepotis institutione
facienda, nullus locus in iure reperia-
tur ab interpretibus, meo † tamen
iudicio in l. maximum vitium, C. de li-
ber. præter hoc requisitum inuenitur
in persona nepotis, ut ad exemplum fi-
lij, filia & nepos instituantur, vel exhe-
redentur; ne per eorum præteritio-
nem subuerterentur testamenta pater-
na. † Et ex hoc colliges vnum necessa-
rium, quod eodem modo, & eisdem re-
gulis permissiuis præteritionem nepo-
tis, si contingat hos institui hæredes
per auos, poterit instituens aponere in
institutione quamlibet ex conditioni-
bus possibilibus, siue hæc fuerit casua-
lis, mixta, vel potestatiua, licet in ea-
rum defectu non exheredetur, ut col-
ligitur ex l. posthumorum 13. de iniu-
sto rupto. iuncto. §. aliud quoque capi-
tulum in authentico, ut cum de appel-
latione cognoscitur colla. 8. Quod vide-
tur difficultatem habere ex l. suus quo
que 4. de hæred. institu. † vbi suus po-
test institui sub qualibet conditione,
excepto filio, igitur nepos poterit in-
stitui, licet non sit præcessus, exceptio
enim sit de regula, si igitur excipitur
filius, includitur nepos de necessitate,
eo sanè casu quo non erit præcessus a
patre, & testatoris filio, & idem vide-
tur probari per tex. in l. sed & si 6. §. ne

potes de hæredi. institu. † Cui difficul-
tati, ut comode satisfacias obseruabis,
quod licet verum sit, exceptionem su-
mendam fore ex regula, sufficere tamē
men esse de regula, secundum quid,
non vero simpliciter, quod fuit ex-
mente glof. in l. nummis de in litem,
iura. declarat, ibi Ias. inducens tex. in
l. si certis annis 16. de pact. C. vbi Cur-
Iun. numer. 4. & sic sensus dict. l. suus
quoque 4. erit, quod licet filius sit ex
liberis, & descendantibus, qui possunt
institui sub omni conditione, excipien-
dus est filius primi gradus, ut deduci-
tur ex dict. l. sed & si 6. §. 1. de heredi-
institu. vbi disponitur. † Quod nepo-
tes & ceteri liberi (non obtinentes
sicutatis iura) possunt sub qualibet ex
possibilibus conditionibus institui,
quamuis filius subducatur, e medio, &
efficiatur suus hæres nepos, in hoc sanè
sensu sunt intelligenda verba, dict. l.
sed & si 6. §. 1. ibi, si redigantur ad fi-
lij conditionem) interpretata per De-
ci. in l. si pater, numer. 14. C. de institu.
& substitu. † Si vero fuissent tempore
institutionis redacti ad filij conditio-
nem, tunc sanè casu, iam non possent
sub qualibet conditione iustitui, & sic
constat, quod supradicta exceptio. ex
dict. l. suus quoque desumpta, vide-
tur in omnibus ex regula, cum re-
gula loquatur in liberis, & descen-
dentibus non optinentibus iura sui-
tatis.

Si igitur in hoc principatu de filio
vel nepote (illo, e medio sublato) nulla
facta fuerit mentio, dispositiuè, ut mox
dicam, testamentum sanè erit nullum;
sicut de iure communi disponitur nul-
lum, quod in nihilo abrogatur per no-
stram constitutionem, ut diximus su-
pra numer. 7. & 8. & perinde iudica-
bitur de testamento vitio præteritio-
nis innodato, sicut iudicemus de
illo in quo iuris solemnia tradita in l.
hac consultissima, C. de testament. de-
ficerent. † Et sicut diceremus nullum
vbi septem deficerent testes, ita etiam
si præteritio immineret, cum in iure

ista duo solemnia requisita ad validitatem testamentorum parificentur, quo ad effectum nullitatis inducendæ, in l. inter cætera. 30. de lib. & posthum. iun. c. 7. instit. de exheredatio. libero. ¶ Vtraque enim requisita pro forma substantiali in testamentis desiderantur, quæ dant esse testamento, iuxta terminos, l. Iulianus 9. §. si rem, ff. ad exhiben. ¶ Lex namquæ dedit hominibus facultatem testandi de rebus suis, certis solemnitatibus circumscrip- tam, & limitatam, l. si quæramus 4. in fi. ff. de testamen. l. testandi 13. C. de testam. declarat Gutier. in l. nemo potest de legat. 1. numer. 62. & 157. post eum Lara de aniuersar. libr. 1. cap. 14. numer. 11. in fine quibus sanè solemnibus deficientibus, totus annullatur actus. Adeo, ¶ quod testator non potest præcauere validitatem testamenti, nec suplere defectum præteritionis, disponendo, velle vallere etiam si duo præmissa solemnia deficiant: tollere ¶ enim formam substantialem testamenti (sine qua testamentum appellari, nec cognominari potest) est tollere testamentum ex doctrina Barthol. in l. nemo potest de legat. 1. opositione prima. Gutierr. ibidem numer. 7. idem Barthol. in l. pro latam, C. de senten. & interlocuto in. latè Peral. in l. si quis seruum, numer. 2. de legat. 2. & melius in l. si quis in principio, numer. 3. de legat. 3. & iuuatur ex l. 2. de rebus cred. vbi si celebretur ¶ contractus mutui, hoc pacto adiecto, vt pro vino triticum reddatur, licet constet inter contrahentes cõuenisse, vt mutuuum celebretur, non tamen erit mutuum, cum deficiat mutui substantialis forma, quæ consistit vt reddatur eiusdem generis, declarat ad illum tex. Bellon. libr. 7. suputa. capit. 6. ex recentioribus Pichar. in §. præterea & in princip. insti. quib. mod. re contra. oblig. nume. 57. Et sic vulgus legislatarum dici solet, (& recte) quod ex testamento minus solemnium, non oritur naturalis obligatio; quod intellige ex minus

solemni præmissarum sollempnitatum, cum tunc pro non facto habeatur, ex defectu voluntatis testatoris, limitata tantum & restricta, ad hæredem grauatam, & vbi constat voluntatem defecisse nullus vnquam dixit naturaliter deberi; voluntas enim testatoris fuit grauare hæredem; & non venientes ab intesta. l. 1. de iur. codicillor. l. non codicillum 14. C. de testam. declarat Menoch. de præsu. libr. 4. præsum. 2. numer. 5. & p. 3. per totam Spin. in specul. glof. 3. 2. numer. 24. Gutier. in dict. l. nemo potest, numer. 78. & 80. & numer. 457. cum duob. sequent. Et ¶ intellige, de illa obligatione naturali; quæ ex honestate quadã nascitur: de illa namque naturali obligatione, quæ merè dici potest naturalis, orta ex illo tacito consensu testatoris, adhibito in testamento nullo, vel minus solemnium, ratione præteritionis, & vbi constaret deficere septem testes hæc vltimam (quam narrauimus) naturalem obligationem ex illo testamento non oriri ferè omnes firmarunt, vt per Couarruu. in cap. cum esses, numer. 9. extra de testam. versiculo tertio, quoad primum Cald. Pereira in l. si curatorem habens verbo lesis, numer. 71. C. de integr. testitu. mino. Ioan. Garc. de nobili. glof. 6. §. 1. numer. 10. ¶ Et consequenter ex quo nec naturalis illa onestalis obligatio oritur, venientes ab intestato in foro concientie tenebuntur ad solutionem legatorum, in dicto minus solemnium testamento relictorum, nec cogentur hæreditatem restituere heredi in dicto testamento scripto, ex cumulatis per Iason. in l. nemo potest, numer. 75. in 1. lectur. de legat. 1. Vasq. de succession. creat. 1. part. §. 2. numer. 10. Couarruu. in cap. cum esses, numer. 5. de testam. Iul. Clar. §. testamentum, quæst. 90. numer. 2. & 7. Acost. cap. si pater verbo, suo testamento, numer. 14. de testam. in 6. Gom. l. 3. Taur. nu. 123. Gutie. l. nemo potest nu. 461. Meneses in l. cum quis, numer. 12. C. de fideicommiss. Spin. in specul. testa.

testa. glof. 8. prin. n. 69. Ceruan. l. 3. Tauri, n. 189. Azeu. l. 2. tit. 3. lib. 5. Arias Gomez. in d. l. 3. Taur. n. 80. ¶ Fudamentum enim debiti in foro concientie, consistit in obligatione naturali, vbi enim hæc deficit, ibi & obligatio concientie non iminet, ex sententia & doctrina Innocentij in c. q. sicut, n. 18. de electio. Felij. in c. quonia contra falsam, n. 11. de probat. Padil. in l. cum quis, n. 9. de iur. & fac. igno. Garc. de nobili. gl. 6. §. 1. n. 10. ¶ Et sic venientes ab intestato cõstringentur restituere hæreditatem heredi scripto, nec legatarijs soluere legata; etiã si cõstituerit, nullã fuisse fraudem (in testamento minus solemnium cõfecto) comisã, vt colliges ex resolutione supradictorũ, & aliorũ quos cumulat Ceual. cõtra cõnes, q. 71. cũ ratio. l. si. C. de fideic. nõ sit finalis, sed impulsua, ex qua nõ potest summi argumentum secundum glof. auream in l. 1. §. origo de postula. Coua. in cap. cum esses, n. 6. & 10. de testam. Et licet alterũ ex requisitis substantialibus, nullatenus possit per testatorem remitti, illud nõpẽ septem testium, bene tamẽ Princeps per priuilegiũ, vel consuetudo inducere poterit, vt valeat testamentum contra duobus tantũ testibus factũ, de Principe est tex. expressus in l. si nõ speciali 9. C. de testa. q. etiã quæ libet Ciuitas per sua statuta, & consuetudine inducere potest, sicut hæc nostra Illerdensis Florentissima Ciuitas in duxit, per suã consuetudine scriptã, & in viridi obseruantia habitã, per quam testameta quotidie, corã duobus testibus, & notario ordinata autorisuntur) quod facere potuit statutũ, iuxta doctrinã Bar. cõniter receptã in l. nemo potest opositio. 4. de legat. 1. vbi Gutie. n. 67. post Boer. latè decif. 228. ¶ Populus enim vnusquisq; fulcitur potestate ¶ legali, ad statuta ordinanda, & consuetudines inducendas, contra legum dispositiones ad l. omnes populi 9. de iusti. & iur. vbi de materia statutaria, & de materia consuetudinis ad l. de quibus 32. de legib. de qua post Menoch. de arbitr. cas. 84. numer. 5. Spin. in spe

cul. testam. glof. 30. nu. 9. Anto Pichar. in §. non scripto de iur. natura. Burgos de Paz l. 1. Taur. n. 32. & 35. Grego. Lopez animaduer. iuris lib. vno c. 5. nu. 6. Boua. lib. 2. politici. c. 10. n. 34. ¶ Quod tam in ordinatorijs, quam in decioris optinet locum, secundum Bar. vbi sup. & Iaf. in d. l. omnes populi 2. lectu. n. 7. nec mirum, cum leges interpretationem a consuetudine recipiant, capit. cum dilectus, de cõsue. l. si de interpretatione 37. de legib. Boe. latè decif. 226 n. 5. Xuar. in l. post. rem iudicatam in declaratione legis Regni in prin. n. 18. alios tradit Bouadill. in sua politica libr. 2. c. 10. n. 38. ¶ statuta vero tunc demum supranarrata comprehendunt, si sunt rationabilia ad c. fina. extra. de consuetudin. qui textus licet disponat in consuetudine, viget etiam in materia statutaria, cum valeat argumentum de statuto ad consuetudinem, iuribus citatis; & sic consuetudines, & statuta dicuntur proprium ius Ciuitatis, vt colliges ex dict. l. omnes populi, & in hoc Principatu habemus supradicta disposita in vsaticis vnaqueque gens, sub titulo de vsaticis constitutionibus, & alijs legibus, ¶ Ex quo apparet quod populus Cathalonie, potest inducere consuetudinem, statutaque ordinare, contra constitutiones Cathalonie, dummodo nõ sint cõtra Principem, nec illius Regiũ patrimoniũ, nec sint de reseruatibus, ex doctrina Iason. vbi sup. nu. 7. Quot autem actus requirantur, ad inducendam constitutionem, & quinam temporis cursus requiratur, declarat. Bald. in rubr. quæ sit longa consuetudo post glo. in verbo inueterata ver. respõde in l. de quibus & in l. diuti naã legib. Cami. Borel. in additio. ad Beleg. de specul. princip. rubr. 4. litera E. post Barrol. theoreticam in dict. l. de quibus, numer. 10. de legib. Corraf. Comen. Iur. ciuil. libr. 2. capit. 19. Menochius de arbitrar. cas. 81. numer. 4. Molin. de primogen. libr. 2. capit. 6. numer. 27. Bouadill. in sua politica correctorum libr. 2. capit. 10. numer.

40. cum 3. seqq. † ex quibus fit neces-
 122 sario, quod cum lex induxerit faculta-
 rem ordinandi & stabiliendi statuta, il-
 la autorisando, non erit necessarium
 iudicis decretum, pro illorum autori-
 tate; si tamen iudex suum interposui-
 ser decretum in statutis a populo or-
 dinaris, præsumerentur iusta & ratio-
 nabilia. Inter alios enim effectus quos
 parit decretum iudicis, illud est quod
 præsumitur rationabiliter gestum; † Si
 123 cut contingit in alienatione facta de
 rebus Ecclesiæ, ubi adest decretum iu-
 dicis, de qua præsumitur, factam fuisse
 in evidentem utilitatem Ecclesiæ, se-
 cundum Iaso, l. pacta nouissima, num. 8
 C. de pact. Redoan. de reb. Ecc. q. 20. n.
 75. & 77. & 11. 162. cum seqq. & q. 48.
 n. 11. & 15. † Quæ autem & qualia di-
 1 cti possunt statuta rationabilia, cum nõ
 sit regula certa in iure, iudicis arbitrio
 relinqui solet, secundum glof. c. 1. de
 2 consuetu. lib. 6. † Et quamuis possit du-
 bitari de rationabilitate statuti, vel cõ-
 suetudinis inducentis validitatem tes-
 tamenti, duobus tantum testibus voca-
 tis, & rogatis, ex quo septem desidera-
 tur ad subuertendas fraudes quæ pos-
 sint adhiberi: & per illam atenuatam
 testium adhibitionem, præbeaturocca-
 sio comitendi fraudes, videri debeat
 quodammodo irrationabilis ex senten-
 tia Iaso, in l. prima, n. 71. C. de summa
 Trinita. † Caterum hæc ratiocinatio
 126 nil obstabit, sicut enim populus potuit
 facere statuta, & inducere consuetudi-
 nem contra legem expressam, cum su-
 prædictis saluitatibus, ita etiam potuit
 contra legis rationem; maximè quan-
 do est contra rationem impulsuam, ta-
 lis enim est, quæ traditur, per Iustinia-
 num in l. fina. C. de fideicom. ibi, *ut per
 ampliores homines veritas reuelletur*, quæ
 nouè interpretatur, Lara de anuersa.
 lib. 2. c. 4. n. 60. & 61. contigibile enim
 est, ut in testamento, sex vel quinque tes-
 tibus munito, nulla fraus reperiatur, &
 127 in alio septem habente, fraus manifesta co-
 mitatur; † Neque enim suppositum reperies
 in d. l. fi. C. de fidei. q. ubi septem deficiunt

testes, ibi fraus præsumatur, sed solùm, q̄
 talis numerus adhibeatur, ne fraus co-
 mitatur, quo casu difficilius comitatur
 quàm si minor numerus adijciatur, duo-
 rum saltem, vel pluriùm, & sic est illa lex
 intelligenda ex Philip. Corneo con. 186
 n. 13. lib. 2.

Magnam tamè supradicta habet diffi- 128
 cultatè ex l. fi. C. de testa. & antequàm il-
 lã expedas, supponere debes; q̄ quando
 Princeps mādāt aliquã legē obseruari,
 cū clausula derogatoria, & abrogato-
 ria cuiuscūq; cõsuetudinis, tūc populus
 habet manus ligatas ad inducendã cõ-
 suetudinẽ, & ad ordinandã statuta, cõtra
 dispositionẽ illã legalẽ simul cõsuetudinẽ
 habentẽ; quæ nedũ cõsuetudinẽ tol-
 lit præteritã, sed etiã futurã, secundum
 Bar. Alex. & Iason. in l. si mihi & tibi, §.
 in legatis de lega. 1. idem Ias. in d. l. de
 quibus, n. 55. ratio est euidentissima;
 Nam † quamuis lex loquatur per ver- 129
 ba præsentis temporis, comprehendit
 consuetudinem futuram, cum semper
 lex loquatur, l. Arriani §. C. de hæreti.
 hoc sic præmissõ; Imperator in d. l. fin.
 C. de testa. confirmat consuetudinem
 in testamentis rusticorum condendis
 obseruatam, ut minori numero septen-
 nario ordinentur, dummodo non adhi-
 beantur minus quam quinque testes, vi-
 detur etgo improbata consuetudo in-
 ducens minorẽ numerum quam quin-
 quẽ, & consequenter nostra quæ solũ
 duos testes optatur, fuit † hæc ratio- 130
 cinatio Ias. in l. 1. n. 77. C. de sum. Trin.
 qui satisfaciens dicit, quod verba d. l. fi.
 nalis, non sunt præceptiua, sed solum
 non permissiua, quæ quidem solutio
 nobis semper displicuit, quia Impera-
 tor dicẽdo, quod nullo modo hoc per-
 mitatur, satis videt voluisse illud prohi-
 bere. Ideo potest dici, quod ex tacita
 Principis voluntate, desumpta ex illis
 verbis, non videtur sublata facultas po-
 pulis tributa, ad ordinanda statuta in- 131
 dict. l. omnes populi §. de iusti. & iur.
 Quando † enim in aliqua lege sunt il-
 la verba (*nõ obsãte quacũq; cõsuetudine*)
 cõstat apertè, de legislatoris volũtate,
 de

de qua nõ cõstat in d. l. fi. & sic nil facit
 cõtra supradicta. His supra enarratis ad
 dẽdũ erit, q̄ post comitia Barquinone
 celebrata sub anno 1599. ca. 40. testa-
 mẽtũ corã duobus testibus factũ, vali-
 dum erit, etiam si nulla consuetudo vi-
 geret, ex quo in dicta cõstitutione præ-
 cipitur, causas decidendas fore, secun-
 dum Iuris Canonici dispositionem, ad
 quam si attendamus aparebit, testamen-
 tum coram duobus testibus factum ro-
 boris firmitatem optinere in c. cum es-
 ses de testa. extr.

Pro coronide autè huius glosæ vnũ
 obseruatione dignum erit, quod licet
 per hanc glosam, & constitutionem no-
 stram, sit abrogata illa iuris, & inter-
 pretum obseruatio, qua pro forma sub-
 stantiali testamenti desideratur institu-
 tio vel exhereditatio filij, (vt diximus su-
 pra) non tamẽ erit abrogatum, quod
 similiter pro eadem forma substantia-
 li desideretur in hoc Principatu, vt de
 filio vel nepote (illo semper emedio
 sublato) mērio fiat, taliter q̄ testamẽtũ
 sit nullũ, nec testamentum dici possit
 vbi de filio mentio non reperitur fac-
 ta; quia caret forma substãtiali, ex qua
 resolutione videndum erit de duobus,
 primo, numquid possit per equipollẽs
 adimpleri, secundo num ista mentio sit
 dispositiue adimplenda, & an sufficiat,
 quod enuntiatuẽ mentionetur filius.

133 Circa primum quamuis regula sit,
 quod omne, quod requiritur pro for-
 ma alicuius actus, nõ possit per equi-
 pollens adimpleri, vt latè per Iaso, li-
 cèt sine resolutione procedat in l. 1.
 numer. 3. de liber. & posthum. & in l.
 qui per salutem de iur. iuran. Deci. in
 l. 1. numer. 2. C. de institu. & substitu.
 Felin. in cap. cum dilecta de rescript.
 Socin. Iunior. conf. 37. lib. 2. Antoni.
 Gomez. varia. tom. 1. tit. de legat. nu-
 mer. 77. Vasq. controuer. illustr. capi-
 91. numer. 3. Peregrin. de fideicommiss.
 artic. 11. numer. 109. † Caterum quan-
 do forma respicit certum effectum, &
 134 is potest concequi per equipollens,
 tunc licet pro forma inductum sit ad-

implementum requisiti, possunt tamen
 per casum equipollentem, requisita ad
 impleri, cum tunc potius effectus,
 quam verborum formula atendi de-
 beat: ad resoluta per Deci. vbi supra.
 numer. 3. per doctrinam Barto. com-
 munitè receptam in l. Gallus, §. &
 quid si tantum, numer. 2. de liber. &
 posthum. inducendo text. in l. 3. C. de
 insti. & substitu. & l. mulier 22. ad Tre-
 bel. & melius in l. si feruus decem 68.
 de solutio. ibi (*neque enim hoc igitur te-
 stator, vt quomodo esset datum expleta
 videretur conditio*) & Bart. secuntur
 omnes, vt per Socin. in d. l. Gallus, §.
 & quid si tantum, numer. 58. Gom. vbi
 supra Paul. Paris. conf. 32. numer. 7. &
 melius consil. 5. numer. 113. lib. 4. Ro-
 land. a Vall. con. 89. numer. 2. volum.
 3. alios citat Michael. Cras. recepta-
 senten. §. legatum, quaest. 57. numer. 6.
 Gregor. Lopez animaduersione, iur. cap.
 17. numer. 6. † In conditionibus autè 135
 voluntarijs cum semper conditio in-
 ducat formalitatem, illud certum est,
 impleri debere specificè, exclusis equi-
 pollentibus; quia non præsumitur eo
 casu testatorem de solo effectu cogitasse,
 neque per solum effectum conditio-
 nem adiecisse, vt deducitur ex l. qui hæ-
 redi 44. & l. meuius 55. de condi. & de-
 monstra. Ias. in l. Gallus, §. & quid si tan-
 tum numer. 20. vbi Bologn. nume. 24.
 Sarmien. uumer. 12. Cras. Gom. & Pe-
 regrin. vbi supra in voluntarijs † Au- 136
 tem conditionibus, sola voluntas testa-
 toris consideratur, & non interesse ex
 ea resulta, vt rectè explicuit Sarmie.
 selectar. interpreta. lib. 2. cap. 1. num.
 27. † Vnde fit consequens, quod si cõ- 137
 staret testatorem in conditionibus vo-
 luntarijs, de solo effectu cogitasse,
 dum volutariam conditionem adie-
 cit, posset per equipollens voluntaria
 conditio impleri, sic declarant Theo-
 ricam Bart. supra relatam, Socin. ibi-
 dem in vltimo notabili Deci. in consil.
 227. circa finem Socin. Iuni. consil. 91.
 numer. 7. volum. 1. conducunt pro le-
 gitimatione huius sententiæ textum,
 Cc 4 in l.

in l. iubemus 29. iuncta ibi glof. verbo, quemadmodum, C. de testam. & l. 3. C. de iustitu. & substi. qua mihi nunquam probarunt: probant tamen, l. si fundus 13. de conditio. & demonstra. l. Sticum 95. §. vsumfructum ibi: Nam & si furio sus, ff. de solutio. l. qui filium 22. ibi: nāque alioquin, de manumissis testa. Principalis autem † observatio non caret difficultate ex l. fideicommissa. 11. §. si cui de legat. 3. ex diametro pugnantem cum dict. l. mulier: disponit enim, §. ille, quod relictum sub conditione filio familias, si sui iuris effectus fuerit per mortem patris, si contigerit per patrē emancipari, & per emancipationem sui iuris effici, non exinde debet fidei commissum, nec dici conditionem defectam; ex quo patet in conditione inserta, desiderari certum effectum, hoc est, quod filius esset sui iuris, & tamen per equipolentem casum emancipationis, non dicitur adimpleta conditio †

138 Circa cuius antinomiae solutionem, varias solutiones inveni, alteram apud glof. in dict. §. si cui qua est contra contexturam, & seriem illius; Alteram apud Bart. in dict. §. si cui quam video esse verbalem, & sine aliquo effectu, ex sententia Iaso. in dict. l. 3. C. de institutu. & substitutio: Alteram apud eundem Deci. in dict. l. 3. C. de institutu. & substitutu. quam sequitur Acoft. in §. & quid si tantum par. 5. numer. 80. qua nullam videtur habere subsistentiam, ex quo dict. §. si cui, loquitur indistincte, cum semper sit eadem ratio, quando fideicommissum ordinatur ab extraneo, vel a matre, cū semper conditio videatur inserta ad eundem effectum. Vnde omnibus supradictis explosis solutionibus, & concordijs, congruentior nobis illa semper fuit visa, quod scilicet in dict. §. si cui, voluntas testatoris fuit restricta, & limitata, ad casum mortis, ad casum nempe, quod per eam filius efficeretur sui iuris, & consequenter casus emancipationis fuit exclusus per testatorem, per inclusionem alterius, & expressionē illius, scilicet mor-

tis, iuxta iura. vulgata in l. cum praetor de iudicijs. Et si obijcias de diuinatione huius concordie, appello ad doctrinam Bar. communiter receptam in l. si ita stipulatus de verbo. obliga. & in l. 1. opositione 1. de iur. codicillo. Deci. in cap. cum super extr. de offi. de legat. Ripa in l. 1. §. si quis ita numer. 26 de verbo. obliga. † Qua cauetur, quod quando diuinatione est necessaria, vt iura iuribus concordentur, non est prohibita diuinatione, vt ex ea intellectus ad d. l. si cui, sit, quod si filius efficiatur sui iuris per emancipationem, non videatur adhuc conditio defecta, ex voluntate testatoris, quam sola morte deficere voluit, qua cum talis fuerit voluntas restricta, & limitata, de vno casu ad alium, nullatenus potuit extendi, & sic text. ille nihil obstabit praenarrate traditioni, qua docemur, quod requisitum pro forma, quando in illius adimplemēto desideratur solus effectus, & is possit consequi per equipollentiam, non sit praecise necessarium. specificē adimpleri; † De cuius traditionis veritate, non pauca sunt in iure exempla, vnum illud est, quod traditur in l. 1. de verbor. obligation. vbi pro forma stipulationis inducitur, vt fiat vtroque loquente, praecedente interrogatione, & subsequente responsione; in qua forma cum non desideretur certus effectus, debet specificē adimpleri, & non sufficiunt equipollentia, si enim certus effectus in dicta stipulationis forma desideraretur, filie fuisset, vt probaretur cōcensus contrahentiū, & tamen videm⁹, q̄ in contractibus in quib⁹ perfectio cōsistit in solo cōsensu vt in l. cōcensus 47. de actio. & oblig. & in l. 2. de pactis, etiam si de cōsensu appareat, si nō sit seruata dicta stipulationis forma, nulla oritur actio: sicut contingit in pacto nudo, ex quo nulla oritur actio, nō ex defectu cōcensus, sed ex defectu forme, ex doct. Bar. cōmuniter recepta in l. penul. C. de pactis, & in l. cum de in rem verso de vsuris Deci. in d. l. penul. Bal. in c. 3. extra de trasfac. & fa-

& facit leg. si certis annis vbi Curt. Iun. C. de pactis. † Vbi etiam si promissum sub pacto nudo per decennium & ultra praestaretur, nō exinde promissor erit obligatus soluere de cetero, & tamen concensus ibi per multiplicatam solutionem manifeste colligitur, vnde in defectu forme consistit negotium. Et quibus etiam inferri poterit ad correctionem doctrine Iasonis tradita in leg. hac consuleissima §. per nuncupationem C. de testamētis quam repetijt in l. vbi autem §. illud de verbo. obligat. & in l. ait praetor. §. 1. de iudic. & in l. certum de rebus creditis quibus in locis declarando doctrinam Bart. communiter receptam in l. si ita scripsero 38. de condit. & demonstra. sub num. 1. † Qua cautum reperitur, vt pro testamēto perfecto, legitimo & valeat illud quod testator mandauerat pro testamento obseruari, quod in posse Guardiani fratrum Minorum alicuius monasterij reliquerat, in quadam sedula sua & propria manu scripta ordinatum; fuit enim Ias. in ea sententia vt haec Bartoli traditio, intelligeretur in legatis tantum particularibus, in sedula cōtēntis, nullatenus vero in institutionibus & substitutionibus directis, ex quo pro forma testamenti fuit inductum, vt testator ore proprio haeredem nominasset vt in l. haeredes palam. 21. de testam. §. fina. insti. eod. l. hac consuleissima. §. per nuncupationem C. eod. qua non potuit per equipollentiam adimpleri. † Conuincitur enim haec Iasonis sententia, ex supra enarrata traditione, si enim forma ordinationis testamentorum (de qua in dict. leg. iubemus) respicit certum & determinatum effectum, ne aliqua ambiguitas suborietur, quis poterit dubitare, quod si iste effectus possit consequi ex supradicta ordinatione facta in manibus Guardiani fratrum Minorum, quod non valeat? & viribus subsistat, ex regula leg. asse toto 77. de haered. institu. cum ex ea referens semper sit in rela-

to, & sic contra Iason. sunt ferē omnes interpretes Iul. Clar. §. testamentum q. 4. n. 3. post Ripp. in l. ait praetor. §. si Iudex. n. 2. de Iudi. Couar. in c. cum tibi de testa. n. 5. Roder. Xuar. in l. post rem iudicatam exten. 2. n. 2. Damoder. in inquiridion. par. 5. Padill. in l. cum quidam n. 12. de lega. 2. Aluarad. de coniectura. men. defuncti. lib. 4. c. 2. n. 30. & lib. 3. c. 1. n. 17. Mantri. & alij quos cumulat Bouadill. lib. 2. politicoi. c. 4. n. 22.

Ex eademmet comprobata traditione inferre, poteris, ad intellectum constitutionis praesentis Principatus edite sub anno. 1599. incipientis per conseruar c. 27. permitentis facultate, licentiam, & promissum parentibus, prohibendi Trebelianicam, inter filios primo loco institutos, dummodo fiat per verba expressa prohibitionis, vt intelligatur in equipollentibus, cū quibus poterit patet dictam Trebelianicam prohibere, licet contrarium obseruet diligentissimus Iaco. Cancer. lib. 3. varia. cap. 2. nu. 92. quem ex alijs sub glof. 4. nu. 54. refutauius, sola illa instantia adducta, vt requisitum pro forma, per casum equipollentem nequeat adimpleri, si enim forma inducitur ad aliquem effectum, & per equipollens potest effectus consequi, quin dubium erit quod in casu dictae constitutionis, ex quo in ea desideratur certus effectus, quod non possit per equipollentiam adimpleri; † Quod autem in memorata constitutione desideretur certus effectus patet, ex prohemialibus verbis eiusdem constitutionis, de quibus aliquando diximus sub glof. 1. num 135. denotari causam finalem ad l. final. de haered. institu. Sarmien. Selecta. lib. 1. cap. 12. numer. 2. Molin. de primoge. lib. 1. cap. 5. num. 6. Gutier. latissime in pract. lib. 3. quaest. 17. nu. 72. cum seqq. & idem Cancer. lib. 3. varia. cap. 15. num. 264. & in materia statutaria additio Bart. ad l. omnes populi colum. 4. verbo. absurditatem de iustit. & iur. † Vnde cum

prohemalia dicte constitutionis sint per conseruar los patrimonis de les cosas principals quæ diriguntur ad inducendam conseruationem hæreditatum, ne per partes distribuantur: certum fiet hæc esse causam finalem, solumquæ ad hunc effectum constitutione & curiam atendisse, quem per equipollens consequi posse, non potest dubitari, & consequenter formam prohibedi Trebelianicam in constitutione præscriptam, posse per casum equipollentem ad impleri non erit dubitandum, iuxta terminos traditos per Manti. & alios per cum relatos de coniectu. lib. 7. tit. 12. n. 7. Peregr. de fideicom. art. 3. n. 206. † Et tunc succedit illa communis traditio & Barto. doctrina communiter recepta in l. omnes populi de iust. & iur. q. 4. sexte. quæstionis principalis qua cautum est, quod verba statuti licet generalia, restringatur ad casus qui comprehendendi possunt sub statuti ratione expressa, quod mirifice illustrauit in singulari casu Philipp. Macin. ad l. Gallus. in prin. nu. 96. de lib. & posthum. cum igitur ratio in constitutione illa expressa, vt conseruentur patrimonia potest vigere, si prohibitio fiat per verba virtualiter importantia & inducentia prohibitionem Trebelianice, igitur etiam si per verba illa generalia expressa disponatur, dicta Trebelianice prohibitionem, nihilominus per equipollentem casum poterit adimpleri.

149 Circa secundum, nil puto esse immutatum per nostram constitutionem (disponentem sufficere mentionem fieri in testamentis paternis de filijs) ab eo quod de iure dispositum sit, vt dispositiue mentionentur, non enim sufficit qualis qualis hæc mentio faciendâ, & per constitutionem optatâ; sed quod sit dispositiue abhibita, nec sufficere enuntiatuæ fieri, sicut consulti aliquando super quodam rustici testamento, in quo de filio testatoris matrimonio copulato, solum facta fuit mentio, creando illum manumissorẽ ad exequandas pias voluntates in eo

relictas, quo casu consului pro nullitate testamenti; non enim præsens nostra constitutio, in aliqua illius parte, abrogauit partem illam iuris communis † Qua cautum reperitur per enuntiatuam nihil disponi; præcipue in institutione, vt colliges ex illo celebri & tam variè intellecto Responso Pomponij. l. C. in l. si quis cum. 16. §. fina. de vulgar. vbi testamentum factum per patrem, cuius institutio cõcipitur sub formula Galli Aquilij (de qua alibi diximus) nulla validitas tribuitur, ex quo filius inuenitur præteritus: si verba igitur enuntiatuæ & conditionalia disponerens, certum esset testamentum sub dicta Galli formula conceptum, nullatenus ibi nullum iudicaretur, ex quo institutio filij enuntiatuæ proponitur facta sub illis verbis *si me viuo morietur &c.* † Si enim Couar. in c. rati nuntius. §. 3. n. 9. textum istum expendisset, vel saltim allegasset, posset ad huc super illius voto aliquantulum insistere, ceterum silentio illum inuoluendo, nullam causam inuenio adhærendi sue sententiæ & opinioni, & sic si vigente nostra constitutione in presenti Principatu, quis sub formula Galli testaretur de qua in l. Gallus. 29. de liber. & posthumis, adhuc persistere mus, super testamenti nullitate, sicut vigete iure comuni percussissem, nisi sequamur opinionem doctorum dicentium Virtualiter † ex formula Galli Aquilij dici filios institutos, sub vocatione illa conditionali *si me viuo morietur* contra quos sume vrget dispositio. §. in omnibus d. l. Gallus, vbi Secuola supponit intelligendâ esse de necessitate, præcessisse institutionem filij, qua prætermittente ante formulâ Galli Aquilij, † Sed ab ea incipiendo, neque de iure communi, neque nostro municipali puto testamentum valere, sub d. Galli formula conceptum, non enim esset necesse præmittere filij institutionem si ex d. Galli formula institutio induci posset, quo fit, vt enuntiatuæ conditionalia nil ponant in esse, etiâ si sola mentio filiorum euaderet nullitatem

tatem testamenti, cum mentio ista intelligatur iuxta terminos iuris communis, vt fiat dispositiue; & si Doctrina Didaci Couar. obstaculum tibi faciat pro ista sententia, recurras quæso ad Ant. Fab. de eror. pragmati. decal. 26. eror. 5.

154 Nec insistas iterum quæso, quod sola mentio desideretur per nostram constitutionem, quæ in formula Galli satis verificatur. dices namque: quod si hoc sufficeret quo ad terminos nostræ constitutionis, sufficeret etiam datis terminis iuris communis, vbi institutio in legitima, liberat testamentum a nullitate, & si formula Aquilij valeret, reperiretur filius institutus in plusquam legitima, & ex consequenti valeret, & tamen non valet, igitur vis nullitatis solummodo consistit in formula illa enuntiatuæ & conditionaliter conceptâ; si igitur in dicta institutione de omnibus bonis facta non subsistit, quomodo quæso subsistere potest vbi sola mentio desideratur? † Dici enim solet, quod plus vel minus non mutant substantiam rei, nec faciunt illam differri specie ad leg. fina. de fund. instr. instr. l. Scapham. 44. de euic. Bart. in tracta. de Alueo. versi. stricta ratione nume. 2. Surd. decis. 7. num. 22. non enim ex quo plus desideratur relinqui filio de iure communi, quam per nostram constitutionem, potest facere, vt res ipsa differat specie, & substantia illius mutetur, vt scilicet eisdem formis & modis quibus plus illud relinqui debet, relinquatur hoc minimum, vt mentionetur filius per verba dispositionem inducentia licet verificetur in vno Obolo.

156 Vtrum autem filius præteritus (per nullam illius mentionem factam in testamento paterno, iuxta terminos nostræ constitutionis) possit aprobare testamentum, vt per illius approbationem nullitas euiteretur quo ad alios filios, quia apud doctores communes & recentiores, valde decisum & resolutum reperitur, sola illorum cumulatione

me absolutum reputabo ab illius dispositione, videas l. Clar. §. testamentum q. 43. Gom. l. 22. Tau. n. 5. Coua. in c. Rainaldus. §. 2. n. 2. Roder. Suar. in l. quoniam in prioribus ampli. 10. n. 31. cum seqq. Menes. in l. donationis C. de transac. Gurier. in practi. lib. 3. q. 75. n. 2. & in c. quamuis pactum in prin. n. 25. & in l. nemo potest. n. 142. de le ga. primo.

157 Vnum tamen notatu dignum aduertere liber, quod licet de iure communi illud receptum sit, quod sola illa præteritio facit nullum testamentum quæ mala mente sit facta, iuxta terminos l. cum ex filio. 39. in prin. de vulga. l. si emancipatus. 16. de bonor. posces. con. tab. l. filijs matrem. 25. C. de inoffi. † Quod etiam in exheredatione magis receptum est l. multi. non note 28. vbi Pau. & Alex. de liber. & posthum. l. si Patronus. 12. §. si quis non mala & l. Paulus. 47. de bon. liberto. Roder. Xuar. in l. quoniam in prioribus limita. 1. latissime & accurate Peregrin. lib. 4. concil. con. §. 1. per totum vbi ingeniose quando dicatur bona vel mala mente facta, post Petr. Greg. in sintagma. iuris vniuer. lib. 42. n. 27. † Tamen cum per nostram constitutionem & glof. sit dispositum, solam mentionem filiorum purgare vitium nullitatis, obrogando illam iuris partem, qua cauetur, præteritum dici, qui nec institutus, nec exheredatus reperitur, etiam si ampla legata eidem sint relicta, vt in §. hæc eadem insti. de hæredita. quæ ab intesta. & in prin. insti. u. de exhereda. declaratum per Acoft. in c. si pater verbo. in re certa. n. 4. de testam. in. 6. Ias. in l. filia. n. 5. C. de cõtr. tabu. & declarat. Anton. Pega. in l. inter cetera. 2. parte repetitionis principalis c. 7. per totum Fol. 57. † Et in præterito (eo modo quo de illo nulla sit mentio intestamento dispositiue) non potest adaptari aliqua qualitas, ex qua colligatur præteritionem fuisse non mala mente factam, vt colliges ex inuestigatione causa-

causarum inducentium bonam mentem, scilicet fiet de primo ad ultimum, in hoc Principatu, (vigente presenti constitutione) omnem preteritionem, per quam, nulla fit mentio de filio, testamentum paternum nullum effici, nec esse locum distinctioni prelibate, an bona vel mala mente sit facta, cum nullatenus dicere & affirmare quis que valeat, patrem nullam mentionem de filiis faciendo sed silentio illos inuoluendo, bonam habere mentem.

161 Tandem obseruabis, omnia & singula in presenti glosa dicta & obseruata in testamentis parentum, dicenda, obseruanda, prorogandaque fore ad testamenta filiorum, respectu genitorum seu parentum eorum, quorum preteritio (eo modo quo de filiis diximus) nullum faciet filiorum testamentum, si nulla in eo fit de parentibus mentio, ut deduces ex coadequatione & paritate quam inter patrem & filium respectu illorum legitimarum facit l. nam & si parentibus. 8. de inoffi. te

162 sta l. cum Ratio. 30. de bon. damnato. ¶ Iuncto illo quod dici solet apud doctores, pretereundos non esse, quibus legitima debetur absque vitio nullitatis Bal. l. maximum vitium n. 2. l. C. de liber. prater. Afflic. decis. 158. n. 5. Clar. in §. testamentum. q. 42. n. 7. Surdus de Ali

163 men. tit. 9. q. 2. n. 23. ¶ Et sic inconculse seruatur, preteritionem parentum, sicut filiorum, viciare testamenta glosa singularis in §. ex heredatos in autentico de hered. & Falci. Manti. de coniectu. lib. 5. tit. 12. n. 10. Et consequenter licet constitutio nostra loquatur in testamentis parentum, iniungendo eis necessitatem mentionandi filios, idem exsupradictis obseruandum erit in testamentis filiorum relinquentium parentes. quod ut nullus locus dubitandi relinqueretur, post duos annos condite nostre constitutionis, per Regem Petrum. 3. illius autorem, Eleonor ¶ Regina illius consors in Comitibus Dertuse celebratis anno 1365. sub

164

c. 7. hodie consti. vna sub tit. de filiis & patribus preteritis disposuit, filiorum testamentis non dici nulla, etiam si titulo institutionis non sit facta mentio parentum, dummodo legitima sit eisdem salua, quod intelligendum est ex beneficio supplementi de quo in l. omnimodo C. de inoffi. qua non esse abrogata per nostram constitutionem in superioribus obseruauimus, & consequenter omnia que de mentione filiorum facienda duximus obseruanda in testamentis parentum, erunt legitimanda ad testamentis filiorum, per easdem regulas d. casui adaptatas, ut valeant difficultates suboriendas distinguiri. Quod facere iam nobis tempus est, his nostris (preter institutum plusquam existimabamus) diffusis commentariis, in quibus si forte aliquid boni dictum sit, tribuatur Altissimo, qui linguas infantium facit esse disertas, & conuertere potest petras in fontes aquarum, si vero minus ineptum quam decet tanto audaciori munere in publicum subeundi, inbecillitati nostre adiungatur; subiuciendo omnia & singula in nostris Commentariis enucleata, correctioni sancte Matris Ecclesie, illiusque ministris designatis ad Sanctum Officium Inquisitionis, quibus polliceor me retractaturum integro tractatu, eorum que digna correctione suis dominationibus visum fuerit, deprecor que Lectorem, & precipue conprovincialem, ut equo animo beneuolus conatu, nostris hucusque traditis vigilijs fruatur, dum alia ad constitutionis hac nostre, a foragitar fraus & com fer, contraure precipuas in nostro volumine constitutionum, ad supra scriptum effectum finem & institutum paramus. Que si absoluere det nobis D. O. M. non minima congratulatione (illam nempe quam librorum autores a lectoribus desiderant) sub fiducia nobis pollicemur, quod spero intercessione Beati Francisci, in cuius natalicia quam Ecclesia sub indictione. 4. Octobris celebrat ultimam manum huic operi imponimus Sub Anno. 1616.

LAVS DEO QUI HEC NOBIS OCIA FECIT.

LOCUPLETISSIMVS
OMNIUM TAM RERVM QVAM
VERBORVM SCITV ET NOTATV DIGNORVM

que in his commentarijs continentur; ordine
Alphabetico dispositus.

Cuius litera. G. glosam, numerus vero prior glose numerum, litera. N. numerum, posterior vero numerus, marginales numeros uniuscuiusque glose dicant.

A Brogatio in quibus differat a derogatione. g. 2. n. 162.

Actio nascitur fideicommissario ex testamento, post euentum conditionis, sicut nascitur creditori conditionali post existentem conditionem. g. 1. nu. 242.

Actio ad rem immobilem petendam competens alicui, pro immobili iudicatur sequendo conditionem rei petende. g. 2. num. 132.

Actio iniuriarum filijs familias irrogatarum, competit patribus, qui solum persecutionem iniuriarum habent. g. 4. n. 260.

actio principum, maiorum, & superiorum dicitur inferiorum & subditorum iustructo. g. 2. n. 21.

Absurdus resultans ex transmissione legati conditionalis, militat etiam quando agitur de excludendo coniuncto, & admitendo extraneo. g. 5. numer. 119.

Actus desideratus a lege vel homine intelligi debet de actu valido, & non de elusorio. g. 1. n. 128.

Actus quando dicatur personalis. g. prima n. 217.

Actus semper tribuitur ordinatori illius, nunquam vero executioni illum demandanti. g. 1. n. 368.

Actus nunquam dici potest conditionalis, quoties in illius celebratione adnectitur vel aponitur conditio aliqua, que alias esset necessaria pro actus validitate sine qua non. g. 5. n. 198.

Addimenta ad aliquam rem, vtrum efficiantur illius nature, qualitatis & conditionis illius rei cui adnectuntur ad

duntur & adijciuntur, an vero sua primeuam retineant naturam. g. 2. n. 72. cum. 6. sequentibus & g. 4. num. 163.

Addimenta in correctorijs non solent sequi naturam rei cui adijciuntur. g. 2. n. 80.

Adimplementum conditionum potestatiuarum non transit ad heredes adimplere debentis. g. 1. n. 238.

Adire pro parte & pro parte repudiare nullus potest regulariter, & quando id liceat. g. 1. n. 373. & 375. Et quid in substitutionibus, vinculis & fidei commissis. g. 1. n. 377. Et declaratur n. 383.

Adire ille solum potest, qui & repudiare valet. g. 4. n. 313.

Aditio hereditatis fit ex voluntate hominis delatio vero que aditionem ipsam prece dit fit legis ministerio. g. 8. n. 71.

Administratio vtrum dicatur prohibita patri, quando prohibetur vsusfructus per matrem in casu autentice excipitur ad Tertilia. in bonis aduentitijs. g. 4. n. 239.

Affectio nulla cadit nec potest considerari in ignotum, & incognitum. g. 1. num. 91.

Affectio testatoris colligitur ex quantitate & qualitate rei legate, per magis & minus. g. 5. n. 65.

Affectio erga posthumam quomodo & qua ratione colligatur ex legato sicut colligitur erga filiam natam. g. 5. n. 66. & n. 67.

Affectio testatoris non consideratur erga personas equaliter priuilegiatas per testatorem. g. 5. n. 114.

Affines

INDEX

Affines matris non veniunt in successione impuberis in casu nostre constitutionis nec de illis aliqua haberipotest ratio in succedendo impuberi. g. 6. n. 136.

Agens hipotecaria debet probare dominium hipotecantis & hipotecam constituentis inminere tempore obligationis de necessitate tanquam requisitum sine quo non. g. 2. n. 55.

Agens petitione hereditatis debet ante omnia (vt optinere possit in iudicio) probere testatorem tempore mortis pcedisse. g. 2. nu. 143.

Agnatio per filios conseruatur & per nepotes augetur. g. 1. n. 59.

Agnatio per fœminas destruitur, finitur, & anihilatur. g. 1. n. 418.

Agnatio ultra legitimos & naturales non protrahitur & consequenter ab agnatione sunt exclusi bastardi g. 3. n. 60.

Agnati quibus præsens nostra constitutio defert ab intestato boua impuberum vtrum debeant esse intra quartum gradum an etiam existetes in quarto gradu admitantur ad successionem. g. 3. num. 82.

Agnati in terminis nostre constitutionis præsferuntur matri & auie in tutela impuberis in bonis à patre seu auo paterno eidem obuentis. g. 3. n. 160.

Alienatio vtrum & quando permittatur causa dotis constituende de bonis fideicommissi conuentionalis vel ex contractu originem ducentis. g. 1. n. 265.

Alienatio irreuocabilis non admittitur nec permittitur in rebus fideicommissis testamentario subiectis secus vero in conuentionali g. 1. n. 267.

Alienatio facta de re prohibita alienari facit quod statim (secuta alienatione) vocatus in casu contrauentionis admittatur quod secus est in tacita prohibitione per legem inducta in bonis fideicommissis subiectis. g. 1. nu. 271.

Alienatio facta per heredem grauatum de rebus fideicommissis subiectis sustinetur vsque in euentum conditio-

nis ea vero purificata resoluitur alienatio licet non ipso iure sed qualiter hoc fiat. g. 4. n. 71.

Alienatio facta de re prohibita alienari cum iniunctione pœne in casu contrauentionis non dicitur nulla sed solum incurtio pœne locum habet & de illa agit potest. g. 4. n. 93.

Alienatio facta à prohibito alienari siue lagatarius sit siue fideicommissarius prohibitus extra familiam alienare & requisitis de familia uolunt emere an sit valida. g. 4. n. 107.

Alienatio facta ad remotiores de familia per alienare prohibitum extra familiam an sit valida ex quo proximiores & propinquiores de familia non sunt requisiti emere. g. 4. n. 109.

Alienatio voluntaria prohibita cencetur nõ vero necessaria à lege inducta in casu in quo res alienari prohibetur g. 4. n. 132.

Alienatio que fit & consequitur per successionem ab intestato inter legitimos successores dicitur necessaria & legalis. g. 4. n. 133.

Alienatio facta contra prohibitionem de non alienando expressam extra familiam etiam si alienans ignorasset prohibitionem non valet nec viribus sustinetur. g. 4. n. 149. & n. 151.

Alienatio facta de rebus fideicommissis subiectis per heredem grauatum ignorantem fideicommissum & grauamen an sustineri possit pretextu ignorantie legitime. g. 4. n. 150.

Alienatio facta per prohibitum alienare & de rebus in prohibitione contentis, operatur hunc effectum, vt statim secuta alienatione vocatus in casu alienationis, & in cuius fauorem fuit in ducta alienatio admittatur ad rem alienatam auocandam quod non ita contingit in heredem grauato alienante res fideicommissis subiectas cum durante illius vita & donec veniat dies restitutionis fideicommissi sustinetur alienatio. g. 4. n. 153.

Alienatio comittitur per omnem actum per quem dominium trāsferri potest

INDEX

g. 4. n. 169.

Alienatio dicitur de iure ciuili commissa quando locatio fit ad decem annos. g. 4. n. 181.

Alienatio prohibita non cencetur prohibita extranei haredis institutio in testamento facta. g. 4. n. 179. cum seqq. & n. 123.

Alienatio prohibita cencetur etiam prohibita omnia causatiua & inductiua alienationem ipsam. g. 4. n. 137.

Alienatio prohibita, quare dicitur prohibita in pignoratione cum per in pignorationem non transferatur dominium. g. 4. n. 170. & quid de hipoteca n. 175.

Alienare aliud est & aliud extraneum heredem facere & instituere. g. 4. n. 121.

Alienari an possint res minoris eo solo pretextu quod alienatio est utilis ex inutilitate & estirilitate rei alienande. g. 4. n. 159.

Alienari an possint valide res Ecclesie ob solam illius euidentem utilitatem ei nulla imminet necessitas. g. 4. n. 160.

Alienari per alterum nulla est stipulatio acquiri potest nisi solum illi quem habet stipulator in potestate. g. 1. n. 289.

Aliud est esse talem aliud haberi pro tale & consequenter similimodo dicimus aliud esse ciuem aliud haberi pro ciue. g. 7. n. 33.

Antecedens velle videtur qui voluit consequens, quando antecedens est necessarium ad consequens consequendum g. 5. n. 78. & 82.

Apellatione filiorum nepotes an comprehenduntur ex proprietate sermonis g. 1. n. 57 & an hoc contingat via extēsiua an ex vi vocabuli. g. 1. n. 144.

Apellatione liberorum continentur omnes in infinitum descendentes g. 1. num. 143. & g. 5. num. 256.

Apellatione filiorum non comprehenduntur nepotes quando filij proprijs nominibus vocatur sed solum quādo sub nomine collectiuo. g. 1. numerus 221.

Apellatione fratrum omnes tam vtrique cōiuncti quam ex vno tantum latere, & ex vna parte solum continentur. g. 1. n. 330.

Apellatione familie, quæ personæ comprehendantur g. 1. nu. 336. & glo. 4. nu. 44.

Apellatione filiorum solum legitimi, & naturales comprehenduntur exclusis naturalibus & bastardis. glo. 1. nu. 412.

Apellatione parentum mater & pater auus & auia & omnes ascendentes vtriusque sexus continentur. glo. 1. num. 430.

Apellatione bonorum quæ veniant & comprehendantur. g. 2. n. 2.

Apellatione sue cessionis solum venit successio immediata exclusa mediata hoc est quæ per mediam personam defertur g. 2. n. 29.

Apellatione bonorum aduētorum continentur omnia quæ non procedunt à successionem patris. glo. 2. num. 266.

Apellatione coniunctorum veniunt coniuncti cognatione spiritali. g. 3. n. 72.

Apellatione bonorum continentur omne ultra es alienum. g. 3. n. 91.

Apellatione partis minima partita & vltimum partitum illius vel rotius continentur & venit & in ea particula verificatur pars. g. 4. n. 187.

Apellatione filiarum quando posthumæ comprehendantur & quando ab ea cenceantur exclusæ. g. 5. n. 51. Et n. 54.

Apellatione filiorum quando filie nõ veniant remissiue sub. glo. 5. num. 226.

Aprimordio Tituli posterior formatur euentus. g. 1. n. 231.

Aragonenses non habent substitutiones pupillares neque in eorum regno sunt in vsu & quare & quomodo hoc stabiliri potuit. g. 1. num. 444. Aragonenses non habent patriam potestatem quod

quod intellige in hisque concernunt filiorum utilitatem. g. 1. n. 445.
 Aragonenses habent rescriptam Apostolicam & indultum a Pontifice concessum de non admittendis ad beneficia Ecclesiastica exterioribus & non natis Regni & de validitate rescripti. g. 2. n. 62.
 Argumentum a tributa legis admitti solet ut concludens in iure. g. 1. n. 118.
 Argumentum de loco ad tempus admittitur. g. 2. n. 148.
 Argumentum a contrario sensu desumi potest ex noua dispositione etiam si inducatur iurium correctio dum modo in sensu directio noua dispositio non reddatur inutilis. glos. 3. n. 44. & de sumitur etiam ex coniecturata mente testatoris n. 45.
 Argumentum de falcidia ad Trebelianicam & de Trebelianica ad falcidiam admittitur in iure. g. 4. n. 31.
 Argumentum a contrario sensu non quam potest sumi si ex eo sit inducenda trebelianice vel falcidie detractio. g. 4. n. 303.
 neque sumitur quando sequitur iurium correctio. g. 4. n. 304.
 Argumentum de substitutione pupillari ad exemplarem an & quando sumi possit. g. 5. n. 273.
 Argumentum a sufficienti partium enumeratione quando sequendum. g. 5. n. 294.
 Argumentum a ratione impulsiva legis, statuti seu constitutionis, an sumi possit. g. 7. n. 123.
 Argumentum & conclusio glose septime & intentio constitutionis in verbis ibi enarratis que fuerit. g. 7. n. 125.
 Ascendentes iure communi inspecto succedebant ab intestato descendentes & posteris, his sine prole morientibus atenta linea unde bona descendebant, ut materni ad materna bona paterni vero ad paterna vocabantur. g. 3. n. 2.
 Ascendentes admittuntur & vocantur ad successionem descendentes

ex equitate nullo iuris vinculo suffragante. g. 3. n. 10.
 Ascendentes omnes in vno & equali gradu existentes equaliter succedunt descendentes ab intestato, nulla adhibita sexus differentia: si vero in dispari gradu reperiuntur, proximior remotiori preferitur. g. 4. n. 193.
 Assimilata per dictionem vniuersalem in omnibus & per omnia facit & operatur ut sint vnius met nature qualitatis & essentie assimilata ad inuicem. gl. 7. n. 46.
 Authentica ex causa. C. de liber. preter. solum confirmat capitula que possunt concitari, sine heredis institutione. g. 1. n. 407. & n. 408.
 Authentica post fratres prima illius nominis. C. de legitim. here. vtrum procedat in fratribus vtrique coniunctis. g. 3. n. 4.
 Authentica res que C. comun. de lega. vtrum in descendentes tantum testatoris intelligatur, an vero ad omnes grauatos & fideicommissis oneratos porrigatur. g. 4. n. 166.
 Authentica de defuncto ad Tertilianum in quo corrigatur per nostram constitutionem in illis verbis sola legitima reseruata & in quibus in suo robore remansit. g. 4. n. 192.
 Authentica item hereditas C. de legitimis heredibus an sit correctoria vel limitatoria. g. 4. n. 197.
 Authentica excipitur C. ad Tertilia. nihil inmutauit in sua dispositione quo ad legitimam filij debitam in bonis matris ab his que de iure codicis erant stabilita & inducta. g. 4. numer. 329.
 Authentica ex testamento. C. de secund. nup. porrigitur & extenditur ad maritum & patrem. g. 6. n. 24.
 Authentica de defuncto ad Tertilia. comprehendit tam puberes filios quam impuberes & tam filios quam nepotes & masculos quam feminas. g. 6. n. 45.
 Authentica quas actiones vtrum corrigat legem 1. C. de sacro. Eccles. g. 6n. 59. &

59 & 63. & an comprehendat Ecclesiam ultra casus in ea expressos. g. 6. n. 62.
 Auis in institutione nepotis potest apone re quamlibet ex conditionibus possibilibus casualibus, & mixtis. g. 8. n. 99. 102. & 103.
 Auis de iure huius Principatus quando & comodo poterit dare substitutionem pupillarem nepoti suo. g. 1. n. 147.
 DE LITERA B.
 Bartolus refutatus in Doctrina illius tradita sub l. heredes mei §. cum ita ad Trebel. n. 6. sub. g. 1. n. 150. & in. g. 7. n. 5. in distinctione ab eodem tradita puper verba directa.
 Bastardi an comprehendantur sub nostra constitutione quando agitur de succedendo illi per mortem intestatam. g. 3. n. 58. n. 61.
 Bastardi an possit retrahere quando ex pacto vel lege ius retrahendi competit generi, abolorio seu parentele. g. 3. n. 59. Et vtrum dici possint de agnatione ibidem nu. 60.
 Bastardi vtrum comprehendantur sub vocatione legis vocantis & deferendis successionem his qui sunt de sanguine. g. 3. n. 61.
 Bastardi in hoc Principatu non ita admittuntur, sicut ius Castelle illos admitti testantur Doctores illius Regni atentis legibus quibus viuunt quibus nos non vtimur. glos. 3. numero. 62.
 Bastardi nec succedunt impuberibus legitimis ab intestato defunctis nec his illis succedunt, si contingat bastardos mori ab intestato, & in pupillari etate, & cum bonis a genitore illorum relictis, secus vero in bonis maternis. glos. 3. numero. 63. & intelligitur. nu. 64.
 Beneficia fundata in aliqua Ecclesia nullatenus veniunt nec comprehenduntur sub gratia a Pontifice concessa ante fundationem beneficiorum. glos.

1. nu. 234.
 Beneficia vtrum sint conferenda secundum ordinem succedendi in hac constitutione prescriptum quando beneficia reperiuntur fundata ut conferantur proximioribus de genere. glos. 7. n. 75.
 Beneficia nunquam ad ignotos & incognitos porriguntur nec rahi possunt. glos. 5. n. 52.
 Beneficia duo vniformia simul, & semel in vna & eadem Ecclesia optineri nequeunt, & ab vno beneficiario. glos. 5. nu. 247. Et que dicantur beneficia vniformia & qualiter talia esse dignosci possit eadem. glos. 5. numero. 248.
 Beneficia laicis concessa non possunt ab eis auferri per ius canonicum. g. 6. n. 74.
 Beneficium abstinendi suis heredibus a pretore concessum competit filiis legitimis & naturalibus tantum nullatenus vero legitimatis. glos. 6. numero. 89. & 90.
 Beneficium primum licet per collationem secundi vniformis, & incompatibilis cum primo istud vacet ipso iure, aduc desideratur in priuatione ista ministerium & declaratio iudicis. gl. 8. n. 13.
 Beneficium vnium cum alio beneficio fit illius nature, & qualitatis cuius fuit illud cum quo vnitur. g. 2. numero. 60.
 Beneficium vnium cum alio nec nomen primi beneficij retinet nec aliud quicquam habet prime nature. g. 2. n. 61.
 Bona an sint materna vel paterna si emta & comparata sint per patres vel matres & pretium illorum per impuberes vel successores solutum. g. 2. numero. 147.
 Bona collateralium impuberibus delata vtrum comprehendantur sub nostra constitutione hoc est vtrum in illis succedatur atenta linea unde descendunt. glos. 2. numero. 155. & numero. 158.

Bona aduentitia quando querantur patri de iure codicis. g. 4. n. 273.
 Bona damnatorum ascendentibus referuata a iure an transmitti possint ad ascendentium hæredes etiam si agnita non sint. g. 3. n. 69.
 Bona descendentium deuolui debent ad ascendentes de equitate non vero de iuris rigore. g. 3. n. 10.
 Bona dotalia consilientia in prædijs inæstimatis non sunt in mariti bonis secus vero in bonis estimatis. g. 2. n. 95.
 Bona de ducto ere alieno merentur sub nomine bonorum cognominari. g. 2. n. 7.
 Bona Ecclesiarum ob solam evidentem utilitatem an distrahi possint & alienari. g. 4. n. 160.
 Bona enphiteuticaria licet alienari non valeant bene vero in hipotecam tradi. g. 4. n. 179.
 Bona fideicommissa conuentionali seu in contractu ordinato subiecta, utrum possint causa dotis constituende alienari sicut possunt bona fideicommissi testamentarij & ordinati in testamento g. 1. n. 265.
 Bona filiorum ante Constantinum auctorem l. 2. C. de bon. mater. utrum pleno iure acquirebantur patribus. g. 3. n. 253.
 Bona impuberis in casu constitutionis nostre sunt in triplici differentia nempe paterna, materna & propria impuberis seu pupilli. g. 2. n. 1.
 Bona impuberis seu pupilli extra principatum sita, an deferantur hæredibus legitimis impuberis secundum formam Constitutionis, sicut cetera bona in Principatu existentia, facta differentia vnde bona decedunt. g. 3. n. 76.
 Bona paterna seu materna mediante aditione per filios facta hæredum nomine conuertuntur in patrimonium proprium filiorum. g. 1. n. 381.
 Bona paterna vel materna quæ dicantur & qualiter dignosci possit cuius sint ad hoc ut commode diuisio &

separatio bonorum fieri possit quando agitur de successione impuberis in testari defferenda. glos. 1. n. 170.
 Bona prohibita alienari extra familiam adiecta causa vel in familia remaneant & agnationi consulantur & ab ea non exeant an transeant ad legitimis successores ab intestato etiam si isti non sint de familia vel agnatione, & quid sit tenendum contra Peregrini. Surdum & alios. glos. 4. n. 134.
 Bona per ius accrescendi coheredi quesita cadunt sub prohibitione de non alienando. glos. 4. n. 161.
 Bona prohibita alienari quando causa dotis constituende liceant alienari glos. 4. n. 164. Et quid si prohibitio extensa fuerit etiam ad casum dotis constituende. glos. 4. n. 165.
 Bona restitutorio fideicommissa subiecta impuberis, non possunt dici fuisse bona impuberis cum non sit dominus irreuocabiliter. glos. 4. n. 77.
 Bona restitutioni subiecta non possunt hipotecari sicut nec alienari possunt. g. 4. n. 178.
 Bona restitutioni fideicommissi subiecta transeunt in fiscum in confiscatione bonorum secus vero si sunt expressè alienari prohibita. glos. 4. n. 152.
 Bona restitutioni subiecta cur, & ob quam rationem pro dotis constitutione alienari permittantur. glos. 4. n. 167.
 Bona testatoris semel per aditionem comminiscuata cum bonis hæredis non separantur nisi in casibus à iure expressis. g. 2. n. 24.
 Bona ut cognosci & discerni possint paterna vel materna ad defferendam successionem impuberis intestati, causa semper immediata consideratur & atendi solet & recensentur Doctores hanc firmantes sententiam. g. 2. n. 22. Et quæ sint atendenda ad cognoscendum & discernendum similiter quando

quando sint materna & quando propria impuberis. gl. 2. n. 152.
 Bonorum Apellatione continetur omne in hereditate alicuius & patrimonio relictum ultra es alienum. g. 3. n. 91.
 Bonorum apellatione comprehenduntur mobilia, & immobilia, iura & actiones que tertium genus faciunt. g. 2. n. 2.
 Bonorum aduentitiorum apellatione que comprehendantur. g. 2. n. 166.
 Bonorum possessio non datur in hereditate illius de cuius statu dubitatur an sit filius vel pater familias. g. 1. n. 25.
 Bonorum possessor de quo loquitur constitutio nostra loco hæredis habendus est & de differentijs inter hæredes & bonorum possessores. g. 2. n. 3.
 Bonorum possessio contra tabulas inter alios effectus quos producere solet ille præcipuus est qua declaratur testamentum patris vitio præteritionis affectum nullum fore. g. 8. n. 36.
 Bonorum possessio contra tabulas filio emancipato præterito competens contra testamentum patris habet eundem effectum quem habet ius dicendi nullum competens filio suo in potestate patris constituto. g. 8. n. 80.
 D E L I T E R A C.
 Cancellarius distinguens regulam inducentem ex actu nullo nullam incurri penam intelligitur. g. 1. n. 134.
 Cancellarij doctrina relata sub libro suo variarum tertio. c. 7. n. 133. circa materiam fideicommissorum conuentionalium declaratur & intelligitur sub. g. 1. n. 201. & 202. & n. 204.
 Cancellarius notatur in alia sua doctrina sub. g. 4. n. 54.
 Cancellarius cathedralis Ecclesie, curam animarum habens adnexam utrum sit prouidendus & conferendus seruata forma Concilij Tridentini super prouisione curatorum aprobatibus

nempe ordinarij precedentibus. g. 2. n. 63.
 Casus omissus habetur pro omissis & quando hoc verum. g. 1. n. 104.
 Casus omissus per nostram constitutionem remanet ad dispositionem & ordinationem iuris comunis. g. 3. n. 28.
 Causa dicitur onerosa in marito quando lucrum dotale ex causa matrimonij eidem defertur. g. 1. n. 298.
 Causa duplex proxima & remota hoc est mediata & immediata & denatura vniuscuiusq; g. 2. n. 17.
 Causa finalis constitutionis. 27. anni. 1599. quenam fuerit. g. 8. n. 147.
 Causa cause dicitur causa causati. g. 5. n. 287.
 Causa mediata an atendi debeat an vero immediata in casu nostre constitutionis ad iudicandum & discernendum a qua linea bona impuberis descendant. g. 2. n. 32.
 Causa mediata an immediata atendenda sit in casu nostre constitutionis ut dignosci possit bona an sint paterna vel materna g. 2. n. 10. & concluditur atendendam & consideram fore & esse immediatam ad dignoscendum. an sint paterna vel materna sub. num. 22.
 Causa testati non regitur a causa intestati neque sequitur illius metas quoties causa testati vocat gradum. g. 1. n. 298.
 Cautio præstanda per hæredem grauatum rem fideicommissariam saluam fore & causam fideicommissi illesam, non militat in grauamine conuentionali vel ex contractu proueniente. g. 1. n. 283.
 Censualia imposita vel consignata super aliquo fundo prædio seu proprietate aliqua impuberis transeunt cum prædio ad successores legitimis quos dedit constitutio nostra. glos. 3. n. 93.
 Censualia imposita seu vendita per impuberem seu eius curatores cum obligatione & hipoteca speciali alicuius prædij paterni vel materni

I N D E X.

an ad successores ad illum predium. hipotecatum transeat onus soluendi dicta censualia an vero ad omnes impuberis successores. g. 3. n. 24.

Citatio partis non est necessaria, quando a notorio constat parti nullam exceptionem competere, nec competere, nec competere posse. g. 8. num. 21.

Citatio partis non est necessaria ad declarandum excommunicatum, quando nulla exceptio competit, nec competere potuit aliqua defensio. g. 8. n. 23.

Citatio hæredis non est necessaria quando testamentum dicitur nullum ob vitium præteritionis filiorum. g. 8. n. 25.

Citatio partis omnino est necessaria ad hoc ut de facto constare dici possit. g. 8. n. 16.

Citatio ad exigendas penas ipso iure incurfas, desideratur solum ad executionem penarum, nullatenus vero ad declarandum pœne incursionem. g. 8. n. 18.

Clausula Codicillaris in matris testamento adiecta utrum faciat valere substitutionem directam ut obliquam & precariam. g. 1. n. 165.

Clausula codicillaris in testamentis aposita facit directam substitutionem flecti in fideicommissariam. g. 1. num. 176.

Clausula codicillaris inter alios effectus hunc producere solet in precipuum ut directam substitutionem conuertere faciat in obliquam. glo. 7. num. 135.

Clausula codicillaris aßueta poni in testamentis de stillo tabellionum præsumitur inesse licet non reperiatur in testamento. g. 7. n. 137.

Clausula codicillaris tacite præsumitur inesse in testamentis inter liberos conditis licet non reperiatur continuata. g. 7. n. 138.

Clausula codicillaris præsumpta vel subintellecta in testamentis inter liberos conditis an sit sufficiens ad obli-

quandam directam substitutionem & ad illam conuertendam in fideicommissariam. g. 7. n. 139.

Clausula codicillaris ordinaria & vulgaris nunquam subintelligitur in testamento inter liberos condito sed solum illa clausula (satis a codicillari diuersa) ut valeat testamentum iure priuilegiato vigore autentice ex causa C. de liber. præter. vel ex hæreda. g. 7. n. 140.

Clausula irritantis decretum in statutis legibus & constitutionibus seu in quolibet alio actu inducit nullitatem ipso iure. g. 1. n. 351.

Clausula ipso iure requirit iudicis declarationem ad hoc ut pœna incurfa cum dicta clausula exequi possit. g. 8. n. 12.

Clausula non obstante consuetudine &c. cuius sit efficacie virtutis & qualitatis. g. 8. nu. 131.

Clausula solita aponi de stillo notario præsumitur semper aposita per tabellionem ad rogatus & instantiam partis stipulantis & præsumitur tabellio rogatus de continuatione & obseruatione stilli. g. 7. n. 137.

Clericus matrimonium contrahens clandestinum priuatur beneficijs etiam data nullitate matrimonij ob clandestinitatem ex quo pena priuationis beneficiorum fuit addita nullitati contractus. g. 1. n. 131. & quid de Clerico in minoribus constituto. n. 132.

Clericus in sacris constitutus ex quo infringit votum castitatis conjugalis emissi in susceptione ordinum clandestinè contrahendo matrimonium priuatur beneficijs. g. 1. n. 133.

Clericus in sacris hæres institutus quando potest grauari sub conditione si sine liberis & si de facto grauetur sub conditione consimili quid tenendum. g. 5. n. 291.

Clericus in sacris constitutus non potest filios adoptiuos habere. g. 5. n. 299.

Codicilli an ordinari possint per patrem nomine filij sicut testamentum ordinatur menjate substitutione pup. g. 1. n. 181.

Codi-

I N D E X.

Codicilli nulla iuris solemnia ad eorum validitatem & legitimam ordinationem desiderant. glof. 1. numer. 172.

Codicilli ordinati post factum testamentum non sunt ita efficaces sicut si ordinarentur ab intestato quod varijs exemplis illustratur sub. glo. 1. n. 170.

Codicilli ordinati pro se, in quo differant a codicillis ordinatis pro filio impubere & quæratione in vno casu valent quando ordinantur pro se & quare non cum ordinantur pro filio impubere. glof. 1. num. 177. & nu. 178. & 179.

Codicilli ordinati per patres solum ad inducendas & ordinandas substitutiones pupillares non possunt dici pupillares codicilli neque ex testamento neque ab intestato. glof. 1. numer. 180.

Codicillis ab intestato relictis potest codicillator grauare venientes ab intestato & suos & filij legitimos heredes. g. 1. n. 189.

Codicillis hæreditas directè nec dari nec adimi potest nec confirmari inutiliter data. glof. 1. nu. 167.

Codicillis nullatenus potest confirmari inutilis datio hereditatis. g. 1. n. 174.

Codicillorum ordinatio absque testamento illud operatur ut legitimi successores ab intestato præsumantur rogati hereditatem restituere scriptis heredibus in codicillis. glof. 1. numero. 168.

Cognati impuberis vsque ad quartum gradum in quibus bonis impuberis intestati admitti debeant quando ordinatur substitutio pupillaris per matrem. g. 4. n. 276.

Cognati non excluduntur a successione nostre & presentis constitutionis per substitutionem factam a matre. g. 1. n. 148.

Cognati qui virtute constitutionis finalis hoc titulo ad pupillarem substitutionem sunt vocandi utrum iure

sanguinis vocentur. glof. 1. numer. 384.

Cognati vsque ad quartum gradum vocati per nostram constitutionem utrum excludantur per tacitam pupillarem a successione impuberis. g. 1. n. 124.

Cognati vsque ad quartum gradum præsumuntur vocati (vigente nostra constitutione) ad hereditatem impuberis ex tacito iudicio matris ex quo mater nullum imposuit grauamen in hereditate & bonis in quibus impuberem instituit heredem. g. 4. n. 222.

Cognatio non contrahitur inter matrem & filium spurium natum ex damnato & acusabili coitu. g. 3. n. 33. nec inter fratres matres ex illomet coitu. g. ibidem.

Cognatus exclusus a successione matris per renuntiationem aut per aliam quamlibet causam si nullus alius reperiatur cognatus ex contentis intra quartum gradum an sit necessario substituendus in pupillari per patrem. glof. 1. numer. 372. & numero. 377.

Cognatus nedum non admittitur per nostram constitutionem ad bona impuberis paterna sed imo potius ab ea excluditur expressè. glof. 3. numer. 16.

Cognitionis vinculum nedum in casu nostre constitutionis non consideratur in successione bonorum paternorum impuberis sed imo excluditur. g. 3. n. 16.

Cognitionis qualitas in casu presentis constitutionis vbi agitur de successione in bonis paternis penitus extinguitur. g. 3. n. 27.

Collaterales utrum comprehendantur sub constitutione nostra & utrum solum in bonis ab ascendentibus impuberibus delatis veniat intelligenda. g. 2. n. 155.

Collatio cessat in rebus a patre donatis si pater collationem veterit expressè. g. 4. n. 62.

I N D E X.

Collatio fructum remissorum per patrem in bonis filij maternis semper & ibi est facienda, quando & ubi de patris successione agitur. glo. 4. numer. 246.

Comes Dux seu Marquio non potest filio primogenito ad successionem vocato substituere hoc modo ut si decederet sine filijs masculis, exclusis filiabus, secundo genitus vel alius de agnatione succedat si iam filie non fuissent exclusæ. g. 8. n. 59.

Comissum facit consolidare vterque dominium, vtile cum directo, & tunc res in commissum cessa dicitur esse illius primæ nature cuius fuit ante enpuedationem. g. 2. n. 137.

Comitatus nec ducatus nullam recipit diuisionem inter filios Comitatus mortui patre ab intestato, sed filius maior natu- & primogenitus succedit in dignitate ducatus, & titulo Comitatus seu Ducis. g. 8. n. 58.

Commodum ex persona vnus ex filijs ceteris parari est possibile, & contingibile, & quomodo hoc succedat. g. 8. numer. 77.

Commodum ex querella intentata per patrem queritur filio. g. 4. n. 265. Commodum iniurie filio familias facte, per illius exheredationem a matre factam, inter aduentitia computatur habetque pater extali comodo vsum fructum. g. 4. n. 266.

Comodum non reportatur ex iudicio testatoris impugnato. g. 4. n. 255.

Comodum quod filio paratur consistit in vtilitate ex hereditate matris sibi resultanti. g. 4. n. 264.

Communicatio inter maritum, & uxorem non habet locum in emptis, & acquisitis ex pecunia dotali seu mariti constante matrimonio, etiam si ad se pactum, seu lex, statutum, seu consuetudo, de communicandis lucris. glof. 2. numer. 104.

Communis opinio Doctorum & interpretum aliquando facta fuit talis quia sine iurium examinatione firmanter sequaces sententiam vel opinionem

alicuius, cum fide sola, & auctoritate alicuius ex scriptoribus. glof. 1. numer. 156.

Concessio quando dicitur realis, & quando personalis. g. 1. n. 271. Concessio semper presumitur pro illo cui conceditur, & heredibus suis facta, nisi solum prospiciatur pro primo illo cui conceditur. glof. 1. numer. 212.

Concessum alicui ad aliquid agendum vel consequendum cencetur concessum cum omnibus illis qualitatibus, & requisitis præambulis ad illud consequendum, sine quibus illud principale comode consequi non potest. g. 5. n. 28.

Condictio habet locum in omnibus solutionibus factis ex causa onerosa quæ intentari potest tam per soluentem quam per illius hæredes. g. 1. n. 297. Condictio aduersus donatarium vrget quoties donatario permittitur reuocatio donationis. g. 2. n. 114.

Conditio à natura sua suspendit actum cui aduectitur vsque in euentum conditionis. g. 1. n. 250.

Conditio casualis non impedit transmissionem fideicommissi conuentionalis, secus vero si fuerit potestatiua. g. 1. n. 255.

Conditio de non alienando inducit coniecturam quæ se habet ad esse, vt ex ea presumatur prohibitio detractionis Trebelianice. g. 4. n. 53.

Conditio debet se habere ad esse & non esse vt propriam conditionis naturam retinere videatur. glof. 5. numer. 301.

Conditio debet in propria & specifica forma adimpleri maxime si fuerit voluntaria. g. 1. n. 29.

Conditio habetur pro impleta quoties non stat per adimplere debentem. g. 4. n. 110.

Conditio defferendi nomē & arma testatoris seu pupilli potest aponi & in iūgi pupillari substituto etiā si sit de cognatis, sicut aponit potest cuilibet alio heredi instituto, & cui lucrū defferatur. g. 5. n. 241. & 232.

Condi-

I N D E X.

Conditio defferendi nomen & arma non dicitur adimpleta ex quo semel cognominatur grauatus nomine & apellitus testatoris, & semel vsus sit armis illius, sed opus est perseuerantia cum habeat causam continuam. glof. 5. n. 233.

Conditio defferendi nomen & arma habet causam continuam taliter quod prætermisio & neglectio defferendi, priuat grauatum commodo sub tali conditione relicto. glof. 5. numer. 236.

Conditio difficilis seu impossibilis ex parte adimpleri debent licet, possibilis & facilis ex parte alterius vtrum vitie dispositionem. glof. 5. nu. 241. & 242.

Conditio in qua nullus effectus desideratur non potest per equipollens adimpleri. h. 1. n. 29.

Conditio inducens perplexitatem vitiat actum cui adijcitur. glof. 5. numer. 234.

Conditio impossibilis quam testator possibilem cogitabat quando dispositionem a nullo. g. 5. n. 244.

Conditio masculinitatis cum exclusionem foeminarum si non induceret vocationem, faceret quod filijs & filiabus supersticibus & institutis conseruatio agnationis non sequeretur. g. 5. n. 29.

Conditio suas masculinitatis in vna parte testamenti adiecta, vtrum faciat quod in alia parte presumatur repetita & sub intellecta. g. 5. n. 44.

Conditio potestatiua non transit ad hæredes adimplenda si adimplerere debens potuerit illam adimpleri. g. 1. n. 238.

Conditio defferendi nomen & arma testatoris consulitur agnationi propagatur quæ familia & prospicitur abolorio. g. 5. n. 235.

Conditio possibilis ex se & ex sua natura impossibilis tamen per adimplere debentem vtrum dispositionem vitiet. g. 5. n. 243.

Conditio quæ in est dispositioni seu

actui à natura ipsa actus, non facit actum seu dispositionem conditionalē. g. 5. n. 134.

Conditio quæ sua natura inest legato seu fideicommissio seu culibet alio actui, non reddit actum seu dispositionem conditionalem nec impedit transmissionem. glof. pri. numero, 358.

Conditio resolutiua concipitur, & formatur per dictionem nisi per quam facile dignosci potest vtrum sit resolutiua vel suspensiuæ. glof. 5. numer. 309.

Conditio si siue liberis simul cum conditione de non alienando non porrigit nec trahit fideicommissum vltra gradum ad quem extendi solet. g. 4. n. 103.

Conditio si sine filijs masculis vtrum operetur vocationem positorum in conditione, hoc est vtrum faciat filios in conditione positos cenceri vocationis. g. 5. n. 19. 20. & 21.

Conditio si sine liberis institutionem ex filijs adiecta an faciat vt sub intelligatur in alia institutione vel substitutione de alio filio simpliciter, & in dicto testamento facta. glof. 5. numer. 42.

Conditio si sine liberis à lege subintellecta ex verosimili mente testatoris desumitur, qua vero similitudine cessante cessat etiam subintelligentia. g. 5. n. 43.

Conditio si sine liberis expressa, presumitur posita in fauorem filiorum positorum in conditione. glof. 5. numer. 94.

Conditio si sine liberis expressa ad quid prosit quando adijcitur institutioni filiorum grauatorum cum talis conditio iam a lege subintelligatur. g. 5. n. 106.

Conditio si sine liberis concurrens cum alia conditione, omnes debent adimpleri vt dispositum sub illarum existentia locum habeat. glof. 5. numer. 108.

Conditio si sine liberis respicit fauorem

libero-

I N D E X

liberorum. g. 5. n. 162.
 Condicio si sine liberis deficit filia-
 bus superstitibus. g. 5. n. 218.
 Condicio si sine liberis tacita & a le-
 ge subinducta respicit commodum
 & utilitatem filiorum. g. 5. n. 259. &
 275.
 Condicio si sine liberis tacita & a le-
 ge subintellecta subintrat etiam si
 pia causa sit substituta & vocata. g.
 5. n. 267. & 265.
 Condicio si sine liberis a testatore ex-
 pressa, in quo differat a tacita per le-
 gem subintellecta. g. 5. n. 276. &
 277.
 Condicio si sine liberis semper subin-
 telligitur siue grauatus sit filius siue
 extraneus. g. 5. n. 289.
 Condicio si sine liberis utrum subin-
 telligatur si grauatus sit clericus in
 sacris constitutus. g. 5. n. 291.
 Condicio si sine liberis quando verifi-
 cetur in filiis naturalibus tantum. glo
 sa. 5. n. 292.
 Condicio si sine liberis non potest in-
 telligi in clerico, quando Papa dispen-
 sauerit ad contrahendum matrimo-
 nium. g. 5. n. 302.
 Condicio si sine liberis an videatur
 defecta per legitimatum. g. 6. n. 96.
 Condicio si sine liberis tunc demum
 non verificatur in filiabus, quando co-
 currunt praesumptiones inducentes vo-
 cationem masculorum etiam si testa-
 mentum sit mulieris. g. 5. n. 227.
 Condicio si sine liberis iam in casu le-
 gis cum Auis subintelligebatur in
 quolibet ascendente licet loquatur
 tantum in Auo. g. 5. n. 255. & hum.
 256.
 Condicio si sine liberis a lege subin-
 tellecta nedum in fideicommissaria
 substitutione, sed etiam in exempla-
 ri & pupillari etiam suo casu subintel-
 ligitur. g. 5. n. 257.
 Condicio si sine liberis subintellecta
 in compendiosa verificari potest in
 exemplari, pupillari & fideicommissa-
 ria non vero in vulgari. g. 5. n. 258.
 Condicio si Papa dispensauerit repu-

tatur pro impossibili cum de pendeat
 a principis potestate & voluntate.
 g. 5. n. 303. & n. 340.
 Condicio simplex & duplex in omni-
 bus fideicommissis adijci potestatem inte-
 stamentarijs quam conuentionalibus
 g. 1. n. 302.
 Condicio tacita vel subintellecta si si-
 ne liberis verificatur vel in filiis le-
 gitimis, vel in adoptiuis, vel in legiti-
 matis vel in naturalibus vel in mona-
 sterio. g. 5. n. 295.
 Condicio ut bona in familia rema-
 neant, habet perpetuam causam ut
 non alienentur bona alienari prohi-
 bita. g. 4. n. 115.
 Condicio vna sufficit ut adimpleatur,
 in conditionibus alternatiuis. g. 5. n.
 107.
 Condicio voluntaria in quo differat
 a necessaria data paritate rationis. g.
 1. n. 35.
Conditionalia nunquam inducere possunt
 dispositionem. g. 4. n. 70. & g. 5. n.
 10. vbi n. 12. quando dici possunt con-
 ditionalia.
Conditiones ignominiose & infamie nota
 irrogantes a testamentarijs ordinatio-
 nibus reicijende. g. 5. n. 298.
 In conditionibus voluntarijs sola testa-
 toris voluntas desideratur & non ef-
 fectus. g. 8. n. 136.
 Conditiones quilibet possunt per tes-
 tatores suis ordinationibus testamen-
 tarijs adijcere, dummodo ius illos pro
 legitimis reputet. g. 5. n. 1. & 2.
 Conditiones quaedam sunt tacite que-
 dam expresse. g. 5. n. 250. & 25. & om-
 nes comprehendit constitutio nostra ibi-
 dem. n. 249.
 Conditiones resolutiue necessario sunt
 implende secundum formam per hanc consti-
 tutionem adscriptam sicut sunt implende
 conditiones suspensiuae & de differentia
 inter dictas resolutiuas & suspensiuas
 conditiones. g. 5. n. 306. 307. & n. 308.
 Conditiones simpliciter ut aiunt ne-
 cessarie pro actus validitate ex dispo-
 sitione legis, licet suspendant actum quo
 ad effectum conditionis, non vero impe-
 diunt

I N D E X

diunt transmissionem. g. 5. n. 200.
 Conditiones voluntarie, non possunt
 per equipollens adimpleri. glo. 8. nu.
 135. & n. 137.
Confirmatio alicuius actus requirit in se
 omnia illa ad suum effectum produ-
 cendum, quae sunt necessaria ad ges-
 tionem actus confirmandi. g. 1. num.
 175.
 Confirmatio inutilis dationis heredi-
 tatis codicillis facta, plus inutilitatis
 habet quam datio ipsa in codicillis fa-
 cta. g. 1. n. 174.
Confirmationes inutilium institutionum,
 & substitutionum directarum facte
 in codicillis an operentur fideicom-
 missa. g. 1. n. 173.
Confiteri Peccata inductum fuit ab ore
 saluatoris nostri, quomodo autem, &
 quando sit confitendum a iure posi-
 tiuo. g. 1. 20.
Coniectura ad contrarium numquam sum-
 mi potest. g. 1. n. 103.
 Coniectura in contractibus, & mate-
 ria ab ea descendentes non admi-
 tenda. glo. 1. 198. & 278.
 Coniectura est semper sumenda in
 interpretanda pupillari substitutione
 illa que sumi solet in interpretan-
 dis voluntatibus testamentarijs. g. 1.
 n. 332.
 Coniectura pietatis illa nempe, ne
 videatur testator alienam successio-
 nem proprijs anteponere solum vi-
 get in descendentem grauato restitu-
 te hereditatem extraneo. g. 5. n. 282.
 Coniectura pietatis in casu, l. cum
 auus de conditio. & demonstra. vnde
 proueniri dicatur declaratur noue,
 g. 5. n. 282.
 Coniectura pietatis communiter re-
 cepta, & subintellecta, in conditioni-
 bus, si sine liberis, ne scilicet videatur
 testator alienas successiones proprijs
 anteponere reprobatur. g. 5. n. 279. &
 288.
 Coniectura pietatis, qua praesumitur
 testatorem proprie soboli consuluisse
 quomodo intelligatur. g. 5. 154.
 Coniectura pietatis in casu l. cum

auus de conditio. & demonstrat. in
 quo consistat. g. 5. n. 253.
 Coniectura que desumitur ex prohi-
 bitione de non alienando se habet
 ad esse prohibitionis Trebellianice,
 g. 4. n. 53.
 Coniectura semper sumitur quae mi-
 nus grauat heredem. g. 5. n. 61. & gl.
 4. n. 87.
 Coniectura si quae esset sumenda, &
 inducenda pro transmissione condi-
 tionalium, illa fuisset, si per eam coniu-
 cti admitterentur, & extranei exclu-
 derentur. g. 5. n. 124.
Coniecturae due simul, quando sint sufficien-
 tes ad inducendam transmissionem co-
 ditionalium fideicommissorum. g. 5.
 n. 146.
 Coniecturae in iure nulle sufficientes
 ad inducendam transmissionem con-
 ditionalium. g. 5. n. 177.
 Coniecturae in §. cum ita legis heredes
 mei §7. ad Trebel. non sunt, nec
 fuerunt sufficientes ad inducendam
 transmissionem. g. 5. n. 138.
 Coniecturae que sint sufficientes ad
 protrahendum legatum filiabus reli-
 ctum ad posthumam, quam testator
 ignorabat fuisse conceptam, & in vte-
 ro vxoris. g. 5. n. 59.
 Coniecturae que sint admisse per Do-
 ctiores ad inducendam transmissionem
 conditionalium fideicommissorum
 enumerantur sub. g. 5. 140. ad n. 145.
 Coniecturae quinque concurrunt in
 casu, & specie, §. cum ita, l. heredes
 mei §7. ad Trebel. & omnes non suf-
 ficiunt ad inducendam transmissio-
 nem gl. 5. n. 145.
Coniuncti cognatione spiritali an veniant
 appellatione coniunctorum, sub g. 3.
 num. 72.
Consequens volens de necessitate velle pre-
 sumitur suum necessarium antecedens
 ad illud consequens a sequendum. g.
 5. n. 79. & 82.
Consulentes in illorum doctrinis, & tra-
 ditionibus ad sua responsa sunt vi-
 tandi, quantum sit possibile, & ab eis
 est fugiendum, quod experimento in

I N D E X.

authore in omnibus istis commentarijs reperies, qui data opera curauit ab illis fugere inherendo semper obseruationibus interpretum in tractatibus, & lecturis, g.7.n.53.

Compendiosa substitutio a patre facta per verba communia filio impuberi intra tempora pubertatis valet iure directo tam de iure communi, quam municipali, g.7.n.37. & n.40.

Compendiosa substitutio cum sit concepta vna verborum formula, quæ non potest valere, nisi vt fideicommissaria, nequaquam poterit etiam, vt pupillaris subsistere, g.7. n.39.

Compendiosa substitutio concepta per verba communia, & facta in parte quando extendatur ad totum de iur. communi, g.7.n.62.

Compendiosa substitutio cum contineat pupillarem excludit successione nostræ constitutionis si fuerit facta a licui de cognatis, vsque ad quartum gradum, g.1.n.81.

Compendiosa erit substitutio quoties per verbum, *quandocumque*, reperitur a matre ordinata filio impuberi in qua inerit tacita conditio, si sine liberis, g.5.n.5. & 6.

Compendiosa substitutio est maioris virtutis, quando fit verbis communibus, quæ quædo fit verbis directis cum primo casu contineat pupillarem solum, secundo vero casu pupillarem, & fideicommissariam, g.7.n.148.

Compendiosa facta, a milite per verba communia in hoc principatu, vel de iure communi per verba directa, vt sustineatur tamquam directa post pubertatem fieri non potest, absque privilegio militis, g.7.n.83.

Compendiosa substitutio facta per verba directa, quæ semel valuit, vt directa non prorrigitur ad fideicommissariam de iure communi, g.7. numer. 131.

Compendiosa substitutio facta impuberi verbis communibus de iure patrie quando excludat matrem ab illius successione, g.7.48. & n.50.

Compendiosa substitutio facta verbis communibus impuberi in parte hereditatis trahitur ad totam, g.7.n.54. & idem de iure communi si fiat verbis directis, ibidem, n. 57. & 61.

Compendiosa substitutio facta impuberi de fratribus illius, omnes fratres siue ex vno, siue vtroque sint latere coniuncti veniunt in substitutione, g.1. num.331.

Compendiosa substitutio in qua inest tacita conditio, si sine liberis si cum illis moriatur grauatus sub simili substitutione quidquid postea succedat de filijs expirat, g.5.n.7.

Compendiosa substitutio in hoc principatu facta a pagano per verba communia filio impuberi intra metas pubertatis valet iure directo, & quid de iure communi, g.7.n.36. & 38.

Compendiosa substitutio iudicatur secundum casuum contingentiam, tam vt pupillaris, quam vt vulgaris, seu fideicommissaria, g.7.n.58.

Compendiosa substitutio in dubio potius directa, quam præcaria iudicari debet, g.7.n.59.

Compendiosa substitutio impuberi facta in parte de iure communi, an trahi possit ad totum, quod sub subdistinctione resoluitur, g.7.num. 71. & 72.

Compendiosa substitutio, non est proprie, realiter, & verè substitutio g.1.n.80.

Compendiosa substitutio verbis directis obliquis, vel communibus concepta diuersos producit effectus, g.7.num.1.

Compendiosa substitutio verbis omnibus concepta contra matrem valet, vt pupillaris, g.7.nu.41.

Compendiosa substitutio verbis directis communibus facta in parte hereditatis trahi debet ad totum, g.7.numer.68.

Compendiosa substitutio verbis communibus a milite facta in hoc principatu, & iuxta terminos præsentis constitutionis filio suo impuberi intra tempo-

I N D E X.

tempora pupillaris ætatis valet, vt pupillaris postea, vero vt directa militaris, g.7.n.77. & quid sit de iure communi dispositum si esset verbis directis facta remissiue, n.80.

Compendiosa substitutio verbis directis facta a milite, vt valeat tanquam directa militaris, vtrum sit necessarium privilegium militare, an ex se valeat a sua natura, g.7.n.81.

Compendiosa substitutio verbis communibus filio impuberi facta, quæ semel valuit, vt directa, vtrum post pubertatem trahi possit ad fideicommissariam de iure municipali, g.7.n.128. Et quid de iure communi, n.129. & nu.130. vbi de ratione congruenti.

Compendiosa substitutio verbis communibus facta filio impuberi per patrem, matre existente in medio, an valeat, vt pupillaris intra pubertatem, & postea iure fideicommissi, glo. 7. num.147.

Compensatio utilitatis cum damno aliquando in iure admitenda, g.8.42.

Constitutio nostra intentionem habuit conseruandi bona impuberum in agnatione, g.1.n.43. vbi de ratione illius, n.45.

Constitutio nostra intelligitur, quando viuo patre impubes moritur ibidem.

Constitutio nostra an sit in sui decisione correctoria iuris communis, an limitatoria, an vero exorbitans, & an extensibilis ad casum improprium, g.1.n.47. & melius g.6.n.7. & glof.6. num.40.

Constitutio nostra si non adiecisset verbum, *impuberibus*, sed solum procederet disponendo de filijs vtrum comprehendisset impuberes, g.1.nu.49. & n.50.

Constitutio nostra solum disponit quando impubes non habet substitutum pupillarem, eo tamen habente remanet dispositio ad ius commune cum certis modificationibus, g.1. numer.125.

Constitutio nostra in prioribus illis

verbis, *morints abintestat*, declaratur, g.1.n.139. & gl.4.n.315. Constitutio nostra an sit in exemplari substitutione intelligenda, gl.1. n.393. & 396.

Constitutio nostra quam iuris partem corrigere videatur, g.1. nu.396. Constitutio nostra in illis verbis, *per qualseuol titol, causa, y rao*, declaratur sub g.2.n.17.

Constitutio nostra an causam mediatam, vel immediatam considerauerit, quoad delationem bonorum concedendam, & cognoscendum vnde bona descendant, g.2.n.32.

Constitutio nostra in illis verbis, *o de altres parents*, quomodo intelligatur, g.2.num.35.

Constitutio nostra nihil disponit de aditione, vel agnitione facienda per impuberem, sed solummodo procedit reseruando legitimam parentibus, g.2.n.44.

Constitutio nostra nihil inmutauit circa vsum fructum patri debitum a lege ipsa in bonis filiorum, g.2.n.47.

Constitutio nostra inter alias iuris partes quas corrigit illa præcipua est quæ continetur sub, *l. si infanti*, C. de iur. de liber. in ea scilicet parte in qua defert patri successione infantis descendens ab intestato, deferendo hic, bona infantis, non patri, sed cognatis, g.2.n.49.

Constitutio nostra tantum considerat qualitatem dominij patris, vel matris ad dignoscendum, an sit res paterna, vel materna, glo.2.n.98.

Constitutio nostra vtrum disponat, & decisionem suam protrahat ad bona collateralium impuberi de cuius successione agitur delata, an vero tantummodo ad bona ascendentium, g.2.n.155. & n.158.

Constitutio nostra data opera, & affectate adnectit verba, *ab auo*, quæ si deficerent solum bona paterna comprehenderet, g.2.n.165.

Constitutio nostra quit disponat, & inducat contra ius commune, g.3.n.1

Con-

I N D E X.

Constitutio nostra in illis verbis, *seruat orde de dret Roma* enodatur, & declaratur, g. 3. n. 17. & nu. 26. vbi contra nostrum practicum Mier. retorquentur superiora verba.

Constitutio nostra qualitatem agnationis in successione bonorum patrum impuberis nullatenus considerat, g. 3. n. 27.

Constitutio nostra, an procedat in impubere pupillo illegitimo, seu bastardo, g. 3. n. 58. & n. 61.

Constitutio nostra, an sit ita intelligenda in bastardis secundum Doctorem Hispanorum traditiones de bastardis loquentes, g. 3. n. 62.

Constitutio nostra non procedit in bastardo impuberi, quoad illius bona paterna, secus vero quoad bona materna respectu cognatorum, g. 3. n. 63.

Constitutio nostra vtrum debeat seruari in presentandis beneficijs, proximioribus de genere conferendis, glo. 3. n. 75.

Constitutio nostra vtrum procedat in bonis extra principatum existentibus impuberis, intellige cui succeditur in hoc principatu, g. 3. n. 76.

Constitutio nostra procedit in bonis impuberis, & non in persona illius considerando bona, & non personam, g. 3. n. 77.

Constitutio nostra, & quelibet alia lex, quae excludit parentes a successione filiorum intestatorum, sunt & reputantur odiosissime sub g. 3. numer. 80.

Constitutio nostra in illis verbis, *fins al quart grau*, vtrum sit intelligenda inclusivae, vel exclusivae, g. 3. n. 83.

Constitutio nostra, ideo reseruauit legitimam parentibus, ex quo eo ipso, quod lex procedit priuando successione, visa sit, etiam priuare eos a legitima ipsis debita, g. 4. n. 1.

Constitutio nostra expenditur, & ponderatur in duabus partibus illius, & ad elegans propositum sub. gl. 4. numer. 77.

Constitutio nostra solum intelligen-

da venit in bonis impuberis liberis nullo grauamine, seu onere fideicommissi subiectis, nullatenus vero in bonis restitutioni suppositis, g. 4. numer. 78.

Constitutio nostra, sub illis verbis, *so la legitima reseruada*, in quibus corrigere videatur authenticam defuncto ad Tertilia, g. 4. n. 192.

Constitutio nostra in illis verbis, *e aso mateix sia seruat*, ponderatur, & expenditur, g. 4. n. 215.

Constitutio nostra expenditur in illis verbis, *e seruades les condicions*, & c. gl. 4. n. 306.

Constitutio nostra in relatis verbis prioribus, *morints ab intestat*, cum sequentibus proximioribus expenditur, g. 4. n. 315.

Constitutio nostra nedum praecipit, & statuit condiciones expressas seruo, sed etiam tacitas, & omnes que sub nomine conditionis possent comprehendere, g. 5. n. 249.

Constitutio nostra si de matre expresso non disposuisset sub illis verbis, *e aso mateix sia seruat en los bens de la mare*, vtrum nihilominus bona materna comprehendisset, g. 6. numer. 8. & n. 30.

Constitutio nostra in quibus consonet, & concordet cum iure communi, g. 6. n. 44.

Constitutio nostra, & eius decisio vtrum trahi possit ad legitimatos tam quando agitur de succedendo eisdem, quam quando illi sint admittendi ad successione legitimi, g. 6. n. 77.

Constitutio nostra ex quo priuat matrem a successione bonorum, vtrum voluerit etiam illam priuare a tutela legitima delata ex authentica matris, & auiae, g. 6. n. 137. & n. 140.

Constitutio nostra in illis verbis, *sola legitima reseruada*, expenditur, & ponderatur sub g. 6. n. 144.

Constitutio nostra in illis verbis, *torn peruenga substituesch, e sic deuolut*, declaratur, & enodatur sub gl. 7. n. 2.

Constitutio nostra in illis verbis, *e sem-*

I N D E X.

semblans del tot en tot sien agudes, g. 7. num. 30. 31. & num. 32.

Constitutio nostra omnia verba, quae ius commune pro communibus repuaruit, induxit, & habuit facit, & conuertit in directis taliter, quod exinde in hoc principatu solum habemus verba directa, & obliqua, glo. 7. num. 25.

Constitutio nostra nihil immutauit circa testamenta militum, nec eorum priuilegia, glo. 7. n. 79.

Constitutio nostra expenditur, & ponderatur in optimo casu, gl. 7. nu. 146.

Constitutio nostra in finalibus illius verbis inducens solam mentionem filiorum validasse testamenta paterna, illaque liberatio a vitio praeteritionis, vtrum solum procedat in testamentis factis inter filios, g. 8. nu. 161. & num. 163.

Constitutio finalis hoc titulo incipiente, *co apar gran iniquitat*, edita per serenissimum Regem Philippum II. in comitijs Morisoni celebratis anno 1585 declaratur perfunctorie vna cum declarationibus, & limitationibus sub g. 1. a nu. 309. vbi inseritur series, & contextura illius, vsque ad n. 402.

Constitutio finalis hoc titulo intelligi debet in casu tantum in quo loquitur cum exorbitet a iure communi, & consequenter intelligitur in bonis a matre filio impuberi delatis, g. 1. n. 311.

Constitutio finalis hoc titulo non considerat duplicitem vinculi, sed solum gradum ad lineam a qua bona proueniunt, glo. 1. n. 335.

Constitutio finalis hoc titulo in illis verbis, *segons orde de dret Roma*, declaratur sub g. 1. n. 346.

Constitutio finalis hoc titulo, vtrum sit seruanda in omnibus gradibus substitutionis pupillaris, vel an sufficiat adimpleri illius requisita in primo gradu, g. 1. n. 348.

Constitutio finalis hoc titulo in illis verbis, *y no en altres persones*, declaratur g. 1. n. 351.

Constitutio finalis hoc titulo in diuersis casibus intelligenda, g. 1. n. 340.

Constitutio finalis hoc titulo, vtrum sit intelligenda in exemplari substitutione concipienda, vt astringatur in ea pater substituere agnatos, seu cognatos intra quartum gradum atenta linea, vnde bona descendunt, g. 1. num. 393. & n. 396.

Constitutio prima hoc titulo in quibus casibus reperiatur correcte per nostram constitutionem, & in quibus remansit in suo robore, glo. 2. n. 160. & nu. 162. & antea n. 14.

Constitutio 27. anni 1599. incipiente, *per conseruar*, cum loquatur in prohibitione Trebelianice, an sit intelligenda in falcidia, g. 6. n. 12.

Constitutio *com fer o contraure*, filiam non priuat bonis paternis a maioribus vincularis in illius fauorem etiam si contrahat matrimonia clandestina, g. 4. num. 83.

Constitutio prima incipiente hac nostra sub titulo *disolt lo matri. quin dret per tan a la viuda*, non viget in bonis restitutioni subiectis, g. 4. nu. 79. vbi sub nu. 80. expenduntur priora verba illius.

Constitutiones huius principatus, quam interpretationem admittant, g. 6. num. 31.

Constitutiones Cathaloniae non possunt extendi, per Regios Senatores ad casus similes ex identitate rationis licet possint declarari, gl. 6. n. 34.

Constitutiones Cathaloniae licet non admittant interpretationem bene vero de stricta significatione vocabuli ad latam extensionem admittunt cum sola friuola interpretatio reiiciatur, & non legalis, g. 1. n. 44. & 48.

Constitutiones Cathaloniae non possunt dispositiones suas extendere ad bona subditorum extra principatum existentia, g. 3. n. 78.

Contractus non admittunt congeturas, g. 1. nu. 198.

Contractus validitas dependet a tempore conuentionis, & ab eo consideratur circumstantie ad inducendam validi-

I N D E X.

validitatem, seu inualiditatem etiam si conditionaliter concipiuntur, g. 1. n. 213. 236. & 254.
 Contractus conditionalis validitas consideratur ad tempus conditionis implende, g. 1. n. 230.
 Contractus consideratur a die præstationis, seu extensionis concensus, & ab illo dicitur vltro citroq; obligatorius, g. 1. n. 237.
 Contractus in diem, vel sub conditione casuali, vel mixta celebratus accipit robur a die conventionis nullatenus vero a die adimplementi conditionis, g. 1. n. 239.
 Contractus conditionalis resiliri nõ potest per alterum ex contrahentibus pendente conditione, nec erit locus penitentie pendente conditione sub qua fuit celebratus contractus, g. 1. num. 240.
 Contractus, & stipulationes ex verbis adhibitis in eorum celebratione æstimandi, seu æstimande sunt, g. 1. n. 279.
 Contractus vno modo gestus non potest inuito altero ex contrahentibus in aliam speciem contractus mutari, g. 4. n. 188.
 Contractus dicitur in separabilis ratione nature, & forme, glos. 4. num. 189.
Contradictoria, seu contradictoria, & quæ secum implicant contradictionem in Deo Opt. Max. non possunt reperiri gl. 6. num. 123.
Contra voluntatem defuncti facit, qui neglexit facere ea per que voluntati possit optemperari, g. 4. n. 130.
Contraria simul, & semel, in vno eodemq; subiecto concurrere non possunt sub glos. 5. n. 246.
Consuetudo inducens, quod stantibus filiis masculis filie femine non succedant, quando valida sit glo. 8. num. 61.
 Consuetudo, vt legitimè dicatur inducta, quos & quantos actus requirar, & quodnam tempus desideretur, glos. 8. n. 121.
 Consuetudo inducta contra legem

Principis clausulam expressam derogatoriam, ad consuetudines secum habentem non valet, g. 8. n. 128.
 Consuetudo quando est præter ius ad similes casus extendi solet si vero sit contra ius inducta nulla extensio admittitur, glo. 4. n. 207.
 Consuetudo præter ius inducta, ad similia extendi potest secus si contra ius, g. 6. n. 4.
Conservatio agnationis non fuit inducta in casu legis humanitatis, C. de impuber. glo. 1. n. 417.
Correctio legis facta in vno ex correlatis, vtrum præsumatur facta in alio non expresso, glo. 6. n. 9. & n. 10.
 Correctio inducta per legem recentem, & nouam in vno ex coadequatis, & correlatis in lege antiqua, & veteri, an præsumatur facta, & inducta ad omnes correlatos, g. 6. n. 52.
Correctoria interpretantur semper, vt quantum sit possibile minus deroget ius commune, g. 2. n. 157.
 Correctoria non extenduntur ad casus similes etiam si in similibus militet ratio legis correctorie, g. 6. n. 32. & quæ dicantur correctoria, & in quibus differant ab exorbitantibus, & limitatorijs, glos. 6. num. 41. & num. 47.
Correlatiui ex diuersis rationibus in lege comprehensi non extendunt dispositionem in vno ex eis factam ad aliud, glo. 6. n. 56.
Correlatiuorum eadem debet esse ratio par virtus, & equale iudicium, g. 6. numer. 2.
Correlatiuum vnum correctum an aliud dicatur, & præsumatur correctum, quando diuersa militat ratio in correcto, quam in alio non correcto, g. 6. nu. 9.
 Cui non licet, quod est minus, nec licere debet, quod est plus, g. 4. n. 43.

DE LITERA D.

Damnum dedisse videtur, qui causam damni dedit, g. 5. n. 287.
Debita descendencia, & emanantia ab illa

I N D E X.

illa causa a qua bona emanant pupilli, seu impuberis per illius successores sunt soluenda, g. 3. n. 92.
 Debita conuenientia, vel ex contractu prouenientia veniunt in confiscatione bonorum, secus vero si decedat ex fideicommissio, vel ex alia vltima dispositione, g. 1. n. 208.
 Debita conditionalia soluta ante euentum conditionis non condicuntur sub g. 1. n. 247.
 Debita legalia distribuenda per aliquem non possunt cum onere distribui, g. 1. n. 362.
 Debita contracta per pupillum, seu impuberem, vel illius curatores, per quos successores illius sunt soluenda impubere defuncto, casu quo contingat diuersos habere successores atenta delatione bonorum secundum formam nostræ constitutionis, g. 3. num. 87.
 Debita illius cuius bona confiscantur si apud diuersos fiscos bona vadant vnusquisque ex fiscois pro modo quantitatis sibi ex bonis contingente soluit debita, g. 3. n. 90.
 Debita omnia a lege largita nullum admittunt onus grauamen, sicut contingit in legitima filiorum, g. 8. n. 54.
Debitor in diem non potest diem solutionis anticipare, nec per anticipatam solutionem potest fraudem inferre, g. 4. n. 309.
Debitum in foro conscientie tunc demum dicimus esse tale quando in eo adest obligatio naturalis, quæ sola de se facit deberi in foro conscientie, g. 8. num. 114.
Decedens in ascendentem numquam transmittit hæreditatem non aditam, nec agnitam, g. 2. n. 43.
Decime laico debite vtrum debeantur per religiosos habentes priuilegium non soluendi decimas ex suis prædijs, g. 6. num. 75.
Deo Senatus Regni Aragonum 34. in ordine relata per Seie intelligitur sub gl. 1. n. 219.
 Decisio nostri Senatus de non admi-

tendis appellationibus ad alium Senatam astringit subditos ad illam decisionem sequendam, g. 5. n. 76.
 Decisio Senatus vtrum sit sequenda potiusquam iuriconsultorum sententia, & quid iure municipali atento, g. 5. n. 148.
Decisiones duæ supremi huius principatus Senatus declarantur, & intelliguntur sub g. 4. n. 19.
 Decisiones Regni Senatus relæte pro Cancer, & Fontanilla in locis designatis locuntur in contractibus, & autor loquitur in vltimis voluntatibus in casu relato sub g. 5. n. 105.
Decisus notatur in tribus locis, & in tribus assertionibus, seu doctinis illius sub g. 5. n. 156. & iterum ad aliud propositum sub n. 179.
Decretum iudicis, quemadmodum est necessarium pro validitate distractionis, seu alienationis rei immobilis pupilli, vel minoris viginti quinque annorum, est ita necessarium pro validitate distractionis actionis competentis ad rem immobilem glo. 2. n. 133.
 Decretum iudicis non est necessarium ad roborandam alienationem faciendam per patrem de bonis filij aduentitij, semper, & quando alienatio est necessaria, g. 4. n. 177.
 Decretum iudicis non est necessarium ad confirmanda statuta per populum stabilita, & ordinata, ex quo iam ius commune facultatem populis statuedi concesserat, glo. 8. n. 123.
Delatio bonorum proximioribus secundum terminos constitutionis nostræ non suspenditur, etiam si impubes decedat patre relicto, qui cõseruat vsum fructum toto tempore vitæ suæ, glo. 4. nu. 320.
Deterioratio contingens in rebus dotalibus æstimatis constante matrimonio pertinet ad maritum, sicut pertinet etiam emptori in contractu emptionis perfecta venditione, g. 2. n. 86.
Detractio duplicis quartæ Trebelianice nõ potest, & falcidie de iure civili nullo loco permittitur, & recencentur Doctores

I N D E X.

res contrariam sententiam firman-
tes, g. 4. n. 76.
 Dicitio, *nullomodo*, quid importet, & quid
denotet sub g. 1. n. 20.
 Dicitio, *in*, adiuncta alio verbo, seu di-
ctioni importat negationem, g. 1. nu-
mer. 27.
 Dicitio, *quoque*, similitudinem semper
& regulariter denotare solet sub g.
1. nu. 53.
 Dicitio, *huiusmodi*, reputatur, vt demō-
stratiua, & vt relatiua prædicatur ab
omnibus, g. 1. n. 110.
 Dicitio repetitiua, & demonstratiua
refertur semper ad casus corporeis
oculis percipiendos, g. 1. n. 111.
 Dicitio, *sibi* quando personalitatem
significet, g. 1. n. 216.
 Dicitio, *ex*, causam immediatam de-
notare solet, sed si iungatur cum ge-
nitiuo originem denotare solet. g. 2.
n. 15. & 16. & g. 7. n. 84.
 Dicitio generalis iuncta cum alia di-
ctione non minus generali compre-
hendere est sufficiens omnes casus
priuilegiatos etiam si sint dissimiles
dummodo ratio dicti cui dictio gene-
ralis adnectitur illos comprehendat
g. 2. n. 19.
 Dicitio, *alij*, de qua in constitutione
nostra fit mentio, & posita inuenitur,
quid importet, an sit repetitiua simi-
lium, g. 2. num. 156. & num. 163. &
164.
 Dicitio, *si vero*, est aduersatiua ad ius,
& ad factum, g. 3. n. 50.
 Dicitio, *tunc*, temporis extremitatem
denotat, g. 3. n. 52.
 Dicitio, *etiam*, dicitur aliquando im-
plicatiua, vt in g. 4. n. 272. aliquando
vero alternatiua, vt in glo. 5. numer.
109.
 Dicitio, *vsque*, latine, & vulgariter, *finis*
posita in constitutione nostra, & con-
stitutione finali hoc titulo nostro, v-
trum sit inclusiua, vel exclusiua glof.
3. num. 82. & 83. cum seqq.
 Dicitio, *vel*, disiungit casus, & conse-
quenter inter diuersa regulariter po-
nuntur g. 4. n. 122.

Dicitio, *sola*, que reperitur in constitu-
tione nostra restringit dispositionem
& ad que illam restringat g. 4. num.
212. & g. 6. num. 144.
 Dicitio taxatiua, vel restrictiua exclu-
dit omnes casus preter comprehesos
sub tali dictione taxatiua, g. 4. n. 213
 Dicitio, *si*, conditionem facit g. 5. nu.
133. & num. 190.
 Dicitio, *inuicem*, de qua in l. iam hoc
iure de vulgar. communionem indu-
xit, g. 7. num. 15.
 Dicitio, *similia*, consulto, & data ope-
ra fuit in nostra constitutione adie-
cta, quæ si deficeret omnia verba cō-
munia, non fierent directa sed solum
modo, quæ in constitutione reperirē
tur, g. 7. nu. 30.
 Dicitio, *velut*, quid importet sub g. 7.
num. 100.
 Dicitio, *frustra*, inducit omnimodam
nullitatem, g. 7. n. 132.
 Dicitio, *dumtaxat*, a sua natura taxati-
ua, g. 8. n. 92.
Didacus Couarruias refutatur, & quædā
illius traditio impugnatur sub glo. 8.
num. 151.
Dies incertus conditionem facit, & conse-
quenter dies mortis cum nil incer-
tius morte ipsa, g. 5. num. 191. & 192.
Differentia notabilis inter codicillos ordi-
natos pro se, & ordinatos pro filio im-
pubere, vt primo casu iuris rigore a-
tento valeant ordinata per testato-
rem: secundo vero casu nequaquam
g. 1. n. 177. & 178. & 179.
 Differentia inter hæredes, & bono-
rum possessores, g. 2. num. 3.
 Differentia inter abrogationem, &
derogationem, g. 2. n. 162.
 Differentia inter fructus alicuius iu-
ris vniuersalis, & iuris particularis, &
interesse, & quomodo hoc vltimum
a fructibus ipsis differat, gl. 4. nu. 24.
 Differentia inter prohibitionem de
non alienando simplicem extra fa-
miliam, & prohibitionem de non a-
lienando adiecta, seu inserta causa, vt
in familia remaneat, g. 4. n. 117.
 Differentia inter omissionem, quam
facit

I N D E X.

facit pater non percipiendo fructus,
quos habet in bonis filijs, & renun-
tiationem expressam, quam de illo-
rum perceptione facit, & inter priua-
tionem a matre factam, gl. 4. numer.
243.
 Differentia inter emancipationem,
& suitatem, an sit quoad omnia subla-
ta, an solum quoad successionem in-
testatam, g. 8. n. 96.
 Differentia inter vocatos ex proprijs
personis, & admissos ad hæreditatem
iure transmissi, g. 5. n. 177.
 Differentia notabilis inter modum,
& conditionem, g. 5. n. 194.
 Differentia, inter corrigere, exorbi-
tare, & limitare, g. 6. n. 40.
 Differentia inter legitimatum per
subsequens matrimonium, rescrip-
tum Principis, Curie oblationem, &
patris nominationem, glof. 6. numer.
87.
Difinitio testamenti militis, & pagani, &
illorum discrimina traditur, sub g. 1.
n. 120. & melius super difinitione te-
stamenti pagani, n. 246.
Difinitiones non dantur in iure, sed des-
criptiones dialectici enim difiniunt
nostrates vero describunt, g. 5. nume-
11.
Dilectio testatoris maior, & vrgentior præ-
sumitur ex institutione, quam ex quo
libet alio actu, g. n. n. 90.
 Dilectio testatoris colligitur per ma-
gis, & minus ex quantitate, & quali-
tate rei legata, seu in testamento re-
licta, g. 5. n. 65.
Dissimulatio tunc demum imminet, quan-
do damnum reperitur daturque sem-
per super actu illicito ad euitandum
scandalum, g. 6. n. 133.
Dispensatio Pontificis super impedimento
matrimonij, etiam si rescriptum dis-
pensationis faciat mentionem de pro-
le nata non facit talis dispensatio
prolem illam successibilem in terris
quoad temporalia Pontifici non
subiectis, glof. 6. numer. 106. quod
procedit etiam si fiat dispensatio in
radice, ibidem, n. 107.

Dispensatio super impedimento ma-
trimonij, quando dicatur facta in ra-
dice illius remissiue, glof. 6. numer.
108.
 Dispensatio facta, & concessa in radi-
ce matrimonij facies mentionem de
prole nata ex illo nefario, & incestuo-
so coitu legitimando eam ad omnes
actus, etiam ad successionem dispen-
satorum quodammodo faceret simi-
lis dispensatio, quod facta pro infectis
haberentur, g. 6. nu. 124.
 Dispensatio sola Pontificis absque
novo partium consensu, non facit ma-
trimonium validum illud nempe,
quod ante dispensationem ob ali-
quod impedimentum canonicum e-
rat nullum, g. 6. n. 131.
 Dispensatio Pontificia, seu Papalis
nulla reperitur, nec inuenitur in casu
capituli: quia circa 6. extra de consan-
gui. & affinit. g. 6. n. 132.
Dispensationes cur ex identitate rationes
ad similia nequaquam extendi va-
leant traditur, sub glof. 4. numer.
286.
Dispensare potest Princeps secularis, quod
ante quatuordecimum annum inter
mares, & ante duodecimum inter fa-
minas puberes fiant, glof. 1. numer.
14.
Dispositio tunc demum reputabitur perso-
nalis quando in ea designatur perso-
na non ad effectum demonstratiuum
tantum, sed ad alios fines, glof. 1. nu.
213.
 Dispositio principalis huius constitu-
tionis nostræ, in quo consistat, g. 3. n.
primo.
 Dispositio testamentaria regulatur
ab statutaria in materia successionis
g. 5. n. 181.
 Dispositio in vno ex correlatis facta
non extenditur ad aliū si tales corre-
latiui ex diuersis causis, & rationi-
bus, sub lege comprehenduntur, seu
dispositione, g. 6. n. 56.
 Dispositio qualibet siue sit legalis, si-
ue testamentaria, siue cōuentionalis,
semper regulatur a potestate disponētis
Ee seu

- seu inducentis eam, glo. 6. num. 68.
- Disposita* nedum seruantur in dispositionibus testamentarijs, sed ea etiam, quae verosimiliter disponentur, g. 3. numer. 32.
- Dispositum* in vno ex correllatis, quando habeat locum, vigeat, & procedat, & in alio declarat, glo. 6. n. 2.
- Dispositum de iure communi, & aliud dispositum de iure municipali de isto non praesumitur ultra expressum in illo in derogationem iuris communis fuisse dispositum, g. 6. n. 36.
- Distinctio* Iacobi Cancer. ad regulam disponentem ex actu nullo, nullam oriri obligationem, seu penam declaratur sub g. 1. n. 134.
- Distinctio a Senatu nostro facta circa fructus legitime soluendos per heredem quando legitima consistit in pecunia numerata, vel quando in corporibus hereditarijs, quando admittere, g. 4. n. 20.
- Distinctio Bartoli super directis verbis adhibita, ut quaedam istorum sint civilia, quaedam vero non civilia reprobatur, sub g. 7. n. 5.
- Distribuantur* substitutiones per omnes species illarum, sub quodam facti singulari praeter morem auctoris de quo consultus respondit, sub glo. 7. num. 67.
- Diminatio* ad iura concordanda quando reperitur necessaria non potest dici a iure vitanda fore, g. 8. n. 139.
- Doctores* Hispani nedum dici solummodo possunt, & cognominari Castellani, qui ad se vsurparunt hoc nomen, sed omnes Hispaniam de gentes, & coinmorantes, sub g. 5. n. 3.
- Doctores nostri principatus, qui praetermissis enodationibus iurium patriae ad alia per tractanda insudantur sunt admonendi, ut his praetermissis ad illa se conferant, g. 7. n. 52.
- Domini* j translatio impeditur per hypothecam rei adiunctam prohibitioni de non alienando in casu contrauentionis, g. 1. n. 273.
- Domini j directi consolidatio cum v-

- tili contingit pluribus modis, & signanter, quando res cadit in committum, g. 2. n. 137.
- Donatio* quando reuocatur licite ex causis a iure permisis per conditionis remedium solet reuocari, g. 2. n. 114.
- Donatio a patre filio spurio ex damnato, & aequabili coita facta non valet, g. 3. n. 32.
- Donatio usque ad quingentos solidos, cur non annullatur ob omnium illius insinuationem, g. 4. n. 190.
- Donatio facta Ecclesiae, vel pia causa reuocatur per filiorum superuenientiam in totum, glo. 3. numer. 262. & 263.
- Donatio facta vni ex filijs reuocatur per superuenientiam liberorum solummodo quoad legitimam cum deficiat potestas in patrem donandi quod non ita contingit, quando donatio fit Ecclesiae, g. 5. n. 264. & quid de iure poli, seu conscientiae, n. 266.
- Donatio facta Ecclesiae reuocatur per superuenientiam liberorum etiam si proponatur facta in exoneratione conscientiae, seu animae, g. 5. n. 265.
- Donatione* prohibita censetur in quandam consequentiam prohibita omnis alia onerosa alienatio, & declaratur, g. 6. num. 113. & 114.
- Dos* dicitur ad maritum perueniri ex causa onerosa, g. 1. n. 298.
- Dos, quae consistit in pondere, numero, & mensura efficitur mariti pleno iure ex tacito contrahentium consensu, g. 2. n. 115.
- Dos data ab auo contemplatione patris imputatur in legitima, g. 2. num. 168. & qualiter hoc procedat, n. 169.
- Dos dicitur, quid vniuersale, sicut de legitima dici solet, sub g. 4. nu. 16. & 18.
- Dos non excedens legitimam regulatur ad terminos legum loquentium de legitima, g. 8. n. 45.
- Dos filiabus, an sit soluenda per heredem mortuo patre non spectato tempore nuptiarum vigente statuto, quod extantibus filijs masculis filiae

- filiae feminae non succedant, sed dotentur, g. 8. n. 47. & quid dicendum, quando statutum disponit, ut dotatae non succedant, ibidem n. 51.
- Dos dicitur patrimonium proprium filiae distinctum, & se iunctum ab hereditate patris, g. 8. n. 83.
- Dotale* non dicitur illud, quod aliquando fuit penes uxorem maxime si tempore constitutionis dotis res adhuc non extabat, g. 2. n. 120.
- Ducatus*, Comitatus, seu Marchionatus diuisionem non recipit mortuo patre ab intestato, quoad titulum, quod defertur filio natu maiori, gl. 8. numer. 58.
- Dux*, Comes, seu Marchio non potest suo primogenito filio ad successionem vocato substitutum nouum dare, nec illi aliud onus imponere, quod a principio, & a prima institutione non fuisset iam impositum, nec etiam si sunt amissa filiae feminae illas poterit excludere, g. 8. n. 59.

DE INCIPIENTIS LITERA E.

- Ecclesia* licet sit priuilegiata semper tamen sub regulis iuris communis comprehenditur, nisi reperiat in specie priuilegiata, g. 5. n. 207.
- Edificium* factum per tutores pupilli in solo, vel fundo paterno, an sit paternum, ut agnati succedant, an vero dicatur proprium patrimonium impuberis, ut in illis succedant, qui de iure communi succedere debent non habitatione vnde bona descendant, g. 2. n. 53. & 68.
- Edificium a tutoribus, seu pupillo factum, & constructum, nec paternum, nec maternum dici potest etiam si proponatur factum in solo paterno, seu materno, g. 2. nu. 54.
- Edificium, quando cedere debeat, solo, & soli naturam, & dominium sequatur, g. 2. n. 64.
- Edificium factum, & constructum in solo fideicommissio subiecto, an
- dicatur restitutorium, sicut fuit solum in quo constructum fuit, g. 2. nu. 65.
- Edificium a patre factum, & constructum in area, vel solo filij vtrum dicatur filij, an patris, g. 2. n. 66.
- Edificium constructum in solo, vel area dotali, an efficiatur dotale declaratur sub g. 2. n. 67.
- Edificium factum in solo pupilli fideicommissario, vel dotali aestimandum quoad valorem illius, vtrum sit aestimandum a die constructionis quam sit in eo impensum, an a die restitutionis, quantum res fuit meliorata, sub g. 2. n. 270.
- Electiones*, nominationes, seu extractiones, quae ad annum, biennium, seu triennium vel ad aliud certum tempus sunt faciende si fiant ultra non valent etiam quo ad tempus, quo fieri possent valide, g. 4. n. 186.
- Eligens* vnum in heredem ex facultate alterius, & vice, ac nomine illius non potest electum grauare si facultas grauandi non fuerit demandata vna cum facultate eligendi sub g. 1. nu. 361.
- Eligens heredem vnum ex familia potest electum grauare dummodo tantundem quantum est in grauamine habeat, & consequatur ab eligente, & bonis suis, g. 1. n. 367.
- Eligens aliquem in heredem non potest electum grauare licet sit quodammodo visus liberalitatem exercere in electum, g. 4. n. 279.
- Eligens heredem, vel legatarium ex facultate sibi concessa per testatorem nihil videtur donare, nec dicitur bona ab eligente habere, sed a primo testatore, g. 5. n. 95. & n. 102.
- Emancipatio* in quo differat a sinitate in materia successionis, g. 8. n. 96.
- Emancipatio quando morti equiparetur, quoad iuris effectus, glo. 8. n. 93.
- Emptum* ex pecunia dotali, patrimoniali, seu cuiuslibet alterius iuris vniuersalis, an efficiatur dotale, seu patrimoniale, vel illius naturae cuius

fuit pecunia, g. 2. n. 102. 103. & num. 104.
 Emptum ex pecunia dotali, seu mari-
 ri, an debeat communicari inter con-
 iuges stante pacto, lege, seu consuetu-
 dine de communicandis lucris con-
 stante matrimonio acquisitis, g. 2. nu.
 104.
 Emptum ex pecunia dotali nomine
 mariti, an sit dotale, vel proprium
 mariti, g. 2. n. 109. & n. 117.
 Emptum ex pecunia dotali tunc de-
 mum sit dotale, quando maritus non
 reperitur soluendo, g. 2. n. 111. & n.
 113.
 Emptum ex pecunia reuera dotali
 efficitur illius naturæ cuius fuit pe-
 cunia, glo. 2. n. 116.
 Emptum ex aliena pecunia non ac-
 quiritur, nec efficitur domini pecu-
 niæ, sed emptori sub g. 2. n. 118.
 Emptum ex pecunia mutuata ad em-
 ptionem faciendam, quando censeat-
 ur hypothecatum mutuanti pro pe-
 cuniæ recuperatione cum prælatio-
 ne ad omnes creditores, g. 2. n. 119.
 Emptum ex pecunia minoris, quan-
 do minoris efficiatur, g. 2. n. 122.
 Emptum ex pecunia deposita in ta-
 bula cambij, ibique destinata ad em-
 ptionem prædiorum per dominum
 pecuniæ, vtrum censeatur illius lineæ
 cuius fuit pecunia illa, g. 2. nu. 126.
 Emptum a patre, seu matre solutio-
 ne dilatata, & solum per successo-
 rem hæredem, vel filium, vtrum dica-
 tur patris, seu matris ementium, an
 vero filij, vel hæredis soluentis, g. 2.
 num. 147.
 Emphyteusis pro se & filijs suis concessa ali-
 cui non legitimo, sed naturali tantum
 potest ad filios non naturales deueni-
 re, g. 2. n. 12.
 Emphyteuta cessans a solutione canonis per
 triennium licet cadat a iure dominij
 utilis & priuetur emphyteusi, tamen
 per probabilem ignorantiam cano-
 nis succurritur ei per restitutionem
 in integrum ex clausula generali,
 glo. 4. n. 157.

Episcopus non potest hereticos, sine Inqui-
 sitorum autoritate condemnare, nec
 absoluere, g. 6. n. 15.
Æstimatio soli, vel areæ vbi ædificium ali-
 quod construitur pupillaris, dotalis,
 seu fideicommissarij a quo tempore
 fieri debeat num a ædificatione, seu
 constructione, an a die restitutionis
 aperitur, sub g. 2. n. 70.
 Æstimatio ædificij facti in solo fidei
 commissario exigitur, & recupera-
 tur per exceptionem doli, ne ex ia-
 ctura aliena locupletetur, g. 2. nu. 71.
 Æstimatio in rebus dotalibus facta,
 quando emptionem inducat aperit-
 ur sub glof. 2. num. 81. 85. & n. 125.
 Æstimatio in rebus dotalibus non fa-
 cit emptionem, quando maritus a
 principio non est soluendo, glof. 2. n.
 90. & 92.
Ætas quæ dicatur prima, quæ secunda, &
 latè de ætatis distributione innuen-
 do contra Pinellum, sub g. 2. n. 50.
Exceptio declinatoria fori, & recusationis
 iudicis ante litem contestatam et
 opponenda, g. 3. n. 48.
 Exceptio nullitatis contra testamen-
 tum ex causa præteritionis nedum,
 per filium, sed per quemlibet alium
 potest oponi, allegari, deduci, & pro-
 bari, g. 8. nu. 19.
 Exceptio dotis amissæ per contractum
 nuptiarum iucestuarum nedum a fil-
 co, cuius inter est, sed a quolibet alio
 potest oponi, g. 8. n. 20.
 Exceptio, vt sic bona, & substantialis
 debet fieri de regula, & de exemplis
 latè sub g. 8. n. 101.
Excludi nullus potest ab aliquo actu, vel
 aliqua re, absque eo quod prius res il-
 la sibi differatur præmaxime in here-
 ditate, & de ratione dicti, g. 8. n. 69.
Exclusio propriæ filiæ inducit vocationem
 inter agnatos, g. 5. n. 228.
 Exclusio fæminarum, adiecta conditio-
 ne, si sine liberis masculis nõ facit, vt
 censeatur vocati filij in cõditione posi-
 ti, g. 5. n. 23.
 Exclusio matris a successione filio-
 rum intestatorum stantibus agnatis
 nedum

nedum operatur effectum solum ex-
 clusiuum, sed inducit vocationem ag-
 natorum, g. 5. n. 24.
Exclusus semel a successione, quando in
 perpetuum remaneat exclusus in suc-
 cessionibus legalibus, g. 4. n. 314.
Excommunicatus non est citandus ad de-
 clarandum in excommunicationem
 incidisse quando nec competit, nec
 competere potest exceptio aliqua, g.
 8. n. 23.
Exemplaris substitutio filio furioso facta,
 vtrum illius matrem priuet a legiti-
 ma quemadmodum pupillaris, g. 1. n.
 413. & n. 414.
 Exemplaris substitutio, vt rite, ac re-
 cte dicatur facta pro forma illius ne-
 cesse est, quod filius furiosus cui fit
 substitutio ad minus instituat in le-
 gitima, g. 1. n. 422.
 Exemplaris substitutio a matre recte
 ordinatur licet sit ad exemplum pu-
 pillaris, & hæc a matre non valeat or-
 dinari, vbi late de diuersitatis ratio-
 ne, g. 1. n. 429. & 431. & n. 412. & nu.
 441.
 Exemplaris substitutio fit filio furio-
 so a matre etiam si ad secundas nup-
 tias migrasset per quarum cõuolatio-
 nem non amittit iura in fauorem fi-
 lij inducta, g. 1. n. 432.
 Exemplaris substitutio fieri potest
 tam in personis filiorum testatoris v-
 trique coniunctorum, quam ex vno
 tantum latere iuxta terminos, l. huma-
 nitatis, C. de impuber, g. 1. num. 339.
 quod procedit, & in matre, n. 347.
 Exemplaris substitutio in quibus con-
 ueniat cum pupillari, & in quibus dif-
 cordet cum ea, g. 1. nu. 394. & 395.
 sed melius, num. 400. 401. & numer.
 402.
 Exemplaris substitutio non fit, nisi in
 testamento paterno, & consequenter
 nisi præcedant habilia ad validitatẽ
 testamenti paterni talis substitutio
 inutiliter dabitur, g. 1. n. 403.
 Exemplaris substitutio quærellato
 patris testamento an fiat nulla, g. 1. n.
 406.

Exemplaris substitutio, vtrum filio
 naturali per patrem naturalem fieri
 valeat ex quo in bonis patris natura-
 lis nulla debetur legitima, g. 1. n. 409
 & n. 410.
 Exemplaris substitutio facta filio de
 Ecclesia, vel pio loco non sustinetur,
 & quare, g. 5. n. 274.
Exemplaris substitutus non potest onere
 fideicommissi prægrauare etiã si sint
 plures, qui legitime possint ad substi-
 tutionem inuitari, g. 1. n. 359.
Exheredatio filij ad vtilitatem illius facta
 non vitiat testamentum, g. 4. numer.
 337.
 Exheredatio sola mala mente facta
 reddit nullum testamentum, secus si
 non constat mala mente fuisse factã,
 g. 8. n. 157.
Exheredatus legitime quis dicatur, & quo
 modo in furioso hoc possit verifica-
 ri, & intelligi, g. 1. n. 404.
Exigens vectigalia dictus in iure Anga-
 rius, seu parengarius a clericis, licet
 sit ipso iure excommunicatus est ta-
 men ante declarationem audiendus,
 sub g. 8. n. 15.
Exorbitantia quando extentionem admi-
 tant declaratur, sub g. 1. n. 196. & 312
 & quomodo dicatur exorbitare, g. 6.
 num. 41.
Expressio eorum quæ tacite insunt nihil o-
 perantur, gl. 1. numer. 96. & glof. 6.
 nu. 1.
Expressum dicitur omne illud, quod ex na-
 tura verbi aliquid inducitur, per
 quod facilè ad expressum perducì
 possit, g. 4. n. 52.
 Expressum dicitur, quod virtualiter
 ex legis dispositione colligitur etiam
 si intellectui nulla vis iniungatur, g.
 4. n. 61.
 Expressum, quando per equispollens
 possit adimpleri, seu alias per verba
 generalia, g. 4. n. 65.
Extensio non fit, nec admititur de marito
 ad socerum, etiam si sit eadem ratio,
 g. 6. n. 50.
 Extensio fideicommissi conuentio-
 nalis non fit ultra personas nomi-
 natas

I N D E X.

natas licet secus sit in fideicommissio
testamentario, g. 1. n. 259.
Extentio in correctorijs, & exorbita
tibus nunquam admittitur, g. 1. num.
312.
Extentio, quæ fit in correctorijs ex
lata verborum significatione ad ca-
sus quos ratio legis correctoriæ com-
prehendit dicitur intellectiva, & vir-
tualis, g. 2. n. 33. & n. 34.
Extentio etiam in exorbitantibus ex
identitate rationis nunquam admit-
tenda declaratur, sub g. 6. n. 49.
Extentio in correctorijs, neque ex
identitate, neque ex maiestate ra-
tionis non admitenda, g. 6. n. 53.
Extentio in correctorijs, tunc demum
admitenda, quando ob non admittam
extentionem dispositio inutilis in ef-
cax, seu innanis redditur, g. 7. n. 114.
Euelli non possunt eaque ex animo depen-
dent, g. 1. n. 136.

DE LITERA F.

Facta pro infectis haberi non possunt, nec
ad ea nulla datur potentia, & quali-
ter hoc in Deo Opt. Max. intelliga-
tur, g. 6. n. 121.
Facultas testandi hominibus a lege con-
cessa, & tributa certis finibus circun-
scribitur, & terminatur quos excedere
non admittitur, g. 8. n. 107.
Falcidia, an possit prohiberi in filijs primi
gradus in hoc principatu in quo ex
novo illius iure inducto anno 1599.
Trebellianica potest prohiberi, g. 4.
n. 32. & iterum, glos. 6. n. 12.
Falcidia detrahitur, sicut & Trebel-
lianica detrahi solet contra volunta-
tem testatoris, g. 6. n. 13.
Falcidia non detrahitur ex pijs lega-
tis, etiam si grauatus reperiat filius
testatoris, g. 5. n. 126.
Falcidia ob quam rationem reperia-
tur inducta, sub g. 7. n. 118.
Falcidia, sicut in extraneo considera-
tur, & iudicatur ita in filio taliter,
quoad illius detractionem nulla sit

inter filios, & extraneos differentia,
g. 4. n. 38.
Falcidia eisdem regulis quibus po-
test prohiberi Trebellianica prohibe-
tur, & falcidia, g. 6. n. 14.
Familia vocata non diuiduntur, quæ repe-
riuntur in vno gradu, g. 1. n. 337.
Familia vocata in casu contrauentio-
nis ad alienationem, quando res, seu
bona prohibentur alienari, verum ce-
seatur vocata familia testatoris, an ve-
ro hæredis, g. 4. n. 142.
Familie appellatione, parentes, liberi, li-
berti, propinqui, patroni, nurus, & ge-
ner continentur, g. 1. n. 336. & n. 344
Familie appellatione continentur
omnes descendentes per agnationem
& cognationem, vsque in infinitum,
g. 4. n. 99.
Favor filiorum consideratur ad inducen-
dum fideicommissum. licet in se sit
onerosum, & odiosum ipsis filijs, & hæ-
redibus, g. 4. n. 305.
Femine leuioris sunt iudicij masculis ip-
sis, quod verum demonstratur autho-
ritatibus iuris diuinæ, canonici, & ci-
uilibus, g. 1. n. 3.
Femine quare citius perficiantur,
quam masculi cum sint breuioris vite
glos. 1. n. 5.
Femine non conseruant agnationem
sed illam pænitus destruunt, & finiunt
g. 1. n. 418.
Femine dicuntur, & caput, & finis fa-
milie cum nulã familiã faciãt, g. 4. n. 130
Femine possunt fieri incapaces per
statutariam dispositionem, ad succe-
dendum ex testamento, & ab intesta-
to, g. 5. n. 284.
Feudum, vel emphyteusis parentum, seu
peremptus, seu finitum, quod restitu-
tioni subiacebat cuius periculo dicat
peremptum, an fideicommissarij, an
vero hæredis grauati, glos. 2. numer.
136.
Feudum concessum pro se, & filijs
suis non potest pater in feudatus vni
ex filijs relinquere, sed omnes prætu-
muntur, & dicuntur inuestiti sub gl.
5. n. 96. & 96.

Feu-

I N D E X.

Feudum in hoc principatu dicitur in-
diuisibile, g. 5. n. 97.
Fideicommissa, an induci, & ordinari valeant
in contractibus, seu in conuentioni-
bus, & quomodo hoc contingat fieri,
g. 1. n. 203.
Fideicommissa conditionalia, ex cõ-
tractu prouenientia, quare transmit-
tantur cum illorum iura sint strictio-
ra, & e contra fideicommissa testamẽ-
taria cum habeant iura fauorabilia
si sunt conditionalia nullatenus trãf-
mitatur, g. 1. n. 224. & melius n. 291.
Fideicommissa conditionalia in con-
tractibus ordinata adueniente condi-
tione ipso iure, absquẽ aliquo homi-
nis ministerio debentur, atvero testa-
mentaria, vt debeantur factum gra-
uati desideratur, hoc est, vt restitutio
fiat, g. 1. n. 260. & n. 261.
Fideicommissa in contractibus ordi-
nata in multis differunt ab ordinatis
in vltima voluntate, g. 1. n. 275.
Fideicommissa nutu relinqui pos-
sunt, sicut & legata ipsa dummodo
voluntate testatoris præsumatur, gl.
1. n. 277.
Fideicommissa conuentionalia nulla
tenus a pari procedere cum fideicom-
missis testamentarijs possunt, neque
licet de vtrisque a pari iudicare, g. 1.
n. 300.
Fideicommissa, quando possint a sub-
stituto pupillari relinqui datis, etiam
terminis constitutionis finalis hoc ti-
tulo, g. 1. n. 354.
Fideicommissa a natura sunt onero-
sa, & secum grauamina inducunt, gl.
1. n. 363. & g. 4. n. 299. & pro odiosis,
& onerosis reputantur, g. 5. n. 13.
Fideicommissa qua ratione, & in con-
tractibus ordinari valent, sicut & in
vltimis dispositionibus, g. 5. n. 4.
Fideicommissa conditionalia ab ascẽ-
dentibus ordinata in fauorem descẽ-
dentium dicuntur in transmissibilia,
g. 5. n. 111. & n. 112. & 113.
Fideicommissa demonstrari profunt,
per verba directa, & qualiter hoc cõ-
tingat enucleatur sub g. 7. n. 13.

Fideicommissarius ex testamento spem ha-
bet, sicut fideicommissarius ex con-
tractu ad se fideicommissum iri, g. 1.
n. 225.
Fideicommissarius testamẽtarius maio-
rẽ spẽ habet fideicommissũ in eius fau-
rẽ inductũ ad se iri, quam fideicom-
missarius ex contractu, & de ratione
sub g. 1. n. 226.
Fideicommissarius propria autori-
tate rem fideicommissariam ocupans
per vim, seu alias priuatur fideicom-
missio si res illa per grauatum posside-
tur si vero, vt iacens ocupatur, tunc
per interdictum quorum legatorum
vindicitur, g. 1. n. 262.
Fideicommissarius ex testamento
exigit cautionẽ ab hærede grauato,
vt saluam præstet causam fideicom-
missi si fideicommissarius vero cõuentionalis
non cogitur cauere, g. 1. n. 283.
Fideicommissarius vocatus in casu
contrauentionis alienationis rei pro-
hibite alienari contentiens aliena-
tioni illius rei prohibite præiudicat
sibi, per talem consensum in re, &
præcio fideicommissarius, vero ex fi-
deicommissio regulari, & restitutorio
contentiens alienationi rei subiecte
tali fideicommissio, solum sibi præiudi-
cat, quoad recuperationem rei, non-
vero quoad prætij recuperationem,
pro qua aduersus hæredem grauatum,
& sua bona agere prohibetur sub g.
4. n. 154.
Fideicommissum, vt inducatur non tantum
de verborum aptitudine curandum
est quantum de testatoris inducentis
voluntate, g. 1. n. 160.
Fideicommissum, vtrum possit a pa-
tre iniungi in bonis ab eodem patre
filio impuberi relictis, g. 1. n. 183.
Fideicommissum, ex quibus verbis in-
ducatur, & que sint verba apta ad illo-
rum inductionem, sub g. 1. n. 184.
Fideicommissum desumptum, & inductum
ex casu, & in casu legis Scæuola 81. ad
senat. conf. Trebel. an sit, & dici pos-
sit ordinarium, an vero pupillare cog-
nominetur, g. 1. n. 188.

Ee 4 Fidei-

Fideicommissum, pro alio, ille solum potest ordinare, qui & pro illo testari possit, g. 1. n. 190.
 Fideicommissum in iunctum a patre successoribus legitimis filijs impuberis imitatur naturam pupillaris substitutionis, g. 1. n. 191.
 Fideicommissum in iunctum pupillo trahitur tantum ad bona testatoris, & patris inducentis fideicommissum si vero in iunctum sit successoribus pupilli trahitur nedum ad bona testatoris, sed & pupilli, seu filij impuberis, g. 1. n. 192.
 Fideicommissum conditionale, seu in diem non transmittitur ante euentum conditionis, vel diei si descendit ex testamento, g. 1. n. 206.
 Fideicommissum conditionale proueniens, & descendens ex contractu spes illius transmittitur ad hæredes si deicommissarij, g. 1. n. 207.
 Fideicommissum conditionale, quare non transmittatur plures rationes cumulantur remissiuè sub g. 1. n. 227.
 Fideicommissum conuentionale, seu ex contractu resultans, non extenditur de persona ad personam, sicut extendi solet fideicommissum testamentarium, g. 1. n. 259.
 Fideicommissum testamentarium impedit alienationem irrevocabilem non vero conuentionale, g. 1. n. 267.
 Fideicommissum ex testamento inductum per prohibitionem expressam de non alienando impedit dominij translationem, g. 1. n. 269.
 Fideicommissum siue sit conuentionale, siue testamentarium potest vnâ vel plures conditiones, secum admittere, g. 1. n. 302.
 Fideicommissum in iunctum cognato impuberis ad pupillarem substitutionem vocato, an sit valide in iunctum a tenta constitutione finali hoc titulo nostro, g. 1. num. 353.
 Fideicommissum inductum favore familiae, seu agnationis, per prohibitionem expressam de non alienando non trahitur ultra quartum gradum, g. 4. n. 97.

q. ex parte, n. 98. & limita. n. 100.
 Fideicommissum conditi male secundum aliquos transmittitur ad hæredes quando est vna, & eadem persona instituta, & substituta, quod dicitur prima coniectura ad transmittendum, g. 5. n. 134.
 Fideicommissum, vt transmittatur debet secum habere, tres vel quatuor coniecturas, prima, quod sit vna & eadem persona instituta, & substituta, 2. quod testator sit progressus ad plures substitutionis gradus, g. 5. n. 140. & 141. 3. quod sit exclusa persona aliqua, qua alias posset comprehendere sub conditione si sine liberis eamque cessare faceret, ibid. n. 142. 4. quod conditio, si sine liberis, sit sepius repetita, n. 143. 5. si vltimo loco substitutus fuisset minus dilectus ipsi transfusario, n. 144.
 Fideicommissum inductum in fauorem familiae, stipitis, seu agnationis per prohibitionem de non alienando, an porrigatur ad decimum gradum, g. 4. n. 101.
 Fideicommissum dicitur duplex quâdo filius institutus grauatur sub conditione, si sine liberis, adiuncta prohibitionem de non alienando quorum vnum consistit in casu alienationis alterum in casu mortis sine liberis, g. 4. n. 104.
 Fideicommissum quodnam inducatur per prohibitionem de non alienando, an restitutorium, an solum in casu contrauentionis, g. 4. n. 105.
 Fideicommissum agnationi relictum, an debeat filijs masculis ex filiabus, quando in substitutione testamentaria, super qua fundatur, & ordinatur fideicommissum filia feminae vna cum filijs masculis reperiuntur vocate, g. 4. n. 141.
 Fideicommissum cecetur inductum per prohibitionem de non alienando extra familiam adiecta causa, vt in familia bona prohibita alienari remaneant per q. fideicommissum dicitur testatori succedere, & non hæredi, g. 4. n. 143.

Fidei-

Fideicommissum seu grauamen impostum seu iniunctum legitimis hæredibus, modo hi sint de iure comuni, modo sint constitutionales per patrem semper dicitur odiosum impuberi seu pupillo licet suis hæredibus iniungatur, g. 4. n. 288.
 Fideicommissum vt inducatur consideratur fauor filiorum, licet ex se sit onerosum, g. 4. n. 305.
 Fideicommissum post mortem restituendum grauati incerte persone de certis non potest ante mortem grauati restitui, & quid dicendum quâdo restitutio sit facienda certe persone de certis, g. 4. n. 311. & n. 312.
 Fideicommissum iudicatur solum ex verbis solemnibus & habilibus a iure comuni intentis inductis & destinatis ad fideicommissa similia inducenda, g. 5. n. 16.
 Fideicommissum duplex inductum esse diceretur si filij positi in conditione dicerentur grauati & qualiter hoc contingeret, g. 5. n. 17.
 Fideicommissum ex coniecturis induci potest etiam si sit reciprocum sub glos. 5. n. 83.
 Fideicommissum conditionale an sit intransmissibile quando persona coniuncta testatoris excluditur, extra neaq. admittitur ob denegatam transmissionem, g. 5. n. 117. & n. 118. cum seqq.
 Fieri non licet per indirectum illud quod directe fieri prohibitu reperitur glos. 6. n. 116.
 Filia ad hoc vt dicatur lesa in legitima seu dote cui vel quibus renuntiavit vtrū attendatur ad tempus renuntiationis an vero ad tempus mortis patris, g. 1. n. 235. & glo. 8. n. 85.
 Filia quamuis de iure patrie contrahendo matrimonium sine patris consensu, vel clandestine, priuetur bonis paternis, non vero priuetur illis bonis que subiacent restitutioni, glo. 4. n. 83.
 Filia substituta in casu h. hæredes mei, §. 7. ad seuat. Consu. Trebel. si condi-

tionem pendente mortua fuisset liberis superstitibus non transmittit bona ad filios, g. 5. n. 168.

Filia renuntians nullo modo potest dici non praterita si de illa nulla sit facta mentio in testamento patris ex eo solo quod renuntiavit cum delatio illaque a lege datur filijs, non impeditur per pactum, g. 8. n. 75.

Filia instituta in dote iam sibi data in contractu matrimonij & tradita an dici possit praterita, g. 8. n. 82.

Filia que dote contenta renuntiavit successioni paterne vel materne & mortuo patre agit ad supplementum vtrum debeat probare vt in lesione optineat, eam imminere tempore renuntiationis an vero tempore mortis patris, g. 8. n. 85. cum seqq. & g. 1. n. 235.

Filia que renuntiavit legitime præsumitur quod cogitavit de bonis nedum que sunt in bonis patris tempore renuntiationis sed de bonis acquirendis post renuntiationem vsque ad mortem patris in quo legitima talis dici possit, g. 8. n. 90.

Filie non faciunt deficere conditionem si sine liberis si apparet testatorem de masculis tantum cogitasse vrgentibus, præsumtionibus, g. 5. n. 219.

Filie femine non faciunt cessare conditionem si sine liberis quando testator tempore testamenti habens filios & filias has praterisset semper vocando masculos in omnibus gradibus substitutionum & semper inter masculos disponendo, glos. 5. num. 220.

Filie non censentur exclusæ ex eo solo quod testator proprias filias in institutione vel primis substitutionum gradibus exclusisset si testator in exclusione proprie filie legitimæ fuisset ductus causa, quam non urgente in alijs feminis, non præsumuntur exclusæ, g. 5. n. 225.

Filie femine censentur exclusæ a conditione si sine liberis quando presumptiones inducentes vocationem masculorum

Ee 5 loruat

I N D E X.

lorum concurrunt etiam si ordinator fideicommissi fuerit femina. g. 5. n. 217.

Filie femine vtrum possint per statuta seu testatorum ordinationes excludi extantibus masculis & per eorum existentiam glos. 8. n. 61.

Filij possit in conditione sub illa que in pillari substitutione formanda adijci solet, mimum si filius meus deceaserit sine filijs vel cum filijs ad etatem restabilem non peruenientibus, an dici possint in dispositione vocati. g. 1. n. 197.

Filij possiti in conditione cur minus in contractibus presumantur vocati quam in vltimis voluntatibus quando reperitur fideicommissum ordinatum cum illa ordinaria conditione si sine liberis. g. 1. n. 276.

Filij per conditionalia verba magis dici possunt vocati per dispositionem testamentariam quam per ordinationem conuentionalem seu in contractu adscriptam. g. 1. n. 280.

Filij possiti in conditione in contractu nunquam cencentur vocati nec potest in dubitationem aliquo pacto deduci. g. 1. n. 299.

Filij furiosi vtrum sint omnes patri ipsius furiosi substituendi an sufficiat quod vnus tantum ex filijs substituatur. g. 1. n. 419.

Filij naturales tantum veniunt ad enphiteusim concessam profe, & filius iuis quando primo institutus fuit naturalis. g. 2. n. 12.

Filij possiti in conditione quando presumantur vocati. g. 5. n. 9.

Filij possiti in conditione qui per grauamina eisdem adiuncta dicuntur vocati si non iustituuntur ab eorum patre filioq; grauato habent legitimam in bonis fideicommissi. g. 5. numer. 100.

Filij facilius pro legatarijs, seu fideicommissarijs haberi possunt quam pro transmiffarijs. g. 5. n. 135.

Filij fratrum premortuorum cum patruo succedunt per stirpem in voca-

tionem hominis quando vocantur filij fratrum si vero vocantur soli tunc succedunt per capita. gl. 3. n. 38. & n. 39. & quid de iure pandectaru n. 40. & quid de nouissimo authenticorum n. 41.

Filij fratrum succedentes soli succedunt per stirpem & non per capita. glos. 3. n. 42.

Filij fratrum nullatenus possunt per stirpem vocari absq; eo quod non vocentur representatiue. g. 3. numer. 51.

Filij fratrum representando, beneficio legis admittuntur cum patruis tertius gradus nepotum equaliter cu secundo gradu patruum seu auunculorum equaliter concurreret. g. 3. n. 53.

Filij fratrum impuberis siue soli, siue cum patruis succedat vigore & in vim huius constitutionis semper succedunt per stirpem. g. 3. n. 54.

Filij duas quartas detrahere tunc demum possunt & in illis terris seu locis vbi viget ius canonicum quod solum disponit & iuducit duplicis quarte detractionem non vero vbi solum ius ciuile Romanum attenditur quo atento non datur similis detractione. g. 4. n. 67. & n. 76.

Filij naturales quando defficere faciant conditionem si sine liberis enodatur sub glos. 5. n. 292.

Filij legitimi & naturales per solu matrimonium suscipiuntur & haberi dicuntur sub. g. 5. n. 296.

Filij adoptiui nunquam faciunt defficere conditionem si sine liberis glos. 5. n. 300.

Filij militum sine causa non possunt per parentes exheredari ex nouellis Iustiniani redactique sunt ad instar filiorum paganorum in articulo exheredationis & sic sine insertione cause frustra exheredantur. g. 7. numer. 122.

Filij militum an sint mentionandi in testamentis parentum enuntiatue vel dispositi. g. 8. n. 149.

Filij

I N D E X.

Filij possiti in conditione licet no presumantur vocati ex hoc solo presumuntur tamen testatore predilecti. g. 5. n. 15.

Filij possiti in conditione si presumerentur vocati, induceretur duplex fideicommissum quod non est ferendum cum sit onus & grauamen & quo modo id contingeret enodatur sub. g. 5. n. 17.

Filij possiti in conditione nunquam dicuntur vocati nisi detur concursus plurium coniecturarū & adhuc tunc difficillime, admittitur enucleatur. sub. g. 5. n. 18.

Filij possiti in conditione vtrum & in dispositione censeantur possiti, si masculi vocantur cum exclusione feminarum. g. 5. numer. 19. 20. & n. 21.

Filij possiti in conditione vtrum & indispositione etiam possiti dicantur quod vocans vel testator digressus est ad plures substitutionis gradus ordinandos in quorum vltimo vocasset filios substituti vltimo loco vocati. glo. 5. n. 34. 36. & n. 46.

Filij possiti in conditione quando per oneris, seu grauaminis impositione presumantur vocati. g. 5. n. 75.

Filij possiti in conditione quando dicantur grauati, ad hoc vt ex grauamine vocatio inducenda sit declarat. g. 5. nu. 89.

Filij possiti in conditione an censeantur vocati quando dictum est si sine liberis, vel cum liberis ad etatem restandi non peruenientibus. glos. 5. num. 90.

Filij possit in conditione quando reuera sunt vocati, an dicantur tunc omnes vocati an grauatus eo casu habeat facultatem eligendi vel disponendi inter filios illos in conditione positos. glos. 5. nu. 91. & n. 103.

Filio ab intestato defuncto succedunt ei equaliter mater & pater nullo sexus discrimine addito. glos. 6. num. 42. & 43.

Filiorum appellatione quando filiae

femine non comprehendantur declaratur sub. g. 5. n. 226.

Filius familias de iure communi non liberatur a nexu potestatis paterne per contractum matrimonij secus vero de iure nostro Cathalonie. glos. 1. num. 145.

Filius familias pendente captiuitate patris dicitur sui iuris, & patria potestas suspensa. g. 1. nu. 252.

Filius familias licet patri suo acquirat hereditatem in qua instituitur remanet tamen haeres quo ad quosdam iuris effectus. g. 1. n. 295.

Filius renuntians successioni paterne vel materne non dicitur successionem fraternam renuntiasse. glos. 1. nu. 380. quod idem intellige in repudiatione.

Filius renuntians successioni paterne ex testamento, & ab intestato non est exclusus ab illa parte hereditatis qua patri defertur ex alio fratre renuntiantis. g. 1. n. 377.

Filius naturalis non comprehenditur sub appellatione filiorum. glos. 1. n. 411.

Filius furiosi cui exemplariter substitui debet, est ad minus instituendus in legitima eidem debita in bonis patris furiosi. g. 1. n. 421.

Filius dicitur vna & eadem persona cum patre suo iuris quadam fictione hoc inducente. glo. 3. n. 24.

Filius in aduentitijs proprietatem habet, & pater illius vsufructum, & consequenter filius vel impubes in casu nostre constitutionis non transfert nisi si solum proprietatem quam ipse habet manente vsufructu radicato in patre. g. 4. n. 321.

Filius Ducis, Comitum, vel Marchionis non potest onere fideicommissi grauari licet a patre Comite vel Duce instituat, & qualiter hoc intelligi possit. glo. 5. numer. 33. & gl. 8. nu. 57.

Filius in legitima situi debita in bonis patris de necessitate situi soluenda non potest cogere heredem vt legitimam soluat in bonis prohibitis alienari

I N D E X.

alienari si alia supersunt ex hæredita-
te bona sufficientia ad legitime solu-
tionem. g. 5. n. 123. quod etiam intel-
lige & in quoquoque alio debito
soluendo.
Filius substituti nullatenus potest cõ-
prehendi sub nomine substituti. g. 5.
n. 211.
Filius congruentius dicitur propria
soboles testatoris quam quilibet alius
nepos vel descendens ex illo vel alio
filio minori seu maiori. g. 5. numer.
281.
Filius non imputat in quartam nec
in legitimam fructus percepti medio
tempore ante Iustinianum. g. 4. num.
49.
Filius non detrahit falcidiam nec
Trebelianicam quando in testamen-
to patris adest prohibitio de non alie-
nando. g. 4. n. 50.
Filius de iure civili si grauetur impu-
tat legitimam in Trebelianicam cum
dicto iure attento duplicis quartæ de-
tractio sit in cognita. g. 4. numer.
75.
Filius grauatus non detrahit de iure
civili duas quartas & recedatur. DD.
hoc firmanter. g. 4. n. 76.
Filius familias cum emancipato con-
ferre tenetur fructus remissos per pa-
trem eidem contingentes in adueni-
tibus seu maternis quando agitur de pa-
tris successione. g. 4. n. 246.
Filius familias maior. 25. ann. habet ad
administrationem bonorum quando ma-
ter patrem suum priuauit usufructu.
glo. 4. n. 248.
Filius cur potest paternam hæredita-
tem repudiare, & fraternam per sub-
stitutionem delatam adire. g. 4. num.
291.
Filius institutus sub casuali conditio-
ne illa reiecta an remaneat pura insti-
tutio, & validum testamentum pa-
ternum. g. 8. n. 34.
Filius Regis licet primogenitus po-
test exhæredari causis, & rationibus
quibus quilibet alius filius particu-
laris potest exhæredari. glos. 8. nu-

mer. 56.
Filius renuntians successioni pater-
næ censetur renuntiasse successioni
ab intestato. g. 8. n. 63.
Filius præteritus etiam si renuntiaue-
rit successioni paternæ, de iure pan-
dectarum, codicis, nouellarum Iusti-
niani, & nostro municipali rumpit
testamentum paternum. glos. 8. nu-
mer. 66.
Filius emancipatus in quibus filio
mortuo assimilatur. glos. 8. numer.
93.
Filius emancipatus licet sit à fuitate
& successione exclusus, prætor au-
tem ad successionem patris illum
admitit ad exemplum suorum, &
non emancipatorum. glos. 8. nume-
94.
Filius emancipatus in quantum at-
tinet ad succedendum patri in nihilo
differt à suo. glos. 8. nu. 95.
Filius vxoratus in Cathalonia licet
pro emancipato habeatur, in nihilo
tamen à suo differt quoad succeden-
dum ab intestato. glos. 8. numero.
97.
Filius an dicatur institutus attenta for-
ma institutionis galli aquilij quam
tradi Scenola in l. Gallus. 29. deliber
& posthum. g. 8. numer. 152.
Filius non mentionatus in testamen-
to patris ut voluit constitutio nostra
an possit præteritionem approbare
& testamentum illud paternum tali
præteritione affectum validare. g. 8.
n. 156.
Filius in Cathalonia utrum titulo le-
gati seu titulo institutionis ad legiti-
mam sit vocandus. g. 6. n. 39.
Filius tunc demum potest uti querel-
la inofficiosi testamenti quando non
reperitur institutus si enim præteri-
tus non querellando sed dicendo nul-
lum testamentum patris procedit. g.
8. n. 5.
Filius præteritus utrum possit conle-
tando in præteritione roborare & va-
lidare testamentum paternum nullū
ob sui præteritionem glos. 8. n. 9.
Filius

I N D E X.

Filius absque vicio nullitatis testamē-
ti non potest institui cum conditione
casuali vel mixta. g. 8. n. 27. & si de
facto instituat dicitur præteritus
non obstante nostra cõstitutione que
nō derogauit hanc iuris partem anul-
lantem testamentum ibidem. nu. 28.
Filius fratris quādo agit cum patruo
in successione patris semper intelli-
gitur representando personam pa-
tris sui non vero ex sua persona ali-
quod ius prætereendere potest. glos. 3.
n. 25.
Filius spurius vtrique coniunctus in suc-
cessione matris non excludit alium.
filium spurium ex alio patre si non-
sunt ex damnata, & accusabili coi-
tu. g. 3. n. 30. & n. 31.
Filius familias etiam patre volente
& consentiente testari nō potest tã
de bonis in quibus habet vsumfructū
& proprietatem quam de illis in qui-
bus solum habet proprietatem pater
vero vsumfructum. g. 3. n. 47.
Filius Arrogatus quartam quam ha-
bet in bonis patris adrogatoris trans-
mittit ad hæredes. g. 3. n. 67.
Filius in detractioe Trebelianice in
nihilo differt a quolibet alio extra-
neo. g. 4. n. 37.
Filius detrahere potest duas quartas
que facultas fuit in cognita tempore
legis iubemus. 6. c. ad Trebel. g. 4. n.
48.
Fiscus cui defferuntur bona vacantia vel
per confiscationem non acquirit ex
simili donorum delatione nomen hæ-
redis sed bonorum successoris glo. 2.
n. 6.
Fiscus ex publicatione bonorum solū
capitulum fructum si proprietates sit al-
terius quam illius cuius bona publi-
cantur. g. 4. n. 322.
Fontanilla refellitur ab autore in ratione
per eum tradita cū autoritate Osaf.
ad probandum cur pupillaris substitu-
tio nullo pacto potuerit in contracti-
bus ordinari & consequenter in illo
suo speculo capitulorum matrimonia-
lium. g. 1. n. 196. & idem in alia ob-

seruatione eiusdem contra Caldam
Pereira tenendo per prohibitionem
vsumfructus a matre factam in perso-
nam patris non censeri prohibitam
administrationem sub. g. 4. num. 240
Item in alio casu cum additionatore
Guidonis papij sub. g. 5. n. 104.
Forma pupillaris substitutionis consistit
ut fiat in tabulis paternis vel in testa-
mento patris. g. 1. n. 195.
Forma prætermissa in quolibet actu,
corruit in totum ipse actus. g. 1. nu.
350. & g. 8. n. 133.
Forma quando possit per equipollens
adimpleri licet sit expressæ ad implē-
da. g. 4. n. 60.
Forma substantialis testamenti consis-
tit in mentione de filiis facienda ne-
dū de iure comuni sed de iure patriæ
sub. g. 8. numer. 132.
Forma alicuius actus tunc demum
potest per equipollens ad im pleri
quando respicit certum effectum &
per æquipollens consequi etiam po-
test. g. 8. n. 134.
Forma tradita ab imperatore in l. iu-
bemus. C. de testame. ad ordinanda
testamenta potest congrue per equi-
pollens ad implericum respiciat cer-
tum effectum & quisnam iste sit. g. 8.
n. 144.
Forma testamenti consistit in adhibi-
tione septem testium & in mentione
filiorum facienda. g. 8. n. 106.
Forme quando licet cuiquam renuntiare
euadatur. g. 8. n. 10.
Frater non succedit fratri in feudis nisi ex
præssæ in inuestitura hoc præuentum
sit & quando præsumatur. & dicatur
id cautum. g. 4. n. 63.
Fratres vtrique coniuncti, in successione
fratris impuberis, utrum preferantur
vterinis tantum, in successione bono-
rum maternorum attenda nostra con-
stitutione. g. 3. n. 15.
Fratres vtrique coniuncti attenda con-
stitutione finali hoc titulo nostro v-
trum sin prius substituendi per patrē
filio impuberi in bonis maternis quā
vterini tantum an vero habeat pater
inter

I N D E X.

inter illos electionem. g. 1. n. 323. & 329. & 347. & n. 335. ubi de ratione.
 Fratres utriusque coniuncti in successione ab intestato, preferuntur Fratribus ex vno tantum latere. g. 1. n. 325. & qualiter hoc procedat n. 334. & quid stante nostra constitutione. g. 3. numer. 15. & numer. 18. & 19.
 Fratres utriusque coniuncti preferuntur fratribus ex vno tantum latere coniunctis in legato relicto fratribus sub nomine collectiuo. glo. 1. numero. 327.
 Fratres ex vno tantum latere tunc demum concurrunt cum fratre ex vno latere tantum in legato seu fideicommissio fratribus relicto quando pluralis locutio non posset aliis verificari absque eo quod ex vno tantum latere admitterentur. glo. 1. numer. 328.
 Fratres utriusque coniuncti simul cum fratribus ex vno tantum latere admittuntur quando substituuntur per compendiosam fratres grauati. g. 1. n. 331 & 347.
 Fratres utriusque coniuncti fratris furiosi non habent prelationem ad alios fratres eiusdem furiosi ex vna tantum parte ad substitutionem exemplarem furioso illo faciendam. glo. 1. numero. 341.
 Fratres furiosi, sunt prius in exemplari substitutione formanda vocandi & substituendi per patrem antequam alij admittantur. glof. prima. numer. 352.
 Fratres utriusque coniuncti vna cum ascendentibus succedunt data bonorum separatione iuxta terminos l. quod scitis 3. C. de bonis quolibet. glof. 3. numer. 3.
 Fratres utriusque coniuncti non excludunt fratres ex parte patris in successione feudi agnationi inuestiti, & concessi. g. 3. nu. 29.
 Fratres spurij, seu bastardi, vtrum succedere possint impuberi intestato de-

functo in bonis maternis attenda nostra constitutione. glof. 3. numer. 34. & numer. 35.
Fratribus vocatis per nomen collectiuum ad successionem testatoris non admittuntur nepotes ex fratre premortuo cum patruo vel vocantis fratre viuo licet secus sit ab intestato. glof. 1. numer. 343.
 Fratribus institutis & inuicem substitutis portio repudiata accrescit reliquis fratribus licet non sint utriusque coniuncti. gl. 4. n. 144.
Fratrum appellatione tam utriusque coniuncti quam ex vno tantum latere. glo. 1. numer. 330.
 Fratrum appellatione sorores etiam continentur. gl. 1. n. 417.
 Fratrum filij an succedant cum patruo vel auunculo quando vocantur per legem seu statutum proximiores, & an idem sit in vocatione testamentaria ad proximiores per nomen collectiuum. glof. 3. numer. 21. & 22.
Fraus legi per indirectum fieri nullatenus est permittendum nec in Principe hoc tolleratur. glo. 6. n. 115.
Fructus legitimæ in bonis descendendum debentur ascendentibus vel patri a die mortis filij vel descendens, sicut debentur filiis & nepotibus a die mortis patris & auj. gl. 4. n. 11.
 Fructus legitimæ sunt restituendi per heredem a die mortis patris, & filij respectiue nullo adhibito discrimine si extant vel sint coniuncti. glof. 4. numer. 12.
 Fructus legitimæ semper debentur a die mortis illius ex cuius bonis est deprehensa legitima siue legitima debeat, & sic soluenda in corporibus hereditarijs siue in pecunia numerata, & de nostri Senatus obseruatione circa istam questionem. glof. 4. numer. 20.
 Fructus legitimæ non debentur ratione moræ sed ratione dominij sub. glo. 4. n. 22.
 Fructus in vniuersalibus rem ipsam augent

I N D E X.

augent & consequenter legitimam ipsam cum sit quid vniuersale. g. 4. n. 13.
 Fructus in particularibus iudicijs quare rem ipsam non augeant sicut in vniuersalibus remissiue sub. g. 4. numer. 17.
 Fructus vel debentur & sunt computandi ut fructus vel ut interesse & quomodo iudicetur in vno casu & quomodo in alio & de discrimine sub. glo. 4. n. 24.
 Fructus percepti per filium medio tempore ante Iustinianum impurabantur in legitimam & trebellianicam. g. 4. n. 49.
 Fructus hereditatis cur non veniant in hereditatis restitutione in casu l. præcibus. c. de impuber. si ibi reperitur substitutio directa militaris. g. 7. n. 103. & n. 104.
 Fructus percepti ex bonis militis per filium militis testatoris an veniant restituendi substituto militari. g. 7. nu. 108.
 Fructus percepti per heredem grauatum postquam fideicommissum debere capit non restituntur fideicommissario etiam si nulla fideicommissarij concurrat negligentia. g. 7. n. 109. & n. 110.
Fructuum computatio in soluenda legitima filij vel patribus seu descendentibus & ascendentibus fit in hoc principatu ad rationem solidi pro libra vel vnus pro viginti. g. 4. n. 23.
 Fructuum computatio in Trebellianica permitenda minus ad fert inconueniens quam prohibitio ipsa Trebellianice & sic facilius permitenda quam prohibitio ipsa. g. 4. n. 43.
Frustra fieri dicitur omne illud quod aliquo iure valere non potuit sub. glof. 7. n. 133.
Fundus emptus ex pretio resultanti ex alio fundo paterno seu materno vendito per pupillum, eius vè curatores, an sit censendus paternus, sicut fuit ille venditus ex cuius pretio nouissimus iste proponitur comparatus ut

dignoci possit quibus successoribus pupilli debeat iuxta terminos constitutionis nostre. g. 2. n. 97.
 Fundus emptus ex pretio alterius fundi venditi quando in huius locum intraret enodatur sub. glof. 2. numer. 100.
 Fundus emptus ex pecunia dotali vel patrimoniali, quando dotalis seu patrimonialis dici possit. g. 2. n. 102. & n. 103. & 116.
 Fundus emptus ex alierius pecunia non fit domini pecuniæ sed illius qui comparauit. g. 2. n. 118.
 Fundus emptus ex pecunia minoris quando dicatur ementis & non minoris. g. 2. n. 122.
 Fundus dotalis, an sit presumendus vel iudicandus dotalis, si constiterit permutatum fuisse cum fundo dotali. g. 2. n. 128.
 Fundus redemptus per pupillum ex pecunia propria pupilli qui quidem fundus fuisse cum pacto retrouendendi a licentis per patrem, vtrum talis fundus dici possit paternus ut fuit ius redimendi pupillo competens an vero proprius impuberis ut nouiter acquisitus & de utilitate questionis. g. 2. n. 129. cum seqq.
 Fundus per pupillum commissatus in quo ut heres patris habebat directum dominium, dicitur ne proprius impuberis tanquam ab eo acquisitus an vero paternus seu maternus attenda linea a qua feudum prouenit seu dominium directum enodatur sub. glof. 2. n. 135.
 Fundus minoris, sterilis, saxosus, & fere inutilis quando solo isto pretextu alienari valeat. g. 4. n. 159.
 Fundus adiectus alio fundo efficitur illius nature & qualitatis cuius fuit fundus cui adiecitur. glof. 2. numer. 74.
 Fundus æstimatus in dotem, datus matri impuberis, vtrum debeat cognatis impuberis intestati tanquam fundus maternus an vero agnatis ut paternus iuxta delationem & separationem

I N D E X.

nem a constitutione nostra inducta. g. 2. n. 87.
Funerum impensa omnibus creditoribus quibuslibet priuilegijs munitis praeferenda est. g. 3. n. 88.
Furiosus an quando, & qualiter sit puniendus per delictum ante furorem commissum. g. 1. n. 405.
DE INCIPIENTIBVS
 litera. G.
Gabella an debeatur ex donatione filio facta, stante statuto de Gabellis soluedis ex quocunque contractu. g. 2. n. 20.
Geminatio verborum deliberationem ciuicam vehementem & magis deliberratam significat proferentis. g. 7. nu. 123.
Gotholanus quidam docuit quandam opinionem ludouico Romano qui profiteretur, & fateatur ab illa opinionem relaram didicisse sub glo. 6. n. 91.
Gradus computatio, & enumeratio in successionebus defferendis sit secundum ius ciuile licet in matrimonijs contrahendis debeat fieri secundum ius canonicum. g. 3. n. 20. & melius. n. 86.
Gratia Beneficiorem a fantissimo facta vel concessa in aliqua Ecclesia non trahitur ad Beneficia post gratiam fundata. g. 1. n. 234.
 Gratia, largitio, seu quelibet alia liberalitas nunquam trahi potest & extēdi ad ignotos, de quibus largiens nullam habuit noticiam. g. 5. nu. 52.
 Grata sacramētatis per peccatum ex nefario, & incestuoso coitu amissa, & de perdita non restituitur per Pontificem ex reuocatione legis canonicae generantis impedimentum. glos. 6. n. 126.
Grauumen impositum substituto pupillari ex necessitate legis vocando per patrem pupilli vtrum subsistere possit. glo. 1. nu. 353.
 Grauumen solū legitimè ab eo imponi potest a quo iudiciū, super quo imponitur, prouenit. g. 1. n. 356.

Grauumen impositum à matre filiis prioris matrimonij in lucro eidem matri delato, ex illo matrimonio & de necessitate legis filiis relinquendo, vtrum valide imponi possit, declaratur sub. g. 1. n. 360.
 Grauumen iniunctum ab eo qui solū eligendi facultatem habebat a testatore super nominatione haredis, an subsistat. g. 1. n. 361. & n. 370.
 Grauumen impositum a patre in re feudali inuestita pro se & filiis suis an subsistat. g. 1. n. 364.
 Grauumen adiectum per possessore maioratus, successori suo, de necessitate iam alias a prima institutione ad mittendo non valet. g. 1. n. 365.
 Grauumen iniunctum substituto pupillari dato filio in bonis maternis iuxta terminos constitutionis finalis, hoc titulo non valet. glos. 1. n. 369.
 Grauumen impositum electo in haredem ab eo qui solum eligendi facultatem haredem habebat tunc demū valet si tandem habeat ex bonis eligentis quantum grauumen importat. g. 1. n. 370.
 Grauumen impositum per consortē rei indiuisae, quam de necessitate fori Aragonum, debet consors vni ex filiis relinquere non subsistit nisi tandem pater legasset filio grauato quantum valeret res consortialis. g. 1. n. 371.
 Grauumē modū, & cōditione, a legitima filiorum refici & repelli nouiter à Iustiniano fuisse iudictū in l. quonia in prioribus. c. de inofficios. testa. de monstratur sub. g. 4. n. 69.
 Grauumen conditionale, attentā dispositione l. quoniam in prioribus c. de inoffi. testa. statim a legitima reficitur, siue sit grauumen de futuro siue de presentē. g. 4. n. 72. & n. 73. & contra. n. 75.
 Grauumen potius inducitur ex coniecturata mēte testatoris quoad extraneos quam quoad filios. g. 4. n. 298. & nu. 305.
 Grauumen, quando ex se solo & per illius

I N D E X.

illius impositionem & inunctionem, vocationem inducat. gl. 5. nu. 89.
Grauari tunc demum quis potest, licet nō sit honoratus quando aliqua qualitas concurrat cum ipso grauamine & quādo concurrere dicatur. glo. 5. n. 81.
Grauatus ex contractu non praestat cautionem, rem fideicommissi saluam fore, quam praestare cogitur grauatus testamentarius. g. 1. n. 283.
 Grauatus potest alienare res subiectas fideicommissio, data in eo ignorantia grauaminis. g. 4. n. 150.
 Grauatus ad hoc vt valide talis dici possit, de necessitate ante grauumen est honorandus. g. 5. n. 79.
 Grauatus omnem hareditatem, seu pecuniam omnem restituere etiam si grauatus sit filius testatoris, cogitur & compellitur rem vna cum fructibus perceptis restituere. gl. 5. n. 121.
 Grauatus sub conditione defferendi nomen & arma Testatoris, si contempta cōditione, bona possideat, cogitur ad fructuum perceptorum restitutionem, etiam si per viam modi, grauumen iniungatur. glo. 5. n. 237.
 Grauatus sub conditione si sine liberis, ex iudicio quodam permissiuo grauantis, potest filiis suis impunē, & ad libitum bona relinquere & inter illos distribuere. g. 5. n. 254.
 Grauatus per directam substitutionem militarem, eueniente substitutio nis casu, nullam detrahit quartam, nec Trebelianicam, licet sit grauatus, nec legitimam, licet filius. g. 7. n. 111. & n. 115.

DE INCIPIENTIBVS
 litera H.

Habens actionem ad consequendam, aliquam rem, rem ipsam videtur habere. g. 2. n. 17.
Haredem habere potius testamentarium quam legitimum, cui libet interest, rā ad honorem, qua ad vtilitatem, etiam pupillo, mediante substituto pupillari. g. 1. n. 100.

Heredam semper ad minus quantum sit possibile grauatam esse est intelligendum & praesumendum. g. 4. n. 87.
 Haredem non habere, nullatenus est dicendum de illo, qui haredem instituit, licet repudiauert, vel se abstineat. g. 8. n. 74.
Heredes legitimi, & successores ab incestuato impuberis, venire volētes ad illius successione debent ante omnia probare mortem impuberis in pupillari sine testamento vt locus fiat illorum successioni. g. 1. n. 433.
 Heredes legitimi impuberis filij exhereditati, nullatenus possunt astringi, ad restitutionē fideicommissorum a patre iniunctorum; nisi in quantum impubes, & istorum heredes sunt a patre grauante, instituti. g. 4. numer. 289.
 Heredes legitimi impuberis, tunc demum praesumunt grauari, quando grauaminis verba ab eos reperiuntur directa. g. 4. n. 294.
Heredis extranei institutio, an cenetur prohibita, per prohibitionem de non alienando, & quid si adijciatur causa, modus, vel conditio vt in familia remaneant bona alienari prohibita. g. 4. n. 119. & n. 127.
 Heredis verbum, intelligitur de primo herede intestamento scripto. g. 5. n. 212.
Hereditamenta pāsīm in hoc principatu obseruata, an donationib⁹, magis quā fideicommissis asimilantur. g. 7. n. 205.
Hereditas pupilli respectu testatoris, dicitur aliena. g. 1. n. 107.
 Hereditas filij ad matrem, dicitur luctuosa, tristis, in solacium durae fortunae, & ingrata. g. 1. n. 108.
 Hereditas descendētis cuiusq; licet ratione miserationis, omnibus ascēdētibus debeat, non vero vltra matrem, dici potest tristis & luctuosa. g. 1. n. 114.
 Hereditas filij erga matrem, quare dicitur luctuosa, in casu l. fina. C. de institutu, & substitutu. g. 1. n. 115.
 ff. Hereditas

I N D E X.

hæreditas in codicillis directe dari non potest, nec data inutililiter potest in eis confirmari. glos. 1. numer. 167.
 hæreditas in codicillis ab intestato factis relicta est restituenda scriptis hæredibus incodicillis, per legitimos hæredes codicillantis, iure Trebelianico per eos retento. g. 1. n. 168.
 Hæreditas videtur relicta ex tacito in dicio testatoris venientibus ab intestato, ex quo defunctus ab eis disponendo, hereditatem non ademit. g. 1. nu. 185.
 Hereditas postquam adita est per hæredem, amplius non est testatoris, sed conuertitur in patrimonium aduentis. g. 2. n. 23.
 Hæreditas non adita per descendentem, non transmittitur in ascendente. g. 2. n. 43.
 Hæreditas non adita non transmittitur. g. 3. n. 68.
 Hereditas dicitur vnum integrale, cõstitens in proprietate & usufructu. g. 4. n. 214.
Heres nullum ius habet ex testamento antequam illud sit morte confirmatum. g. 1. n. 245.
 Heres adeundo hæreditatem, facit per aditionem, patrimonium suum omne quod in hæreditate reperiebatur. g. 2. nu. 23.
 Heres semper præsumitur ad minus grauatus. g. 5. n. 61.
 Heres non conficiens inuentarium perdit Trebelianicam, & suo casu falcidiam. g. 5. n. 149.
 Heres institutus sub conditione deferendi, seu portandi nomen & arma testatoris spreta, seu contempta conditione, tenetur ad fructuum perceptorum restitutionem, etiam si per viam modi, sit iniunctum onus delationis. g. 5. n. 237.
 Heres institutus per duos testatores, diuersæ familiæ cum onere seu conditione, deferendi nomen & arma vniuscuiusque sine aliqua mixtura, vtrum possit vtrasque possidere hære-

ditates, an vero sit cogendus quam maluerit eligere. glos. 5. numer. 238.
 Heres militis non obligatur vltra vires hæreditarias, omittã etiam confectioe inuentarij. glos. 7. numer. 120.
 Heres institutus in testamento patris, in quo filius reperitur præteritus, est citandus, & audiendus, etiam si testamentum sit nullum ipso iure, vt ei posset exceptio competere contra nullitatem. glo. 8. nu. 27.
Hypotheca rei concessa in casu contrafactio nis de non alienando, in contractu impedit dominij translationem. gl. 1. nu. 273.
 Hypotheca tacita competens legatario, pro consecutione legati, an competat filio, pro supplemento legitime. glo. 1. n. 424.
 Hypotheca tacita competens legatario, virtute l. 1. C. commun. de legat; an matri competat pro sua legitima (in hac constitutione sibi reseruata) consequenda enodatur, sub. glos. 1. num. 425.
 Hypotheca rei, cum pacto iurato de non alienando impedit dominij translationem. g. 4. n. 92.
 Hypotheca an censetur prohibita ex quo prohibetur alienatio extra familiam, & quando hoc sit verum. gl. 4. n. 175.
Hypothecaria agens, ante omnia, & optinere possit in iudicio, debet probare dominium hypotecantis tempore constitutionis hypothecæ. g. 2. n. 55.

DE INCIPIENTIBVS
 litera. I.

Ignominiosa, & infamatoria ab omnibus testamentarijs dispositionibus rejcienda, sub. glo. 5. nu. 298.
Impubes quis iuridice dici possit, tam in masculo quam in foemina, declaratur sub. g. 1. n. 2.
 Impubes licet regulariter non potest, generatur refertur tamen qui suam

I N D E X.

suam nutricem grauidauit, sub. glo. 1. nu. 12.
 Impubes qua ratione non potest face re testamentum, refertur sub. g. 1. n. 15. & n. 16. nec possit attestari, nec nuptias contrahere, nec torqueri. nume. 18. nec creari decurio. nume. 29.
 Impubes vt congrue dicatur intestatus, an proueniat ex comuni vsu loquendi, an vero ex veritate facti declaratur. g. 1. n. 41.
 Impubes licet careat testamenti factioe, & proprie non possit dici intestatus; tamen quo ad iuris effectus in testatus dici poterit. glos. 1. numer. 52.
 Impubes tunc demum dicitur intestatus, quando a patre suo nulla reperitur ordinata pupillaris substitutio, & tunc dicitur testatus, quando cõstat hebere substitutum pupillarem. g. 1. nu. 68.
 Impubes dicitur intestatus, licet habuerit substitutum pupillarem, si tamen quem habet, inutiliter datus sit, vel ratione loci, vel ratione potestatis substituentis. glos. prim. numer. 127.
 Impubes cui facta est pupillaris substitutio a patre suo turpi, an congrue dici possit intestatus, vt locus fiat successioni, nostræ constitutionis, & textus. l. n. 303.
 Impubes licet decedat cum pupillari substitutione ordinata per patrem suum, tamen poterit dici intestatus, si pupillaris ille substitutus non sit de cognatis vsque ad quartum, secundum ritum constitutionis finalis hoc titulo. g. 1. n. 392.
 Impubes an transmittat statim mortuo patre, vel matre, iuxta nostram constitutionem bona illa a patre vel matre delata, ad successores constitutionales istos, etiam si bona non sint agnita vel adita per impuberem. glos. secun. numer. 37. & numer. 38.
 Impubes naturalis vel bastardus, si

decedat intestatus, an ei succedant legitimi & naturales propinquiore illius linee, a qua bona obuenerunt dicto impuberi naturali seu bastardo. glos. tertia. numer. 58. & 61.
 Impubes exheredatus cui aliquid per patrem relinquatur, titulo legati cui & qualiter potest a patre grauari. g. 4. n. 285.
 Impubes siue filius siue nepos sit, siue masculus siue foemina comprehenditur sub dispositione authentice defuncto ad Tertilian. glos. 6. numer. 45.
Incompatibilia inserta legatis, institutionibus, seu alijs dispositionibus testamentarijs contrarietatem inducunt. gl. 5. n. 245.
 Incompatibilia sunt simul & semel in vno actu, quando rogatur, & Imperatur sicut quando statur & forbitur. g. 7. n. 17.
Incomoda eum sequi oportet, quem comoda & vtilitates sequuntur. g. 3. nu. 89.
Inducta in fauorem alicuius non debent in illius odium retorqueri. glos. 8. num. 33.
Incrementa alicuius rei sunt illius conditionis & qualitatis cuius fuit res illa, cuius occasione acquiruntur. glos. 2. n. 138.
 Incrementa facta hominis fundo accedentia & de per se existentia causam a fundo separatam habent, secus si non possunt absque fundo consistere. glos. 2. numer. 153. & numer. 154.
Infans decedens ante aditam hæreditatem sibi delatam, transmittit ad patrem omne quod de iure est transmissibile. g. 2. nu. 45.
Impugnans iudicium defuncti nullum potest ex eo commodum reportare. g. 4. nu. 255.
Institutio maiorem & efficaciorẽ denotat affectionem, quam quilibet alius actus vltimatus, siue sit substitutio, siue sit legatum. glos. prim. numer. 90.

I N D E X.

Institutio indubijs denotat & arguit voluntatem, & animum testatoris seu instituentis quod voluerit testari. g. 1. n. 169.
 Institutio inutilis testamento facta, & in codicillis confirmata, trahitur ad fideicommissum. g. 1. n. 173.
 Institutio facta de persona filie, que renuntiavit successioni paternę in dote iam sibi data, vtrum viciū præteritionis purget taliter quod exinde non dicatur præterita. glos. 8. numer. 82.
 Institutio filij, facta secundum formã Galli Aquilij, de qua in l. Gallus. 29. de liber. & posthum. an sufficiat vt non dicatur præterita iuxta terminos nostrę constitutionis. glos. 8. numer. 152.
 Institutio facta in parte hæreditatis etiam si sit in vna vnciã, nullo dato coherede vniuersali, trahitur ad omnia testatoris bona. g. 7. n. 56.
 Institutio filij sub conditione casuali facta, an remaneat pura, reiecta conditione, cum hæc ipso iure reiiciatur. g. 8. numer. 34.
 Institutio facta de filijs, nõ porrigitur ad filium, quem testator credebatur reputabat mortuum. glos. 5. numer. 57.
 Institutio nullatenus dici poterit conditionalis, si testator in modo instituedi dicat, si me mori contigerit, instituo te hæredem. g. 5. n. 204.
 Institutio vel exhæredatio filij in hoc Principatu, non ita exactè desideratur sicut de iure communi. g. 8. numer. 81.
Institutus quando dici potest, plus vel minus dilectus, quam substitutus, vel legatarius. g. 5. n. 35. & n. 37.
Interpretatio legalis non est exclusã per constitutiones præsentis Principatus, disponentes nullatenus interpretandas fore. g. 1. n. 46.
 Interpretatio illa semper benignior est, & vt talis sumenda, que iuuat testatorẽ & substitutũ in materia pupillaris, quã que iuuat matrẽ. g. 1. n. 99.

Interpretatio illa semper sumenda, que inducat validitatem actus, g. 1. n. 152. & ne actus sit elusorius. nu. 152.
 Interpretatio circa materiam pupillaris substitutionis, semper est illa sumenda, que solet & in testamẽtarisj dispositio nibus sumi, non vero quę sumi solet ad intestatas successiones, interpretandas. g. 1. nu. 332.
 Interpretatio semper in testamentis sumenda illa, quę minus lædat voluntatem testatoris. g. 1. n. 333.
 Interpretatio semper illa sumenda, que valere facit actum in totum, potius quam illa quę in parte tantum facit illum valere. g. 4. n. 297. & nu. 302.
 Interpretatio illa quę sumitur ad odium excludendum, dicitur semper fauorabilis. g. 4. n. 299.
 Interpretatio aliquando sumenda in contractu, a verosimili mente contrahentium. g. 6. n. 6.
 Interpretatione prohibita, solum extensionem inducente censetur prohibita non vero cõpræhensua. g. 6. n. 35.
Interesse in quo differat, a fructibus enodatur, sub. g. 4. n. 24.
Intestatus dicitur ille qui cum potuerit facere & ordinare testamentum non fecit vel si fecit non tamen regulis iuris seruatis fecit. g. 1. 24. & glos. 7. numer. 64.
 Intestatus an proprie dici poterit ille qui nullam habuit factionẽ testamenti & an in eo quæstio intestati verificari potuit. g. 1. n. 39.
 Intestatus dicitur impubes licet habuerit substitutum pupillarem si tamẽ is reperiatur inutiliter datus. g. 1. numer. 127.
 Intestatus dicitur impubes in hoc Principatu licet habeat pupillarem substitutum si tamen iste non sit de cognatis pupilli existentibus intra quartum gradum. g. 1. n. 392.
 Intestatus ex quo non ordinauit testamentum, visus est velle, bona sua successoribus ab intestato relinquere, iuris quadam præsumptione. glo. 4. n. 131. & n. 135.

Incesta-

I N D E X.

Intestatus visus est velle voluntate quadam permissiua, illos ad successionem suam vocare, quos lex illos voluit ad hæreditatem intestatorum admittere, nõ vero id præsumitur voluntate dispositiua. g. 4. n. 20.
Iudex a sua creatione vices dei & Regis optinere dicitur, apellaturq; ex hoc deus in terris. g. 2. n. 58.
 Iudex ex officio potest dotare filias aliquis, ex bonis patris, eo recusante, illas dotare. g. 5. n. 73.
Iura sanguinis, & proximitatis, nullatenus in monasterium, per mediam monachi personam, transire possunt. g. 1. n. 388. & q. 3. n. 73.
 Iura gentium quãdo dicantur immutabilia, sub. g. 1. n. 440.
 Iura particularia prouenientia ex legis dispositione, seu ministerio, etiam si agnita non sint, trãmittuntur ad hæredes quoscunque, secus vero iura vniuersalia ex testamento prouenientia. g. 2. n. 41.
 Iura sanguinis ad hæredes non trahunt, & consequenter nec ius retrahendi non transibit. glos. 3. numer. 66.
 Iura sanguinis per ingressum religionis non admittuntur. glos. 3. numer. 72.
 Iura correctoria nõ extenduntur ultra casum, & locum in quibus loquuntur. g. 3. nu. 79.
 Iura codicis tribuentia vel inducẽtia vsum fructum parentibus, in bonis filiorum aduentijs, vel maternis, remanferunt intacta per authenticam excipitur C ad Tertilia. g. 4. n. 236.
 Iura filijs natis competentia, an posthumis & non natis debeantur. g. 5. n. 68.
 Iura testamentorum, priuatorum pactis & conuentionibus, non derogantur. g. 5. n. 129.
Iudicium supremum non recognoscens superiorem, & a quo non apellatur, & vbi ex æquitate iudicatur, nõ allegatur commune pro autoritate sed pro ratione & quomodo hoc intelligatur. g. 7. n. 145.

Jurisdicctio addita castro per dominum castri, an efficiatur illius naturæ, cuius fuit castrum, vt si castrum sit feudale, sit & iurisdicctio feudalis. gl. 2. nume. 77.
Ius civile induxit vt masculus in decimoquarto anno, & femina in duodecimo puberes fiant. g. 1. n. 2.
 Ius naturale immutabile, & indispensabile. g. 1. n. 9.
 Ius positium induxit modum & tempus consistendi Deo peccata, ipse vero Deus Opti. Maxi. confessionem eorum ordinauit. g. 1. n. 10.
 Ius conditionis implendæ non trãmittitur ad hæredes, maxime in conditionibus potestarijs. g. 1. num. 238.
 Ius petendi legatum conditionale, nõ nascitur tempore ordinationis testamenti, sed tempore conditionis implende. g. 1. n. 243.
 Ius nullum resultat hæredi nec legatario, ante confirmationem testamenti, per mortem testatoris contingentem. g. 1. n. 245.
 Ius conditionis implendæ quando in facto consistit, in fideicommissis conuentionalibus, transit ad hæredes, secus vero in testamentarijs sub. glo. 1. num. 256.
 Ius Romanum, de quo mentionem facit constitutio nostra, & ad quod se refert, intelligitur de iure pandectarũ, codicis, & nouellarum Iustiniani seu authenticorum, & non decretaliũ. g. 1. n. 326.
 Ius retrahendi, vtrum competat, prære addita rei retractui suppositæ. g. 2. numer. 78.
 Ius redimendi fundum competens alicui, iudicatur pro immobili, sicut est illa res redimibilis. glos. 2. numer. 131.
 Ius naturale dicitur in duplici differẽtia. g. 1. n. 441.
 Ius retrahendi alicui ex consanguineis competens, non est transmissibile ad hæredes non habentes similem qualitatem. glos. 3. numer. 66.

Rf 3

18

I N D E X.

Ius Adeundi sicut non quaritur patri, ita nec querella, cum sit ius præparatorium ad aduendum. g. 4. n. 163.

Ius fori distinguitur a iure posit, in re uocandis donationibus per super uenientiam liberorum virtute. l. si vnquam C. de reuocan. donationib. g. 5. n. 266.

Ius comune, vnum disponens, & aliud ius municipale, de isto non præsumitur disponere vltra expressum, in derogationem iuris comunis. glos. 6. nu. 36.

Ius mouum corrigens vnum ex coadæquatis, & æquiparatis in iure antiquo, an præsumatur velle aliud corrigere. g. 6. n. 52.

Ius comune non allegatur pro auctoritate, sed pro ratione, vbi licet iudicare æquitate sola facti acta, spreto iuris rigore. g. 7. n. 145.

Ius Accrescendi an vigeat & habeat locum, in substituto veliter dato quoad portionem alterius substituti inutiliter dati, ad vtilitatem constitutionis finalis hoc titulo nostro. glos. 1. numer. 319.

Ius accrescendi viget etiam in directis substitutionibus. glos. 1. numer. 320.

Ius accrescendi an habeat locum inter fratres, etiam si non sint vtrique coniuncti in portione repudiata, per alterum fratrem, data institutione de omnibus fratribus equali. g. 4. n. 144.

Ius accrescendi, seu portio huius virtute acquisita, dicitur possideri eodem met titulo, causa, & occasione, quibus possideri dicitur portio illa cuius virtute, repudiati queritur. g. 4. n. 162.

Ius accrescendi non habet locum in contractibus, cum in his cesset ratio ob quam fuit inductum, & quænam sit ista. g. 4. n. 209.

Iustitia seu iniustitia alicuius actus, consideratur habito respectu ad principium illius sub. g. 1. n. 232.

Iusta causa litigandi quæ non præleuat hæredem ab onere soluendi legitimam, nec releuabit eum a condemnatione fructuum. g. 4. n. 21.

DE INCIPIENTIBVS
litera L.

Legales interpretationes non rejiciuntur per constitutiones huius principatus disponentes, interpretationes rejiciendas esse. g. 1. n. 46.

Legata in minus soleni testamento relicta quando debeantur in foro conscientie, a venientibus ab intestato redacta causa ad ius intestatum. g. 8. n. 113.

Legata conditionalia non sunt in bonis nostris, nec legatarius conditionalis potest dici creditor. g. 1. n. 251.

Legata nutu relinqui possunt, si cur & fideicommissa. g. 1. n. 277.

Legata conditionalia non transmittuntur, etiam si ab ascendentibus, in fauorem descendentium ordinentur & relinquuntur. g. 5. n. 111. n. 112. & melius. n. 113.

Legata conditionalia, vtrum transmittantur, si testator disposuerit transmitti, non obstante conditionalitate. g. 5. n. 126. & n. 128.

Legata pia in testamento nullo vitio præteritionis relicta non debentur. g. 5. n. 271.

Legatarius antequam testamentum sit morte confirmatum, nullum ius dicitur habere ex illo testamento. g. 1. n. 245.

Legatarius conditionalis ante euentum conditionis, an proprie possit dici creditor. g. 1. n. 251.

Legatum relicta puellæ maritandæ, soluendum in tempus contracti matrimonij nullatenus debetur puellæ contrahenti matrimonium nulliter. g. 1. numer. 138.

Legatum libertatis, si directè non valet, nec per obliquum valere potest. g. 1. n. 157.

Legatum libertatis, seruo alieno relicta, in codicillis sit inutiliter bene vero in testamentis. g. 1. n. 164.

Legatum conditionale, conditione prædè, dicitur esse in dominio hæredis, nec quidquam in eo libere legatarij. g. 1. n. 253.

Legat-

I N D E X.

Legatum a fratre fratribus relicta soluendum comprehendit vtrique coniunctos exclusis ex vno tantum latere, glo. 1. n. 327. & contra ex Aretini sententia. n. 347.

Legatum relicta a substituto pupillari, transmittitur, licet videatur conditionale & quomodo hoc contingat. g. 1. n. 357.

Legatum secundæ uxori relicta, quod non potest ex legis dispositione excedere illud, quod relinquatur vni ex filiis primi matrimonij, qui ad supplementum egit, ex quo minus legitima relicta fuit, vtrum tale legatum sit regulandum a supplemento, an vero ab illo minimo relicto. g. 1. nu. 423.

Legatum postquam agnitum est per legatarium, amplius non est nisi patrimonium ipsius legatarij, & vltra non consideratur vt res vel bona testatoris legantis. glos. 2. numero 23.

Legatum relicta marito, ab uxore sua, filiis hæredibus institutis, in quo relinquatur dominus mansarius & vsu fructuarius, an sit vsufructuarius an vero alimentarius, è sicut conuerso quando sic legatur uxori a marito. glos. 4. numer. 198. & glo. 6. numer. 3.

Legatum relicta propuella maritanda, vtrum & quando debeatur puellæ ingredienti religionem, quando testator in alia parte testamenti, vbi legatum relinquatur fecit mentionem, & intellexit de matrimonio carnali. g. 5. n. 45.

Legatum filiabus relicta comprehendit posthumam, quando constat testatorem scire uxorem suam fuisse prægnantem, secus constaret contrariam habuisse opinionem. g. 5. n. 55. & n. 56.

Legatum factum filiis, nullatenus comprehendit filium, quem testator cogitabat mortuum. glos. 5. numer. 57.

Legatum filiabus relicta non debe-

tur posthumis quando testator ignorabat uxorem habuisse prægnantem, nisi aliter ex coniecturis depromatur. g. 5. n. 54.

Legatum relicta filiis, filiabus, vel fratribus, sub nomine collectiuo, omnes comprehensi sub tali specie in legato continentur. glos. 5. numero 63.

Legatum conditionale, quod fiat purum monente conditione nullatenus per testatorem fieri valet, nec quod fiat transmissibile, manente conditione, nec quod simul & semel fiat purum & conditionale. glos. 5. à numer. 128. ad numer. 132.

Legatum incertæ personæ relicta non sustinetur. glos. 5. numer. 173.

Legatum tunc demum dicitur conditionale quoties testator mandat aliquid antequam res legata tradatur legatario. glos. 5. numer. 193.

Legatum non debetur legatario ante aditam hæreditatem per hæredem. glos. 5. n. 201.

Legatum relicta pro puella maritanda, quando possit legatum conferri per puellam, ab hærede ante nuptias. glos. 8. numer. 43. & numero 44. & n. 50.

Leges quæ de conditionibus vt bona in familia remaneant cum prohibitione de non alienando agunt enumerantur & recensentur sub. glos. 4. numero 128.

Leges loquentes & disponentes hæredis institutionem de extraneo esse prohibitam ex quo prohibetur alienatio extra familiam sunt intelligendæ quando cum prohibitione adest clausula vt in familia remaneant. g. 4. 120.

Legitima pupilli seu impuberis quare, & quomodo comprehendatur in substitutione pupillari. g. 1. n. 397.

Legitima non debetur filio naturali, in bonis patris sui naturalis quod secus est in matre naturali. g. 1. n. 412.

Legitima eorum pariteribus constitutione nostram.

Ff 4

I N D E X.

nostram fuit referuata. g. 4. num. 1.
 Legitima dicitur quarta pars bono-
 norum ab intestato delatorum & re-
 gulara causa intestati. g. 4. n. 2. &
 g. 5. n. 99. & g. 8. n. 64. & 67.
 Legitima solummodo his dicitur de-
 beri, quibus successio intestata esset
 defferenda. glo. 4. n. 3.
 Legitima non debetur filiabus, his ex-
 clusis per statutum a successione pa-
 rentum stantibus masculis. g. 4. n. 4.
 Legitima non debetur bannitis, nepo-
 tibus a patre precessis, neque vllis a-
 lijs personis a successione exclusis. g.
 4. n. 5.
 Legitima in casu nostre constitutio-
 nis, solum referuatur matri, quando
 filius illius impubes decessit intesta-
 tus, eo autem testaro descendente sta-
 tur dispositioni iuris communis. g. 4.
 n. 7.
 Legitima parentibus referuata, in ca-
 su nostre constitutionis, non consen-
 tit onus, grauamen, nec conditionem
 sicut nec legitima filiorum illa ad-
 misit sub. glo. 4. n. 8.
 Legitima parentum vel filiorum, sta-
 turis seu iuribus municipalibus aucta
 diminuta seu mutata in quantitate seu
 portione semper sit aucta seu mutata
 regulatur ad terminos iuris comunis
 secundum quod in eo de legitima ipsa
 disponitur. g. 4. n. 9.
 Legitima arctiori vinculo debetur
 descendentibus quam ascendentibus
 licet dispositum in descendendum le-
 gitima, porrigatur ad legitimam ascen-
 dentium. g. 4. n. 10.
 Legitima parentibus per constitutio-
 nem nostram referuata, debetur illis
 cum fructibus, a die mortis impube-
 ris, sicut dicitur cum eisdem filio debe-
 ri a die mortis patris de quo articulo
 late sub. g. 4. n. 11.
 Legitima dicitur quid vniuersale. g. 4.
 nu. 14. & n. 18.
 Legitima non comprehenditur sub
 quacunque etiam generali renuntia-
 tione, nisi cum specifica, & parti-
 culari mentione illius. glo. 4. n. 25.

Legitima parentum, in hac constitu-
 tione referuata, san sit ex omnibus
 impuberum bonis possessis tempore
 mortis impuberis detrahenda, an de
 illis tantum, de quibus pupillus, dis-
 ponere poterat. glo. quarta. numer.
 26.
 Legitima non potest solui filio, eo re-
 nuente, & recusante in fructibus ha-
 reditatis paternae vel maternae, colli-
 gendis. g. 4. nume. 41.
 Legitima defertur a lege ipsa, & non
 a patre filijs familias & consequen-
 ter nihil mirum si non admittat onus
 nec grauamen. g. 4. n. 74.
 Legitima de iure ciuili imputatur in
 Trebellianicam, & quare hoc ita
 eodem iure constituatur. glo. 4. nu-
 mer. 75.
 Legitima filiorum non reijcit ex se
 onus, nec conditionem quando onus
 & conditio respiciunt vtilitatem.
 filiorum. g. 4. n. 230.
 Legitima filiorum licet non admittat
 grauamen onus, & conditionem, in
 eorum personis, bene vero in illorum
 heredibus. g. 4. n. 278.
 Legitima nullis debetur quibus non
 deberetur successio intestata. g. 5. nu-
 mer. 99. & glo. 8. num. 64. &
 num. 67.
 Legitima debetur solum filijs in con-
 ditione positus, & vocatis per gra-
 uamina iniuncta in bonis fideicomis-
 sis. g. 5. n. 100.
 Legitima debetur filijs ex bonis pa-
 ternis, etiam si hec descendant, & pro-
 ueniant ex hereditamento facto in fa-
 uorem patris in actu matrimonij &
 in fauore filiorum ex illo matrimo-
 nio procreandorum. g. 5. n. 101.
 Legitima non potest detrahi ex bo-
 nis alienari prohibitis quando sunt a-
 lia bona nullatenus alienari prohibi-
 ta, sufficiens ad legitime solutionem,
 & satisfactionem. g. 5. n. 123.
 Legitima in hoc Principatu, quolibet
 titulo quo relinquatur sufficit ad vali-
 ditatem testamenti. g. 6. n. 39.
 Legitima non debetur matri in bonis
 patris

I N D E X.

patris testatoris, sed in bonis filij ha-
 redis. g. 7. n. 94.
 Legitima, vtrum debeat filio mili-
 tis, & vtrum illa casu quo debeat
 sit detrahenda, vel deducenda sicut
 & ex paganorum testamentis. g. 7. n.
 111. & 112.
 Legitima filijs, quo titulo sit relinque-
 da, an institutionis, an legati, & quid
 de vtroque iure, communi nempe, &
 municipalis. g. 4. n. 1. & n. 4.
 Legitima petitio regulatur a causa
 intestati, vt legitima debeat qui-
 bus successio intestata defertur. glo.
 8. n. 64. & n. 67.
 Legitimi, an dici, & connumerari possint
 de linea, & in linea legitimantis, de-
 claratur sub g. 6. n. 83.
 Legitimi habent iura agnationis,
 & cognationis actiua, & passiua. g. 6.
 nu. 84.
 Legitimi per oblationem Curiae so-
 lummodo succedunt patribus legiti-
 mantibus ex sententia aliquorum in-
 terpretum. g. 6. n. 86.
 Legitimi habent omnia remedia
 contra testamenta legitimantium,
 quae habent filij legitimi, & natura-
 les. g. 6. n. 95.
 Legitimi vtrum comprehendantur
 sub statutis disponentibus, & lo-
 quentibus de legitimis, & naturali-
 bus. g. 6. n. 97.
 Legitimi vtrum habeant ius retra-
 hendi, legitimis, & naturalibus alias
 competens, tamquam de familia, ex
 pacto seu lege. g. 6. n. 98.
 Legitimi reputantur pro legitimis,
 in materia exorbitanti. g. 6. numer.
 99.
 Legitimi per vniuersalem dictio-
 nem in omnibus, & per omnia exclu-
 dunt feminas, vbi per statutum, vel
 dispositionem aliquam sunt exclusae
 stantibus masculis. g. 7. n. 47.
 Legitimitas fit altero ex quatuor modis,
 vel per subsequens matrimonium,
 vel per rescriptum Principis, vel per
 Curiae oblationem, vel per patris no-
 minationem. g. 6. n. 78.

Legitimitas, an fieri possit per
 sum. monasterij, tamquam per Curiae
 caelestis oblationem, ad exemplum
 oblationis ad curiam terrestrem, seu
 temporalem. g. 6. nu. 92.
 Legitimitas per subsequens matri-
 monium, tunc demum facit legitima-
 tum vere, ac realiter legitimum, si
 matrimonium poterat contrahi, &
 subsisti inter patres, tempore suscep-
 tionis, vel procreationis dicti filij, ex
 quo nullum esset impedimentum ca-
 nonicum. g. 6. n. 104.
 Legitimus vtrum succedat impuberi in
 casu constitutionis nostrae. g. 6. num.
 77.
 Legitimus per subsequens matri-
 monium, plus consequitur, quam qui
 libet alius legitimatus, per alios di-
 uersos modos legitimandi. g. 6. num.
 79.
 Legitimus per subsequens matri-
 monium admittitur ad omnia adque
 legitimus, & naturalis admitti solet,
 g. 6. n. 80.
 Legitimus per rescriptum Principis,
 per oblationem curiae, & per no-
 minationem patris, an ad ea admitta-
 tur, adque admittitur legitimus, &
 naturalis, sub g. 6. n. 81.
 Legitimus in nihilo differt a vero
 legitimo in successione legali. glo. 6.
 nu. 82.
 Legitimus succedit fratri suo legiti-
 mo, & naturali, in primo successio-
 nis gradu, & e conuerso filius legiti-
 mus & naturalis, succedit filio legiti-
 mato in casu nostrae constitutionis. g.
 6. nu. 85.
 Legitimus altero ex tribus modis,
 efficitur suus haeres, & necessarius
 patri suo legitimanti. g. 6. n. 88.
 Legitimus non habet illud benefi-
 cium abstinenti a praetore concessum
 filijs suis naturalibus & legitimis, ad
 hereditatem patris, & sic legitima-
 tus, siue velit, siue nolit cogitur haere-
 ditatem adire. g. 6. n. 90.
 Legitimus quoad omnes iuris effe-
 ctus pro legitimo reputatur. g. 6. n. 93.
 Ff 5 Legi-

I N D E X.

Legitimus post factum testamen-
tum, ita illud rumpit, sicut filius agna-
tendo rumpere solet, g. 6. n. 94.
Legitimus non comprehenditur
sub conditione si sine liberis, & facit
eam cessare, g. 6. n. 96.
Legitimus per subsequens matri-
monium facit cessare conditionem,
si sine liberis legitimis, & naturali-
bus, & de legitimo matrimonio na-
tis, secus vero si sit legitimus per
rescriptum, g. 6. n. 100. & n. 101.
Legitimus per subsequens matri-
monium, inter consanguineos inter
quos matrimonium, tempore nascen-
tiae legitimi, nullomodo poterat cō-
trahi, propter impedimentum con-
sanguinitatis, vel affinitatis, non est
verè legitimus, nec capax successio-
nis, etiam si cadat Pontificis dispensa-
tio, g. 6. n. 103.
Legitimus per rescriptum, an dica-
tur successibilis, in fideicommissio, seu
maioratu legitimis, & naturalibus re-
licto, si in legitimationis rescripto
Princeps fideicommissum, vel maio-
ratum abrogasset, seu derogasset, g.
6. n. 102.
Legitimus per subsequens matri-
monium, ad cuius contractum, erat
dispensatio necessaria, an sit verè le-
gitimus, data ignorantia parentum
circa impedimentum, g. 6. n. 134.
Lex nunquam est trahenda, ad raro conti-
gibilia, g. 1. n. 34.
Lex super his, quæ ex animo depen-
dent, nihil disponere potest, nec vllā
habet disponendi potentiam, g. 1. n. 136.
Lex duodecim tabularum a quo fue-
rit edita, sub g. 1. n. 248.
Lex ortum obligationis ex testamē-
to non permisit, nisi tantum eo casu
quo iuris rationes deficiebant, quod
in morte testatoris cōtingebat, & quo
modo hoc intelligatur sub g. 1. n. 249.
Lex noua disponens aliquid sub cer-
tis qualitatibus, similes qualitates di-
cuntur tunc esse de substantia actus,
g. 1. n. 349.
Lex humanitatis, C. de impuberum,

non induxit conseruationem agna-
tionis, g. 1. n. 417.
Lex prohibens actum censetur pro-
hibere omnia, per quæ de facili pos-
sit perueniri ad actum prohibitum, g.
4. n. 176.
Lex Titio 95. §. fina. de legat. 1. non
procedit in matrem cum non possit
substituere papillariter, g. 4. n. 280.
Lex imponitur rebus, & non verbis,
g. 5. n. 160.
Lex cum auus 102. de condi. & de
monstr. procedit etiam si in aequalitas
daretur inter filium, & nepotem in-
stitutos, g. 5. n. 260.
Lex vnum disponens, & ante disposi-
tionem aliud supponens, ad hoc vt de
disposito habeatur ratio, debet prius
de supposito constare, g. 1. n. 435.
Lex iuris communis correctoria, in-
telligenda semper venit, vt quantum
minus iuri communi sit possibile de-
roget, & tamen si lata illius verborū
significatio, deseruire potest, vt sub
ratione legis aliquid ultra compre-
hendatur, non obstante correctione
illius, fiet extensio, quæ dicitur intel-
lectiua, & plura alia, sub g. 2. n. 33.
Lex semper exprimeret solet casus
frequentioris vsus, g. 2. n. 36.
Lex correctoria semper interpreta-
tur, vt minus iuri communi derogat,
g. 2. n. 157.
Lex noua, seu recens, addens, vel cor-
rigens legem antiquam debet intel-
ligi, & interpretari secundum, legem
correctam, seu cui additur, sub g. 2.
n. 161.
Lex noua correctoria non corrigat
legem antiquam in casu speciali lo-
quentem, g. 3. n. 7.
Lex de emancipatis 13. C. de bouif-
quæ liber. extenditur ad casus similes
g. 3. n. 8.
Lex erit iudicanda, sicut & illius ra-
tio iudicatur, vt si hæc sit generalis
sit lex etiam generalis, g. 5. n. 290.
Lex corrigens vnum ex correlatis,
an aliud videatur corrigere, glos. 6.
num. 9.

Lex

I N D E X.

Lex municipalis concordans cum iu-
re communi, licet corrigat ius in par-
te, tamen in parte concordanti cum
iure communi recipit illas declara-
tiones, & interpretationes, quas ius
communi recipere solet, g. 3. numer.
14.
Lex se referens ad aliam debet intel-
ligi secundum illam ad quam dirigit
relationem, g. 2. n. 17.
Lex correctoria, non extenditur ul-
tra locum, & ultra casum in quibus
loquitur, g. 3. n. 79.
Lex excludens parentes a successio-
ne filiorum, dicitur odiosissima a to-
ta (vt aiunt) substantia, g. 3. n. 8.
Lex licet fauorabilis, si tamen corre-
ctoria, semper interpretatur, vt ad mi-
nus, ius commune lædat, g. 3. n. 84.
Lex dicitur abrogata, seu derogata
tunc demum, quando ratio legis ab-
rogatur, seu derogatur, g. 3. n. 98.
Lex semper ligat futura, numquam
vero ad præterita trahitur, glos. 4. nu-
mer. 28.
Lex disponens generaliter, compre-
hendit omnes casus priuilegiatos in
genere, si illos non eximat a disposi-
tione, g. 4. n. 33.
Lex non ad verborum formulam, &
ritum, sed ad effectum solum attende-
re solet, g. 4. n. 66.
Lex famina, C. de secund. nupt. lo-
quens de vxoribus, porrigitur ad ma-
ritos, g. 6. n. 20.
Lex correctoria extenditur ad casus
similes, quando in his militat ratio le-
gis correctoria, g. 6. n. 32.
Lex prohibens interpretationem fie-
ri visa est prohibere extensionem il-
larum ad casus similes, g. 6. n. 33.
Lex quomodo dignosci possit, an sit
correctoria, an limitatoria, an exorbi-
tans, declaratur sub g. 6. num. 41.
Lex quæ dicatur correctoria, quæ li-
mitatoria, & quæ exorbitans sub gl.
6. n. 47. & 48.
Lex noua corrigens vnum ex equipa-
ratis, & coadæquatis, non extenditur
ad alium, si ratio non sit expressa in

lege noua, secus vero si ratio fuerit
expressa, nam tunc omnes casus æqui-
paratos comprehendit, g. 6. n. 54. &
nu. 55.
Lex finalis, C. de sacrosanct. Ecclesi.
an sit correctoria, per authenticam quas
actiones eiusdem tituli, g. 6. num. 59.
& 63.
Lex noua loquens in casu speciali
non corrigat legem antiquam gene-
raliter disponentem, g. 6. n. 61.
Legem nouam tunc demum dicimus ve-
terem corrigere, quando de illa spe-
ciale mentionem facit, vel constat
aliàs de legislatoris voluntate, g. 6. nu-
mer. 64.
Lex assimilando casus, & ultra pro-
cedendo, super assimilatis disponit, a
pari de assimilatis, & coadæquatis
disponit, g. 7. n. 34.
Lex si pater, C. de institu. & substitu.
sub condi. factis an remansit correctoria
per l. quoniam in prioribus, C. de in-
offic. testam. & l. omnimodo, C. codic.
g. 8. n. 29. 30. & 34.
Lex per Principem inducta, per clau-
sulam irritatis decretum, vel derogato-
riam consuetudinis, non potest ab-
rogari per statutum, g. 8. n. 128.
Liberi descendentiū tunc demum præfe-
rendi sunt substitutis ex coniecturata
mēte testatoris, quando substitutus su-
peruixit grauato, g. 5. nu. 163.
Liberorum appellatione, omnes descende-
tes vsque in infinitum continentur,
g. 1. n. 143. & g. 5. n. 256.
Libertas si directè legata non valet, cur
per obliquum non valere debeat, g. 1.
n. 157.
Libertas in codicillis legari potest nõ
vero in testamentis seruo alieno, g. 1.
n. 164.
Limitatoria dicuntur illa, quæ sub verbis
regule generalis comprehenduntur,
subducuntur tamen ex regula per a-
liquam rationem particularem, g. 6.
n. 48.
Locatio ad decem annos in iure ciuili, dici-
tur alienatio, g. 4. n. 188.
Locatio ad longum tempus, vtrum
censea-

I N D E X.

cenfeatur prohibita cum prohibitio
ne de non alienando, g. 4. n. 183.
Locatio ad longum tempus facta de
rebus Ecclesie, an sustineatur quoad
tempus validum, nempe quod tem-
pore permisso de iure ad locandas si-
miles res Ecclesie, g. 4. n. 197.

Locus destinatus solutionis consideratur in
contractibus, & non celebrationis il-
lius, g. 2. n. 149.

Lucrum dotale dicitur ad maritum perue-
nisse ex causa onerosa, g. 1. n. 298.

DE INCIPIENTIS

litera M.

Magis dignum attrahit ad feminam dig-
num, g. 2. n. 56.

Magister scholarum vniuersitatis genera-
lis studij huius ciuitatis Illerden. quas
qualitates habere debeat, & de ele-
ctione vltima facta sub g. 2. n. 57.

Majoratus possessor non potest grauare
successorem in maioratu, in plusquam
a primo instituyente reperitur grauatus,
g. 1. n. 365.

Majoratus potest renuntari per pos-
sessorem illius, nullis filijs illius ex-
tantibus, ante mortem illius, in fauorem
secundo vocati, g. 4. n. 319.

Maritus constante matrimonio dicitur ve-
rus possessor rei dotalis, & verus do-
minus, & dicitur in illius dominio
fuisse res dotales, g. 1. n. 287.

Maritus an cogatur soluto matrimo-
nio, restitutionem fundi restituti, in
dotem datam restituere, an vero fun-
dam ipsum, g. 2. n. 87.

Maritus efficitur dominus rei dota-
lis, pleno iure, ex tacito contrahen-
tium consentu in rebus dotalibus
consistentibus in pondere, numero,
& mensura, g. 2. n. 115.

Maritus non communicat usum fru-
ctum cum proprietate consolidatum,
cum illa proprietate intelligas, in
qua erat dominus ante matrimoniū,
vbi per partum, seu legem, bona con-
stante matrimonio acquisita sunt cō-
municanda, g. 2. n. 139.

Maritus non communicat acquisitū

per prescriptionem illam, ante ma-
trimonium inceptam, & constante
matrimonio finitam, vbi sunt commu-
nicanda lucra, g. 2. n. 145.

Maritus relictus ab vxore, dominus
massarius, & usufructuarius, an presu-
matur alimentarius tantum, filijs hæ-
redibus institutis, sicut in vxore dici-
mus alimentariam tantum, an vero
legatarius usufructuum, g. 4. nume.
198. & numer. 199. & melius, glos. 6.
num. 3.

Maritus debitor dotis non potest cō-
stante matrimonio, dotem restituere
in fraudem creditorum, g. 4. n. 310.

Maritus transiens ad secundas nup-
tias tenetur lucra ex primo matrimo-
nio, immediate, vel mediate acquisi-
ta reservare filijs prioris matrimo-
nij, sicut ad id cogitur mulier, g. 6. nu-
mer. 17.

Maritus et vxor sicut sunt correlatiui
semper in materia indifferenti com-
prehenduntur sub vna regula, lege,
seu dispositione loquente, & dispo-
nte super altero ex illis, g. 6. n. 18.

Masculus in vigesimo sue ætatis anno au-
ditur, ad veniam ætatis impetrandam
licet mulier in decimo octauo audia-
tur, & de discrimine ratione sub gl.
1. num. 4.

Mater an per substitutionem pupillarem
excludatur ad Tertilianam successio-
nem in bonis filij defuncti impuberis,
g. 1. n. 83. & 84. & quid quando pupil-
laris est tacita, n. 85.

Mater vtrum in casu nostre constitu-
tionis per tacitam pupillarem pri-
uetur successione impuberis, g. 1. nu-
mer. 87.

Mater non priuatur successione filij
sui per inutilem substitutionem pu-
pillarem, g. 1. n. 97.

Mater in casu legis finalis, C. de insti-
tutio, & substitutio admittitur ad hæ-
reditatem filij magis, vt cohæres quam
vt mater, g. 1. n. 106.

Mater non potest excludere succes-
sionem huius constitutionis per sub-
stitutionem ab eo factam, g. 1. n. 148.

Mater

I N D E X.

Mater potest filio suo furioso exem-
plarem substitutionem facere, & in
ea vocare filium, & fratrem furiosi, si
ue frater fuerit vterinus, siue vtrique
coniunctus, q. 1. n. 347.

Mater non priuatur legitima per e-
xemplarem substitutionem, sicut nec
per pupillarem, g. 1. n. 413. & n. 414.

Mater an habeat hypothecam, quam
habet legatarius pro legato conse-
quendo, pro consequenda legitima
sibi per nostram constitutionem re-
seruata, g. 1. n. 425.

Mater per transitum ad secundas nup-
tias, non perdit facultatem substituē-
di exemplariter filio ex primo matri-
monio, g. 1. n. 432.

Mater que conuolauit ad secunda vo-
ta, licet non succedat, nisi in usufru-
ctu, in bonis paternis filio morienti
delatis, tamen decedente alio fratre
& filio dictæ matris respectiue succe-
dit pleno iure in bonis a fratre dela-
tis, g. 2. n. 28.

Mater transmittit ad filios, & hæ-
redes, legitimam de qua in hac consti-
tutione, g. 2. n. 40.

Mater que ad secundas conuolauit
nuptias, non prohibetur succedere fi-
lio ex primo matrimonio ex testamē-
to, licet ab intestato prohibeatur suc-
cedere in bonis patris, secus vero in
bonis auj, g. 2. n. 170.

Mater in casu nostre constitutionis,
si ei non fuisset reservata legitima,
remouendi eam a successione bono-
rum filij, remaneret exclusa, & a legi-
tima ipsa ex communi voto filiorum
debita, g. 4. n. 1.

Mater quando possit priuare patrem,
& maritum suum usufructu bonorū
suorum, in quibus filium instituit hæ-
redem, g. 4. n. 202.

Mater an presumatur patrem velle
priuare usufructu in bonis filij ab ea
relictis aponendo vinculum, grauamen,
seu substitutionem, g. 4. n. 227.

Mater tacite videtur velle in cogna-
tos bona venire, ex quo filio suo im-
pubere nullum imposuit grauamen,
g. 4. n. 222.

Mater vtrum possit priuare patrem
usufructu in legitima filio suo ex sua
substantia relinquenda, g. 4. n. 229.
& 232.

Mater, vtrum ante authenticam ex-
cipitur, C. ad Tertiana, potuisset priuare
patrem usufructu sibi in bonis filij
debito, g. 4. n. 234.

Mater, an valeat monasterium priua-
re usufructu, bonorum suorum filio
monacho deferendorum per suam
institutionem, sicut potuit patrem na-
turalem priuare, & dominum insti-
tuendo seruum, g. 4. n. 237.

Mater ad secunda conuolans vota te-
netur lucra ex primo matrimonio
quæ sita, filijs illius matrimonij refer-
uare, g. 5. n. 93.

Mater & auia, an dicatur priuata, le-
gitimata illa tutella eidem a iure de-
lata, in hoc principatu ex quo sunt
excluse a successione filiorum impu-
berum, g. 6. n. 137. & 140.

Mater per pupillarem remouetur a
successione impuberis, & tamen non
excluditur a tutella legitima, g. 6. nu-
mer. 141.

Mater non habet legitimam in bo-
nis testatoris sed in bonis filij hære-
dis, g. 7. n. 94.

Mater exclusa a successione filiorum inte-
statorum, dicitur etiam exclusa a suc-
cessionem filiorum impuberum, g. 1. n.
40.

Matrimonium clandestinum, ante conci-
lium Tridentinum, & a tempore Re-
gis Aragonum, & Comitis Barchino-
ne Ferdinandi Primi huius nominis,
non erat prohibitum, nempe sub an-
no 1413. quo fuit edita constitutio,
com fer, de contraure, substituit. de spon.
g. 1. n. 130.

Matrimonium, iure communi inspe-
cto non liberat filium a potestate pa-
tris, secus vero de iure principatus,
g. 1. n. 145.

Matrimonium ex se nullum ob ali-
quod impedimentum canonicum, ex
sola pontificia dispensatione, absque
nouo contractu, cum solo contrahen-
tium

I N D E X.

ium cōsensu non efficitur validum
g. 6. n. 131.
Mentio mortis impuberis non est ne-
cessaria pro concipienda, & forman-
da substitutione pupillari, g. 5. n. 207.
Mentio filiorum facienda est de iu-
re nostro municipali, pro forma sub-
stantiali testamenti, g. 8. nu. 132.
Mentio filiorum facienda in testamē-
to, & per nostram constitutionem de-
siderata, an possit per æquipollens
adimpleri, g. 8. n. 133.
Mentio de filiis facienda in ordinan-
dis testamentis, an debeat esse dispo-
sitiua, an sufficiat enuntiatiua, g. 8. nu-
mer. 149.
Mentio filiorum per nostram consti-
tutionem inducta, non facit validam
formam instituendi Galli Aquillij, g.
8. n. 154.
Mens Principis est in casu omisso in lege
noua, se reducere ad ius antiquum, g.
6. nu. 37.
Mens testatoris potius in dispositio-
nibus interpretandis attendi debet,
quam verba, g. 7. n. 97.
Miles semper præsumitur velle testari,
vt priuatus, nisi constet de priuilegio
quo non aparente, vt priuatus testa-
tur, g. 1. n. 117.
Miles decedit pro parte testatus, &
pro parte intestatus, g. 1. n. 121.
Milites sine causa filios suos exhæredes fa-
cere nequeunt, g. 7. n. 112.
Milites nostri temporis quos nos, *ca-
ualleros, aut cauallers*, appellamus, ne
quaquam militantes, nec in castris
verantes, an fruētur militaribus præ-
rogatiuis a iure communi in fauore
reū militum inductis, & præcipuē vt
possint directam militarem substitu-
tionem ordinare, g. 7. n. 124.
Milites militantes, & in castris degē-
tes solummodo possunt directam mi-
litarem filiis suis ordinare sit milites
armis incubentes, & stipendia milita-
ri recipientes, g. 7. n. 125. & 127.
Milites omitendo solemnitates regu-
lares, & ordinarias, in testamentis or-
dinandis, non ex hoc inutiliter testa-

tur, g. 7. numer. 141.
Militaris substitutio correcta, nullam si-
militudinem habet, cum directa pu-
pillari, g. 7. n. 87.
Militaris substitutio facit, vt succeda-
tur per eam militi substituenti, & nō
instituto grauato, g. 7. n. 88. nec pu-
pillo si ei fiat glos. 7. n. 90. & 93.
Militaris substitutio facit, vt eueniē-
te casu substitutionis, extincto iure
primi hæredis, intret ius secundi, vt
perinde sit, ac si nullus esset hæres
antea institutus, g. 7. n. 89.
Militaris directā substitutio, matre
existente in medio, an possit puber-
tatem obliquetur, g. 7. n. 92.
Militaris directā in quo afsimiletur
cum fideicommissaria, g. 7. n. 101. &
num. 102.
Militaris substitutus eueniente casu
substitutionis, capit. bona testatoris,
vua cum fructibus in hæreditate alla-
tis, g. 7. n. 106.
Minor duodecim annorum, si fæmina, &
quatuordecim si masculus, non admi-
titur ad testandum, g. 1. n. 64.
Minor .xxv. anno non posset hæredes
instituere, si verum esset dicere, quod
prohibita alienatione, censeretur pro-
hibita hæredis extranei instituti, g.
4. n. 123.
Modus in quo differat a conditione, &
de via & forma cognoscendi, an sit ac-
tus modalis, seu conditionalis, glos.
5. n. 194.
Monasterium an sit ad substitutionem pu-
pillarem vocandum, stante lege (vt in
hoc principatu) quod vocentur pro-
ximiores impuberis intra quartum
gradum, si tales proximiores sunt
monachi, g. 1. n. 387.
Monasterium non acquirit per in-
gressum monachi ea, quæ sunt iuris
sanguinis, seu proximitatis, cum ea in
monasterijs, non reperiantur, g. 1. nu-
mer. 388.
Monasterium per mediam monachi
personam succedens, non id facit iu-
re hereditario, & quoniam iure hoc
permitatur, g. 1. n. 389.

Moua-

I N D E X.

Monasterium non obligatur ultra vi-
res hæreditarias, etiam si omiserit
confectionem inuentarij, g. 2. n. 8.
Monasterium in casu nostræ constitu-
tionis, vtum admittatur ex persona
monachi proximioris impuberis de-
functi, g. 3. n. 71.
Monasterium succedere non potest
per mediam monachi personam in
his, quæ a lege, vel homine, & fauore
agnationis deferuntur, g. 3. n. 74.
Monasterium non semper habetur
loco filij, sed solum in casibus in qui-
bus a iure id reperitur expressum, g.
5. num. 278.
Mores populi Romani, de quibus in l.
2. de vulgari, in quibus consistebant
& de illorum enodatione, g. 1. nu. 66.
Mors impuberis ab intestato decedentis
est articulanda, & probanda per legi-
timos successores succedere volentes
secundum formam nostræ constitu-
tionis, ad hoc vt bona eis deferantur,
g. 1. n. 433.
Mulier in impetratione veniæ ætatis ad-
mittitur in 18. anno, licet masculus an-
te 20. non admittatur, & de discrimi-
nis ratione sub glos. 1. n. 4.
Mulier citius ad suam quam conse-
qui potest sagacitatem, & prudentiā
peruenit, quam masculus, g. 1. n. 6.
Mulier ante duodecimum annum te-
stari non potest, g. 1. n. 64.
Mulier, quæ tenetur lucra primi ma-
trimonij filiis illius matrimonij refer-
uare, non potest illos grauare in illo
lucro, g. 1. n. 360.
Mulier in vindicandis prædijs in do-
tem marito traditis, estimatis, siue in
æstimatis, quibus creditoribus præ-
feratur, g. 2. n. 82.
Mulier in vindicandis rebus estimatis
in dotem datis, a tertijs poscesso-
ribus, debet prius discussionem facere
in bonis mariti, g. 2. n. 97.
Mulier agens ad dotis recuperatio-
nem, illamquæ recuperans sine fru-
ctuum deductione, dicitur tūc mi-
nus dotis recepisse, & recuperasse, g.
4. n. 15.

Mulier per transiens ad secundum
Thorum, lucra ex primo matrimonio
quæ sita, vni ex filiis prioris matrimo-
nij cogitur referuare, g. 5. n. 93.
Mulier conuolata ad secundum ma-
trimonium, nedum lucra immediatā
ex primo matrimonio, tenetur filiis
illius referuare, sed ea, quæ post secū-
dum matrimonium, mediate ad eam
obuenerunt, sub g. 6. n. 16.
Mulier secundas inuens nuptas iuiuē
te primo marito, punitur eisdem pæ-
nis, quibus puniretur maritus si tales
contraxisset nuptias viuente prima
vxore, g. 6. n. 38.
Mulier licet pro ciuili debito carce-
rari non possit, pro debito tamen ad-
ministrationis tutelæ, & pro reliquo
ex tutela resultatans capi potest, g. 6.
n. 143.
Multiplicatio & geminatio priuilegio-
rum semper vitanda, & numquam
admittenda, g. 4. n. 47.
Mutuus celebratus cum pacto, vt pro tri-
tico vinum reddatur, nullomodo di-
ci potest contractus mutui, g. 8. n. 110.

DE INCIPIENTIBVS
litera N.

Naturalis obligatio nata ex testamento
minus solemnni, vel de quolibet alio
actu, quomodo interpretetur, glo. 8.
nu. 112.
Nepos ex filio, vel filia, an censeatur exclu-
sus a successione aui, stante statuto
exclusiuo filiarum, extantibus filiis
masculis, g. 1. n. 56.
Nepos ex fratre, vel sorore, dicitur
esse in tertio gradu, licet patruus sit
in secundo, & consequenter atento
rigore iuris ciuilis præferendus sit
nepoti, g. 3. n. 23.
Nepos ex fratre quando cum patruo
cōcurrit semper representado patrē
suū cōcurrit, & admittitur, nequaquā
vero ex propria persona, glos. 3. nu-
mer. 25.
Nepos non ita facile, & congruē-
tius dici potest pro soboles respectu
aui, sicut filius, g. 5. n. 287.

Nepos

I N D E X.

Nepos ex filio primogenito Ducis, Marchionis, seu Comitatus, pramortuo patre, succedit in Ducatu, Comitatu seu Marchionatu excluso secundo genito, g. 8. n. 60.

Nepotes ex proprietate sermonis nullatenus comprehenduntur sub nomine filiorum, g. 1. n. 57.

Nepotes non comprehenduntur sub nomine filiorum, quando filij reperiuntur vocati, sub nominibus proprijs, g. 1. n. 120.

Nepotes non comprehenduntur sub nomine filiorum, stante & vigente statuto, de stando carte, g. 1. n. 221.

Nepotes ex fratre pramortuo, non admittuntur ad successionem patris, quando fratres vocantur testatoris, licet ab intestato cum patris succedant nepotes, g. 1. n. 343.

Nepotes impuberis, seu pupilli ex fratribus pramortuis, si soli succedunt impuberi, in casu nostrae constitutionis, an succedere debeant per capita, an per stirpem, g. 3. n. 36. & 37. & melius, n. 54.

Nepotes ex fratre, succedere volentes cum patruo, succedunt per capita quando vocantur soli de per se per testatorem, secus vero si vocantur vna cum patris suis, g. 3. n. 38.

Nepotes ex filiabus, an admittantur in fideicommissis, agnationi relicto, quando ad fideicommissum vocantur, filiae simul cum filijs, g. 4. n. 141.

Nepotes ex fratre, tunc demum cum patruo admittuntur, quando representationi fit locus, seclusa vero representationes per statutum, legem, seu ordinationem testatoris, semper patruus excludit nepotes, sub g. 4. n. 146.

Nepotes ex fratre, licet sint gradu remotiores, & proximior vocetur, seu inuitetur, semper admittuntur, cum patruo, per representationem, g. 4. n. 147.

Nepotes a patre non precessi, sunt instituedi, seu exheredandi, de iure communi, & de iure patriae sufficit, qd me

tionetur dispositio, ne nullitas contra hatur cum testamento, g. 8. n. 104.

Nominati per testatorem primum locum optinent, ad successionem, licet nominatio non sit proprio nomine facta, sufficit namq; quod per aequipollens id colligatur, g. 1. n. 344.

Non potest quis iure transmissi ad hereditatem admitti, in conditionalibus dispositionibus, eo solo pretextu, quod plures reperiuntur gradus substitutionis, quin prius non fateatur, ex sola positione in conditione, ceteri & dicendi, positos in dispositionibus, g. 5. n. 159.

Nullitas testamenti ex causa praeteritionis filiorum proueniens, a quocumq; potest oponi allegari, & probari g. 8. n. 19.

DE INCIPIENTIBVS
litera O.

Officium praetoris, a quo descendebant bonorum possessiones non est in usu, g. 2. n. 9.

Omissio formae sepe actum viciat, g. 1. n. 350.

Onus & grauamen rei ieiuntur a legitima parentum, sicut & a legitima filij rei iei solent, g. 4. n. 8.

Onus, grauamen, & conditio rei ieiuntur a legitima filiorum, ex noua dispositione Iustiniani in l. quoniam in prioribus, C. de inoffi. testa. antequam, non erat ita cautum, g. 4. n. 69.

Onus, statim a legitima rei ieiuntur, siue tale onus sit de praesenti, siue de futuro, g. 4. n. 72. & 73. & n. 75.

Onus & grauamen admittuntur, & tollerantur in legitima filiorum, tunc demum si respiciant, seu inducant fauorem illorum, g. 4. n. 230.

Onerari non possunt ea, quae ex legis, seu statuti dispositione deferuntur, in plusquam, ab ipsa lege, seu statuto onerantur g. 1. n. 366.

Origo, semper principium, initium, seu radix vniuscuiusq; rei attendi, & considerari solet, nisi ex superuenientibus alteretur, g. 2. n. 241.

Ortus obligationis, seu natiuitas illius tunc

I N D E X.

tunc demum in testamentis a lege permixtus, seu inductus fuit, quando iuris omnes rationes (quae inducunt obligationes) desitiebant, g. 1. n. 249.

Hortus vel domus adiectus, seu adiecta domui paternae pupilli, per quem seu quam fit aditus ad domum paternam, an sit paternus, seu paterna, glo. 2. n. 72. & 75.

Hortus contiguus domui legatae, per quam fit aditus, ad illum comprehenditur in legato domus, g. 2. n. 73.

DE INCIPIENTIBVS
litera P.

Pactum per quod derogantur iura testamentorum, nullatenus admitendum, g. 5. n. 129.

Pactum factum super substitutione pupillari, fit nullum, ex quo fit super hereditate viuentis, g. 5. n. 214.

Pactum nudum nullam producit obligationem, etiam si illud, quod in obligatione deducitur, per decem annos praestetur, g. 8. n. 142.

Pactum semper praesumitur pro pepigente, & suis heredibus conceptum, nisi de heredum exclusionem agatur, g. 1. n. 212.

Pactum tunc dignoscitur, fuisse in re conceptum, quando pascitur in abstracto ne petatur, in personam vero, quando ab aliquo pascitur non peti, g. 1. n. 215.

Pactum de lucranda dote, & pactum de illa non soluenda, a pari procedunt, g. 1. n. 17.

Pactum de non alienando iuramento roboratum, non impedit effectum alienationis, licet alienantem perierum faciat, g. 4. n. 91.

Pactum de non alienando cum hypotheca rei, impedit dominij translationem, si pactum roboretur iuramento, g. 4. n. 92.

Papa libere disponendi habet facultatem, contra, praeter, & ultra ius posituum nullatenus vero, quod leges iam facte, & ad usum deduci pro infectis re

putentur, g. 2. n. 128.

Papa potest valide dispensare in radice matrimonij, g. 6. n. 130.

Papa non potest statuere, quoad temporalia, in terris suae sanctitati in temporalibus non subiectis, & consequenter, nec facere, quod velle praescriptiones currant contra Ecclesias, g. 6. n. 67.

Papa an possit dare immunitatem domibus clericorum, ut ab illis delinquentes non extrahantur, in praesudicium, & derogationem statuti secularis permitentis extractionem, g. 6. n. 73.

Papa legitimando, solum natalia, quo ad dignitates Ecclesiasticas, seu beneficia restituit, g. 6. n. 105.

Papa dispensando in matrimonio, etiam si mentionem faciat de prole nata, non facit eam successibilem, in terris suae sanctitati non subiectis, quo ad temporalia, g. 6. n. 106.

Papa dispensando super radice matrimonij, an faciat prolem iam natam successibilem, in terris Ecclesiae non subiectis in temporalibus, glof. 6. n. 107.

Papa quando dignoscatur, velle super radice dispensare, g. 6. n. 108.

Papa habet in manus, omnia, quae sunt iuris positui, g. 6. n. 110.

Papa non potest legitimare, quoad successiones, vltra suam temporalem iurisdictionem, glof. 6. n. 111.

Papa quoad suam potestatem, in materia iuris communis, seu positui nullos habet fines, nec nullas metas, g. 6. n. 120.

Papa si dispensando in radice matrimonij, faceret prolem (ante dispensationem) natam) capacem succedendi, facta pro infectis induceret, & quomodo hoc contingeret, g. 6. n. 124.

Papa dispensando in radice matrimonij, non potest facere, ut contraheutes tempore coitus generantis prolem antea natam, non peccarent mortaliter per incestum, nec qd possent saluari, sine confessione Sacramentali illius peccati, g. 6. n. 125.

I N D E X.

Papa dispensando in radice matrimo-
nij, reuocando legē impeditiua matri-
monij, non restituit gratiā Dei amisa
semel, p peccatū incestus, g. 6. n. 126.
Papa potest derogare impedimentū
canonicum, quod obstabat matrimo-
nio contrahendo, & potest amouere
impedimentum, seu legem illud indu-
centem, & generantem, g. 6. n. 127.
Parentes pietatis officium exercere viden-
tur, bona filijs suis relinquēdo, impios
quē dici contrarium disponendo, gl.
5. n. 284.
Parentes æqualiter succedunt filijs
suis defunctis, & de ratione huius suc-
cessionis, g. 6. n. 42. & n. 43.
Parentes omitendo solemnitates or-
dinarias adibere, in testamentis con-
ditis inter filios, an & quando inuili-
ter testentur, g. 7. n. 141.
Parentum appellatione, omnes ascenden-
tes vtriusque sexus continentur, vt
pater mater, auus auia, proauus pro-
auia, g. 1. n. 430.
Pater suplet defectum filij impuberis, non
valentis testari, ordinando pro eo, &
illius nomine testamentum, per pu-
pillarem substitutionem, g. 1. n. 65.
Pater substitutum posthumo filio dā-
do, non potuit cogitare de matre, cū
adhuc mater non fuisset, g. 1. n. 109.
Pater solus filio suo in potestate con-
stituto, potest substituere pupillari-
ter, siue is sit naturalis, siue adoptator
g. 5. n. 140.
Pater vtrum possit pro filio suo impu-
beri codicillos ordinare, sicut potuit
pro illo testari, g. 1. n. 181. & n. 182.
Pater in hereditate filio suo impube-
ri ab eo relicta, potest fideicommissū
iniungere, tam in testamento, quam
in codicillis, g. 1. n. 183.
Pater in hac patria, & nostro princi-
patu, potest & tenetur fideicommissū
iniunctum substitutis pupillari-
bus, ordinare inter agnatos, vel cog-
natos, vsq; ad quartū gradū, g. 1. n. 191.
Pater ante l. 2. C. de bon. mat. solū ha-
bet vsufructū in bonis maternis, nō
verō in bonis aui materni, in quibus

seruabatur regula, l. placet de acquir.
heredi, g. 1. n. 313.
Pater an teneatur proximiorē cogna-
tū substituere, in terminis cōstitutio-
nis finalis hoc titulo, an vero sufficiat
existentem infra quartum gradum
vocare, g. 1. n. 321.
Pater in substitutione exēplariformā
da filio suo, potest vel vtriq; coniu-
ctos filios furiosi vocare, vel filios v-
nius lateris tantum, g. 1. n. 339.
Pater an teneatur in omnibus gradi-
bus (substitutionis pupillaris) cōcipiē-
dis seruare formam constitutionis fi-
nalis hoc titulo nostro, vel an sufficiat
semel in primo loco, g. 1. n. 348.
Pater in substitutione exēplari formā
da filio suo furioso, nullatenus potest
ad alias trāsire personas substituēdas,
absq; eoq; pri⁹ fratres furiosi substituāt
& inuitē ad substitutionē, g. 1. n. 352.
Pater in casu cōstitutionis finalis hoc
titulo, an possit cognatū ipuberis ad
substitutionē pupillariē vocatū, onere
fideicommissi grauare, g. 1. n. 353.
Pater nō potest substitutū exemplar-
em datum filio furioso, onere fidei-
commissi prāgrauare, g. 1. n. 359.
Pater in feudo accepto, & inuestito
pro se, & filijs suis, non poterit filiū
grauare, g. 1. n. 364.
Pater an teneatur, in substitutione pu-
pillari formāda, filio suo, vocare mo-
nasteriū vbi reperiūtur cognati im-
puberis intra quartū gradū, atēta cōl-
tutione finali hoc titulo, inducente
substituendos fore cognatos intra
quartum gradum, g. 1. n. 387.
Pater in substitutione exēplari filio
furioso adaptāda, an teneatur vnū ex
filijs furiosi substituere, alijs prater-
missis, ancogatur oñsvocare, g. 1. n. 419.
Pater succedēs filio iure hereditario,
nō trāsmitit successione, & tenetur in-
uētariū facere, de bonis filij, si nō vult
vltra vires obligari, g. 2. m. 4.
Pater an possit filium suum spurium,
alio suo filio legitimo, & naturali sub-
stituere pupillariter, g. 2. n. 31.
Pater trāsmitit ad heredes legitimā
sibi

I N D E X.

sibi in bonis filij per constitutionem
nostram reseruatam, g. 2. n. 40.
Pater habet vsufructum in bonis fi-
lij, ab eo tempore, quo proprietatem
per filiorum personas sibi acquirebat
g. 2. n. 46.
Pater hodie habet vsufructum in
bonis filij in casu l. si infanti, C. de
iur. de libera, g. 2. n. 48.
Pater potest prohibere Trebelianicā
inter filios primi gradus, g. 4. n. 27. &
idem intellige, & in falcidia, n. 32.
Pater quando iure codicis atento, fiat
dominus bonorum aduentitiorum fi-
lij, g. 4. n. 273.
Pater solum habet legitimam, respe-
ctu legitime, & Trebelianice debita-
rum filio suo, g. 4. n. 274.
Pater non potest grauare legitimos
successores impuberis, in codicillis fi-
lio suo exharedato factis, licet hoc
possit facere inter substitutos pupil-
lares, g. 4. n. 287.
Pater licet non habeat vsufructum
in bonis filij, habet tamen administra-
tionem, & comoditatem medij tem-
poris, quando bona relicta sunt filio
ab extranea persona, vltra matrem,
contemplatione tamen ipsiusmet fi-
lij, g. 4. n. 251. & n. 252.
Pater quare in casu, l. filius non impe-
ditur de inoff. testa. non habeat vsu-
fructum enodatur, sub g. 4. n. 261.
Pater an habeat vsufructum in do-
te aduentitia filix, licet quo ad pro-
prietatem queratur patri, iure dige-
storum inspecto, g. 4. n. 262.
Pater licet ius acquirendi nō habeat
in bonis filio delatis, benevero habet
vsufructum, g. 4. n. 267.
Pater vtrum possit remittere iniuriā,
filio suo factam, g. 4. n. 268.
Pater non habet vsufructum, sed a-
limenta tantum, quando mater insti-
tuit heredem filium vxoratum, reli-
cto patre domino massario, & vsufu-
ctuario, de iure nostro municipali, &
non ita crederem, de iure communi,
g. 4. n. 204. nisi filius esset emancipa-
tus ibidem, n. 205.

Pater non habet vsufructum, in Du-
catu, Comitatu, seu Marchionatu ad-
uentitio, & de decissione quadam Ca-
stelle, g. 4. n. 206.
Pater an perdat vsufructum in bo-
nis filij, per ingressum religionis a fi-
lio factam, g. 4. n. 217.
Pater an habeat vsufructum in bo-
nis filij maternis, fideicommisso sub-
iectis sub g. 4. n. 218. cum 3. seqq.
Pater in bonis filio suo delatis uum-
quam habet vsufructum, contra vo-
luntatem relinquentis bona filio, si-
ue voluntas illa reluctans sit tacita,
siue expressa, g. 4. n. 220.
Pater præsuntur, & dicitur priuatus
ab vsufructu bonorum filij, quoties
mater certarum rerum vsufructum
patri reliquit, g. 4. n. 224.
Pater si habet vsufructum in bonis
filij, illum habere dicitur iure quodā
speciali, seu particulari, glo. 4. numer.
226.
Pater institutus, & grauatus sub con-
ditione, vel in diem, hereditatem fi-
lij suis restituere, adueniente die, &
purificata conditione pater sine vsus
fructus retentione restituere cogitur,
g. 4. n. 228.
Pater an habeat vsufructum in bo-
nis filij quoad legitimam filij, quando
per matrem priuatur vsufructu sibi
debito in bonis filio relictis, g. 4. nu.
229. & 232.
Pater de iure digestorum pleno iure
quarebat bona filijs suis relicta, siue
hæc fuissent aduentitia, siue alia præ-
ter Castrensia, g. 4. n. 235.
Pater vtrum habeat administrationē
bonorum filij, quando habet vsu-
fructum priuatum, a matre, seu ab a-
lio quolibet relincente bona filio
suo, g. 4. n. 239.
Pater in profectitijs bonis filij, habet
administrationem priuatiuē ad om-
nes, g. 4. n. 247.
Pater quando habet vsufructum
priuatum a matre in bonis filij, an
habeat comoditatem medij tempo-
ris bonorum, glo. 4. nu. 249.

I N D E X.

Pater sine filij consensu, non potest agere in iudicio, etiam ad exigendum debitum eiusdem filij, g. 2. n. 51.
Pater sine filij consensu, procuratores ad agendum creare potest, licet ad agendum, filij consensus requiratur, g. 2. n. 52.
Pater nullo modo potest alienare filij sui bona aduenticia, in quibus habet usufructum, nisi in casibus a iure expressis, & tunc nullo indiget decreto, g. 4. n. 177.
Pater in casu nostrae constitutionis, per mortem impuberis, non priuatur usufructu sibi a lege delato, in bonis maternis, g. 4. n. 194.
Pater succedens filio suo, vna cum alijs filijs & fratribus impuberis, an habeat usufructum in reliquis filiorum portionibus, g. 4. n. 195.
Pater haeres institutus vna cum filijs suis, habet usufructum in partibus hereditatis filijs contingentibus, gl. 4. n. 196.
Pater an priuari possit usufructu in bonis filij debito per matrem bona illa relinquente, g. 4. n. 202.
Pater non praesumitur facere, erga filios, nisi quod ius ei facere permittit, g. 8. n. 46.
Pater cur non possit legitimos filij impuberis successores per nostram constitutionem datos, grauare, & onerare, cum visus sit illos onorare, & tacite vocare, non substituendo pupillariter, vt potuit, g. 4. n. 282.
Pater non potest legitimos heredes filij impuberis exheredati, compellere ad restituendum, bona impuberis per fideicommissum aliquod, nisi in quantum sunt a patre heredes instituti, g. 4. n. 289.
Pater tunc demum visus est legitimos heredes impuberis, vel huius substitutum pupillarem grauare, quando verba grauaminis constat dirigi, ad heredes, vel substitutum, g. 4. n. 294.
Pater pasciscendo cum proximioribus filij impuberis, quibus constitutio nostra defert pupilli successionem, vt a-

liquo accepto a patre, sibi pleno iure impuberis bona deferant, vtum excludat ceteros alios successores impuberis, existetes intra quartum gradum, post mortem patris usufructuarij, dictorum bonorum, g. 4. n. 308.
Pater solum potest filijs suis tutores dare, & nullus alius ad hoc munus exercendum admittitur, g. 5. n. 64.
Pater an cogatur dotare filiam, quae dotem congruam iam alias a patre acceptam amiserat, seu perderat, g. 5. n. 71. & n. 72.
Pater an teneatur iure actionis, seu obligationis, vel iudicis officio, filias dotare, g. 5. n. 74.
Pater non instituendo filium, dicitur non sane mentis, & tanquam ab infano testatore, ordinatio ab eo facta quaerellatur, g. 5. n. 285.
Pater an priuetur successione filiorum per transitum ad secunda vota, sicut de iure priuatur mater ad secundas conuolans nuptias, g. 6. n. 25.
Pater non priuatur usufructu sibi a lege delato in bonis filij, eo casu in quo a successione remouetur, g. 6. n. 145.
Patria potestas in Aragonia fuit sublata, in his que concernunt ad odium filiorum, in proficuis autem filijs, remanserunt ad iuris dispositionem, g. 1. n. 445.
Patrimonium vnus dupliciter potest considerari, & qualiter, g. 3. n. 6.
patruus vel auunculus, an succedant cum nepote ex fratre, vel sorore, vocatis ad successionem intestatam proximioribus, tam quando a lege, quam quando ab homine vocatur, g. 3. n. 21. & 22.
Patruus dicitur proximior impuberi defuncto, nepoti impuberis, cum is sit in tertio gradu, patruus vero in secunda, g. 3. n. 23.
Patruus magnus, concurrens cum consobrino, vel filijs alterius patris magni praedefuncti, in casu nostrae constitutionis praefertur in successione impuberis, g. 5. n. 55.
Patruus tunc demum praefertur nepoti ex fratre, quando iste nullo modo potest intrare representando, g. 4. n. 146.

Pena

I N D E X.

Pena imposita, & iniuncta raptoribus virginum, habet locum & procedit in muliere rapiente virum, g. 2. n. 36.
Pena imposita in casu contrauentio-nis prohibito de non alienando, applicatur illi in cuius fauorem inducta fuit prohibitio, g. 4. n. 94.
Pena imposita, & inducta de iure conuolantibus ad secundas nuptias, comprehendunt tam maritos, quam uxores, g. 6. n. 19.
Pena iniuncta a iure viris secundas iniunctis nuptias viuente prima uxore, habent locum contra uxores similes nuptias contractantes viuente primo marito, g. 6. n. 38.
Penitentia non habet locum in contractibus bene fidei vtroque obligatorijs etiam si sint sub conditione celebrati, & pendente conditione, g. 1. n. 240.
Periculum praedij aestimari in dotem dati post aestimationem, pertinet ad maritum, g. 2. n. 86.
Permutatio per impuberem cum aliqua re paterna, vel materna, an paternum vel maternum efficiatur, sicut fuit res permutata, g. 2. n. 127.
Perseuerantia, seu permanentia desideratur in adimplemento conditionum desiderantium tractum successiuum, g. 5. n. 234.
Persona mutata, causa originaria & principalis non mutatur, nec alteratur, g. 2. n. 13. & n. 30.
Personalia nunquam ad heredes transmittuntur, siue sint legata, siue privilegia siue conuentiones vel pacta, g. 1. n. 210.
Personalia tunc dicimus esse, quando persona designatur & indiuiduatur super disposito, & quando talis persona non designatur demonstrationis causa, g. 1. n. 213.
Personalia extinguuntur cum personis, in quorum fauorem inducuntur, sub g. 1. n. 218.
Personalitas an inducta censeatur, in casu relato sub decisione 64. Iosephi a Se se, per solam nominationem personarum ibi relatarum, g. 1. n. 223.
Petitio hereditatis an competat, & quando, substituto, cui licebat hereditatem capere propria auctoritate, g. 7. num.

205.

Pia causa semper sub regulis iuris comprehenditur, nec ab eis praesumitur excepta, nisi reperiatur priuilegiata in specie, g. 5. n. 270.
Pinellus notat confirmari, locationem ad longum tempus, nullam speciem alienationis continere, neque vllum ius in conductorem transferre, g. 4. n. 182.
Pluribus ad substitutionem vocatis, siue coniunctim, siue discreta, an sit diuersa substitutio iudicanda in vnoquoque illorum, g. 1. n. 318.
Plus, vel minus non mutat substantiam rei, nec eam faciunt differre specie, g. 8. n. 155.
Populus vtum possit consuetudines inducere, contra ius municipale totius prouintie, g. 8. n. 120.
Portio substituti inutiliter dati, an accrescat substituto valide dato, virtute iuris accrescendi, g. 1. n. 319.
Possessio est articulanda & probanda ante omnia, in iudicio petitionis hereditatis, per interuentum dictum remedium, alias succubito, g. 1. n. 143.
Possessor beneficij, est audiendus iudicio contra eum intentato super amissione illius, per clausulam, ipso iure, licet possessori nulla competat exceptio, si sicut tamen, quod competere possit, vt sit audiendus, g. 8. n. 14.
Posthume comprehenduntur sub omnibus dispositionibus a patre factis in fauorem filiarum, si tales dispositiones fiat a parentibus, vt talibus, secus vero si per aliquam affectionem particularem, g. 5. n. 70.
Potentia nulla datur, nec naturalis, nec super naturalis, nec dari potest ad praeterita, g. 6. n. 122.
Prædia in dotem data, siue aestimata siue in aestimata dantur, semper remanent in dominio uxoris, in quorum vindicatione, mulier in concursu creditorum est omnibus praefenda, g. 2. n. 82.
Prædia in dotem data, aestimata, siue in aestimata, semper dicuntur dotalia, & nunquam exeunt ex dominio uxoris, g. 2. n. 84.
Prædia aestimata in dotem matri impuberis data, dicuntur materna si tempore tra-

Gg 3

re tra.

I N D E X.

re traditionis datus maritus, & parer respectiue nõ fuisset soluendo, g. 2. n. 92
 Prædia æstimata in dotem data, sunt in bonis mariti, secus vero si in fundis dotalibus tradantur marito, nam dicantur tunc in bonis vxoris, seu mulieris, g. 2. n. 95.
 Prædia empta ex pecunia dotali, quã do dotalia efficiantur, g. 2. n. 102.
 Prædia empta ex pecunia dotali nomine mariti, vtrum sint dotalia, g. 2. n. 109. vsque ad n. 117.
 Prædia ex pecunia dotali empta, vtrum si maritus non sit soluendo efficiantur dotalia, g. 2. n. 112. & n. 113.
 Prædia empta ex pecunia mutuata ad illorum emptionem, an censentur tacite hypotheca mutuati, g. 2. n. 119.
 Prædia empta ex pecunia retractus, vel resultanti ex pretio rei vendite subiecte retractui, non efficiuntur retractabilia, g. 2. n. 123.
 Prædia empta ex pecunia deposita, vel recondita, in deposito publico, (quod nos tabulam cambij appellamus) ad emptionem prædiorum, si emanantur ex tali pecunia, an dicantur prouenire, ab illa linea, seu parte a qua pecunia illa deposita proueniat, g. 2. n. 126.
 Prædia, quæ fuerunt per pupillum commissa, ex quo habebat in eis dominium directum, & ob aliquam causam ceciderunt in commissum, an materna, vel paterna, sicut fuit & vnde prouenit dominium illud directum dans causam commissum, g. 2. n. 135.
 Prædia minorum, sterilia, sacrosã, & fere inutilia, non possunt solo isto pretextu alienari, licet prædia Ecclesiastica talia alienentur, g. 4. n. 159.
Premium alicuius actus gerendi præstandum, solum debetur illi, qui actum gerit validum, nullatenus vero debetur nulliter illum gerenti, g. 1. n. 137.
Præscriptio triginta annorum, tunc demum currit contra creditorem casualis, quando nõ adest hypotheca, cuius obligationis vigore interatur hypothecaria, qua concurrente, quadragenaria præscriptio

erit necessaria, g. 1. n. 428.
 Præscriptio 30. anno. an sit sufficiens ad excludendam matrem a petitione legitima, sibi debite in bonis filij sui, non obstante vltimo, omnes causas, huius principatus, g. 1. n. 427.
 Præscriptio quæ impletur, perficitur & consumatur per impuberem, vtrum faciat illam rem fuisse impuberis, vt ei succedant successores legitimi iuris communis, an vero res dicatur illius lineæ in qua incepta fuit præscriptio, g. 2. n. 140.
 Præscriptio per heredem grauarum impleta, & consumata, in illa re, quæ testator, vel alius præscribere incepit an faciat esse grauatũ dominũ, an vero dicatur dominus, inchoans præscriptionem, g. 2. n. 144.
 Præscriptio aduersus ciuitatẽ non admittitur minus, quã ceteraria, in solis illis tribus contractibus relatis in autem. quas actiones, nempe in venditione, donatione, & hæreditaria successione, g. 6. n. 58.
 Præscriptio regularis inter ecclesias, & ciuitates, est quadraginta annorum, g. 6. n. 60.
 Præscriptio de qua in autentica, quas actiones, C. de sacros. eccl. comprehendit ecclesias, nisi in casibus ibidem, comprehensis, g. 6. n. 62.
 Præscriptio nullatenus tolli potest per Pontifices, vt contra ecclesias non admittantur, g. 6. n. 67.
Præscriptio constante matrimonio, mediãte præscriptione ante illius contractũ inchoata, nõ venit in communicatione, stante pacto, statuto, seu lege, de communicandis lucris, g. 2. n. 145.
Præsumptio quæ oritur ex subiecta materia fortior est illa, quæ ex proprietate sermonis oritur, & sumitur, g. 1. n. 136.
 Præsumptio, quæ ex cõiecturamẽte testatoris desumitur, est ceteris alijs præsumptionibus potentior, & efficacior, quoties sumitur pro validando actu, sub g. 5. n. 77.
 Præsumptio equalis affectionis, tam ad mares, quam ad fæminas, nullatenus facit

I N D E X.

facit cessare præsumptiones inducetes vocationẽ masculorum, & quomodo hoc intelligatur, g. 5. n. 223. & 224.
Præteritio fratris, testamentũ fratris non vitiat, nisi quando turpis persona reperitur instituta, g. 1. n. 416.
 Præteritio filij, quando in illius vtilitatem conuertitur, non facit testamentum nullum, g. 4. n. 231.
 Præteritio nõ vitiat testamentũ paternũ, sed etiã casus illæ in quo posset filius reperiri præteritus, g. 8. n. 26
 Præteritio filiorũ renuntiantium successioneibus paternis, acceptis dotibus, an vitiet testamenta paterna, g. 8. n. 62. & 65.
 Præteritio filiarũ renuntiantis successioni paternæ, licet nullũ effectũ produceret in fauorẽ illius, bene vero quo ad alios fratres, vt equaliter succedat reducta causa intestati, g. 8. n. 78.
 Præteritio filij emancipati non facit nullum testamentum, & consequenter in hoc principatu, si filius vxoratus præteratur non faciet nullum testamentum, g. 8. n. 79.
 Præteritio nepotis, ex filio, vel filia præcessi a patre, vel matre nõ vitiat autem testamentum, g. 8. n. 91.
 Præteritio de qua mentionẽ facit constitutio nostra in finalibus verbis illius non potest intelligi de præteritione, bona vel mala mente facta, g. 8. n. 159
 Præteritio illorum, quibus in bonis præterientium legitima debetur, vitiat illorum testamenta, g. 8. n. 162.
 Præteritio filiorum, ita facit nullum testamentum patris, sicut facit illum nullum defectus solemnitatis cuiuslibet, ex adductis in l. hac consultissima, C. de inoff. testa. g. 8. n. 105.
 Præteritio filiorum illa sola facit testamentũ patris nullum, quæ mala mente proponitur facta, & idem in exheredatione, g. 8. n. 157. & n. 158.
Pretium succedit loco rei, quando dos consistens in prædijs æstimatis, ea æstimatione, quæ facit emptionem, alienantur prædia, g. 2. n. 88.
 Præmium non succedit loco rei in par-

ticularibus, g. 2. n. 99.
 Præmium quod succedat loco rei in vniuersalibus fit ex iuris fictione, non vero ex rei veritate, g. 2. n. 106.
 Præmium solutum per pupillum in redemptionem alicuius rei alienate, cum pacto redimendi, an recuperari possit per successores pupilli, a successoribus eiusdem in dicta re, g. 2. n. 134.
Princeps secularis facere, & inducere potest, quod mulier ante duodecimũ annum, & masculos ante quatuordecimum fiant puberes, g. 1. n. 14.
 Princeps non potest concedere licentiam, & facultatem impuberi ad testandum, g. 1. n. 20. & n. 21.
 Princeps habet in manus omnia, quæ non contradicunt iuri naturali, & sũt inducta de iure positio, g. 1. n. 22
 Princeps secularis potest concedere legem priuantem Ecclesiam immunitatibus, per alias leges seculares inductis, & Ecclesijs erogatis, si iam immunitates non sint in modum priuilegij inducte, g. 6. n. 65.
 Princeps derogans fideicommissum, seu vinculum, in legitimationis scripto, facit legitimum successibile in casu quo legitimi, & naturales vocentur, g. 6. n. 102.
Primogenitus Regis, non potest in Regno grauari, ex quo sibi a lege Regnum defertur, & non a patre suo, g. 8. n. 55
 Primogenitus Regis, an possit exheredari causis, & rationibus quibus alij exheredari possunt, de quibus in §. aliud quoque capitulum in authentico, vt cum de appella. g. 8. n. 56.
 Primogenitus Ducis, Comitibus, seu Marchionis, an possit in Comitatu, Ducatu, & Marchionatu onere fideicommissi prægruari, & onerari, g. 8. num. 57.
Principium alicuius actus attendi solet, vbi de iustitia, seu iniustitia, cuiuscũque contractus est iudicandũ, g. 1. n. 232.
 Principiũ sepe attenditur ad dignoscendam qualitatem rei, g. 1. n. 233.
 Principiũ, semper origo, & radix attendi solet, g. 2. n. 17. & it. et. n. 141. & n. 150. & 131. Gg 4 Pri

I N D E X.

Priiilegia militum circa illorum testamēta recensentur, g. 1. n. 121.
Priiilegia non sunt multiplicanda, nec extendenda ad casum similem rationem habentem, g. 1. n. 399. & glos. 4. n. 47.
Priiilegia militum, circa ordinationes testamentarias, illeſa, & intacta remanserunt per nostram constitutionem, g. 7. n. 79.
Priiilegia, vt *priiilegiorum* nomine iſigniri valeant, debent vltra ius commune disponere, g. 7. n. 86.
Priiilegia & dispensationes, cur ex eidentitate rationis non extendantur, g. 4. n. 286.
Priiilegia religioſis, vel quibuslibet alijs personis exemptis concessa, circa solutionem decimarum ex ſuis terris, non comprehendunt laicum cui decime debentur, g. 6. n. 75.
Briiilegium concessum filio, porrigitur ad nepotem, g. 1. n. 58.
Priiilegium vt tale ſit, debet vltra, vel contra ius commune aliquid disponere, g. 2. n. 46.
Proximior in gradu pupillo, mortuo proximior ante aditam hereditatem pupilli, ex propria persona venit ad pupilli ſucceſſionem, dummodo ſit de proximioribus, quibus per noſtrā constitutionem deferuntur bona, nō vero eſt admittendus iure tranſmiſſi, g. 2. n. 42.
Proximior ad ſucceſſionem impuberis vocatus, exiſtens in quarto gradu, an per constitutionem noſtram admittatur, g. 3. n. 82.
Proximior quis legitime dici poſſit, quando fideicommiſſum proximiori relinquitur, g. 4. n. 145.
Proximior impuberis illius lineæ aqua bona pupilli deſcendunt, præferuntur in aſſignatione tutelæ matri, & auia, g. 3. n. 100.
Proximiores impuberis vocati per noſtram constitutionem, ad illius ſucceſſionem enumerantur, ſub g. 3. n. 85.
Proximior vocato, filij fratrum admittuntur cū patre, licet ſint remo-

tiores gradu, & qualiter hoc fiat g. 4. n. 147.
Proximior vocato, equalis præſumitur affectio teſtatoris, erga omnes quos ius admittit, g. 4. n. 148.
Proſectitium dicitur omne illud, quod rā ab ipſo patre immediate, quam ab alijs, patris contemplatione, & intuitu relinquitur filio, g. 4. n. 245.
Prohemium inducere ſemper ſolet cauſam finalem, g. 1. n. 135. & g. 8. n. 146.
Prohibita interpretatione, ſolum cenſetur prohibita friuola interpretatio, & ſimiliter extenſiua, comprehenſiua vero, quæ ſit ex vi, & natura verborum nullatenus prohibetur, g. 6. n. 35.
Prohibita per vnam viam, nullatenus per aliam indirectam ſunt permittenda, g. 6. n. 112.
Prohibita alienatione, cenſentur prohibiti omnes actus inductiuī alienationem ipſam, & præcipue ſi ex actu mediato, nihil aliud ſperatur, quam alienatio ipſa, g. 6. n. 118. & nu. 119.
Prohibitio de non alienando expreſſa impedit dominiꝝ translationem, g. 1. n. 269. & quando illam impediatur, g. 4. n. 171.
Prohibitio expreſſa de non alienando, in quibus differat a tacita reſultante ex natura fideicommiſſi, g. 1. n. 270. & an idem ſit in fideicommiſſo conuentionali, g. 1. n. 272.
Prohibitio Trebelianice, ſi fiat in filijs primi gradus, fieri debet expreſſis verbis, tam de iure patrie, quam de iure communi, g. 4. n. 35.
Prohibitio de non alienando in teſtamento patris adiecta, inducit efficaciſſimam coniecturam ad inducendā prohibitionē Trebelianice, g. 4. n. 53.
Prohibitio expreſſa collationis quando dicatur facta a patre, g. 4. n. 62.
Prohibitio expreſſa de non alienando, nulla adiecta cauſa, licet ſit in inefficax, & nullius momenti, tamen ſi adijciatur cauſa, eſt maximi effectus, & percipui, vt inducat prohibitionem Trebelianice, g. 4. n. 84. & n. 85.
Prohibitio ſimplex de non alienando nulla

I N D E X.

nulla cauſa adiecta ſolum inducit fauorem hæredis, g. 4. n. 85.
Prohibitio ſimplex de non alienando nulla cauſa adiecta, inducit conciliū & non neceſſitatem hæredi ſcripto glo. 4. nu. 88.
Prohibitio vſuſfructus debiti parentibus à matre facta, in perſonam patris, non reſpicit fauorem filiorum, g. 4. nu. 233.
Prohibitio ſimplex de non alienando ſine cauſe inſertione non poteſt per teſtatores validari, g. 4. nu. 89.
Prohibitio ſimplex de non alienando non ſit efficax, etiam ſi prohibens, & prohibitus, hoc eſt teſtator & hæres, iuramento roborauerint prohibitionem, g. 4. nu. 90.
Prohibitio de non alienando cum poena in caſu contrafactionis, non facit alienationem nullam, licet vigeat poenarum inſuctarum incurſio, glo. 4. nu. 93.
Prohibitio alienationis, ſub poena amiſſionis hereditatis inducit fideicommiſſum in fauorem venientium ab inreſtato, in quorum fauorem dicitur facta prohibitio, g. 4. n. 94.
Prohibitio ſimplex de nō alienando, facta in rebus à iure alienari prohibitis, quid importet, glo. 4. numer. 95. & 96.
Prohibitio ſimplex de non alienando facta in rebus iam de iure alienari prohibitis, operatur effectum, vt in caſibus in quibus de iure licuit alienatio, vigente alienatione non liceat, gl. 4. nu. 96.
Prohibitio de non alienando fauore agnationis, ſtipitis, Auolorij, ſeu familie, licet inducat fideicommiſſum fauore familie, ſeu agnationis, an protrahatur vltra quartum gradum, glo. 4. nu. 97. Extenditur num. 98. limitatur. num. 99.
Prohibitio de non alienando ſimul cum conditione ſi ſine liberis, non facit protrahi & porrigi fideicommiſſum, vltra illum gradum, vltraquem regulariter non ſolet porrigi, g. 4. n. 103.

Prohibitio de non alienando eum inſertione cauſe, vt bona in familia permaneant, ſeu in agnatione conſeruentur, & ſimul adiecta conditione ſi ſine liberis, duplex contrahit fideicommiſſum, vnū nempe in caſu alienationis, alterum in caſu ſi ſine liberis g. 4. num. 104.
Prohibitio nuda & ſimplex de non alienando quæ ſit, ad hoc vt per eam non inducatur fideicommiſſum, gl. 4. num. 105.
Prohibitio de non alienando, non inducit fideicommiſſum reſtitutorium, etiam ſi prohibitio fiat in fauorem familie vel alicuius, adiecta cauſa, ſed ſolum committitur in caſu contrauentionis, per alienationem ipſam, g. 4. n. 106. & diſtinguitur, n. 109.
Prohibitio de non alienando fauore familie adiecta, ſi in caſu alienationis omnes de familia emere volunt, & prohibitus alienet, an ſit locus fideicommiſſo, g. 4. n. 107.
Prohibitio ſola alienationis extra familiam, non eſt ſufficiens ad præſumendum, velle prohibentem bona manere in familia, g. 4. n. 111.
Prohibitio alienationis extra familiam, inducit vnum ſolum & ſimplex fideicommiſſum, quod ſolum committitur in caſu contrauentionis, videlicet alienando, quo caſu ſecuro ſemel, exhinde ſit res inalienabilis, glo. 4. num. 113.
Prohibitio de non alienando, adiecta cauſa vt bona in familia remaneant, inducit fideicommiſſum perpetuum, & graduale, in caſu tantum contrafactionis, glo. 4. nu. 114.
Prohibitio non alienando, cum cauſa ſeu conditione, vt in familia remaneant bona prohibita, reſpicit vtilitatem agnatorum, ſeu cognatorum, cum omnes ſint de familia, glo. 4. numer. 116.
Prohibitio de non alienando extra familiam, non impedit ſucceſſionem ab inreſtato, licet ſucceſſor non ſit de familia, g. 4. n. 128.

I N D E X.

Prohibitio de non alienando, comprehendit tantum alienationem ab homine fiendam, nullatenus vero alienationem legalem gl. 4. numer. 132.
 Prohibitio de non alienando extra familiam, an vsucapionē impediatur seu prescriptionem. gl. 4. numero. 138.
 Prohibitio alienationis extra familiā, adiecta causa vt in familia remaneant, an inducat fideicommissum in casu cōtrauentionis, in familia grauati, vel prohibentis. g. 4. n. 142.
 Prohibitio de non alienando, an comprehendat coheredem in portione repudiata, & per ius accrescendi que sita. g. 4. n. 161.
 Prohibitio de non alienando, inducit vocationem, si non est simplex vt in §. Seia libertis. g. 5. n. 86. & 87.
 Prohibitio Trebelianice que per verba expressa potest a patre fieri, an possit per equipollens ad impleri. g. 8. n. 145.
Prohibito aliquo actu, cencentur eo ipso prohibita omnia causatiua & inductiua, actum ipsum prohibitum. g. 4. n. 137. & 176. & sic dicitur vsu capio prohibita quando alienatio prohibetur. n. 138. & vide de principali questione. glo. 6. n. 7.
Prohibitus alienare, nullo modo potest in eudem rem solam rei vtilitatem distrahere res alienari prohibitas. gl. 4. n. 158.
 prohibitus alienare an priuatur re alienata, per hypothecationem rei alienari prohibite. g. 4. n. 180.
 prohibitus extra familiam alienare, etiam si in casu contrafactionis alius sit vocatus, is non admittitur, etiam si contigerit per prohibitum rem locari ad longum tempus. gl. 4. numer. 183.
 Prohibitus alienare extra familiam, locando ad longum tempus, nullum ius nec in vno solo momento transfert pœnes cōductorem, gl. 4. n. 184. & 197.

Prohibitus alienare extra familiam simpliciter, sine cause insertione, an possit vendere inter remotiores ex familia, ommissis propinquiorebus. glo. 4. n. 109.
 Prohibitus alienare extra familiam, an ex hoc solo censetur prohibitus posse extraneum heredem instituere, etiam si adiecta sit causa vt in familia remaneant. gl. 4. numer. 109. & num. 127.
 Prohibitus extra familiam alienare, in casu contrauentionis per alienationem, facit nullam alienationem & facit venire fideicommissum. gl. 4. numer. 149.
 Prohibitus alienare, & prohibitionē ignorans, alienando potest contra alienationem venire, per restitutionē generalem, si qua mihi iusta causa &c. & ex quibus causis maiores. gl. 4. numer. 155.
 Prohibitus alienare extra familiam, etiam adiecta causa vt in familia remaneant, non pœsumitur grauatus restituere omnibus de familia, sed solum vni tantum relinquere. gl. 5. n. 92.
Promissio hominis quādo legalem prouisionem cessare faciat. gl. 1. numer. 338. & gl. 4. n. 225.
Pubertas quod in duodecimo anno inter fœminas, & in decimoquarto inter masculos, incipiat, inducitur à iure ciuili. g. 1. n. 8.
Pupillaris Substitutio quando expiret ante pubertatem. g. 1. nu. 17.
 Pupillaris substitutio euanescit, si pupillus liberos vel filios suscipiat. glo. 1. numer. 13.
 Pupillaris substitutio durat vsque ad quatuordecimum annum in masculo, & ad duodecimum in fœmina. g. 1. numer. 67.
 Pupillaris substitutio tacita, an faciat impuberem testatum mori. g. 1. numer. 69. vbi nu. 70. dicitur expressa & tacita.
 Pupillaris substitutio quando dicatur partim expressa & quando partim tacita.

I N D E X.

tacita. g. 1. n. 71.
 Pupillaris substitutio tacita fuit induta in l. iam hoc iure. 4. de vulgar. in fauorem pupilli. g. 1. n. 72.
 Pupillaris substitutio proueniens ex vulgari expressa, non potest dici tacita sed sub intellecta. g. 1. n. 74. & an cenceatur exclusa ab actu substitutio nis vulgaris. n. 76.
 Pupillaris substitutio tacita an talis apelletur ex comuni vsu loquendi, an vero Iurisconsultorum tantum. g. 1. n. 77.
 Pupillaris substitutio quando ex verbis testamenti, dignosci possit an sit tacita vel expressa. gl. 1. numer. 78.
 Pupillaris substitutio cōtenta sub cōpendiosa excludit successionem nostre constitutionis, si substitutus sit de cognatis vsque ad quartum gradum. g. 1. n. 81.
 Pupillaris substitutio tacita sub intellecta sub vulgari expressa, an excludat modum succedendi per nostram constitutionem prescriptum. g. 1. n. 82.
 Pupillaris substitutio sub intellecta in vulgari, an excludat matrem a successione Tertuliana sibi delata in bonis impuberis, tam in foro fori quam in foro poli. g. 1. n. 83. & n. 85. & n. 87.
 Pupillaris substitutio expressa dicitur fauorabilis semper pupillo, cum sit testamentum ipsius. gl. 1. numer. 92.
 Pupillaris substitutio inuiciliter facta non excludit matrem. gl. 1. numer. 97.
 Pupillaris substitutio solum modo per patrem ordinari potest, & a nullo alio fieri potest. gl. 1. numer. 140.
 Pupillaris substitutio fieri potest filijs & nepotibus & pronepotibus, a parentibus auis & proauis, dummodo in horum sint potestate. g. 1. numer. 142.
 Pupillaris substitutio quando ab auo

fieri potest nepoti in hoc principatu declaratur sub. g. 1. n. 147.
 Pupillaris substitutio a matre facta, in formā pupillaris, vel compendiosæ, an conuertatur in fideicommissariam vbi de vtilitate questionis, ad casum nostre constitutionis. g. 1. n. 149. & 155.
 Pupillaris substitutio a matre facta, etiam si constet de voluntate matris, nullo modo potest in fideicommissariam conuerti. g. 1. n. 187.
 Pupillaris substitutio vt suum effectum sortiatur, debet ordinari in testamento paterno, ad hoc vt filius dici possit mori cum testamento. glo. 1. n. 193. & alibi facta nulla efficitur. g. 1. n. 301.
 Pupillaris substitutio in contractibus non ordinatur. g. 1. n. 194. cum pro forma requirat, fieri in testamento patris. g. 1. n. 195.
 Pupillaris substitutio expressa, facta in contractibus, an faciat, vt tanquam pupilli positi in conditione, cenceantur positi in dispositione. g. 1. numer. 197.
 Pupillaris substitutio qua ratione potest valide in capitulis matrimonialibus fieri, præcipue de iure patrie, cum illo atento, hereditatem valeat fieri que asimilantur vltimis dispositionibus. g. 1. n. 199.
 Pupillaris substitutio tacita, sub vulgari continetur etiam vbi vigeret statutum de stando carte. g. 1. numer. 222.
 Pupillaris substitutio facta a patre turpi, cui bonorum interdictione facta est, non valet, & facit impuberem intestatum mori, si a simili patri proponatur facta. g. 1. n. 303.
 Pupillaris substitutio, in qua parte testamenti patris sit ordinanda declaratur. g. 1. n. 307.
 Pupillaris substitutio facta filio præterito quando valeat. gl. 1. numer. 308.
 Pupillaris substitutio, non valet in hoc principatu, si ordinetur a patre, inter perso-

I N D E X.

personas non habentes qualitates requisitas, per constitutionem finalem hoc titulo nostro. g. 1. n. 309.
 Substitutio pupillaris facta filio de duobus, quorum vnus est de cognatis pupilli vsque ad quartum gradum, vt vult constitutio fina. hoc titulo, alter vero sic non cognatus, an valeat in totum, an solum pro parte cognati. g. 1. n. 375.
 Pupillaris substitutio semper interpretatur, & coniecturatur, sicut & cetera testamentarie dispositiones, solent coniecturari, & interpretari. g. 1. n. 332.
 Pupillaris substitutio licet fiat in testamento patris, due sunt hereditates distincte, due sunt persone quibus consulitur, & duplex mors ad validitatem illius spectatur. glos. 1. numer. 382.
 Pupillaris substitutio in quibus differat, discordet, & deuiet ab exemplari & in quibus cum ea conueniat. g. 1. n. 394. 395. 400. 401. & 405.
 Pupillaris substitutio non fit nisi in testamento patris, & consequenter precedere debent ab illa pro validitate paterni testamenti & in exemplari. g. 1. n. 403.
 Pupillaris substitutio concipitur per expressam conditionem si filius in pupillari etate decesserit, sicut & fideicommissaria ipsa substitutio, per dictionem si sine liberis & quando cuique. g. 5. n. 189.
 Pupillaris substitutio licet contineat conditionem si in pupillari etate decesserit, tamen dicitur actus purus & non conditionalis, ex quo a natura substitutionis inerat talis conditio. g. 5. n. 196.
 Pupillaris substitutio continet in se tacitam conditionem, si pupillus ante pubertatem moriatur, licet non exprimat. g. 5. n. 199.
 Pupillaris substitutus tacitus, presumitur predilectus matri, in casu vulgaris substitutionis, in eodem gradu effectio- nis, in quo ipsemet vulgaris presumi-

tur dilectus. g. 1. n. 94.
 Pupillaris substitutus ex tacita pupillari, excludit cognatos vsque ad quartum gradum. g. 1. n. 124.
 Pupillaris substitutus excludit omnes alios legitimos heredes, & perinde habetur, ac si pubes decessisset, quo casu constitutio nostra nihil disponit. g. 1. n. 126.
 Pupillaris substitutus datus filio adoptiuo, succedit in omnibus bonis filij adoptati tantum, substitutus vero pupillaris datus filio legitimo & naturali, succedit in omnibus bonis patris & filij. g. 1. n. 141.
 Pupillaris substitutus succedit in omnibus bonis pupilli, perinde ac si fuisset ab eo relicta bona suo legitimo tempore pubertatis. glos. 1. numer. 150.
 Pupillaris substitutus potest onere fideicommissi grauari. glos. 7. numer. 354.
 Pupillaris substitutus licet capiat bona, & hereditatem pupilli, ex iudicio tamen patris capere dicitur. g. 1. n. 355.
 Pupillaris substitutus datus in bonis maternis, non potest onere fideicommissi pregrauari, datis terminis constitutionis finalis hoc titulo. g. 1. numer. 369.
 Pupillaris substitutus antequam ad hereditatem impuberis admitatur debet ante omnia probare, impuberem, & pupillum in pupillari etate decessisse. g. 1. n. 436.
 Pupillaris substitutus post mortem testatoris, & ante mortem pupilli, nullam habet spem succedendi, sicut nec quilibet alius fideicommissarius substitutus. g. 5. n. 215.
 Pupillaris substitutus filij exhereditati, qui patris pupilli hereditatem, seu legatum redidit, & agnouit tabulas pupillares, astringi potest ad solutionem legatorum in tabulis pupillaribus relictorum. glos. 4. numer. 294.
 Pupillaris substitutus antequam ex substi-

I N D E X.

substitutione pupillari ad hereditatem & bona pupilli admitatur, debet probare pupillum in pupillari etate decessisse. g. 5. n. 195.
 Pupillaris substitutus non transmittit ad heredes suos, ius succedendi quod habet impuberi. g. 5. n. 209.
 Pupillus quidquid videt ignorat, maxime in hereditate cum sit ius inuisibile. g. 1. n. 17.
 Pupillus an congrue dici potest intestatus ex quo nullam habet testandi facultatem. g. 1. n. 23. & quid de iure constitutionis. n. 33.
 Pupillus dicitur intestatus mori, quando a patre nulla ordinata reperitur pupillaris substitutio, cum sola ista faciat testatum mori. glo. 1. numer. 68.
 Pupillus educari non debet, per cognatos seu agnatos illos, qui sunt ei successuri ab intestato. g. 1. numer. 101.
 Pupillo plus interest, (sicut cuiuslibet alio) testamentarium potius habere heredem, mediate substitutione pupillari, quam legitimum, tam ad utilitatem quam ad honorem. g. 1. numer. 106.

DE INCIPIENTIBVS
 litera. Q.

Qualitas luctuose hereditatis consideratur ad casum l. fina. C. de insti. & substitui. g. 1. n. 115.
 Qualitas per legem recentem seu novam inducta dicitur de substantia actus. g. 1. n. 349.
 Qualitas desiderata a lege seu statuto in aliquo actu, debet probari tanquam necessarium ad actum. glos. 1. n. 434.
 Qualitas domini perenni vel materni attenditur in hac constitutione, ad dignoscendum, an bona sint paterna vel materna. g. 2. n. 98.
 Qualitas cognationis, quando agimus de successione filij in bonis suis paternis, nunquam consideratur atenta con-

stitutione. g. 3. nu. 27.
 Qualitas adiuncta verbo quando intelligitur secundum tempus verbi. g. 4. n. 81. & n. 317.
 Qualitas excludens vel admitens aliquem, ad aliquem actum, successionem, seu causam, debet interueniri tempore actus, seu successionis. g. 4. numer. 318.
 Qualitas masculinatis, in vna parte testamenti adiecta, vtrum censeatur repetita in alia parte eiusdem. glos. 5. nu. 44.
 Quarta debita filio arrogato in bonis patris arrogatoris transmittitur ad heredes filij. g. 3. nu. 67.
 Quarta due per filios grauatos tunc demum ex hereditate paterna deducuntur, quando ius canonicum obseruatur, & non alias, cum nullus sit locus iuris ciuilibus id inducens. gl. 4. n. 67.
 Quarta dependet ex animo, nec possunt euelli nec lex quidquam super eis disponere valet. gl. 1. n. 136.
 Querella inoffitiosi testamenti competit filio, ad vindictam iniurie sibi irrogate, per hereditationem paternam, per quam dici solet, filius iniuria affectus. glo. 4. nu. 259.
 Querella inoffitiosi testamenti per patrem intentata contra testamentum maternum parat commodum filio. g. 4. nu. 265.
 Querella inoffitiosi testamenti non datur nisi filius reperiatur institutus, non vero vbi reperitur prateritus, cum eo ipso testamentum sit nullum. glo. 8. n. 5.
 Querella inoffitiosi testamenti, & bonorum possessio contra tabu. supponunt, posse filium institutum in minima quantitate sub conditione, & in eius defectu non exhereditatum, petere supplementum legitime. glos. 8. numer. 86.
 Quilibet renuntiare potest iuri pro se introducto. g. 4. n. 86.

DE INCIPIENTIBVS
 a litera. R.

Ratio

I N D E X.

Ratio vnica assignatur ad constitutionem nostram sub. g. 1. n. 45.
 Ratio legis, seu statuti, licet non sit in statuto seu lege expressa, dummodo sit certa, extendit dispositionem, ad omnes casus & personas ad quos seu quas ratio extenderetur. g. 1. n. 61.
 Ratio assignatur, quare in hoc principatu, pupillaris substitutio non possit fieri in contractu matrimonij. g. 1. n. 199.
 Ratio quare fideicommissum conditionale non transmitatur. glo. 1. n. 227.
 Ratio cur filij positi in conditione, in fideicommissis conuentionalibus minus censeantur vocati, quam in fideicommissis testamentarijs. g. 1. n. 276.
 Ratio coniecturalis non militat in dispositionibus ex contractu resultantibus, sicut in testamentarijs. g. 1. n. 278.
 Ratio cur conditionalia in contractibus minus dispositionem inducant quam in vltimis voluntatibus. g. 1. n. 282.
 Ratio finalis legis se habet ad ipsam legem, sicut corpus ad animam. g. 3. n. 99.
 Ratio ob quam bona fideicommissis subiecta causa dotis constituende & restituende, valeant alienari traditur sub. g. 4. n. 167.
 Ratio traditur, quare donatio vsque ad quingentos solidos non insinuata, non annullatur in totum, sed solum quo ad sumam excedentem dictos quingentos solidos. glof. 4. numero. 190.
 Ratio regule, & ipsamet regula a pari procedunt, & vbi regula viget, ibi & ratio illius vigere dicitur. glof. 4. numero. 283. & num. 284.
 Ratio finalis in dispositionibus testamentarijs conseruandis, magis attendi solet, quam impulsua. g. 5. n. 30. & 31.

Ratio statuti semper attendenda pre- sumpue vbi viget fauor agnationis. g. 8. n. 52.
 Ratio legis seu statuti, tunc demum habetur pro expressa, quando nulla alia preter assignatam, reddi potest. g. 8. n. 53.
 Ratio finalis legis, statuti, seu constitutionis tunc dicitur illa que per legistatorem inseritur in legis serie. g. 5. n. 88.
 Ratio que impedit transmissionem conditionalium, militat & viget tam inter extraneos, quam inter descendentes. g. 5. n. 115.
 Ratio vbi est eadem ibi idem ius statui debet. glof. quinta numero. 186.
 Ratio comunis ad coniecturandam pietatem, ne videatur testator alienam sobolem proprie antepone reprobatur. g. 5. nu. 279. & numer. 288.
 Ratio ne aliena soboles proprie anteponatur, viget solum quando descendens grauatur extraneo restituere. g. 5. n. 282.
 Ratio finalis legis, semper informat legem, & consequenter vbi ratio erit generali lex erit similiter generalis. g. 5. nume. 290.
 Ratio finalis ob quam Trebelianica & falcidia fuerunt inducte traditur sub. g. 7. n. 118.
 Ratio inductua trebelianice & falcidie cessat, in testamentis militum. g. 7. numer. 119. & vtrum illa que traditur in. §. primo institut. de leg. falcid. sit impulsua, seu finalis. nume. 121.
 Ratio quare testamentum factum minori numero quam septem testium, valeat in casu l. fina C. de fideicom. an sit impulsua seu finalis. g. 8. numer. 126.
 Ratione finali legis, statuti seu constitutionis mutata, derogata, seu alterata, ipsa lex dicitur mutata, abrogata seu mutata. glof. 3. numero. 98.

Recusatio

I N D E X.

Recusatio indicis post litem contestatam nunquam admitenda. glof. 3. numer. 48.
Redemptio cum fiat ex necessaria causa, & reseruato iure in limine contractus, dicitur prouenire ab illa prima causa deferenti successionem. g. 2. numer. 130.
Redemptum ab impubere seu pupillo, quod a suo patre fuerat alienatum, sub gratia redimendi, an censeatur paternum vel proprium impuberis. g. 2. n. 129.
Refferens cum semper sit in Relato, intelligitur & interpretatur sicut & relatum ipsum interpretari solet. g. 8. n. 32.
Regula iam hoc iure. 4. de vulgar, qua cauetur, quod substitutio in vnum casum facta, ad alium porrigatur, non procedit in testamento militis. g. 1. n. 119.
 Regula inducens non onerari nec grauari, non honoratos, nec vocatos de claratur. g. 1. n. 367.
 Regula sicut in casu fallentia non attenditur, nec ratio regule erit attendenda, cum ratio & regula ipsa, a pari procedant. g. 4. n. 283.
Renunciare vnicuique licet, iuri pro se in ducto. g. 4. n. 86.
 Renunciare nullus potest ad ea, que pro actus gerendi forma desideratur. g. 8. n. 10.
Renunciatio filij facta in bonis paternis, non trahitur ad ignota, & inexcogitata tempore renuntiationis. g. 1. n. 378. & n. 379.
 Renunciatio facta in his que sunt sanguinis, solum comprehendit spēsificata in renuntiatione. glof. 1. numer. 385.
 Renunciatio successioni paterne & materne facta, non comprehendit ius retrahendi competens filio. g. 1. num. 386.
 Renunciatio filij generaliter concepta, non comprehendit legitimam, nisi de illa particularis fiat mentio. g. 4. n. 25.

Renunciatio facta successioni paterne per filium, quando comprehendat causam intestati. g. 8. n. 63.
 Renunciatio filiorum facta in bonis parentum suorum, secun habet quandam intrinsecam conditionem, si successio deferatur glof. 8. numer. 68.
 Renunciatio facta per filiam in bonis paternis vel maternis, non impedit delationem hereditatis renuntiate, sed solum effectum ipsum acquisitionis. g. 8. n. 70.
 Renunciatio cum proueniat ex facto hominis, non facit impedire delationem bonorum, cum hec legis ministerio fiat. g. 8. n. 72.
 Renunciatio facta per filiam, iuxta terminos. c. quamuis pactum de pact. in. 6. tota consistit in obseruatione iuramenti vt de claratur sub. g. 8. num. 73.
 Renunciatio facta per filiam dote contenta, an sit lesiua nec, ne vtrum considerari debeat ad tempus renuntiationis, an vero ad tempus mortis patris. g. 8. n. 85. cum seqq.
 Renunciatio iurata de qua in c. quamuis pactum de pactis in. 6. secum adfert intrinsecam quandam conditionem, si legitima deferatur, & quomodo hoc intelligatur. g. 8. n. 89.
 Renunciatio facta per filiam dote contenta, ad legitimam sibi debitam in bonis patris seu matris, presumit ius de ista filia sic renuntianti, cogitasse de bonis acquirendis post renuntiationem, & vsque ad tempus quo legitima posset dici debita. glo. 8. n. 90.
Representatio filijs fratrum tributa, beneficio legis fuit in ducta, ne tertius gradus, equa lance cum secundo concurreret. g. 3. n. 53.
Requisitum singulare & viuum in hoc principatu, pro validitate pupillaris substitutionis, & incognitum a iure comuni. g. 1. n. 309.
 Requisitum pro forma potest aliquando per equipollens adimpleri. gl. 4. num. 60.

Res

I N D E X.

Res addita rei feudali, quando feudalis efficiatur. g. 2. n. 77.
 Res æstimata in dorem data dicitur materna, quando maritus matris, non erat soluendo tempore æstimationis. g. 2. n. 92.
 Res permutata cum alia re, que fuit paterna vel materna, an illa nouiter acquisita efficiatur illius nature, cuius fuit res illa cū qua permutata fuit. gl. 2. n. 127.
 Res vsu capte per heredem ex persona defuncti testatoris, vtrum veniant in iudicio familie eriscunde. g. 2. n. 142.
Rescriptum Aragonensibus concessum, de non admitendis exteris ad Beneficia Regni ecclesiastica, qua ratione potuit elargiri in preiudicium eorum qui ante rescriptum admitti poterant enodatur sub. g. 2. n. 62.
Reservatio de vsu fructu simpliciter facta, cum clausula ordinaria, vt reseruans sit dominus massarius & vsu fructuarius, quando importet alimenta. glo. 6. n. 5.
 Reservatio legitime per nostram constitutionem parentibus facta, an sit proficua, vel nosua agnatis, vel cognatis suo casu. g. 4. n. 6.
 Reservatio facta per matrem in capitulis nuptialis, vt sit domina massaria & vsu fructuaria, toto tempore vitæ sue, filio hæreditato, quando importet alimenta. glof. 4. n. me. 298. & 210.
Responsum singulare proponitur ab auctore preter morem, in materia pupillaris substitutionis, quando nempe hæc facta in parte trahatur ad totum. glof. septima. numer. 63. & 66.
Restitutio ex capite generali, si quamibi iuxta causa videbitur, an prodesse possit fideicommissario, seu hæredi prohibitio alienare, quando probabilis ignorantia in fideicommissario inuenitur. glof. quarta numer. 155.
 Restitutio fideicommissi facienda

post mortem alicuius, non potest ante illius mortem preueniri. glof. 4. n. 311. & 312.
 Restitutio in integrum in hoc Principatu, conceditur aduersus executionem sententie arbitralis, licet ab ea non appelletur, nec suplicari possit. glof. 6. nu. 72.
Restitutus ex capite probabilis ignorantie, non tenetur ad euictionem nec ad causam dampni. glof. 4. nu. 156.
Retentio permessa in casu legis inter socerum & cum inter de pact. dotal. an fiat per patrem, filiorum nomine. g. 1. n. 290. & n. 293. & an in marito de necessitate sit intelligenda antea n. 291.
 Retentio dotis pœnes maritum, frequentius in iure conceditur, & quando, & in quibus casibus. g. 1. n. 292.
 Redemptio datur successoribus pupilli, in area seu solo pupillari vbi fuit ædificium constructum, donec soluatur æstimatio, per successores in solo seu area. g. 2. n. 69.
Retractus an vigeat pro re addita rei que retrahi potest, an vero veadita re illa retractui subiecta, fiat detractio partij rei addite. g. 2. n. 78.
 Retractus an competat bastardo, quando retractus agnationi conceditur per pactum. g. 3. n. 59.
 Retractus competens ex pacto, lege, seu statuto alicui vt legitimo, vtrum competat etiam legitimatis. glof. 6. n. 98.
Reuocatio donationis pretextu legis si vnamquam C. de reuoca. dona. fit ex equitate, nullatenus vero de iuris rigore. glof. 5. n. 268.
Rex Hispaniarum noster inuidiosissimus, non potest primogenitum suum & serenissimum Principem nostrum, in plus grauare, & onerare, in quantum à lege ipsa grauatur in delatione Regni. g. 4. nu. 54.
 Rogare & mandare simul & semel dicuntur in compatibilia, sicut sunt in se flare & forbere. glof. 7. num. 17.

DE

I N D E X.

DE INCIPIENTIBVS A
 litera S.

Senatus superiorum iudicum in hoc principatu, non potest constitutiones extendere, ad casus similes, ex identitate rationis, licet illas declarare non sit prohibitum. g. 6. n. 34.
Sententia & opinio iurisperitorum, seu legislatorum, vt Papiniani, Iuliani Africani, & Martiani, potius sequenda, quam senatus. g. 5. n. 148.
 Sententia arbitralis licet nec per appellationem, nec supplicationem impediatur, nec retractari possit, per iura patrie, bene vero per restitutionem in integrum impediatur. glof. 6. numer. 72.
Separatio bonorum heredis, à bonis testatoris, nunquam admittitur, conminuatis iam bonis testatoris & hæredis, nisi tantum in casibus a iure expressis. g. 2. n. 24.
 Separatio inducta in l. de emancipatis, non extenditur ad bona aliunde quam, a linea paterna seu materna obuenta, & inter fratres, & fratrum filios. g. 3. n. 11. & 13.
 Separari non debent à lege, illud quod ex legislatione adiungi potest & adnecti. g. 1. n. 60.
Sepem testes, & mentio filiorum, in testamentis parentum requiruntur pro forma substantiali testamenti. g. 8. n. 106.
Seruus restitutioni subiectus, non potest per grauatum manumitti, nec fauor libertatis tantus erit, vt manumissionem istam defendere possit. g. 1. numer. 268.
Simile vt tale fiat, non est necesse quod in toto asimiletur, sufficit namque, vt simile reperiat in re illa, ad quam fit similitudo seu comparatio, in qualitate aliqua. glof. 7. numer. 28. & 29.
 Simile nullum esse potest idem. g. 7. n. 100.
 De similibus semper idem sole-

mus facere inditium. glof. 7. n. 29.
Sindicus vniuersitatis, cum libera & generali administratione, transigere potest, quod secus, si solum ad lites sit constitutus. g. 4. n. 227.
Singula que non profunt, nulla collecta iuuant. g. 5. n. 147.
Solemnitas a iure inducta & desiderata, pro alienatione immobilium minoris requiritur etiam, pro alienatione iuris vel actionis competentis ad eam. g. 2. n. 133.
Solutiones per errorem facte descendentes ex causa onerosa, condicere solent, & possunt per soluentem & illius heredem repeti. g. 1. nu. 297.
 Solutiones anticipatæ debiti, sub die vel conditione contracti, presumuntur in fraudem facte creditorum. g. 4. n. 309.
Spurus vtrique coniunctus, non excludit spurium vterinum tantum, in successione matris quod tamen intellige, quando non sunt ex damnato & accusabili loitu. g. 3. n. 30.
 Spurius vtrum succedat fratri suo impuberi in casu nostre constitutionis, in bonis a matre delatis. g. 3. n. 34. & 35.
Statuta loquentia de intestatis, an verificentur in impuberibus. glof. 1. n. 33.
 Statuta disponentia quod standum sit carte qualiter intelligantur. g. 1. nu. 51.
 Statuta excludentia matres a successione filiorum intestatorum, comprehendunt successiones impuberum. g. 1. n. 55.
 Statuta excludentia filios a successione patrum intestatorum, extantibus filiis, procedunt in nepotibus ex filio & in nepotibus ex filia. glof. 1. n. 56.
 Statuta non possunt disponere de bonis subditorum extra territorium repperis. g. 3. n. 78.
 Statuta excludentia patres, a successione filiorum, reputantur odiosissima. g. 3. n. 80.
 Statuta leges ciuiles aliquando cognominari & appellari solent. g. 3. n. 81.
 Hh Statuta

I N D E X.

Statuta semper ad futura trahi solent, nunquam vero ad præterita. glos. 4. n. 28.
 Statuta laicorum contra libertatem Ecclesie, licet non admitatur, tamen reuocatio statutorum in fauorem Ecclesie inductorum permittitur laicis. g. 6. n. 66.
 Statuta loquentia de legitimis & naturalibus, deferentiaque lucra illis legitimis & naturalibus, utrum comprehendant legitimatos. glos. 6. numer. 97.
 Statuta per vnquamque Ciuitatē circa incolas illius ordinari possunt, & ordinata illos ligant, etiam si sint circa dispositiones testamentarias, & etiam si fuerint contra legum sanctiones, & tam in ordinatorijs, quam in decissorijs. glos. 8. numer. 117. & 118.
 Statuta contra leges facta, tunc demum admitenda, quando rationalitatem habent. glos. 8. numero. 119.
 Statuta quando congruē dici possunt rationalia. glos. 8. numero. 124.
 Statuta facta & ordinata contra legem continentem clausulam irritantem, vel derogatoriam non admitenda. g. 8. n. 128.
Statuta stante, de stando carte, nepotes sub nomine filiorum continentur glos. 1. n. 221.
 Stante statuto, de carte stando, substitutio vulgaris expressa continet tacitam pupillarem. glos. 1. numer. 222.
 Stante statuto, quod ex omni contractu Gabella debeat, utrum debeat ex donatione facta filio familias, per generalitatem dictionis omnes vel quocumque. g. 2. n. 20.
 Stante statuto quod filia dotata non succedat patri ab intestato, non videtur prohibere ne succedat fratri in bonis etiam eidem a patre delatis. g. 2. n. 26.
 Stante statuto quod extantibus masculis, femine non succedant, intelligitur in successione ab intestato. g. 5. n. 182. & 183.
 Statuto stante quod extantibus filiis masculis femine filie non succedant, testamenta etiam mulierum seu feminarum comprehenduntur sub illius dispositione. g. 5. n. 230.
 Stante statuto de non admitenda interpretatione statutorum, tunc eorum extensio, ad casus similes erit prohibita. g. 6. n. 33.
 Stante statuto, quod extantibus filiis masculis, filie femine non succedant, sed dotentur, an dos mortuo testatore sit soluenda statim. glos. 8. numer. 47.
Statutum prohibens vxoribus, ne aliquid viris suis relinquere possint, non comprehendit casum successione filiorum suorum, ad quos bona obueniant paterna, in quibus immediata successio reperiebatur per statutum prohibita. g. 2. n. 25.
 Statutum disponere potest, ut pater filijs masculis extantibus, non possit filias feminas instituere sub. g. 5. num. 184.
 Statutum inductum in fauorem Ecclesiarum, per seculares potest reuocari, si non in modum privilegij fuerit inductum. glos. 6. numer. 65.
 Statutum priuatiuum filiarum a sua legitima fauore agnationis, an sit validum. g. 8. n. 48.
 Statutum suspendere potest solutiones dotium in tempus nuptiarum, & impedire ortum obligationis ante illud tempus, & de vera dicti ratione. g. 8. nu. 49.
 Statutum inducens validitatem testamenti ordinati coram duobus testibus an sit rationale. g. 8. numer. 125.
Stillus comuniter seruatus ius facit. glos. 1. n. 1.
 Stillus a superioribus inductus & seruatus, per inferiores est seruandus sub. g. 6. n. 23.

Stipula

I N D E X.

Stipulari nemo pro alio potest, nisi solum pro illo quem quis habet in potestate. g. 1. n. 389.
Stipulatio semper presumitur pro stipulante, & suis hæredibus facta, nisi contrarium appareat. g. 1. n. 212.
 Stipulatio concepta pro se & filio suo non solum primo hæredi. sed omnibus prodest. g. 2. n. 27.
 Quæ sint requisita necessaria pro validitate stipulationis de iure communi desiderata, non possunt ad impleri per æquipollens. glos. 8. nume. 140. & n. 141.
 Stipulationes sicut & ceteri contractus ex verbis emisissis, in illarum celebratione sunt estimandæ vel indicandæ. g. 1. n. 279.
Subrogatus quando intret in locum illius cui subrogatur. glos. 2. numer. 101. & n. 105.
Substitutio de qua tractatur in l. fina. c. de institu. & substi. an sit vulgaris, vel cuius alterius substitutionis naturam assumet. g. 1. n. 103.
 Substitutio quod in vno casu facta ad alium trahatur, ex regula l. iam hoc iure. 4. de vulgar. non habet locum in milite. g. 1. n. 119.
 Substitutio directa a matre facta nunquam erit flectibilis in fideicommissariam. g. 1. n. 155.
 Substitutio directa in codicillis ordinata, quare a tenore iuris ciuili rigore ad fideicommissariam non protrahatur. g. 1. n. 166.
 Substitutio directa in testamento inutiliter facta, & codicillis confirmata operatur fideicommissum. g. 1. num. 173.
 Substitutio facta in personis plurium, conuictim siue diuisim, an sit in vnoquoque ex vocatis diuersa. glo. 1. numer. 328.
 Substitutio a matre facta & ordinata per verbum quocumque filio impuberi, dicitur compendiosa in qua inest tacita conditio si sine liberis. glos. 5. numer. 6. & antea sub num. 5.

Substitutio facta tribus hæredibus institutis, an in omnium hæredum morte censetur facta, an in alterius ex deficientibus. glos. 5. nume. 151.
 Et an idem sit quando reperitur substitutio facta filijs ibidem. nume. 152. cum seqq.
 Substitutio de qua in leg. præcibus C. de impuber. an dici potest facta in forma communi, an in forma militari. glos. 7. nume. 95.
 Substitutione prima defecta, & extincta, omnes ab ea dependentes quando expirasse dicantur. glos. 5. numer. 14.
 Substitutiones semper inter actus fauorabiles computantur, maxime si sint pupillares, glos. prima numer. 92.
 Substitutiones qualiter in contractibus ordinari valeant. glos. prima numer. 201.
 Substitutiones conuentionales seu ex contractu descendentes quomodo, & in quibus parificentur cum testamentarijs. glos. 1. num. 204.
 Substitutiones directæ ad quid fuerunt inductæ, & quare. glos. 1. numer. 443.
 Substitutiones & fideicommissa, cur quomodo, & quare in contractibus ordinari valeant. glos. 5. num. 4.
 In substitutionibus conditionalibus semper inest quædam tacita & intrinseca conditio, si substitutus super vixerit instituto. glos. 5. nu. 172.
 Substitutiones directæ post aditam hæreditatem expirant, & post pubertatem euanescent, in pagano secus in milite. glos. 7. num. 85.
Substitutus vulgaris datus filio impuberi decedenti intra pupillarem ætatem & post aditam hæreditatem an succedere possit secundum terminos nostre constitutionis. glos. 1. numer. 73.
 Substitutus in casu controuersionis vocatus prohibita alienatione extra familiam, illa secuta statim admittitur, secus quando sumus in tacita prohibitione

Hh 2 à lege

I N D E X

a lege inducta in bonis fideicommissis
 subiectis. g. 1.n.271.
 Substitutus quando dicatur predile-
 ctus instituto. g. 5.n.35.
 Substitutus datus tribus heredibus
 institutis, non solum in omnium
 trium morte censetur vocatus, sed in
 morte alterius ex deficientibus. glo.
 5.n.151. & vtrum hoc vigeat inter fi-
 lios. glo. ibi. numer. 152. 153. &
 155.
 Substitutus datus alicui, de persona
 substituti est intelligendum, & non
 in personam filij sui & hæredis. g.
 5.n.211.
 Substitutus in parte, nullo dato cohe-
 rede, intelligitur datus in totum. glo.
 7.n.66.
 Substitutus quando experiri potest
 actione petitionis hereditatis, licet
 propria capiat autoritate. g. 7. num.
 105.
Succesio ab intestato tamen quodam mo-
 do dici possit alienatio, est tamen a-
 lienatio necessaria, & legalis. g. 4.
 n.133.
 Succesio ab intestato an sit prohibi-
 ta, prohibita alienatione extra fami-
 liam, adiecta causa vt in familia rema-
 neant, si successores ab intestato nõ
 sunt de familia. glof. 4. numero.
 134.
 Succesio immediata & non mediata
 sub nomine successionis continetur.
 g. 2.n.29.
 Succesio ascendentium ad bona &
 hereditates descendendum, statuto
 tolli nequeant. glof. 3. numer. 56. &
 57.
 Succesio constitutionis nostre, an
 transmitatur ad heredes proximio-
 ris, isto defuncto ante aditam hæredi-
 tatem, & post mortem impuberis. g.
 3.n.65. & 67.
 Succesio ab intestato an sit prohibi-
 ta illi, qui non est de familia, in illis
 bonis in quibus adest prohibitio de
 non alienando extra familiam. g. 4.
 n.128.
 Succesio ab intestato an censetur

prohibita, vbi prohibita reperitur in-
 stitutio hæredis. glof. 4. numer.
 139.
 Succesio vbi fit & datur in bonis pu-
 pilli, ibi cum suis qualitatibus est dan-
 da & concedenda. glof. 7. numer.
 76.
Superiorum actio nostra est instructio. glo.
 6.n.21.
Superuenientia ex causa de preterito, &
 que habuerunt originem ab illo pre-
 terito principio, finguntur esse in illo
 origine. g. 2.n.146.
Supplementum legitime semper datur con-
 tra voluntatem testatoris. glo. 1. nu.
 426.
 Supplementum legitime non est ab ro-
 gatum per nostram constitutionem,
 licet titulo legati possit legitima relin-
 qui. g. 8.n.7.
 Supplementum legitime a pari proce-
 dit cum ipsa legitima eisdemq; ful-
 citur perrogatiuis. glof. 8. numer.
 38.
 Supplementum legitime, & reiectio
 conditionis ab ipsa legitima, respi-
 ciunt fauorem & vtilitatem testa-
 torum & non filiorum. glof. 8. nu-
 39.
 Suppositum, a lege, statuto, foro, seu cõ-
 stitutione, ante quam disponat, debet
 prius de eo constare, ante quam
 dispositio fiat locus. glof. 1. nu-
 mer. 435.

DE INCIPIENTIBVS
 litera T.

Tabule pupillares (quas nos testamentum
 pupilli apellamus) euanescent, si im-
 pubes filios suscipiat. glof. 1. numer.
 13.
Tacitum dicitur omne illud quod ex natu-
 ra ipsa expressi, in expresso contine-
 tur, exemplo litem quia. ff. de pactis
 g. 1.n.75.
Tempus pubescendi tam in maribus quam
 in feminis, computatur de momento
 ad momentum. glof. prima. nu-
 mer. 7.

Tempus

I N D E X

tempus conuentionis, in materia con-
 tractuum attendi solet. g. 1. numer.
 228.
 Tempus conditionis implendæ con-
 siderandum est in contractibus condi-
 tionalibus quando agitur de valida-
 te illorum. g. 1.n.230.
 Tempus renuntiationis factæ per fi-
 liam in bonis paternis attendi solet
 ad dignoscendum an fuerit renun-
 tians lesa in legitima & dote. g. 1.
 n.235. & latius. g. 8.n.85.
 Tempus conuentionis attenditur in
 contractibus in diem, vel sub condi-
 tione casuali vel mixta celebratis,
 non vero tempus adimplementi. g.
 1.n.239.
 Tempus contractus, vel celebratione
 illius attendi solet vbi agitur de illius
 rescissione. g. 8.n.87.
 Tempus contractus in renuntiationi-
 bus factis per filias familias, non est
 quando firmatur renuntiatio, sed quã-
 do moritur pater. glof. 8. numer.
 88.
Testamenta fœminarum seu mulierum, &
 earum omnes dispositiones regulan-
 tur à iuris dispositione & à propria
 verborum significatione & natura. gl.
 5. num. 228.
 In testamentis vbi non adest, nec a-
 desse præsumitur clausula codicilla-
 ris, directe substitutiones obliqua-
 ri nequeant, nisi vbi æquitas esset
 præferenda rigori ex statuto seu con-
 suetudine. glof. 7. numer. 143. &
 144.
Testamentum dicitur mentis testato. glof.
 prim. numer. 16. Et diffinitur. nu-
 mer. 246.
 Testamentum militis, & testamen-
 tum pagani, qualiter diffiniantur. g. 1.
 n.120.
 Testamentum ordinale voluisse te-
 statorem, colligitur ex institutione
 & nominatione hæredis. g. 1. num.
 169.
 Testamentum accipit vires a die quo
 ordinatur. g. 1.n.244.
 Testamentum quare morte confir-

mari dicatur. g. 1.n.247.
 Testamentum tunc demum dicitur
 a lege inducere ortum obligationis
 quando iuris ratio deficit pro illa in-
 ducenda. g. 1.n.249.
 Testamentum fratris non vitatur ex
 præteritione fratris nisi quando tur-
 pis persona instituitur; & quæ dica-
 tur turpis persona. glof. 1. numer.
 415.
 Testamentum dicitur esse iuris gen-
 tium, licet illius forma tribuatur iuri
 civili. g. 1.n.439. vbi etiam reperies
 fuere iuris diuini inductum testamē-
 tum ordinatum & conditum a filio
 familias, etiam patre consentiente,
 non valet, etiam si patri non debe-
 retur vsusfructus. glof. 3. numer.
 43.
 Testamentum obscurum seu dubium
 in vna parte, declaratur per aliam. g.
 5.n.48. & n.50.
 Testamentum patris, licet in vna par-
 te mentionem faciat de posthuma,
 & postea illam præterierit, erit testa-
 mentum nullum per præteritionem.
 g. 5.n.53.
 Testamenti principalior pars consi-
 stit in ordinatione, & conceptione
 substitutionum, & præcipue directa-
 rum. g. 1.n.438.
 Testamentum nullum ratione præte-
 riutionis, per taciturnitatem & a pro-
 bationem filij præteriti non roborat-
 tur. g. 8.n.9.
 Testamentum nullum vitio præteri-
 tionis, licet nullitas ipso iure induca-
 tur, necessaria tamen aduc est decla-
 ratio pro nullitate, ad hoc vt ad here-
 de scripto hereditas abdicetur. g. 8.
 n.11. & 17.
 Testamentum filij, an indigeat vt pa-
 tris testamentum, pro illius validita-
 te vt mentionem faciat parentum. g.
 8.n.161. & 163.
 Testamentum patris nedum fit nul-
 lum ex præteritione, sed etiam ex ca-
 su contingibili in quo filius inueniri
 possit præteritus. glof. 3. numer.
 26.

Hh 3 Testa

I N D E X.

Testamentum patris, nullam faciens mentionem de filio renuntiante successioni paterne, an vitiet, & faciat nullum testamentum patris. g. 8. n. 62. & 65.
 Testamentum in quo filia renuntias reperitur preterita, est nullum ipso iure, licet nullitas per filiam talem preteritam oponi non possit. g. 8. n. 76.
 Testamentum patris in quo filius emancipatus, vel matrimonio copulatus in hoc principatu, reperitur preteritus, nequaquam fit nullum. g. 8. numer. 79.
 Testamentum tali nomine non potest cognominari, ubi forma substantialis in illius ordinatione a iure desiderata non servatur. glo. 8. numer. 109.
 Testamentum minus solemne nec naturalis obligationem non producit. g. 8. n. 111 & de qua naturali obligatione hoc sit intelligendum ibidem. n. 112.
 Testamentum faciens mentionem de filio, enuntiative, & non dispositive an sit nullum vitio preteritionis. g. 8. n. 149.
 Testamentum factum sub formula Galli Aquilij nunquam valet nec de iure comuni, nec de iure nostro Cataloniae, licet glossa nostra disponat, ex sola mentione filiorum firma esse testamenta. glo. 8. numero. 153.
 Testamentum factum ab eo qui quatuordecimum annum non habet completum si masculus, & duodecimum si femina, est ipso iure nullum nec sufficit attingisse. glo. septim. numer. 65.
 Testamentum militis si potest sustineri ut ius commune & regulare, non recurritur pro illius validitate ad privilegia militaria, & ad ius illorum singulare. glo. septi. numer. 82.
 Testamentum carens institutione seu exheredatione filij in potesta-

te constituti est nullum. glo. 8. numer. 2.
 Testamentum patris in hoc Principatu, solummodo fit irritum, ex preteritione. glo. 8. numer. 6.
 Testamentum patris in quo nulla fit mentio de filio, per hanc constitutionem fit nullum, sicut illum facit tale ius commune. glo. 8. numer. 8.
 Testamentum quare valeat, quando reperitur factum minori numero testium, quam desideratur in leg. final. C. de fideicommissis. glo. 8. numer. 126.
 Testamentum verum valeat pro tali, quando testator mandavit velle habere illud quod reliquerat ordinatum pœnes Guardianum fratrum Minorum. glo. 8. numer. 143.
 Testamentum & omne in eo dispositum regulatur à successione statutaria. glo. 5. n. 181.
 Testamentum incipit vires, Robur, & validitatem habere ab interitu testatoris. glo. 5. numer. 203.
 Testamentum sustinetur in casu leg. 3. C. de inoffic. testam. ex æquitate quadam non vero de iuris rigore. gl. 5. numer. 269.
 Testator in casu l. final. §. 2. vero ff. qui petant tutorem. non cogitavit de certo effectu. glo. 1. numer. 36.
 Testator sicut voluerit præferri substitutum vulgarem, matri eodem modo præsumendum est voluisse, de pupillari tacito. glo. prima numer. 94.
 Testator, sicut potest codicillis ab intestato relictis gravare venientes ab intestato, sic pro filio impubere in tabulis pupillaribus. glo. 11. numer. 189.
 Testator semper præsumitur se referre ad §. dispositionem iuri communi magis consonam. glo. 1. numer. 324.

Testator

I N D E X.

Testator cum per heredem representetur, nullo potest pacto pro parte representari, & pro parte non. g. 1. n. 374.
 Testator licet facere non possit, quod fructus computentur in quartam, benevero facere potest, quod heres ad illorum restitutionem teneatur. g. 4. n. 30.
 Testator ubi non potest Trebelianicam prohibere, ita etiam nec poterit illam diminuire. glo. 4. numer. 39.
 Testator quando non possit facere in personis filiorum heredum institutorum, id quod potuisset si illos non instituisset. g. 4. n. 277.
 Testator semper intelligitur ut gravet quam minus possit heredem. glo. 5. n. 61.
 Testator impietatem quodammodo iuvare videtur, disponendo ut bona prius ad substitutum, quam ad gravari filios devolvantur. glo. 5. numer. 286.
 Testator disponere nequit, ut suum testamentum valeat, etiam si deficiat solemnitas. g. 8. n. 108.
 Testator disponere non potest in testamento, ut licet in eo non sint septem testes adhibiti, valeat ut testamentum, licet hoc possit per consuetudinem, seu statutum induci. g. 8. numer. 116.
 Testator facere non potest ut legata conditionalia transmittantur, manentibus conditionalibus. glo. 5. numer. 126.
 Testator non potest disponere, ut leges in suo testamento locum non habeant. g. 5. n. 127.
 Testator sub conditione aliquid disponens, non potest simul & semel facere, ut ante conditionis eventum debeat. g. 5. n. 128.
 Testator disponens ut legatum conditionale ab eo relictum transmittatur, conditionale manente, nihil aliud facit quam disponere contra leges, & inducere quandam repugnantiam. g.

5. n. 130.
 Testator non potest facere nec disponere, ut legatum idem, & purum & conditionale sit. glo. 5. numer. 131.
 Testator facere non potest nec disponere ut pro puro habeatur legatum licet fuerit sub conditione relictum. g. 5. n. 132.
 Testator disponendo quod legatum conditionale, manente conditionale transmittatur, visus est & presumitur potius vocare filios, quam inter eos transmissionem inducere. g. 5. n. 136.
 Testator non instituendo filium, dicitur non sane mentis fuisse, & sic rursus testamentum illi utanquam ad infavum factum querellatur. g. 5. numer. 285.
Tiraquellus in libr. primo de utroque tractu titulo primo. §. 32. glossa unica numer. 23. declaratus. glo. 2. numer. 124.
Tortura per inferiores iudices exercenda, non est ultra modum a superioribus iudicibus observatum irroganda. g. 6. n. 22.
Transmissarius veniens ex vi & natura transmissi ad successionem & hereditatem, dicitur ex iudicio testatoris, & ordinantis fideicommissum venire. g. 5. n. 175.
Transmissio iuris succedendi inducta ex l. apud hostes. C. de suis & legi. hered. non viget, nec est in usu in hoc principatu. g. 1. n. 200.
 Transmissio fideicommissi conditionalis, non impeditur per existentiam conditionis casualis, quod non ita, fit in potestativa. g. 1. n. 255.
 Transmissio locum habet in legatis & fideicommissis a substitutio pupillari relictis, etiam si substitutus decedat vel legatarius ante mortem impuberis. g. 1. n. 357.
 Transmissio non habet locum in his que patri obveniunt, ex bonis filij, iure hereditario. glo. 2. numero. 4.

I N D E X.

Transmissio an habeat locum in impubere ad suos legitimos hæredes, quoad bona paterna vel materna secundum terminos nostre constitutionis si descendat ante aditam hereditatem. g. 2. n. 37. & 38.
 Transmissio habet locum in legitima, parentibus per constitutionem nostram reservata, quo ad legitimos heredes eorum. g. 2. n. 40.
 Transmissio habet locum in iuribus particularibus provenientibus ex legis ministerio, seu provisione, etiã si agnita non sint, secus vero in vniuersalibus, provenientibus ex testamentis. g. 2. n. 41.
 Transmissio non habet locum in hereditate non adita per descendente respectu ascendentium. g. 2. numer. 43.
 Transmissio habet locum in hereditate infanti delata, & eo decedente, ante aditam hereditatem similiter ad patrem fit transmissio. g. 2. num. 45.
 Transmissio an habeat locum ad heredes mulieris, pro vindicandis predijs æstimatis in dotem datis, que licuit mulieri vindicare, facto marito non soluendo tempore æstimationis. g. 2. n. 93.
 Transmissio an concedatur in privilegio l. in rebus. C. de iur. dot. g. 2. nu. 94.
 Transmissio an habeat locum ad hæredes proximioris impuberis, per cuius mortem bona eis deferuntur, si ante aditam hereditatem proximior cui deferuntur bona moriatur, post pupilli seu impuberis mortem. g. 3. n. 65. & 67.
 Transmissio in iure retrahendi ad heredes non datur, sicut nec quod libet aliud ius sanguinis. glos. 3. num. 66.
 Transmissio ad heredes filij arrogati, habet locum in quarta eidem debita in bonis patris arrogatoris. g. 3. n. 67.
 Transmissio non habet locum in he-

reditate non adita, & ab homine delata, secus vero in delata a lege. g. 3. n. 68.
 Transmissio an vigeat in bonis damnatorum, reservatis per authenticam bona damnatorum. C. de bon. damnato; ad ascendentes damnati. g. 3. n. 69.
 Transmissio non vigeat in his in quibus transmissio esse locum declaraverat Iacob. Cancer. lib. 3. varia. c. 21. n. 183. & 184. glo. 3. nu. 70.
 Transmissio fideicommissi conditionalis, vtrum impediatur quando excluditur persona coniuncta testatoris, & admittitur extranea, ob denegatam transmissioem. g. 5. n. 117.
 Transmissio conditionalium non potest ex coniecturis induci. g. 5. num. 125.
 Transmissio pupillaris substitutionis ad heredes substituti, vtrum admittatur, quando reperitur vnita cum iure accrescendi sub. glo. 5. n. 217.
 Transmissio conditionalium nullis coniecturis etiam vrgentissimis permitenda erit. g. 5. n. 137. vsque ad n. 149.
 Transmissio vtrum permitatur vbi simul concurrunt due coniecture. g. 5. n. 146.
 Transmissio fideicommissi vel legati conditionalis vtrum sit admitenda ex quo testator sepe repetitus est conditionem si sine liberis, & ad plures substitutionis gradus se degresse- rit. glos. 5. numer. 157. & 158. & 169.
 Transmissio impeditur in fideicommissaria substitutione, per conditionis insertionem. g. 5. n. 188.
 Transmissio non impeditur per conditiones expressas simpliciter necessarias pro actus validitate. g. 5. n. 200.
 Transmissio non datur ad heredes substituti pupillaris, super iure succedendi. g. 5. n. 209.
 Transmissio fideicommissi seu legati conditionalis vnde originem traxit, cum nulla lege permitatur, & multis prohibeatur. g. 5. n. 170.
 Trans-

I N D E X.

Transmissio fideicommissi, vel legati conditionalis a quibus autoribus permitatur. g. 5. n. 171.
 Transmissio conditionalium si permiteretur, sequeretur, quod legatum incerte persone factum sustineretur. g. 5. numer. 174. & nu. 173.
 Transmissio conditionalis fideicommissi minus iuducenda, præsumenda, seu coniecturanda, quam vocatio ex propria persona, glos. 5. numer. 178. & de differentia inter vocacionem, & transmissioem, n. 177.
 Transmissio conditionalium, vtrum detur, & permitatur, vbi vigeat statutum, quod stantibus filijs masculis, filia femina non succedant, & si exclusis masculis, & denegata transmissioem, femina contra statutum succederent. g. 5. n. 180.
 Transmissio vtrum concedatur ad filios substituti pupillaris, in iure succedendi impuberi ante cuius mortem decessit substitutus, g. 5. numer. 185. & 208. & 215.
 Transmissio quæ fuit impedita in fideicommissaria substitutione per eademmet rationem debuit impedi in pupillari. g. 5. n. 187.
 Transmissio nullomodo potest quod aditum non est, nec adiri potuit. g. 5. n. 216.
 Trebelianica, censetur prohibita per solam prohibitionem expressam de non alienando. g. 4. nu. 84. & 85. & antea, num. 50.
 Trebelianica non detrahitur ex fideicommissio ex contractu resultanti, sicut detrahitur ex fideicommissio testamentario. g. 1. n. 258.
 Trebelianica potest hodie prohiberi in filijs primi gradus, per constitutionem anni 1599. & an idem licuisset ante dictam constitutionem, g. 4. num. 27. & 29. & qui sunt Doctores hoc tenentes, g. 4. n. 42.
 Trebelianica debet prohiberi expresse, & per verba id importantia, g. 4. n. 35.
 Trebelianica sicut non potest per testatorem diminui, ita etiam nec ex in-

tegro, & in totum prohiberi, g. 4. numer. 39.
 Trebelianica in corporibus hereditarijs est detrahenda, g. 4. n. 40.
 Trebelianica de iure codicis, & digestorum non poterat prohiberi, glo. 4. n. 44. & 45.
 Trebelianica quod nulla detrahatur, maius inconueniens est, quam quod fructuum fiat computatio in quartâ, g. 4. num. 43.
 Trebelianica tunc dicitur expresse prohibita, quando verbis generalibus virtualiter hoc dictantibus reperitur factum, g. 4. n. 59.
 Trebelianica non detrahitur ex legatis, & fideicommissis pijs, nec in his summi potest arguementum a contrario sensu, per quod detractio impediri possit, g. 4. n. 303.
 Trebelianica amittitur ob non confessionem inuentari etiam si non conficiens sit ex filijs primi gradus de iure patrie, g. 5. n. 149.
 Trebelianica quando possit prohiberi in filijs primi gradus de iure communi, g. 6. n. 11. & quid de iure patrie, num. 12.
 Trebelianica non detrahitur ex substitutione militari, cum nec legitima ex simili hereditate detrahat, g. 7. n. 11. & n. 115.
 Trebelianica quare non detrahat ex directa militari, g. 7. numer. 115. & uum. 116.
 Trebelianica vt detrahat ex quolibet fideicommissio, respicit fauorem testatoris, g. 7. n. 117.
 Trebelianica ad quem effectum fuerit inducta, g. 7. n. 118.
 Trebelianica vtrum in hoc principatu validè prohiberi possit, per verba equipollentiã in filijs primi gradus, g. 8. n. 145.
 Tutella proximioribus est deferenda, de iure communi, nulla facta differentia agnationis, seu cognationis, gl. 3. numer. 96.
 Tutella quam defert Iustinianus in sua nouella matri, & auie dicitur legitima.
 Hh 5 giti

I N D E X.

gitima, & non dativa, glos. 6. nu. 139.
Tutella est onus, & non lucrum, &
sic non deferenda minoribus, g. 6. n. 142.
Tutelle datio sequitur semper bono
rum successione, g. 6. n. 138.
Tutores dativi dandi, & nominandi sunt,
ex illa linea & parte, a qua bona pu-
pillis obveniunt, & sic cognati remo-
tiores, præferuntur agnatis proximo-
ribus in bonis pupilli maternis, glos.
3. num. 95.
Tutores & curatores ante adminis-
trationem expresse cauere debent,
& quomodo id factum intelligatur,
g. 4. n. 64.
Tutores dati, & assignati filiabus, cur
posthumis dati præsumantur, siue sic
rint, siue ignorauerint, g. 5. n. 60.
Tutores testamentarij solum per pa-
tres assignantur in testamentis, & so-
lum filijs in potestate constitutis eo-
rum, g. 5. n. 64.
Turpis persona, quæ dicatur ad hoc, vt a
factione testamenti repellatur, g. 1. n.
303. & num. 416.

DE INCIPIENTIBVS A
litera V.

Verba testamenti improprianda aliquan-
do ex coniecturata mente testatoris,
g. 1. n. 138.
Verba cum effectu intelligi debent,
g. 1. n. 137.
Verba gerundij, & ablatiui absoluti
important conditionem, glos. 1. nu-
mer. 139.
Verba directa a sua natura, numquã
ad fideicommissa trahi possunt, glos. 1.
num. 158.
Verba sunt intelligenda secundum
subiectam materiam, g. 1. n. 162.
Verba inducentia fideicommissum,
& habilia ad illud inducendum que
dicantur, g. 1. n. 184.
Verba conditionalia prorsus inhabi-
lia ad inducendam vocationem, &
cur minus in contractibus, quam in vl-
timis voluntatibus, g. 1. n. 182.
Verba geneminata, siue a lege, siue a

a testatore proferantur, semper eni-
xam, & magis deliberatam volunta-
tem denotare videntur, glos. 1. num.
314.
Verba, dictiones & syllabæ numquam
otiose, in lege, seu statuto stare præ-
sumendum est, sed cum aliquo effectu
g. 2. num. 18.
Verba indefinite prolata, magis in
genere accipi debent, quam in spe-
cie, g. 2. n. 21.
Verba constitutionis nostræ, ibi, *ò del
aut*, expenduntur, & ponderantur, g.
2. n. 165.
Verba nostræ constitutionis, ibi, *ser-
uat ordo de dret Roma*, enodantur, g.
3. n. 17.
Verba authentice, sed cum testator,
C. ad l. falcid. an sint enuntiatiua, an
dispositiua declaratur contra Cancer
g. 4. num. 54.
Verba quæ dicantur enuntiatiua, gl.
4. num. 55.
Verba enuntiatiua, quando super il-
lis cadit dispositio, pro dispositiuis
habentur, g. 4. n. 56.
Verba enuntiatiua a Principe prola-
ta dispositionem inducunt, glos. 4. nu-
mer. 57.
Verba enuntiatiua in modum causæ
finalis prolata dispositionem indu-
cunt, g. 4. n. 38.
Verba testamenti sunt proprie intel-
ligenda, & quando impropriantur,
g. 4. n. 172.
Verba authentici, vt licet matri, &
auic, an sint dispositiua, an enuntiati-
ua, & eadem contra Boer. concludi-
tur, g. 4. n. 238.
Verba grauaminis, quando dicantur
dirigi ad institutum, seu substitutum,
seu ad legitimis hæredes instituti, g.
4. nu. 295.
Verba fideicommissi potius referen-
da ad hæredes, quam ad filios, vt fi-
deicommissum potius valeat in to-
tum, quam in parte, g. 4. n. 296.
Verba dubia fideicommissi potius ad
filios referri debent, quam ad substi-
tutos, quod in contrarium demonstra-
tur

I N D E X.

tur, glos. 4. numer. 300.
Verba presentis temporis numquam
ad futura trahi possunt, neque dispo-
nunt, nisi de extrantibus tempore ac-
tus, g. 4. n. 316.
Verba semper intelliguntur per prius
& non per posterius, g. 5. n. 210.
Verba illa, seu dictiones nostræ consti-
tutionis, quæ sunt quatuor nempe,
torn, se deuolut, peruenga, substituesch,
cuius sint naturæ, vel virtutis, glos. 7.
numer. 2.
Verba directa quæ sint, & vtrum acci-
pi possint in duplici significato, gl. 7.
num. 3. & 4.
Verba obliqua quæ dicantur, & eo-
rum natura declarata, g. 7. n. 7.
Verba communia quomodo dignosci
possint, vt talia g. 7. n. 8.
Verba communia licet ad commu-
nem directum, & communem vsum
adaptari valeant, non tamen hoc si-
mul, & semel intelligas, g. 7. n. 9.
Verba directa ex voluntate, & ordi-
natione testatoris fieri possunt præ-
caria, g. 7. nu. 12.
Verba communia describuntur com-
muniter per Doctores, & nullo iuris
loco, descriptio potest comprobari,
g. 7. num. 14.
Verba in iure solum sunt in materia
substitutionum, directa, & obliqua,
nulla vero communia reperiri demõ-
stratur, g. 7. num. 16.
Verba omnia, quæ in concipiendis
substitutionibus adhiberi solent, sunt
in triplici differentia, communium,
directorum, & obliquorum, vt com-
muniter traditur, g. 7. n. 18.
Verba omnia communia post nostrã
constitutionem in hoc principatu
pro directis haberi debent, g. 7. n. 25.
26. & 36. vbi numer. 37. traduntur
omnia que communia dici possunt.
Verba, *de tot in tot*, id est in omnibus,
& per omnia denotant similitudinem
a tota substantia, glos. 7. numer. 31.
& 45.
Verba compendiosæ substitutionis,
directa ad filium, licet sint solum in

parte, trauntur ad totum, g. 7. n. 73.
Verba substitutionis de qua in l. Cen-
turio de vulgar. conueniunt directe
militari, g. 7. n. 96.
Verba l. præcibus, ibi, *eos habeat here-
des quos pater ei constituit*, an sint tes-
tatoris, an legislatoris, g. 7. n. 98.
Verba generalia legis, seu statuti, res-
tringuntur solum ad casus, qui com-
prehendi possunt sub ratione expres-
sa in lege, g. 8. n. 148.
Verba enuntiatiua, præmaximè in
substitutionibus, numquam dispo-
sitionem inducunt, g. 8. n. 150.
Verbum moribus, de quo in l. 2. de vulgar.
ad quos mores sit referendum, gl. 1.
num. 66.
Verbum, *substituo*, ad directam substi-
tutionem, semper adaptatur, glos. 1.
num. 153.
Verbum, *retinere*, quid importet, g. 1.
num. 286.
Verbum *potest*, affirmatiuè concep-
tum inducit arbitrium, & electionem,
g. 1. num. 322.
Verbum, *videtur*, denotat semper im-
propriatam, g. 2. n. 108.
Verbum, *alijs*, in constitutione posi-
tum cuius sit naturæ, g. 2. num. 156. &
num. 163.
Verbum, *posteris, familie, descendentibus,
liberis*, quid in portent. glos. 4.
num. 102.
Verbum, *facere*, est genericum com-
prehensens omnem faciendi causam
& importat plusquam verbum, *aliena
re*, g. 4. n. 125.
Verbum, *sola*, de quo in hac constitu-
tione, an sit restrictiuum, g. 4. n. 212.
Verbum taxatiuum, vel restrictiuum
excludit omnes casus præter com-
prehensos sub verbo, g. 4. n. 213.
Verbum, *perlinere*, cuius sit naturæ, &
qualitatis, g. 4. n. 270.
Verbum, *heres*, sic simpliciter prola-
tum de primo hærede intelligitur no-
minato in testamento, g. 5. n. 212.
Verbum, *restituat*, præcarium, & in-
flexum, g. 7. n. 10.
Verbum, *det*, assumit naturam ver-
borum

I N D E X.

borum præcariorum, g. 7. n. 11.
 Verbum, *revertatur*, & in constitutio-
 ne, *torn*, cuius naturæ, g. 7. n. 19.
 Verbum deuoluatur, *deuoluatur*, & in
 constitutione nostra, *se deuoluit*, quid
 importet, g. 7. n. 21.
 Verbum *perueniat*, de quo in constitu-
 tione nostra sub nomine, *peruenga*, cō-
 munium verborum naturam assumit,
 g. 7. n. 22.
 Verbum, *substituto*, est verbum commu-
 ne, quod est verbum vulgare, *substi-
 tue*, g. 7. n. 23. & 24.
 Verbum, *habeantur*, & in serie consti-
 tutionis nostræ, *sen agudes*, quid im-
 portet, g. 7. n. 32.
 Verbum, *instituto*, principatum inter
 directa optinet verba, siue ad testa-
 torem, siue ad heredem referatur, g.
 7. num. 70.
Venientes ab intestato censentur, & præsu-
 muntur per fideicommissum vocati,
 quando hæres prohibetur alienare,
 sub pænâ amissionis bonorum, seu hæ-
 reditatis, g. 4. n. 94.
Venientes ab intestato non repellun-
 tur a successione bonorum, in qui-
 bus adest prohibitio de non alienan-
 do extra familiam, etiamsi non sint
 de familia prohibentis, g. 4. n. 128.
Venientes ab intestato, iuris præsum-
 ptione præsumuntur vocati ex tacito
 iudicio defuncti, ad illius successio-
 nem, g. 4. n. 131. & n. 201.
Venientes ab intestato non tenentur
 in foro conscientie restituere hæredi-
 tatem hæredi scripto si testamentum
 deficiat in forma substantiali, g. 8. nu-
 mer. 115.
Verosimilia disponenda in dispositionibus
 testamentarijs sunt obseruanda, sicut
 verè, & realiter disposita, g. 5. n. 32.
Vicarius Regius, & Pontificis simul, vide-
 tur ab utrisque iurisdictionem habe-
 re, g. 2. n. 59.
Vindicatio supponit dominium in re vin-
 dicanda, g. 2. n. 85.
Vna determinatio respiciens plura deter-
 minabilia debet pariformitè determi-
 nare, g. 4. n. 126.

Vocatio potius admitenda ex propria per-
 sona, quam transmissio in conditiona-
 libus, & quare, g. 5. n. 178.
Vocatio facta de aliqua persona in
 casu, in quo iam alias præsumeretur
 facta, operatur vt similis persona de
 cætero, & extra casum expressum di-
 catur exclusa, g. 3. n. 39.
Vocatio filiorum vltimi substituti in-
 ducit præsumptionem, vt præsuman-
 tur vocati cæteri filij aliorum substi-
 tutorum, & institutorum, non vero
 quod admittantur iure transmissi, g. 5.
 num. 176.
Vocatus iure transmissi in quo differat a
 vocato ex propria persona, g. 5. n. 177.
Voluntas testatoris, vt lex seruanda, glo. 1.
 numer. 37.
Voluntas patris non substituētis filio
 in casu statuti deferentis bona filij in
 testati, regulatur secundum mentem
 statuti, g. 1. n. 62. & n. 63.
Voluntas testatoris ad testandum col-
 ligitur ex institutione, g. 1. n. 169.
Voluntas testatoris in inducendis fi-
 deicommissis, totum facit, g. 1. n. 186.
Voluntas testatoris ex actu nulliter
 gesto, non colligitur, g. 1. n. 186.
Voluntas matris sola non facit, vt pu-
 pillaris per matrem ipsam facta con-
 uertatur in fideicommissariam, si le-
 gis aprobatio non cōcurrit, g. 1. n. 187.
Voluntas vxoris legantis marito v-
 sumfructum regulatur secundum ter-
 minos iuris communis, g. 4. n. 20.
Vsucapere res per heredem ex persona te-
 statoris, an in iudicio familie creiscun-
 de venire debeant, g. 2. n. 142.
Vsucapum per heredem grauatum, quod
 iam testator incepit præscribere, vel
 vsucapere, an dicatur vsucipientis,
 an testatoris, g. 2. n. 144.
Vsura communis numquam dici poterit,
 licet ex pecunia communi lucrata
 fuerit, g. 2. n. 99.
Vsurarius manifestus, quando a factione
 testamenti repellatur, g. 1. n. 306.
Vsus loquendi præualet propriæ signifi-
 cationi verborum, g. 1. n. 32.
Vsus loquendi intelligitur respectu
 loci

I N D E X.

loci vsus ipse adaptatur, g. 1. nu. 54.
Vsusfructus patri debitus in bonis filij, de-
 betur ab illo tempore, a quo hæredi-
 tas filijs familias delata, de iure diges-
 torum quærebatur patri, g. 2. n. 46.
Vsusfructus debetur hodie patri, etiã
 datis terminis legis si infancti, C. de
 iur. de liber. g. 2. n. 48.
Vsusfructus cum proprietate conso-
 lidatus, si maritus proprietatem ha-
 buisset, an. communicetur inter con-
 iuges, stante statuto, seu pacto, de lu-
 cris communicandis, g. 2. n. 139.
Vsusfructus in casu constitutionis no-
 stræ, a patre non aufertur, etiam si
 moriatur impubes, g. 4. n. 194.
Vsusfructus reseruatus per matrem
 donantem omnia bona in capitulis
 matrimonialibus, an. reducatur ad a-
 limenta tantum, g. 4. n. 208. & 210.
Vsusfructus tunc demum, & eo mo-
 mento defertur patri in bonis filij,
 quo proprietates ipsi filio defertur, gl.
 4. num. 216.
Vsusfructus quæritur patri in bonis
 filij maternis, non perditur per ingre-
 sum monasterij ipsius filij, g. 4. n. 217.
Vsusfructus numquam quaritur pa-
 tri, contra voluntatem matris, expre-
 sam, vel tacitam in suis bonis, glof. 4.
 num. 220.
Vsusfructus patri debitus in bonis
 maternis filio delatis, an. præsumatur
 priuatus per substitutionem a matre
 factam, g. 4. n. 221.
 per inutile non vitiatur, & de modo

intelligendi hanc regulam, sub g. 1. n.
 316. & 317.
 vtile per inutile potest vitiari, in his
 que separationem admittunt, g. 4. nu.
 189.
Vulgaris substitutio est illa, quæ repe-
 ritur in casu, l. fina. C. de institution. &
 substit. g. 1. n. 103.
Vulgaris substitutio continet tacitã
 pupillarem, etiam vbi viget statutum
 (vt in Aragonia) de stando carthæ, g.
 1. n. 222.
Vulgaris expressa licet contineat taci-
 tam pupillarem, & è contra, fit sanè
 ex præsumpta mente testatoris, quã
 sic lex interpretata est, g. 5. n. 38.
 39. & 40.
Vulgaris substitutio expressa in casu
 & contingentiã proposita reperitur
 ordinata, g. 7. n. 74.
 Per substitutionem vulgare succedi-
 tur testatori, per pupillarem vero ta-
 citam in ea comprehensam succedi-
 tur pupillo, g. 7. n. 75.
Vulgaris substitutus expressus, non
 potest de sinere esse tacitus pupilla-
 ris, ex interpretatione, l. 4. de vulgar.
 g. 1. n. 95.
Vulgaris substitutus in hoc principa-
 tu, non potest dari in legitima, in casu
 noluntatis & impotentiã atēia consti-
 tu. hoc titulo, glof. 1. n. 391.
Vxor recuperans dotem sine fructibus, di-
 citur minus dotis recipisse, sub glof.
 4. numer. 15.

F I N I S.

ILLERDÆ

Excudebat Ludouicus Menalcal Ty-
pographus suis, & autoris ex-
pensis, Anno 1617.

(L A V S Deo, qui hæc nobis oia fecit.)